Consiliul Național Pentru Studierea Arhivelor Securității

PSEUDOMEMORIILE UNUI GENERAL DE SECURITATE

CONSILIUL NATIONAL PENTRU STUDIEREA ARHIVELOR SECURITĂŢII

PSEUDOMEMORIILE UNUI GENERAL DE SECURITATE

Documente selectate şi editate, studii introductive şi note de CRISTINA ANISESCU şi SILVIU B. MOLDOVAN

Coperta de

IOTMUJ BROŞTIANU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României Pseudomemoriile unui general de securitate: documente selectate şi editate / Consulul Naţional pentru Studierea Arhivelor Securii studiu introductiv şi note de Cristina Anisescu, Silviu B Moldova «Bucureşti: Humanitas, 2007 OV an

ISBN 978 – 973 – 50 – 1617 – 3

««m «Anisescu este consilier superior al Dirvwî*»; rw... dru. CONSILIUL NATIONAL PENTRU STUDIEREA ARHIVELOR SECURITĂŢII

licenţiata în psihosociologie a Universităţi, Bucureşti (1996), ™A „Psihoteranţi Psihana JIHce” (2006), master „Strenghthering European îl Tapy throu Sh Irmovative Methods and Unification of Standard* (DEEP), sub patronajul Universităţii Sheffield, UK şi Federaţiei Roma ne de Psihoterapie (2006); cursurile „Găining Confidence” organizate-Stonebridge Associated Collège, UK (2006); doctorand în psihologie Universitatea „Al. I. Cuza” din Iaşi.

Ediţie îngrijită: „Nicolae Mărgineanu – un psiholog în temniţele comunistet Editura Polirom, Iaşi, 2006. Studii şi articole publicate: „Activ», tatea colaboratorilor din mediul presă în dosarul problemă întocmitele fostele organe de securitate – Reţeaua informativă, sarcinile colaboraterillor şi tipologia delaţiunilor” (Studii I, Bucureşti, C.N.S.A.S., 2001); „Psihologul George Bontilă – completare la destin. Fragment biografic” (Arhivele Securităţii, Editura Pro

Historia, Bucureşti, 2002); „Dinamica de structură şi rol a reţelei informative în perioada 1948 – 1989” (Arhiwle Securităţii, Editura Pro Historia, Bucureşti, 2002); „în intimitatea relaţiei cu Securitatea (Buletin C.N.S./4.S., Nr. 1, 2002; Dosarele istoriei, octombrie 2002); „Analiza tranzacţiei cu Securitatea. Dosarul informa torului” (Dosarele istoriei, aprilie 2003); „Partiturile Securităţii – Limbajul textelor din «casa de fier» „(Dosarele istoriei, iulie 2003); „Profilul colaboratorului în documentele întocmite de Securitate. Aplicaţia Modelului Big Five în descrierea şi analiza personalităţii informatorilor fostei Securităţi” (Arhizvle Securităţii nr. 1, Editura Nemira, Bucureşti, 2004); „Comunismul în acting-out. Transferul intergeneraţional al traumei. Cazul Beatrice” (Arhizvle Securităţii nr. 2, Editura Nemira, Bucureşti, 2006), Noica – o instituiţii a mentoratului supravegheată de Securitate” (Rost, octombrie 2006) etc.

Traduceri: Nicki Stanton, Comunicarea, Editura Ştiinţă că Tehnică, Bucureşti, 1996; Mike Savedra, Supen +izarea, Editura Ştiinţă & Tehnică, Bucureşti, 1996; Tun Wren, Seducţia – arta de a cuceri. Editura Ştiinţă & Tehnică, Bucureşti, 1997.

Silviu B. Moldovan (născut la Reghin, 1971). Licenţiat în istorie (1997), studii aprofundate în istorie (1998), studii postuniversitare în drept internaţional umanitar (2003), doctor în istorie (2006). În prezent, consilier în cadrul Consiliului Naţional pentru Studierea Arhivelor Securităţii. Coordonator al volumului Problema iugoslavă. Studii şi marginalii (1998), îngrijitor al ediţiilor Testis Dacicus (George Manu), /// spatele Cortinei de Fier. România sub ocupaţie ruseasca (2004) şi Mircea Chiriţoiu, între David şi Goliath. România şi Iugoslavia în balanţa războiului rece (2005). A mai editat, sub egida C.N.S.A.S., trei volume de documente: „Bande, bandiţi şi erat –

Grupurile de rezistentă şi Securitatea, 1948 – 1968 (2003, în colaborare cu Fionca Dobre Florian Banu, Camelia Duică, Elis Neagoe ş, LIViu Ti «nu); Trupele de Securitate, 1949 – 1989 (2004, în colaborarecu Florin Dobre, Ronan Banu, Camelia Duică şi Liviu T5 rm” v KT«r „Jo” ca dosarele Securităţii. 1959 – 1**9**89 (2005, Jec

— Übmincanu).

Studii introductive

I

Interpretarea unui text-document din perspectiva psihanalizei aplicate

Cristina Anisescu

Puterea de uniformizare a limbii care se arată în modul cel mai deplin în vocabular şi care face posibil ca timpul să fie personificat, ceea ce nu este mai puţin ciudat decât ar fi dacă am avea zeităţi ale constantelor logice.1

1. Introducere

Documentele Securităţii şi importanţa radicalului uman – un preambul hermeneutic

Definită, odată cu epoca modernă, ca un ansamblu metodologic de reguli necesare interpretării simbolurilor culturale, ca procedeu de decodificare a sensurilor acestora, hermeneutica actuală îşi lărgeşte mult preocupările tinzând să devină un domeniu al intersubiectivităţii. Din această perspectivă apreciem că dialogul între psihanaliză şi hermeneutică devine firesc şi fertil pentru analiza complexităţii praxis-ului uman.

Aşadar, alegerea unui demers psihanalitic aplicativ ar putea a dezvălui fondul acestui „discurs autobiografic scris”, prin intermediul limbii, noi concentrâ**ndu-**ne asupra celui care vorbeşte, reliefând treptat o serie de aspecte invizibile-implicite, la fel de importante ca şi cele explicite, cum ar fi: structura motivaţiilor subiectului-creator al documentului; mecanismele ce stau la baza dinamicii

aparatului psihic al acestuia; modalitatea de a opera cu dimensiunile realităţii (persoane, instituţii, obiecte, concepte), cu cele ale dimensiunii imaginare şi simbolice;

1 Ludwig Wittgenstein, însemnări postume. 1914 – 1951, Editura Humanitas, Bucureşti, 1995, p. 52, mecanismele de apărare angajate; modalităţile de cornu, nicare şi interacţiune cu ceilalţi semeni.

Documentul de arhivă la care facem referire, ca orie* altă scriere, va rămâne „deschis oricui ştie să citească: ei nu are un destinatar desemnat” 2, iar mărturiile pe care le conţine sunt „desprinse” de creatorul lui, făcând posibilă interogarea şi procesarea în limitele contextului istoric în care a fost scris. În acest mod, autorul textului ar avea „posibilitatea să vorbească”, iar noi am fi puşi în postura de a înţelege mai uşor.

Aşadar, cuvântul şi textualitatea documentului ne vor incita să adoptăm un alt mod de decodificare a semnificaţiilor, ne vor conduce spre o altă posibilitate de operaţionalizare, incluzând riscul de a fi îngroziţi de reprezentările imaginare care coexistă în planul ascuns al realităţii istorice. Acest imaginar secundar, parţial lizibil, este uneori mai important ca realitatea3. În sprijinul acestei idei vine şi critica lui M. Foucault care, în analizele sale, confirma repetitiv că „vizibilul şi dicibilul sunt limitate, mobile, coerente cu formaţiunile istorice în care se manifestă” 4, iar la nivelul enunţului, realul şi realitatea devin manifeste, pentru că „nu contează decât ceea ce a fost efectiv formulat într-un anumit loc şi **într-**un anumit moment” 5, însă în strânsă legătură de acumulările cu sens ale epocii.

2 Paul Rkceur, De la text la acţiune. Eseuri de hermeneutică, vol. II. traducere de Ion Pop, Editura Echinox. Cluj. 1999, p. 204.

În concepţia lui M. Foucault, realitatea coincide cu

condiţia de cunoscut, iar cunoscutul, propriul, ni se oferă sub cele două tipuri de formalizare, vizibil şi dtcibil – vezi Michel Foucault, Ordinea discursului. Un discurs despre discurs. Editura Eurosong êc Book, Bucureşti. 1999

4 Michel Foucault, în Vianu Mureşan, între arhivă şi diagramă sau cunoaştere» ca practică a puterii, în „Jurnal for the Study of Religions ét Idéologies* nr. 10. editat de SC JU. «e SACRI, 2005, p. 151.

5 Ibidem, p. 152.

Prezenta analiză nu urmăreşte să demonstreze şi să argumenteze vinovăţia şi cruzimea unui sistem blocat în a „absorbi, exhiba, anula, în demonstraţii simbolice de suveranitate, enormitatea crimei” 6, ci să interpreteze, „dincolo de cuvântul rostit”, mecanismele, funcţionalitatea şi raportarea insului la cerinţele lui. Cercetarea hermeneutică a documentelor întocmite de Securitate devine astfel mai mult decât o necesitate, nu numai pentru re-formularea istorică în direcţia recuperării trecutului prin studiul „realităţilor”, ci mai ales pentru decodificarea enunţurilor aferente, ca produse ale gândirii individuale şi colective. De aceea, cercetătorul are misiunea de a căuta dincolo de limitele vizibile, exprimate, depăşind graniţele realităţii contextului istorico-politic; lui îi va reveni responsabilitatea investigării evenimentelor, faptelor, structurilor instituţionale prin asumarea sarcinii de a „lupta cu documentul”, examinându-i sursele, conţinutul şi semnificaţia. Cine se încumetă la un atare demers va trebui să-şi antreneze nu numai capacitatea de înţelegere, ci „să înfrunte ezitarea, reticenţa, neliniştea, scepticismul alimentat de profesioniştii domeniului, adesea refractari” 7 la discursul ego-istoric.

În aceste coordonate, analiza unui text ar trebui privită în termeni dialectici, făcând apel la raportul indisolubil obiectiv-subiectiv de cunoaştere a unei realităţi.

Subiectivitatea invocată în acest caz nu ar trebui considerată drept „o carenţă, un handicap, ci o însuşire ce se cuvine luată ca un dat ontologic. Recunoaşterea acestui fapt trebuie socotită ca un câştig şi când e vorba de istoriografie” 8.

— Michel Foucault, Anormalii. Cursuri ţinute la Collège de France 1974 – 1975, Editura Univers, Bucureşti, 2003, p. 97.

7 Alexandru Zub, Discurs istoric şi ego-istorie. Discurs rostit la 27 ianuarie 2006 în şedinţa publică a Academiei Române, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2006» p. 11.

8 Cf. Neagu Djuvara, ibidem, p. 7.

Textul „memoriilor” generalului de Securitate Evghe ale [Al Tănase păstrează memoria unui timp al represiv nii şi de aceea astăzi suntem tentaţi în a-l valorifica doar ca pe un document-raport de activitate, ci ca pe o modalitate de a sublinia importanţa mărturiei, a exerci. Ţiului autobiografic.

Din punct de vedere hermeneu tic, „memoriile” generalului Evghenie legitimează acţiunile grupului dominam reprezentat de nomenclatura partidului, de ofiţerii Seen-ri taţii şi miliţieni, de anchetatori, de procurori, la limita inferioară situâ**ndu-**se informatorii. El a aparţinut acestui grup al dominatorilor, a pus în aplicare mecanismele puterii concentrate în „braţul” partidului comunist, distribuite controlat la nivelul instituţiilor poliţieneşti şi administrative ale statului cu scopul „lichidării”, „supravegherii” şi pedepsirii „duşmanului de clasă”.

Cercetarea textuală sau lingvistica textului, alături de celelalte metode, este „un domeniu autonom al sferei ştiinţei limbajului” 10.

Textul-document, odată pus în relaţie cu limba (ca

sistem de semne), va deveni un mijloc de manifestare vie a acasteia. El va fi redat celui care citeşte, care interpretează sau operează cu semnul, **într-**o formă de „manifestare concretă a limbajului” 11, ca pe o „urmă înregistrată” 12 a unui mod-act de comunicare întotdeauna dependent de condiţiile (contextul) comunicării şi de emitentul său – ca subiect uman. Cu aceste raţiuni, documentele ar trebui analizate sub toate aspectele lor, vizibile (explicite) sau ascunse (implicite), intrinseci şi extrinseci, fiindcă ele „se des

Sanda Golopenţia, Textele detenţiei, în „Analele Sighet” nr. 9, (Anii 1961-1972: Ţările Europei de Est între speranţele reformei şi realitatea stagnării). Fundaţia Academia Civica, 2001, pp. 291-306.

„» Carmen Vlad, Textul aisberg. Casa Cârtii de Ştiinţă, Cluj, 200Ü.

— Ibidem, p. 12. «Ibidem, p. 13.

făşoară şi se mişcă **într-**un spaţiu ce poate fi conceput ca exterior (circumstanţele, întâmplările, istoria, evenimentul) şi totodată interior (umanitatea care-l asumă)” 13.

Textul, ca şi fiinţa umană, deţine o dinamică internă, în care se întâlnesc şi interacţionează semnul, obiectul-subiectul şi interpretantul său, indisolubil legate.

Dinamica internă devine suport şi mediu de manifestare. Prin procesul de proiecţie externă se dă curs travaliului textului, **într-**un mod foarte asemănător cu ceea ce există şi se manifestă în cadrul curei psihanalitice. Această similitudine ne angajează în a reconsidera calitatea textului-do-cument nu numai ca obiect de analiză şi studiu, ci şi pe cea a subiectului-enunţător, creator al textului. Hermeneutica „are sarcina să reconstruiască acest dublu travaliu al textului” 14.

Întâietatea cuvântului, în orice aplicaţie

psihanalitică, cu deosebire în experienţa şi travaliul analitic, identifică şi defineşte modul particular de prezenţificare a inconştientului15. Cuvântul, creaţia şi expresia subiectului devin intermediarii acestui travaliu. Conform poziţiei lacaniene, limbajul asigură astfel suportul, emanaţia sau produsul inconştientului, prin el se descriu stări, temeri, prin el inconştientul comunică.

Interpretările psihanalitice devin suport pentru a înţelege şi decodifica „ceea ce poate determina un subiect, ceea ce îl produce, cauza: istoria sa şi mai precis, pe istoria unei spuse, aceea care exista încă înainte de naşterea sa în discursul părinţilor, spusa care de la naşterea sa nu încetează să-l însoţească şi să-i orienteze viaţa **într-**un «tu eşti asta» fără portiţă de scăpare” 16.

13 Ibidem, p. 15.

14 Ibidem, p. 16.

15 Sigmund Freud sublinia acest lucru în lucrarea sa Tăgada (Die Verneinung), 1925.

16 Dicţionar de psdxanaliză. Larousse (sub direcţia lui Roland Chema ma). Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1997, p. 90.

2. Limitele analizei sau inventarul posibilităţilor a) Textul „memoriilor” permite atât analiza caracterelor sale lingvistice, cât şi a celor ale contextului social în care se produce. La interfaţa celor două dimensiuni de analiză, în punctul de întâlnire a acestor coordonate, se regăseşte subiectul care îşi enunţă „discursul” scris, ca pe o modalitate de reprezentare socială.

Documentul redactat de generalul Tănase Evghenie primeşte parametrii unui enunţ cu sensul de eveniment, „pe care nici limba şi mei sensul nu pot să-l epuizeze în totalitate” 17, tocmai pentru că el „survine **într-**o epocă, este legat de scriere ori rostire, se oferă memoriei, repetării, reactivării, depinde de situaţii şi contexte care-l

declanşează, se pune în relaţie cu enunţuri anterioare şi posterioare, creează serii” 18. Parametrii contextuali vizaţi s-au limitat la cadrul referenţial al comunicării, la caracteristicile duratei istorice a primilor 20 de ani după instalarea regimului comunist în România.

b) în virtutea principiului comunicativ ce defineşte textualitatea, orice text îşi încorporează, graţie intersubiectivităţii limbajului său şi alterităţii incluse, valori atât la scară (inter) individuală, cât şi la scară soci o-istorică sau culturală 19.

c) Cuvintele sau expresiile în mod repetat angrenate în procesul comunicării pot declanşa un şir de asociaţii individuale/personale, prin indicarea unui „obiect” sau a relaţiei cu „obiecte”, asociaţii care aparţin nu numai enunţătorului, ci şi celui care analizează şi interpretează. Ele se află sub efectul de halou specific rezonanţei simbolice pe care o poate avea un mesaj pentru actorii comunicării.

17 Vianu Mureşan, opxrit., p. 153. u M. Foucault, apud, ibidem.

w Conform sublinierilor lui Eugen Coşeriu cu privire la textualitate. Carmen Vlad, opx.it., p. 15.

d) Enunţurile şi organizarea lor pot fi analizate pe trei paliere: lexical, sintactic şi semantic. Ne limităm interpretarea doar la nivelul semantic al comunicării, luând în considerare termenii relativi ai subiectivităţii enunţăto-ruliu’ (Tănase Evghenie), fără a ignora vreun moment conjugarea receptorului cu propria subiectivitate.

Analiza textului presupune de la bun început o serie de limite:

— În limbajul conţinut de text au fost reţinute acele caracteristici ale distinctivităţii, caracteristici ce pot fi asociate unor trăsături sau funcţii ale subiectului comunicării şi care au avut suficientă semnificaţie pentru a

fi codate şi reţinute în limbajul natural (cf. Saucier şi Goldberg, 1996);

— Ceea ce se evidenţiază prin ipoteza lexicală, presupune că toate diferenţele individuale semnificative vor fi reprezentate în limbajul obişnuit20. Această ipoteză a fost confirmată de studiile de specialitate privind psihologia personalităţii. După Frank Fuji ta”, cea mai bună ta-xonomie a trăsăturilor de personalitate... care descrie doar acele caracteristici sociale relevante ale personalităţii este encodată în limbaj” 21.

Identificarea şi conturarea profilului de personalitate din perspectiva dinamicii psihice devin posibile prin actualizarea sensului cuvintelor sau expresiilor care prezintă relevanţă (adjective, verbe, substantive). Verbele şi propoziţiile cu centrul pe sensul verbului indică „ce face” persoana, descriu acţiunea, sensul, intensitatea şi direcţia ei

20 L.R. Goldberg, W.K.B. Hoftee, B. De Raad, Integration of the Big Five and Circumplex approadws to Trăit Structure, „Journal of Personality and Social Psychology”, n°. 63, 1992, pp. 143 – 163 şi Mihaela Minulescu, Cftestionarele de Personalitate în evaluarea psiltologică, Garell Publishing House, Bucureşti, 1996.

21 Frank Fujita, The Big Five Taxonomy, Based on a Qualifying Exam Answer, 1996.

şi oferă informaţii cu priviri» În tematica comportâmestului; adjectivele singulare şi propoziţiile ad/ectivale în dicA proprietăţile, calităţile autonome ale persoanei; substantivele întăresc şi explică trăsăturile/calităţile indi, cate prin adjective. Acţiunile, relaţiile subiectului cu alţi actori (persoane, instituţii etc.) identificaţi în textul analizat ne furnizează informaţii privitoare la dinamica conţinutului textului. IX» exemplu, verbele sau expresiile cu centrul pe sensul verbului, cu

evoluţie centripetă în direcţia acumulării, centrării, focalizării, demonstrează esenţa cunoaşterii şi a puterii, aşa cum apare în gândirea lui M. Foucault când se referă la semnificaţia lui „a arhiva şi a diagramatiza” 22.

e) Majoritatea psihologilor sunt de acord că memoria noastră individuală stochează, reproduce sau permite ec-forarea datelor în funcţie de o serie de factori interni (afecte, motivaţii, trebuinţe, frustrări, atenţie, disfuncţii ale proceselor cognitive etc.) sau externi (evenimente, circumstanţe, presiunea timpului, presiunea interogărilor, tipul de interogare etc.). Odată cu trecerea timpului, memoria, ca orice proces, nu este infailibilă: uităm multe detalii ale evenimentelor sau chiar evenimentele la care ani participat; integrăm anumite informaţii eronate, false sau parţiale în arhivele mnezice şi acest fapt ar putea face ca relatările noastre să nu fie autentice. Cercetările cu privire la impactul schemelor şi al interferenţei retroactive în memorie, precum şi cele care privesc efectul „inducerii în eroare” sau de „monitorizare a sursei” converg spre concluzia că amintirile sunt susceptibile de eroare.

Cadrul autobiografic inclus în raportul de activitate al generalului Evghenie reflectă limitele de „amintit”, fără a se distanţa vreun moment de datoria lui de ofiţer. Relatarea evenimentelor s-a desfăşurat în limitele coordo

22 Vianu Mureşan, op.ci t... p. 156.

natelor somaţiei de a-şi aminti („trebuie să-ţi aminteşti!”), configurând procesuali ta teamemoriei obligate, formulate ca „o invitaţie adresată memoriei de a scurtcircuita travaliul istoriei” 23. În acest sens, nu de puţine ori, se suprasimplifică importanţa nwtii Hiţiilor actorilor participanţi la evenimente sau se supraestimează alte categorii intricate evenimentului (descrieri, raportări temporale, etapele de desfăşurare, contextul, precursorii evenimentului etc.).

Cercetările psihologice au subliniat că memoria individuală este, în mod esenţial, determinată de factorul social (contextul social al grupului de referinţă/de apartenenţă) şi participă la construcţia memoriei sociale (colective). Interacţiunea cu mediul social ne furnizează o serie de instrumente de decodificare şi de interpretare a realităţii prin intermediul operatorilor conceptuali şi ai limbajului, asigurând în acest mod schimbul /transferul de informaţii şi cadrele de interacţiune, valorile de referinţă sau de raportare la norme şi reguli sociale24.

3. Interpretarea documentului prin raportare la context

Pseudomemoriile nu pot fi separate de contextul istoric în care au fost concepute, redactate şi arhivate. În aceste condiţii, nu poate fi ignorată interpretarea documentelor întocmite de instituţia reprezentativă a puterii comuniste – Securitatea –, pentru că ele înregistrează şi valorifică

23 Paul Ricœur, op. cit., p. 109.

24 O abordare ştiinţifică a temei privind memoria şi reperele ei sociale se regăseşte în studiile realizate de Ticu Constantin şi Adrian Neculau, lucrări publicate în numerele revistei de „Psihologie socială. Buletinul Laboratorului Psihologia câmpului social”. Editura Polirom şi în Manual de Psihologie socială (coord. Adrian Neculau), Editura Polirom, Iaşi, 2003.

„Pentru memoria posterităţii imaginarul politic şi instituţional al acelei birocraţii şi al guvernanţilor ei” 25.

Locutorul nostru nu face niciun efort de formulare, el doar oferă limbii de lemn prilejul de a intra în act, oscilând între semnificaţiile puterii şi cele ale supunerii / obedienţei, adeseori confuz şi ambivalent în ceea ce priveşte investiţiile afectiv-emoţionale.

Analiza câmpului textual al documentelor strict

secret, cu regim de păstrare în „casa de fier”, reflectă modalitatea de comunicare utilizată de Securitate pentru a întări şi aplica subliminal mesajul „ascultării”, supunerii şi trecerii la acţiune prin constrângeri normative, prin utilizarea „ruanelor”, cu intenţia de a crea imaginea stabilităţii regimului. În acest sens, reţinem „multitudinea de enunţuri, ca tot atâtea evenimente regulate, ca tot atâtea lucruri oferite prelucrării şi manipulării” 2”.

Documentul prezentat poartă semnificaţia unui timp al terorii şi al ruşinii, al minciunii şi al ruperii de civilizaţia autentică europeană. Conţinutul documentului reflectă o dată în plus obiectivul construcţiei „lumii noi” în plan individual şi social, o lume fictivă, diformă prin omogenitate, fundamentată pe instrumenta li za rea violenţei, pe o schemă neproprie de asimilare şi de „îndrăgostirede o ideologie morbidă. Este vorba de perioada 1945 – 1968.

Semnatarul documentului se identifică integral cu perioada, pentru că ea coincide cu intervalul în care a deţinut un status-rol activ în aparatul puterii. **Într-**o primă etapă **s-**a aflat pe poziţia martorului şi simpatizantului comunist, apoi, devenind participant şi supervizor în sta

25 Zoe Petre, «Scris şi oral în istoria recent! în Europa – Obiecte de studiu, surse, metode”, în Lucrurile simpozionului internattotutl or gmnizat de Colegiul Noua Europe. Bucureşti, 7 – 8 aprilie, 2000, p 20 f>

A Michel Foucault, Ordine» discursului. Un discurs despre discurs. Editura Eurosong ér Book, Bucureşti, 1999, p. 171.

diul implementării articulaţiilor terorii în România. Chiar dacă rolul şi implicarea personală au fost doar parţial recunoscute în declaraţiile lui sau negate cu vehemenţă, acest fapt nu ne poate îndepărta de conţinutul documentelor. Tocmai ele sunt cele care adeveresc şi

susţin funcţia şi rolul lui Tănase Evghenie în coordonarea unor unităţi şi direcţii operative importante ale Securităţii, precum şi angrenarea lui în motorul propagandistic şi de control al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc, ulterior. Comunist Român.

Nota cu memorii de la gen. It. Evghenie Tănase27 se prezintă ca un raport de activitate înaintat conducerii Securităţii, raport ce îndeplinea cerinţele procesului de restructurare şi de reorganizare a Ministerului Afacerilor Interne în conformitate cu Decretul 710 din 22 iulie 1967, cu Decretul nr. 295 din 3 aprilie 196828, precum şi cu documentele prezentate în Plenara CC. al P.C.R. din 22 – 25 aprilie 196829. Acest corpus de acte oficiale viza reorganizări structurale şi funcţionale, măsuri de sancţionare şi de epurare din aparatul de Securitate a celor vinovaţi de represiune extremă, crime şi intervenţii abuzive.

Conform Ordinului nr. 6 din 16 februarie 1968, emis de preşedintele C.S.S. Ion Stănescu, precum şi a legii privind organizarea administrativă a teritoriului Republicii

27 Vezi Nota cu memorii de la gen. It. Evghenie Tănase (doc. nr. 1 din prezentul volum).

28 Consiliul Securităţii Statului era subordonat conducerii Partidului Comunist şi guvernului, având „misiunea de a preveni, descoperi şi lichida uneltirile şi acţiunile duşmănoase îndreptate împotriva orânduirii sociale şi de stat” (A. CN5. A5., fond Documentar, dosar 123, vol. 4, II. 40 – 48).

29 Dezbaterile Plenarei CC. al P.C.R. din 22 – 25 aprilie 1968 în cadrul aparatului de Securitate au fost amplu reprezentate în Stenograma comx Kării din 3 – 4 nun 1968, în care **s-**au dezbătut documentele Plenarei CC. al P.C.R. din 22 – 25 aprilie 1968 a Consiliului Securităţii Statului (A.C. NS.A5., fond Documentar, dosar 87).

Socialiste România prin care s-a revenit la împărţirearii în judeţe, direcţiile regionale de Securitate şi organel (raionale-orăşeneşti îşi încetau activitatea, constitiiindu-se în inspectorate de Securitate judeţene. Aparatul de Securitate fiind restructurat, un anumit număr de ofiţeri au fost trecuţi în rezervă.

Operaţiunea de reducere a numărului de cadre (purificare”) s-a desfăşurat pe tot parcursul anului 1968. În acest interval au fost trecute în rezervă un număr de aproximativ 840 de cadre30, fiind vizate în primul rând persoanele care urmau să fie pensionate la limită de vârsta sau pe motiv de boală, cele care au solicitat să fie trecute în rezervă, care nu corespundeau muncii de securitate şi, nu în ultimul rând, ofiţerii care au comis abateri grave.

Evghenie Tănase a făcut parte din grupul ofiţerilor scoşi din sistem, fără a primi vreo sancţiune explicitei, fiind pensionat la numai 45 de ani şi trecut în rezervă. Din aceste raţiuni, din ordinul Consiliului Securităţii Statului, el se găseşte pe lista celor 15 ofiţeri care au fost „invitaţi” să-şi scrie „memoriile despre activitatea pe care au desfăşurat-o”, în termenii cultului confesiunii şi exemplului”.

Noile cadre din conducerea Consiliului Securităţii Statului au fost nemulţumite de modalitatea în care generalul Evghenie şi-a prezentat activitatea de ofiţer în „vechea” structură, procedând la o evaluare critică a conţinutului acestor „memorii” într-o Notă sinteză întocmită la 8 martie 196932, din care am selectat următoarele aspecte:

30 Cf. Nota cuprinzând propuneri de constituire a organelor teritoriale de Securitate în funcţie de noua împărţire administrativă a ţării (A.N.1. O, fond CC. al P.C.R., dosar 14/1968, f. 101).

51 Cf. Nota cu ofiţerii din rezerva Consiliului

Securităţii Statului propuşi să fie solicitaţi să scrie memorii despre activitatea pe care au desfăşurat-o în aparatul de Securitate, întocmită la 8 martie 1969.

32 Vezi Nota întocmita pe data de 8 martie 1969.

— Aprecierea rolului pozitiv al consilierilor sovietici în misiunea pe care au avut-o în instruirea cadrelor partidului şi ale Securităţii, în stratagemele de represiune şi cele legislative în România comunistă;

— Insuficienta obiectivitate în relatarea evenimentelor şi acţiunilor în care gen. Evghenie a fost implicat executiv sau decizional;

— Caracterul „negativisfal acestui memoriu de activitate;

— Prezentarea unei imagini „incomplete" şi „deformate" privind rolul Securităţii;

— Prezenţa elementelor cu caracter persecutor şi de prejudiciere – „autorul apare ca omul persecutat de fosta conducere a MAI pentru atitudinea sa combativă";

— Minimalizarea rolului generalului Evghenie Tănase privind prevenirea şi raportarea unor deficienţe în sistem;

— Tendinţa de a-şi justifica „faptele pentru care a fost criticat, de a se dezvinovăţi".

Concluziile „noii conduceri" a Securităţii cu privire la raportul generalului Evghenie subliniază minimalizarea întregii activităţi a acestuia: „În această formă [raportul] nu ajută la instruirea şi educarea ofiţerilor şi ca atare nu este oportună multiplicarea şi difuzarea ei" 33. Afirmaţia poate fi asociată cu semnificaţia unei alte forme de sancţionare şi scoaterea lui de pe lista „eroilor" sau profesioniştilor care merită să devină exemple pentru următoarele generaţii de ofiţeri ai Securităţii.

Generalul Evghenie a resimţit dramatic subevaluarea şi devalorizarea exprimată de cei care, cândva, i-au fost subordonaţi sau colegi. Tocmai acest moment al

„despărţirii”, după cum îl denumea subiectul nostru, se va supune interpretării ca un act al „amintirii forţate” sau ca o traducere în act a „cultului confesiunii”, preexistent în ritualul autobiografic şi autocritic de propovăduire a

Ibidem.

œnntei de puntate*”-„în momentul înscrierii în partid sat-tn cei al éemme Êrh sau autoanalizei, experimentat în LiltQ. WIM – rric nwdHCâru.

Apelul la datele memoriei, la descrierea evenimentelor mort 17 ani petrecuţi în Securitate, este resimţit de U bun început dureros şi tensionant – deseori memoria fiind invadată de dialoguri retrăite hic ei nunc şi care au fost readuse în prezent cu o forţă a detaliului impresionanta

Eroul nostru pare să-şi contureze un statut de disident sau revoluţionar **într-**un sistem care oricum nu i-ar fi permis acest lucru – coexistând **într-**o convergenţă rara şi ameninţătoare, oscilând critic între ideologie şi experienţa trăita. Subiectul nostru găseşte loc pentru amândouă în propria subiectivitate cu scopul de a escamota prezentul**lăsând u-**se înghiţit de momentul sclumbării, care nu-i dă răgaz

Textul documentului răspunde contextualizării şi prin evocarea unor momente biografice ataşate strict de evoluţia carierei poÜtico-administrative şi militare.

Evghenie a debutat în rândurile partidului la vârsta de 18 ani şi va avea o ascensiune rapidă după 23 august 1*H4, iniţial în activul judeţenei U.T-C. Ilfov, apoi în diverse funcţii în aparatul de partid al Comitetului orăşenesc Bucureşti, ajungând, în primăvara anului 1950, şeful Secţiei Adirdiüstrativ-Politice a CC. al PLvi. R. Acest „organism”, alături de Secţia Propagandă, Secţia Externă, Direcţia Superioară Politica a Armatei, Direcţia Superioară Politică a MAI. şi Secţia Cadrelor Exterioare, era

subordonat direct Biroului Politic al CC. al P.M.R., condusa de 1. Quşinevschi35.

În 1952, Secţia Administra ti v-Politică era condusă de Mureşanu Alexandru, Demeter Alexandru, Marin Con

— Bogdan Fioeac. Cenzurm comunistă şi formarea „omului nou”. Editura Nemira, Bucureşti. 1999, p. 21.

35 Stenograma sedmtet Biroului Politic al CC al PAIR, din 29 mai 1 y52 (A-XJ-C. fond CC. al PXI-R.

— Canceurie, dosar 44/1952, f. 2).

stantin, Tănase Evghenie, lani Nicolae, Beram Carol, Tânach în Vasile şi aveau sub control două grupuri de ministere: a) Ministerele Justiţiei, Cultelor, Sanâtaţii etc., cu aceleaşi atribuţii ca şi celelalte secţii, adică de control al activităţii şi de selecţionare de cadre în nomenclatura CC din aceste ministere; b) Ministerul Forţelor Armate şi Ministerul Afacerilor Interne, „în care atribuţiile secţiei se limitau doar la studierea cadrelor şi a vieţii de partid din cele două ministere. Activitatea acestor ministere putea fi urmărită numai cu aprobarea specială a Secretariatului CC3.

Membru component al acestei importante secţii a Biroului Politic al CC al P.M.R., tânărul activist de partid Evghenie s-a făcut remarcat prin abilităţile dobândite încă din perioada „luptei” ilegaliştilor comunişti. Activitatea în clandestinitate, ataşamentul ideologic şi „puritatea dosarului” i-au asigurat o ascensiune rapidă în ierarhia partidului. Astfel că, din postura unui muncitor necalificat, fiu de proletar „cinstit”, aparent lipsit de vreo abilitate specială, Tănase Evghenie a fost investit cu încredere de Chişinevschi, acesta considerându-l „capabil” să înveţe „meseria de securist”, cu sprijinul consilierilor sovietici. În aceasta perioadă a beneficiat de un stagiu de pregătire la şcoala sovietică.

Format într-un astfel de climat social şi politic, cu

astfel de scheme cognitiv – comportamentale. Evghenie şi-a apropiat tehnicile de disimulare şi defensă, ceea ce a generat şi identificarea cu modelul încurajat de putere.

Caracteristica perioadei în care a deţinut rolul de activist al partidului este marcată de dominanţa aderării ideologice, de „iubirea nesfârşită” tradusă în act prin exercitarea funcţiei de control, el lăsâ**ndu-**se impregnat de necesitatea exercitării puterii.

36 Nicoleta Ionescu-Gură, Stal mizarea României, Republica Populară Română 194S-1950: transformări instituţionale, Editura All, Bucureşti, 2005, p. 234.

Subordonat direct lui Alexandru Orăghici*7, contactul şi modalităţile de lucru cu acesta au fost evaluate ca extrem de dificile, mai ales în momentul în care în sep. tembrie 1952 **s-**a luat măsura desfiinţării aparatului pe>-litic din Securitate şi a înfiinţării Ministerului Securităţii Starului. Evghenie a pledat cu insistenţă la acea vrem „în favoarea menţinerii controlului special al aparatului politic în Securitate, ceea ce însemna ca viaţa de partid din Securitate să treacă sub îndrumarea şi controlul direct al organelor teritoriale de partid.

În octombrie 1953, prin hotărârea Secretariatului CC, Evghenie a fost eliberat din funcţia de şef al Secţiei Administra tiv-Politice a CC. al PM. R., (iirud numit în funcţia de adjunct al ministrului Afacerilor Internet prilej cu care a fost avansat la gradul de general – la 30 de ani. A deţinut această funcţie până la mijlocul anului 1957, ulterior primind funcţia de conducere a Direcţiei Regionale a Securităţii Capitalei. În perioada 1958 – 1963 a condus Direcţia a IV-a (œntrasabotaj). În ultimii ani ai carierei de ofiţer superior de Securitate a fost şeful Direcţiei a Ilf-a (1963 – 1967) *

— Alexandru Drăghici a fost ministru de Interne (din luna mai 1952), tar câteva luni mai târziu a fost numit ca

ministru al Securităţii Statului (20 sept 1952 – sept. 1953). De asemenea, a mai deţinut funcţiile de şef al Departamentului Securităţii Statului (sept. 193 – 28 mar 1957), ministru al Afacerilor interne (28 mar. 1957 – 27 iulie 1965), membru al Prezidiului MAN. (21 aug. 1965 pàn» la 2*> apr 1968) – LM. Beţenaru, O Co & mineanu-Mareş, M Grigore, A Ilinca, O. Ionel N. Ionescu-Gură, E. Neagoe-Pleşa, L. Pleşa, coordonator I U>rica Dobre, Membrii CC oi PCR. UktMmar, 1945 – 1989. Bucureşti I ditura Enciclopedici, 2004, p. 231.

— A. CJNS. AS., fond Documentar, dosar 19, vol. 4, f. 81 (TaM cu imiarâşul care mu coordonat acuxntatea tectaarrlor tehnice ale M*AI ului)

* în 1967, Tănase Evghenie a fost numit „în funcţia de şef al Direcţiei Securităţii oraşului Bucureşti4” (A-N.IJC –, fond Cancelaria C C al PCR. dosar 110/1967, II. 4, 44).

La începutul anului 1968, Tănase Evghenie a fost trecut în rezervă şi pensionat.

Traseul biografic descris ne indică un lucru cert – faptul că a fost participant şi a deţinut un rol de autoritate decizională în cadrul vastului program de anihilare a libertăţii de gândire şi de exprimare, de control punitiv şi de pedepsire a cetăţeanului, a fost copărtaş şi a decis destinul atâtor români. Tănase Evghenie a acceptat şi a aderat în cunoştinţă de cauză la modelul sovietic, pe care l-a asimilat şi învăţat prin exerciţiu şi aplicare continuă. Uşurinţa integrării şi configurării propriei cariere este indiciul unei compatibilităţi între sistemul constructelor personale, al credinţelor, valorilor, atitudinilor şi reprezentărilor cu cel prescris de sistemul ideologic comunist – rigid, dirijat şi nerealist, „destinat să controleze individul, prin generarea fricii, stimularea delaţiunii, ritualizarea şi birocratizarea personalităţii lui” 40.

În aceşti parametri. Evghenie se pare că a fost

determinat să introiecteze satisfăcător principiile staliniste, exprimabile **într-**un limbaj imitativ. Modalitatea de a-şi escamota revolta, ostilitatea şi agresivitatea faţă de semeni, de a o asuma ca pe o trebuinţă-tendinţă atitudinal-compor ta mentală la nivel decizional, este remarcată chiar şi numai din tonul respectuos, solemn, aproape senin, lipsit de orice urmă a culpabilizării personale.

Documentul pe care el ni-l pune la dispoziţie marchează tocmai momentul ieşirii din agregatul instrumentalizat al puterii, moment considerat ca unul de „bilanţ".

40 Adrian Neculau, „Contexte social, idéologie et pratique sociale. F.tude de caz", revista Psilwlogia sociala. Buletinul Laboratorului Psihologia câmpului social, nr. 14/2004, Universitatea „AI. I. Cuza", Editura Polirom, Iaşi, 2005, p. 156.

Raportul lui Evghenie conţine cerinţa implicită a noij conduceri a Securităţii de a valorifica activitatea lui şi de-a o face cunoscută ca model pentru alţi ofiţeri aflaţi în formare. Termenul de „bilanţ" sugerează că enunţâtoruj textului se subscrie datoriei imperative de autoevaluare

4. Mizele comunicării **într-**un discurs de „lemn".

Pseudomemoriile generalului Evghenie reuşesc se transmită o idee importantă, chiar dacă ea este subtil articulată sau semnificată, anume: mecanismul de bază al transformării ideologiei în tehnică de convingere sau cum reuşeşte enunţătorul „să-şi prezinte politica drept o concesie făcută raţiunii, în vreme ce ea este în fond ideologie pură şi extremă" 41, transferată persuasiv sau constrângător subiectului uman şi colectivităţilor, fundamentata pe o cultură a secretului şi conspiraţiei, cu rolul de a lărgi dimensiunea nesiguranţei şi temerilor.

Textul pare la prima vedere grotesc – grotescul primind sensul enunţat de M. Foucault, „de a deţine prin

statut efecte de putere pe care calităţile lor intrinseci nu le justifică şi de aceea ar trebui să le fie interzise42. „Discursul” lui nu se îndepărtează de marca codului secret şi nici de cea a înlemnirii în stereotipii şi îndemnuri pentru a traduce în act schema ideologică comunistă, invocând o liniştitoare obiectivitate a faptelor şi evenimentelor. HI ar putea deveni un subiect al pragmaticii şi semanticii discursului stăpânului.

Cu aceste caracteristici, textul reflectă interiorizarea limbii de lemn, fără a se depărta cu nimic de retorica luptei

„Françoise Thom, Limba de lemn. Editura Humanitas, Bucureşti, 2005, p. 222.

42 Nüchel Foucault, Anormalii. Cursuri ţinute la Collège de in ance 1974 – 1975, Editura Univers. 2003, Bucureşti, p. 23.

de clasa impregnată cu valorile idealului permanenţei şi perfecţiunii, operând cu o strategie punitivă. Încă de la primele fraze se pune în prim-plan atât necesitatea construcţiei unei aure mistice în jurul grupului conducător, al acţiunilor şi concepţiilor lui, cât şi a ataşamentului morbid faţă de această imagine, demonstrând cât era de important dezideratul formării „omului nou” prin „reeducare” continuă şi propagandă manipulatorie.

Stilul specific autorului transmite sens, iar sensul reprezintă explicaţia fundamentală a „schizofreniei constitutive pentru imaginarul comunist, care se crede deopotrivă etern şi ameninţat în fiecare clipă de o răsturnare completă a situaţiei” 43.

În cazul textului supus analizei, proprietăţile formale ale limbajului indică nu numai o înţepenire a elementelor lingvistice prin: deculpabilizări, descrieri evenimenţiale, afirmarea unor premise, a unor deducţii sau raţionamente

simpliste, rigide, supuse raportării continue la setul de constrângeri ale normelor şi instrucţiunilor.

Aşadar, dacă ne situăm pe poziţia unui observa tor-in-terpretant al acestui text, nu putem ignora modalitatea în care enunţătorul a interiorizat diagramele de forţe ale puterii totalitare sau a tradus ideologic propriile roluri în raport cu instituţiile şi persoanele care au reprezentat autoritatea. Chiar dacă aceste forţe nu sunt vizibile sau dicibile în textul analizat, ele sunt impregnate în fragmentele textuale – expresii ale tensiunii, reacţii adverse, efecte ale unor decizii, conflicte sau dialoguri explicative.

Materialul este util şi pentru studiul tipologiei textuale, naraţiunea şi descrierea manifestâ**ndu-**se aici în forme pure şi specifice. În micronaraţiunile lui Evghenie se poate urmări modul de rezumare şi de selecţie a informaţiei.

43 Zoe Petre, „Scris şi oral în istoria recentă în Europa", metode. Lucrările simpozionului internaţional organizat de Colegiul Noua Europă, Bucureşti, 7 – 8 aprilie, 2000, p. 209.

El apelează cu predilecţie la funcţiile informative ale Jim. bajului, cu rolul de a masca sau de a ascunde replicii*, cu încărcătură emoţională negativă.

Pseudomemoriile generalului Evghenie indică doar un sens al evenimentelor, fără explicitări cauzale, fără indicaţii precise ale participării personale şi fără a creiona consecinţele faptelor descrise, rezumâ**ndu-**se la schematizări şi simplificări ale enunţurilor. Din acest motiv, discursul scris nu-şi mai îndeplineşte funcţia de a clarifica, atât timp cât se respectă principiul conspirativităţii chiar şi al raportărilor sumare faţă de superiorii săi. Şi, odată ce claritatea textului nu mai este asigurată – stilul devine non-stil.

Autorul nu renunţă la supraîncărcarea cu expresii critice şi autocritice. Ele reprezintă în plan simbolic manifestările necesităţii de a fi remarcat, promovând auto-culpabilizarea pentru a-i fi minimalizate imperfecţiunile sau inabilităţile operativ-decizionale. NTu este altceva decât o expresie a pervertirii, ca şi în cazul minciunii. Din acest motiv se poate afirma că studiul vocabularului pune în evidenţă mişcări artificiale, antagonisme imaginare, elemente prezente în dinamica limbii de lemn, ferindu-se de „contingenţele dubioase ale lumii sensibile” 44.

Lexicul ne propune o viziune imagistică „războinică” – dialoguri contradictorii cu Alexandru Drăghici, Gheorghe Pintilie sau Gheorghe Gheorghiu-Dej, conflicte de idei sau de decizii, invitaţiile la luptă şi rezistenţă, evocări descriptive ale unor operaţiuni de urmărire sau de „lichidare” a „duşmanului”. Din aceste confruntări expuse pe parcursul raportului, el rămâne aproape întotdeauna rănit sau neapreciat, umilit şi neînţeles – o victimă a şefilor lui. Această imagine pe care ne lasă să o traducem din text se află în contradicţie cu cea pe care ne-o

44 Françoise Thom, opxit., p. 47.

relevă în expunerea din timpul şedinţei din 17 noiembrie 196445, unde ne vorbeşte în termeni de control, verificare, de „intensificare a muncii informative”, de combativitate şi realizări. Informările asupra unor acţiuni şi persoane evocate în document, precum şi cele „în vederea cunoaşterii stărilor de spirit” deviază în mod constant de la real prin interpretări forţat ameliorative, pozitivate excesiv sau negativa te în aceeaşi măsură. În acest mod. Evghenie se descoperă cititorului ca practicant al unei inteligenţe diabolice, atotpătrunzătoare, elaborând scenarii perfecte şi controlându-le riguros confirmarea.

Cu excepţia părţii introductive a enunţului, construcţiile sunt formulate la diateza pasivă şi sunt

impersonale – „s-a făcut", s-a decis", „s-a discutat", „au fost date ordine" etc. Absenţa pronumelui „eu" şi a angrenajului subiectiv în dinamica textului sunt indiciul impersonalizării, aderării la uniformizare şi depersonalizare, mecanisme specifice dezideratului formării „omului nou". „Eul" este înlocuit de „noi" şi orice formă de expresie a individualităţii se află ataşată de cea a colectivităţii. Şi, dacă nu mai există „eu", nici acţiunea lui nu mai are vreun specific, un proprium, optându-se pentru echivocul atemporalităţii şi al unei rezultante acţionale colective. În aceste coordonate, nu ne rămâne decât să constatăm o mişcare imanentă a lucrurilor în spiritul limbii de lemn – ceea ce face ca verbele să fie sacrificate în favoarea substantivului, întărind şi formalizând tonul invincibilităţii şi statorniciei sistemului.

În sprijinul acestor afirmaţii vin şi prezenţa stereotipiilor de limbaj, repetiţiile, impersonalizarea, abstractizarea, predominanţa nominală, cu rolul de a-i întări discursul prin generarea unui cadru al persistenţei, al fidelităţii şi

45 Extras din Stenograma şedinţei din 17 noiembrie 1964, ţinuta la minister cu toate cadrele de conducere din aparatul central şi regional MJ\.1. (doc. nr. 5 din prezentul volum).

al constanţei – semnificaţie a unor „deprinderi" sau au tomatisme deja instalate.

Dacă ne referim doar la stereotipia lamenta ti vă observa că ea devine nu numai suportul repetiţiilor, ţ şi al fixaţiei pe un obiect (persoană, acţiune, idee etc.), a stagnării la nivelul unui stadiu de dezvoltare personală. lx aceea timpul în care ne „vorbeşte" autorul documentul primeşte echivalenţe supradimensionate şi direcţiona te predilect către trecut – „cei 17 ani" ca angajat al Securităţi, devin durata trăită ca „foarte mult în viaţa unui

om”.

Momentul trecerii în rezervă (pensionarea) este **reflec**tat **într-**un acum – „momentul crucial în viaţa unui om” – trăit ambivalent ca act purificator sau ca o pedeapsă resimţită plenar. Acest acum „crucial” invocat de au tonii textului în „vâltoarea evenimentelor” – pare să devină indiciul unui act de trezire, prin care este permisa separarea „binelui” de „rău”. Acum-ul „crucial” îl iniţiază şi-l însoţeşte pe autorul acestor rânduri înspre atunci, spre trecutul său. Separarea de Securitate ar fi putut fi primul pas către autonomie, primul pas către reformularea realităţii în noi cerinţe, în care cele proprii să fie reconsiderate şi satisfăcute. De aceea Evghenie a preferat să-şi înceapă eeforarea mnezică cu „sfârşitul” – „voi începe cu sfârşitul”, ca şi cum doar prin momentul acum ar fi făcut priză cu realitatea.

Dimensiunea reeditaţii este invocată, de asemenea, ambivalent: „vremea primă văratică”, prin care se marcheai ză debutul unor construcţii şi reformulări clarificatoare este asociată trebuinţei de a ieşi din... a trebuinţei de evacuare din realitatea „amăgitoare în luna gerurilor”, **într-**o strânsă corelare cu trecutul şi cu sentimentul trăit al abandonului, al regretului când „amintirile... au început să se ordoneze, să se sistematizeze”.

Tot ce este exprimat de individ face parte din comunicarea sa, este parte a propriului real, raportată la contextul socio-istoric. Conform tezei dezvoltate de Alex Mucchielli46, comunicarea este „ţesută” din**tr-**un ansamblu complex de mize: informativă, de poziţionare, de mobilizare, relaţională şi normativă. De aceea stilul propriu de comunicare al unei persoane va fi dat de modul în care realizează combinatorica acestor mize, de modul în care va utiliza şi va valorifica cuvântul şi emoţia din

spatele lui. Altfel spus, propria subiectivitate se defineşte doar atunci când se raportează la celălalt şi la context.

Discursul lui Tănase Evghenie poate fi conceput ca expresie a modului în care se angajează şi răspunde la ceea ce percepe ca fiind mizele situaţiei – trecerea în rezervă şi separarea de sistemul căruia i-a aparţinut.

Miza informativă a textului-document transmite informaţii despre identitatea personală şi socială a locutorului, despre structura şi funcţionalitatea sa în grupul de apartenenţă, în cadrul instituţiei în care a activat ca ofiţer, despre elementele descriptive ale unor momente istorice, precum şi ale modalităţilor de intervenţie represive ale Securităţii.

Imaginea pe care subiectul enunţului o face transparentă în acest text este dominată de conflictul dintre partea reprezentată de Eul intim şi cealaltă parte, a Eului declarat – public. Momentul trecerii în rezervă ca ofiţer a pus în lumină mai bine acest conflict, atât timp cât imaginea de sine pe care a oferit-o colegilor şi superiorilor s-a racordat dominant construcţiei Eului public – comportamentele sale fiind dictate de imaginea de sine pe care dorea să o prezinte celorlalţi. Cu toate acestea, la finalul „mandatului” de ofiţer activ încă nădăjduia ca acest „bilanţ” să devină un contraargument suficient de puternic pentru a anihila o veche imagine şi a o înlocui cu

46 Alex Mucchielli, Arta de a comunica. Metode, forme şi psiltologia situaţiilor de comunicare, Kditura Polirom, Iaşi, 2005 şi les situations de communication. Approche formelle, Eyrolles, Paris, 1991.

alta. În spatele acestei construcţii domnea frica – angoade abandon.

Miza de poziţionare afirmă în primul rând identitate* şi poziţionarea faţă de ceilalţi colegi, subordonaţi şi supe. nori precum şi modalitatea prin care se afirnia maniera de

creare a identităţii pentru celălalt **într-**un act relaţional în conformitate cu studiile şi cercetările lui Goffman47 în orice situaţie de comunicare interumană, fiecare actor interpretează un rol menit să-i asigure în final controlul situaţiei sau capacitatea de a se face recunoscut, observabil şi înţeles în rolul său. Poziţionarea generalului Tanase Evghenie corespunde unei raportări parţiale la celălalt, prin**tr-**o identitate creată ideologic de instituţia partidului şi Securităţii, falsificată şi acceptată voluntar de cel în cauză.

În acest sens, elocvente ar fi câteva aspecte:

— Deplasarea, cu predilecţie, a criticilor sau a stărilor conflictuale şi de nemulţumire către superiorii săi – Alexandru Drăghici, Teohari Georgescu şi Chişinevschi, funcţionând în plan simbolic ca autorităţi de control şi ordine;

— Raportarea anxioasă faţă de autorităţi (superiori) şi faţă de sarcini;

— Prezenţa „sentimentului de reţinere şi de îngrijorare" faţă de activităţile specifice muncii de Securitate, **po**ziţio**nându-**l în situaţia de victimă a sistemului;

— Invocarea frecventă a verbului a trebui, cu semnificaţia obligativităţii şi conformării la regulile Securităţii.

Consemnul militar, care este un ordin nemotivat, ce nu admitea replică sau nesupunere, primeşte din partea lui Evghenie întotdeauna sensul lui trebuie pentru cd trebuie – un imperativ categoric al ordinelor primite de la superiorii săi. Reactivitatea imediată şi obedientă la cerinţele autorităţii, ne indică natura instinctivă a calităţii

47 E. Goffman, Les rites d'interaction. Mânuit, Paris, 1974.

lui trebuie şi care mai degrabă ţinea de un gen de

som nambulism (aspect identificat şi în cazul altor ofiţeri ai Securităţii).

Miza de mobilizare în discursul generalului Evghenie pune în evidenţă tentativa sa de influenţare a celuilalt. În noţiunea de celălalt sunt incluşi reprezentanţii noii conduceri a Securităţii şi liderii partidului comunist. Ei sunt miza mobilizării. De altfel, tot ei îi propun abandonul prin trecerea în rezervă.

Prin extensie, purtând aceeaşi semnificaţie, în noţiunea lui celălalt introducem şi pe cei care ar fi trebuit, conform regulilor, să se instruiască şi să cunoască trecutul Securităţii.

Nu putem ignora însă cititorii textului creat de generalul Evghenie, istorici, sociologi, politologi, lingvişti, psihologi sau antropologi, cu alte cuvinte, cei care dincolo de momentul „prezentului" am fost incluşi pe lista receptorilor săi.

Suntem aşadar îndreptăţiţi a afirma că orice enunţ poartă în sine o miză a influenţării, o tentativă de alienare a unuia de către celălalt sau o cale „de a impune o lume posibilă care să-i asigure unuia sau celuilalt controlul asupra mizelor" 48. În virtutea acestui fenomen, Tănase Evghenie se „deschide" către noi, cu intenţia unui demers de influenţare şi, astfel, ajunge să fie prins în chingile celuilalt, nemaidori**ndu-**şi autonomia. El a făcut eforturi „dureroase" de a „mărturisi" cu intenţia vădită de a convinge, de a deţine încă controlul vechilor poziţionări.

Miza relaţională în textul-document este relevată de fenomenele de simpatie-antipatie faţă de alte persoane, faţă de anumite idei sau decizii, faţă de situaţii, evenimente, în fapt, este o reflectare atitudinală concretizată prin polarizare, în directă concordanţă cu miza de poziţionare, punând în evidenţă consistenţa relaţiilor interpersonale.

R. Ghiglione, apuci Alex Mucchielli, op. cit., p. 82.

a raportării faţă de autoritate şi faţă de subordonaţi, termenii ce determină relaţionarea cu obiectul „bun” sa „rău”. De remarcat că în textul analizat lipsesc determinai), ţii necesari pentru a reconstitui o situaţie sau o relaţie.

O sumară analiză a datelor relatate de Tănase Evghe. ale în acest document-raport reflectă dominanţa fenomenelor de antipatie faţă de superiori şi colegi, chiar o poziţionare contradictorie faţă de conducerea Securit –, ţii de dinainte de 1967. Simpatia este angajată în relaţia cu noua instanţă a autorităţii, în termeni seductivi şi slugarnici.

Miza normativă a „discursului” angajat de Tănase Evghenie reafirmă cadrul comunicării, un cadru strict, impus de reguli, norme şi atitudini asociate lor, descris printr-o etică dură şi asimetrică, în strânsă legătură cu un set de practici la care s-a conformat, le-a asimilat, până când au devenit parte din propria subiectivitate. Impregnat de aceste scheme cognitiv-comportamentale, Tănase Evghenie nu le-a mai putut înlătura atunci când s-a aflat în situaţia de a-i subordona pe alţii, de a da verdicte sau de a lua măsuri represive asupra celor „vinovaţi” sau nevinovaţi. Prin introiectarea acestui cadru normativ, el nu a mai putut fi absolvit de implicarea directă în construirea diagramei puterii represive.

O astfel de miză ne relevă gradul de structurare şi importanţa Eului şi Supraeului. Poziţia de ofiţer nu l-a pus niciodată în situaţia de a mentaliza49 sau de a-l experimenta pe celălalt. Cele două procese ne pun în contact cu noţiunea de empatie, pe care abia o remarcăm în textul analizat. Modelele achiziţionate pe parcursul conjugării cu

49 Conceptul de mentalizare desemnând „abilitatea

cuiva de a-şi percepe stările sale mintale conştiente şi inconştiente, precum şi pe cele ale altora...”; este o capacitate a unei persoane de a recunoaşte şi de accepta „localizarea” şi apartenenţa unor conţinuturi psihice la mintea unui „subiect” (Eugen Papadima, Psüiattalizd şi Psiitoterapict >aili-analilică. Editura Jurnalul Literar, Bucureşti, 2002, pp. 107 – 108).

sistemul rigid şi normativ-restrictiv al Securităţii au fost încorporate şi prelucrate preponderent în regimul afectelor dure, în parametri defensivi.

Capacitatea de a-l experimenta pe celălalt în relaţiile concurenţiale sau de subordonare în care s-a angajat Tănase Evghenie viza două direcţii: cea a culpabilizării şi anihilării „grupului dominat”, al „vinovaţilor”, „duşmanilor”, ataşaţi simbolic obiectelor „rele”, şi direcţia experimentării puterii şi conformismului în relaţia cu grupul dominator (dominant).

În condiţiile slabei capacităţi empatice, la care se adaugă modalitatea eşuată de experimentare a celuilalt, ne confruntăm cu negarea subiectivităţii, ne găsim în faţa unui Eu fals, cu o identitate falsă.

5. Analiza axei de relaţionare obiect-subiect în dinamica textului-document

Din punct de vedere semiotic, textul este mai mult decât un obiect de schimb între destinatar şi expeditor (receptor şi emiţător). Cele două elemente ale comunicării ar trebui să fie reconsiderate, atribuindu-le funcţii de producere de sens, iar acest lucru poate fi posibil prin asocierea textului, în calitate de obiect al cunoaşterii, cu producerea sensului. Aşadar, sarcina noastră nu se rezumă la a înţelege şi interpreta textul generalului Evghenie, ci mai ales la a procesa lucrul prezentat de text, de a păstra sensul originar al experienţei împărtăşite de subiect. Doar în acest mod aplicaţia de faţă va lua sensul unui verb,

pentru a nu oferi o „stare finită” şi categorică. Obiectivul propus este cel al operaţionalizării datelor **in**fra şi intertextuale50, cu scopul de a iniţia un proces de prelucrare a dinamicii lui în termenii de obiect şi subiect.

50 Interacţiunea textuală din Nota cu memorii de la gen. It. Evghenie Tănase şi corpusul celorlalte documente incluse în această lucrare.

În uv text ornat de când ar fi >» ap%uvnt lipsit de „nou sau de sensuri ontologice, «în putea deveni purtător: sau evpnsaa UIUM*... K1. UK uru au înălţimi” ale isU>noi per» wonale IYodu>ul creat de generalul Evghenie poate fi vt-nparabil cu cel al unui subiect aflat **într-**un travaliu pMhanaütK Axierea are o fundamentare simplă: subiectul este o fiinţă dependentă de limbaj, devine un som**-**mftcant aflat **într-**un cadru de reprezentare a unor alţi semn încânţi Aplicaţia noastră nu consideră cuvintele drept date primare ale psihanalizei, ci afectele* care stau, în spatele” lor, pentru că obiectul şi metoda psihanalizei indică un dincolo de dimensiunea raţională. Cuvântul (discursul) analizantului devine obiectul practicii psihanalitice. În aceeaşi măsură şi cuvântul scris (textul) deţine o dinamică comparabilă, fiind interpretat şi procesat prin intermediul aceloraşi principii.

Evghenie se identifică cu produsul scrierilor sale, se pierde în propriile cuvinte până la invizibilitate, se auto**-**eveludedin propriul „discurs”, raportâ**ndu-**se la Sine ca la Mw obiect în relaţie cu alte obiecte.

Prin noţiunea de obiect ne referim la trei aspecte: – persoană, lucru (obiect real), obiect parţial sau fantasmatic, în sensul corelativ al gradului de satisfacere a unei dorinţe, a unei pulsiuni52;

51 J.M. Lacan sublinia în prelegerile sale că nu există adevăr şi semnificaţie în afara câmpului vorbirii (a limbajului), fapt pentru care, orice expresie verbala sau

scrisă are o adresă, iar „funcţia limbajului nu este aceea de a informa, ci de a evoca pentru că ceea ce se caută în vorbire (în orice act de comunicare) este răspunsul celuilalt” – J. Lacan, Funcţia şi câmpul ix>rbirii şi limbajului în psiluntalizfi. Editura Univers, Bucureşti, 2000. p. 115.

52 Obiectul nu este legat de impulsie în mod originar, ci se serveşte de ea pentru a o satisface, pentru că ceea ce este vizat de subiect în orice acţiune semnificantă este obiectul.

— Investiţie afectiva tiubire sau ură);

— Obiect al cunoaşterii filosofice sau psihologice, pur»tând semnificaţia şi caracteristica unui subiect care percep.», înţelege, cunoaşte, din care se extrage sensul calitativ de obiectiv /obiectivitate53

În concepţia lui Ogden” 4 şi a altor reprezentanţi ai teoriei relaţiilor de obiect, conceptul de obiect este formulat în sensuri diferite, uneori indicând obiectele interne kleiniene, alteori desemnând un simplu lucru. Termenul de obiect ar putea fi utilizat ca un component structural al activităţii. El este identificabil în relaţiile cu alţi constituenţi, cu anumite elemente ale unei activităţii, de aceea nu trebuie confundat cu obiectul intern din teoria relaţiilor de obiect şi nici nu ar trebui redus la a indica un lucru.

În acest cadru al delimitărilor noţionale, Tănase Evghenie operează, introiectează, se identifica, proiectează şi investeşte în obiectele sale. Propriul text este cel mai apropiat obiect în care investeşte, cu scopul de a-şi reformula ataşamentul faţa de instituţia care l-a „creat”, „l-a hrănit” 55, l-a „înălţat” şi, la final, l-a abandonat.

Discursul are de la bun început în el un radical uman, ceea ce şi demonstrează angrenajul afectelor de iubire şi

53 J. Laplanche şi J.-B. Ponta lis. Vocabularul psifomalizei (sub coordonarea lui D. Lagache), Editura Humanitas, Bucureşti, 1994, p. 262.

M Thomas H. Ogden, „The analytic third: an overview, «fort da»", în Pscyhe Matters" no. 5 (1). Northern California Society for Psycho-analytic Psychology, 1999.

w Conform lui W. Bion, personalitatea se hrăneşte din datele experienţei senzoriale şi emoţionale şi „creşte" în măsura în care ajunge să asimileze aceste date, apoi în măsura în care reuşeşte să stabilească „legături" psihice cu obiectele concrete ce o înconjoară, cu celelalte personalităţi din jur şi cu ea însăşi. Aceste legături sunt în număr de trei: legăturile de iubire (I), de ură (U) şi de cunoaştere (C), ultima fiind implicată mai ales în activitatea şi aparatul de gândire, capabile să integreze şi să elaboreze datele experienţei în ansambluri tot mai coerente.

ură investite în obiectele specifice travaliului ancorării p, o perioadă de 20 de ani în diagrama puterii represive, dar şi în cele ale separării de „organul-mamă"-Securitatea ş, „ta tă"-partid ul-sta t.

Pentru a asculta sensul semantic al textului lui Evghenie, ne punem în poziţia unei co-interpretări a cuvântului scris şi a sensului infralimbajului ataşat discret şi indicibil lui, deci în postura unei ascultări ma terna le pentru că mama ne aduce sensul.

În acest fel, funcţia maternă poate fi atribuită instituţiei Securităţii, ceea ce indică şi genul substantivului, **pre**figurâ**ndu-**se în cazul analizei de faţă rolurile ei: de conţinător, castrator56 şi potenţa tor al agresivităţii. În primii ani ca ofiţer de Securitate, sprijinul pe instituţie a fost primordial. Evghenie primind proprietăţile ei conţinătoare şi protective ca pe un

beneficiu de creştere.

Securitatea a funcţionat ca o „mamă”, fără ca el să fie conştient, i-a furnizat primele repere de identificare şi de asimilare a unui cadru, i-a mobilizat investiţiile, resursele şi reprezentările **într**-un ansamblu de obiecte care purtau semnificaţia răului sau a pericolului permanent. Etapa de conţinere, de formare ca ofiţer de Securitate a fost la scurt timp urmată de cea a cerinţelor, trebuinţei de conformare şi de stabilire a unui contract de continuitate.

În baza acestor noi roluri. Securitatea începuse deja să funcţioneze asemenea unui obiect persecutor, fiind responsabilă de producerea angoasei pe care subiectul a experimentat-o timp de mai bine de 17 ani. Our a ta temporală indică o anumită procesualitate a echivalenţei” 57, pe care

5 blastrarea nu se referă la o mutilare reală şi nici nu trebuie confundată cu reprezentările fantasmatice de dezmembrare, de emasculare sau de tăiere-spintecare.

57 Echwolmţa subiectivă subliniată de Klüver „poate fi folosită nu doar referitor la constanţa obiectului – deci la identificarea obiectelor-ci şi referitor la timp. [...] Noţiunea descrie coeziunea şi distincţiile între subiect şi obiect, între Eu şi non-Eu, care pot dispărea sau

Klûve o subliniază când face referire la constanţa obiecta* lui. Noţiunea se referă de obicei la aglutinarea unor imagini parţial-conflictuale (de exemplu, împreunarea imaginilor mamei gratificante „bune” şi a mamei frustrante, „rea”, **într**-o singură reprezentare internă a figurii materne). În 1971, Anna Freud, la Congresul Internaţional de Psihanaliză de la Viena, menţiona acelaşi sens, anume capacitatea de a menţine constanţa obiectului, ca o capacitate de a iubi obiectul frustrant™.

Generalul Evghenie a resimţit castrator funcţia inter-

dictivă şi normativă a Securităţii atunci când i-a fost ameninţată poziţia sau când a fost rejectat din sistem. O explicaţie ne este oferită de experienţele micului Hans, prin care Freud configura mecanismele producerii complexului de castrare*19, întotdeauna însoţite de teamă şi revoltă. Complexul castrării se înscrie cel mai bine în sentimentele de inferioritate trăite pe tot parcursul carierei ca ofiţer. Autoritatea instituţiei represive a actualizat repetitiv complexul castrării, adeseori întărit prin ameninţări directe sau indirecte de a fi pedepsit dacă nu se conformează cerinţelor, ca în final, în momentul trecerii în rezervă (al pensionării) el să se concretizeze.

Agentul castrării (Securitatea) a funcţionat în concurenţă cu celălalt obiect al dorinţei mamei (partidul comunist) - prin funcţia unui „tată” omnipotent şi ocrotitor. Ca şi se pot estompa pe fundal din cauza echivalenţei subiective dintre unele reprezentări de la sine fragmentate şi unele reprezentări fragmentate ale celorlalţi” (W. Mertens, Introducere în terapia psihanaâitică, vol. 2, Editura Trei, Bucureşti, 2003, p. 43).

John S. Kafka, Realităţi multiple în psihianalizti, Editura Trei, 1999, Bucureşti, p. 71.

59 Noţiunea de castrare ar trebui angajata în acest context-text în dimensiunea temeri lor-angoase, reflectate în construcţiile lingvistice ale interdicţiei şi cenzurii, fundamentată pe mecanismul psihic care „constituie câmpul simbolic şi orice fiinţă ce se înscrie în el” (Julia Kristeva, Noile maladii ale sufletului „Editura Trei, 2005, p. 224).

În cazul analizei extremei drepte reflectată de Jean Lou Maisonneuve*O, instituţia Securităţii a făcut deseori dr> vadă unei obsesii permanente: cea a prezenţei şi cor», trolului de partid (primind semnificaţia simbolică a „tatălui”).

Funcţia paternă concentrează în ea relaţii imaginar* şi reale, fiind reprezentată de partidul-stat – articulat în dinamica subiectului ca tată simbolic „la care trimite legea, interdicţia, proferată în Numele-Tatălni” ei. J. Lacan rezuma definirea noţiunii Numele-Tatălui la obligaţia unu; obiect al dorinţei până la automatismul de repetiţie. Numele-Tatălui vine să simbolizeze falusul, ca pe un produs al metaforei paterne formalizată în teoria lacaniană **într-**un „joc de substituţie” în doi timpi pe traseul unei cure analitice al cărui corespondent îl regăsim şi în cazul de faţă, primul realizâ**ndu-**se prin eliziunea dorinţei „mamei” de a se substitui funcţiei „tatălui”, prin aceea că ea conduce, prin invocarea numelui său, la identificarea cu tatăl (conform S. Freud) şi scoaterea subiectului în afara dorinţei mamei. Acelaşi „joc” al substituţiilor îl regăsim în dinamica subiectului nostru atunci când acceptă şi colaborează cu Securitatea cu dorinţa de a accede, de a menţine şi de a satisface ordinul partidului.

În cel de al doilea timp, Numele-Tatălui, ca semnificant, dublează locul Celuilalt inconştient – „dorinţa omului este dorinţa Celuilalt” 62 (genetic „obiectiv şi subiectiv), iar această dorinţă este în fapt prescrisă Celuilalt. Corespondentul acestei etape coincide cu etapa în care generalul Evghenie ajunge să-ş**i** dorească, conştient şi inconştient.

60 Jean Louis Maisonneuve, Extrema dreaptă pe divan. Psihanaliza unei familii politice. Editura Polirom, Iaşi, 2002.

61 Dicţionar de psihanaliză, Larousse (sub direcţia lui Roland Chema ma), Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1997, p. 347.

62 Ibidem, p. 245.

ceea ce partidul şi Securitatea doreau, acceptând castrarea simbolica ca pe o favoare făcută „tatălui”

(partid).

Generalul Evghenie şi-a angajat o mare parte de energie libidinală în căutarea protecţiei şi consolidării poziţiei faţă de orice formă încarnată a figurii simbolice a „tatălui”, de la care aştepta iertarea pentru „vina imaginară şi mijloacele pentru a restabili în sine şi apoi în viaţa socială (sau invers) ordinea perturbată de conflictul interior” *3. În Psihologia maselor şi analiza eului (publicată în 1921), Sigmund Freud sublinia ideea că tatăl este cel care este recunoscut ca făcător de obstacole în calea satisfacerii dorinţelor, iar fiul este obligat de a distruge simbolul autorităţii.

Explicaţia psihosociologică pe care Adrian Neculau o precizeazăîntr-unul din studiile sale ia în considerare faptul că „presiunea normelor, a credinţelor şi cutumelor unei colectivităţi închise pune pe actorii sociali să se conformeze regulilor şi cutumelor acestei comunităţi. În comunităţile închise, cel care stabileşte normele şi relaţiile, practicile interacţiunilor, este cel care generează, construieşte şi formează ierarhiile şi regulile destinate pentru a permite supravieţuirea sau la fel de bine ascensiunea” 64.

Formulele „tatălui” vor fi identificate în imaginile legii, normelor şi constrângerilor instituţionale, în cele ale autorităţilor superioare ierarhic. Statul ia locul părintelui – un stat – părinte care „este nu numai atotputernic, ci şi atotştiutor” 65.

Securitatea şi partidul comunist devin obiectele identificării. O primă identificare ar fi cea cu „tatăl”, prin care

63 Jean Louis Maisonneuve, opxit., p. 127.

64 Adrian Neculau, Du sacrifice rituel des fondateurs, în „Psihologie socială. Buletinul Laboratorului Psihologia câmpului social”, nr. 15/2005, Editura Polirom,

Iaşi, 2005, p. 248.

65 Vasile Dem. Zamfirescu, în căutarea sinelui (Psihanaliză şi comunism). Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1994, p. 244.

se schiţează Idealul de Eu şi face posibilă îndrăgostit – în stare erotică „obiectul ia locul Idealului de Eu". Conform lui Freud, Eul împrumută obiectul erotic pentru. se identifica cu el printr-un simptom; în acest caz", iden. tificarea ia locul alegerii de obiect, iar alegerea de obiçq regresează până la identificare" 66, pentru că identificat este forma cea mai precoce şi cea mai originară a lega. turii afective cu o altă persoană.

Procesul de identificare va contribui prin proiecţie-in-troiecţie la clivarea obiectelor în obiecte bune şi rele, în obiect ideal, obiect persecutor, obiecte bizare în conformitate cu studiile întreprinse de Melanie Klein. Pentru un copil, represiunea timpurie este asociată cu identificarea cu imaginea paternă. Într-un anumit sens, acest lucru va prefigura mai târziu identificarea la vârsta adolescenţei cu autoritatea, cu „firma" sau cu statul şi partidul. Evghenie a fost sedus şi a beneficiat de recompense şi de semnale de iubire din partea instituţiei care l-a „îngrijit"; Securitatea a funcţionat ca un obiect „bun" sursă de satisfacere a dorinţei de a fi protejat, valorizat, făcându-l capabil de idealizare. Momentul crucial al separării de „mama" care „l-a hrănit şi iubit", coincide cu o răsturnare a afectelor investite – „bunul" devine „rău", generator de frustrări, de sentimente de inutilitate, aducător al urii şi al distrugerii.

Sentimentul de a nu fi dorit de noua conducere a Securităţii (1967) este tradus ca respingere (nimeni nu mă vrea, nu mă apreciază). Acest context asigură condiţiile de analiză a ceea ce înseamnă un obiect pierdut. Generalul Evghenie recunoaşte pierderea obiectului extern, pe care-l

internalizase, timp de mai bine de 20 de ani, ca

66 S. Freud, Psihologia maselor şi analiza Eului, 1921 – apuci Dicţionar de psihanaliză, Larousse (sub direcţia lui Roland Chemama), Hditura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1997, p. 249.

membru într-o structură formatoare dominantă. El a trebuit să săvârşească un anumit travaliu, încercând cu resentiment, dar şi cu speranţă să se detaşeze de amintirile lui. Prin această latură a sa, trăsniliul doliului poate fi apropiat de travaliul amintirii. Trecerea în rezervă a fost resimţită ca un moment „crucial", şi generalul Evghenie o evocă ca pe un „eveniment" care a introdus sfârşitul activităţii şi „pasiunii".

Resentimentele sale se regăsesc în spatele formulărilor dicibile de fiecare dată când reflectă interacţiunea cu autoritatea şi au ca fundament o „autointoxicaţie psihică produsă de acumularea unor sentimente negative67, cum ar fi: criticile excesive adresate colegilor sau şefilor din aparatul Securităţii, sentimentul de neputinţă, dorinţa de revanşă ascunsă (indirect formulată) etc.

Tănase Evghenie a servit timp de mai bine de 17 ani Securitatea şi partidul comunist şi nu mai poate nega, oricât de vehement pare să fie în text, că s-ar fi împotrivit sau ar fi încălcat ordinul şefilor săi. O dată în plus, tonul şi stilul ne indică, printr-o serie de marcări, respectul ceremonios, afecţiunea şi ataşamentul faţă de regimul totalitar, până în ultimul moment, cu speranţa de a rămâne ataşat lui – „oricând voi fi solicitat, voi îndeplini orice sarcină ce mi se va încredinţa" (declara Evghenie).

Nevoile sale de afecţiune şi apartenenţă, nevoile de afiliere, care nu-şi mai găsesc modalitatea de fi împlinite în momentul în care este „abandonat" vor fi satisfăcute prin angrenarea mecanismelor de respingere, de distrugere

(autodistrugere) direcţionate către cei care nu-l mai doresc.

Ieşirea din sistem este trăită ca un abandon, cu durere, presupune eforturi tensionate de prelucrare a culpabili

67 Vasile Dem. Zamfirescu, op. cit., p. 226.

taţilor şi frustrărilor acumulate. Pe scurt Eul se identif cu obiectul pierdut (puterea, apartenenţa la grupul minant, rolul şi funcţia dobândite în acest grup), trăite sentimentul de pierdere şi abandon, ceea ce determini un anumit tip de distanţare, până la respingerea sa subiect. Acest mecanism explică ceea ce anterior am iaen tificat în pragmatica textuală: dispariţia Eului şi imper. sonalizarea enunţării.

Logica noastră nu se îndepărtează de ceea ce FreU (j afirma în lucrările sale: doliul reprezintă întotdeauna o reacţie la pierderea unei persoane dragi sau a unei abstracţiuni ridicate la rangul de substitut al acestei persoane, cum ar fi patrie, libertate, idea168. Din momentul în caiţ obiectul iubit a încetat să existe, întregul libido va fi somat să renunţe ia legătura ce îl uneşte cu acest obiect.

5.2. Generalul Evghenie şi funcţia-subiect în relaţia cu instanţele puterii în aceste condiţii de interpretare şi în conformitate cu principiile oricărui act de comunicare, devin necesare interogările de tipul:

— Cine este [AJT – ănase Evghenie;

— Care este obiectivul lui sau ce doreşte el să transmită;

— Ce doreşte să ne dezvăluie şi să demonstreze;

— Cât de mult doreşte să recupereze obiectul pierdut;

— Cum se articulează ca subiectivitate în textul analizat;

— Ce mecanisme inconştiente interpune în relaţia cu puterea pentru a-şi apăra Eul?

Generalul Tănase Evghenie a ocupat timp de 20 de ani funcţia de gardian de conştiinţă, a fost parte a grupului

48 Paul Ricoeur, op A: it... p. 93.

dominant în a cărui structură s-a antrenat în învăţarea unor scheme cognitiv-comportamentale inflexibile, rigide, care i-au modelat întreaga biografie, pentru ca, în final, să devină un „prizonier” al propriului sistem, al propriei condiţionări, riscând la a fi redus la un „dosar” sau o „filă de memorie” în istoria Securităţii.

Misiunea noastră este cea de a reconsidera în analiza hermeneutică prezenţa şi dinamica subiectului uman, de a-i valoriza sensul şi greutatea în relaţia cu evenimentul sau contextul interpretat. Doar în acest mod documentul istoric sau personal va ieşi din anonimat, se va însufleţi, va genera alte interogări, alte asocieri de sens, iar noi vom dobândi capacitatea de operaţionalizare a textului.

Din tradiţia fenomenologică, textvil „semiotic” a reţinut noţiunea de forţă constructivă a interpretării prin care cel care a „produs textul” şi-a pus în joc toată subiectivitatea, în baza „angajării sale în procesul de construcţie a contextului, în concordantă cu funcţiile textuale”, îndemnul lui Paul Ricœur devine, astfel, indispensabil: „a înţelege înseamnă a te înţelege în faţa textului”, pentru că în acest mod vom avea posibilitatea de a „primi de la el un sine mai larg” 69.

Oricât de vid ar părea discursul-text al lui Tănase Evghenie sau oricât de raţional şi elocvent ar fi, el are indiciile unei dinamici subtile, purtătoare de semnificaţii apropiate de adevăr, chiar dacă sunt invizibile, nedeclarate sau aparente. Acelaşi lucru ni-l subliniază şi Mallarmé atunci când sugerează că „vorbirea, chiar într-o stare de uzură, păstrează o valoare de schimb” 70, utilizând

parabola monedei: „uzul comun al limbajului cu circulaţia unei monede ale cărei avers şi revers nu mai

69 Paul Ricœur, op. cit., p. 110.

70 J. Lacan, op. cit., p. 47

urată decât chipuri şterse şi care trece din mână în mâr«pe tăcute» „71.

În consecinţă, subiectul seamănă din ce în ce mai muj (cu cel din psihanaliză, pentru că el nu ştie ce spune ş, nici măcar că o spune72. Tănase Evghenie ne reia tea/j doar ceea ce a dorit să spună, iar realitatea formulată în text relevă în mod inconştient întocmai ceea ce nu ar fi dorit să spună.

Interpretarea psihanaliştilor se concentrează pe aceste producţii verbale ale subiectului, comparâ**ndu-**le cu mesaje cifrate ce trebuie decodificate pe parcursul analizei. Acest lucru presupune, în viziunea lui Freud, că ele au o structură omogenă cu limbajul uman, dovedind existenţa unui alt loc de unde se exprimă subiectul unei dorinţe în aşteptare sau în suferinţă. De asemenea, nu trebuie neglijat faptul că subiectul nostru are valoare funcţională, indiferent de modul cum se exprimă, pentru că oricum există „un terţ ivit între limita a ceea ce se vede şi a ceea ce se spune” 73. De aceea confesiunea scrisă a ofiţerului de Securitate devine un fapt psihic complex care nu se reduce doar la dimensiunea simbolică, anume la cea a categoriilor gramaticale şi la combinatorica lor.

El include o modalitate semiotică, o modalitate prin intermediul căreia „se desfăşoară reprezentanţii psihici ai afectelor şi, odată cu ei, dramaturgia dorinţelor, a temerilor şi depresiilor” 74 care dau sens. Nu putem trece cu vederea insistenţa subiectului de a demonstra implicaţiile profunde ale abandonului în momentul trecerii sale în rezervă, relevând o serie de itemi specifici unei sân

71 Ibidem.

72 Dicţionar de psiiianaliza, Larousse (sub direcţia lui Roland Che-mama), Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1997, p. 338.

73 Vianu Mureşan, opxit., p. 161.

74 Julia Kristeva, opxit., p. 119

aromatici depresive: „o succesiune de simţăminte care de care mai antagonice în rândul cărora primează cele de amărăciune”; „locul încercărilor de împăcare cu soarta este luat de aceeaşi grea amărăciune care se amplifică mereu”; „parcă eşti naufragiat, singur în imensitatea oceanului, în faţă cu certitudinea incertitudinii viitorului”; „apăsătoare stare sufletească... făcând din mine un om invalid”; „parcă ţi **s-**au rupt toate legăturile cu viaţa, cu societatea”.

Subiectul nostru se transformă după primele pasaje din actor în martor-observator – pentru că nu mai enunţă doar ceea ce a simţit, a trăit, nici nu indică implicările în evenimente sau decizii, ci mai degrabă se concentrează pe ceea ce se gândeşte în afara lui, fiind prins între „fiinţa” puterii, vizibilă, şi cea a limbii, dicibilă. În această conjunctură, subiectul nostru devine funcţie-subiect.

Pornind de la constatarea că cui parc exclus din limbă, după cum am menţionat anterior în studiul nostru, acest lucru deschide un alt orizont de interpretare**. Într-**un astfel de montaj al „discursului”, generalul Evghenie se instituie ca subiect prin propriul limbaj. El este cel care susţine interpretarea, el devine materialul analitic prin care interacţionăm cu subiectul nostru.

De la bun început trebuie să facem distincţie între subiectul enunţului sau al discursului, subiectul gramatical legat de prestanţă, care raţionează, dar nu gândeşte, şi subiectul enunţării. Teoria psihanalitică arată că subiectul din inconştient este în mod fundamental lipsit de voce. În acest mod, subiectul este redus la situaţia de a nu mai fi

decât un semnificant, prin acelaşi demers în care el este chemat să vorbească. Subiectul nu are fiinţă, el există în limbaj şi prin el interacţionează în munca analitică, mai corect, prin semnificanţii capabili să se combine sau să se substituie pentru a produce efecte de semnificaţie.

53. Tratarea realităţii în termenii „adevărului absolur

Odată exprimate, cuvintele capătă vin alt rost, O a reprezentare prin efecte polivalente – ele fac vizibile holoeia enunţătorului, articulaţiile subconştiente l acestuia. Cadrele adevărului sunt invocate de Tănase. ghente în termenii „sincerităţii absolute” şi, cu cât şi reafirmate, cu atât se descrie în spatele lor o stare de **s-** piciozitate faţă de cele declarate. El nu face altceva dec] să prelungească schemele cognitive impregnate ideol, giceu fiecare accentuare sau exagerare a valorilor de., a< văr* enunţate.

În rândurile „de lemn” ale textului ne-am trezit – e aceeaşi minciună generalizată a sistemului din care prek veneau oameni ca Tănase Evghenie. Invocarea repeta* a expresiei „purul adevăr** sau „adevărul absolut ste. ge şi spălăceşte atât importanta adevărului, cât şi pe ce: a sincerităţii75. El apelează frecvent la o operaţionalire automată a realităţii, adeseori falsificâ**nd-**o sau oco**-**h**nd-** oeu teama de pedeapsă, aducând în joc mecanismdedublării.

Decelarea adevărului în textul raportat de Evgherut ne obligă să implicăm în registrul enunţării lui pe Ce & lait, pentru că în el se află dimensiunea adevărului. Mai mult de atât, este necesar a şti că locul de unde ne vir cuvintele pe care le articulăm coincide cu cel al semnificaţiilor lor, al marelui Celălalt, ceea ce l-a determinat pt Lacan să întărească supoziţia că dorinţa este un efect al limbajului, iar dorinţele exprimate în cuvânt nu sunt trebuinţe care se cer a fi satisfăcute, ci sunt deja

recunoscute

De aceea intervenţia noastră nu vizează ceai ce afumă generalul, ci cum afirmă, ce accente semantice utilizează, focalizândndu-ne pe subiectul enunţării.

55 István Kir-ilv V, Fcnomenologia existenţială a secretului, viitura ParaleU 45. Piteşti. 2001, p 35.

Instituţia Securităţii a uzat în mod abuziv de noţiunea de conspirativitate şi secret în „acţiuni acoperite”; nici între subordonat şi superiorul ierarhic nu exista o transparentă completă şi tocmai din acest motiv decodificarea textelor emanate este dificilă pentru cei care se angajează într-un astfel de demers.

Prelungirea importanţei acestei instituţii a fost întreţinută de mitul conspirativităţii, chiar dacă valoarea informaţiilor stocate şi prelucrate ca secrete era nulă, iar mecanismul bazai de menţinere la putere a fost posibil doar prin manipulare şi înfricoşare. Articulaţiile de inducere a fricii se fundamentau pe cenzura adevărului, astfel încât el să poată fi denaturat, procesat în interesul puterii şi folosit manipulativ în detrimentul dominaţilor.

De aceea confruntarea cu inconştientul cere abandonarea autoamăgirilor şi renunţarea la asigurările raţionalizante. Evghenie nu-şi găseşte decât temporar libertatea de a fi singurul alegător al cuvintelor, iar când o face, are consistenţa unei lamentaţii: expresie a dispariţiei sale ca subiect creator al cuvântului şi a confirmării sale ca obiect într-un angrenaj obiectai. El se autoevacuează din discurs, inclusiv ca identitate. Deghizarea în cuvinte a neputinţei de a fi făcut „tot posibilul”, a neputinţei de a renunţa sau de a fi pus în postura de a renunţa sau în cea de a fi respins din organismul instituţional.

Discursul îmbibat ideologic al generalului conţine o realitate fabricată şi cenzurată. Conform concepţiei lui Al-thusser7, fiecare formă de discurs produce un subiect prin

interpretarea sa (subiectul ideologic este prezent în persoană în timpul discursului), iar subiectu177 discursului inconştientului este „reprezentat în lanţul semnificanţilor

7*> Louis Althusser. „Trois notes sur la théorie des discours”, în Écrits sur la f-sycihmalyse% Editions Stock-Inuv. 13, pp. 13 1-1”.

77 L. Althusser sublinia ca „noţiunea de subiect pan» a ţine numai de discursul ideologic, căruia îi este constitutivă” (ibidem, p. lt» 5).

prin**tr-**un semnificant care îi ţine locul, printr-un <*100 tenent» „78.

Discursul comunist nu a dat niciodată înapoi în repetiţiei. La fel, subiectul nostru „se poate reproduc după dorinţă” 79, creionând o stare hipnotică în care & pierde sentimentul realului. Repetiţia devine astfel procedeu pedagogic, sugerând invincibilitatea ideii, a onv nipotenţei autorităţii suverane, cuvântul repetat golirisensul şi semnificaţia, până la „paralizarea raţiunii”.

În text se remarcă „străduinţa” (efortul, tensiunea, care „nu au fost puţine şi nici uşoare”), locutorul fiind angajat emoţional ca un observator al propriei subiecţi, vităţi, apelând la tonul „crititic” şi cu „totul obiectiv” şi asigurâ**ndu-**ne de corespondentul „adevărului absolut”, „adevărului incontestabil” **–** e „animat de necesitatea scrierii acestor memorii” care „obligă pe orice membru de partid, lucrător în aparatul de Securitate”.

Începe ca un om, ca o fiinţă bântuită de remuşcări, nostalgii şi speranţe şi sfârşeşte în limba de lemn pe care a învăţat-o cu atâta uşurinţă, pe care a asimilat-o la fel de uşor, astfel că **s-**ar putea crede că din „dragoste” şi din „dorinţa” de a fi precum „tatăl” şi în „Numele-Tacălui” ar fi ales un astfel de drum.

Evghenie apelează la repetiţie pentru a sublinia nota

de „adevăr” în special atunci când ne vorbeşte de rolul şi funcţia deţinute în Securitate ca reprezentant decizional, de coordonare şi de control al aparatului reprezentat simbolic drept „stăpânul” omnipotent şi autosuficient.

Nostalgia pentru trecutul său ca ofiţer înrolat în sistemul dominanţilor explică ambivalenţa trăirii în momentul abandonului.

78 Ibidem, pp. 131-132.

79 Ibidem, p. 105.

Realitatea percepută de Evghenie se află în strânsă legătură cu amplasamentul social de care a beneficiat timp de 17 ani, iar momentul trecerii în rezervă este momentul în care şi-a permis să prelucreze cognitiv şi emoţional diferit propriul traseu biografic. Realităţile externe şi interne descrise de autorul acestor memorii nu au avut ocazia să fie decât parţial formulate faţă în faţă cu autorităţile noii conduceri a Securităţii; cu aceeaşi prudenţă şi cenzură, Evghenie le-a redat în scris în contextul ieşirii din sistem, vehiculând o realitate reformulată, realitate în care autorul-subiect se declară o victimă a acestei „realităţi”.

5.4. Mecanismele de apărare ale Eului

Conform studiilor lui R. Kaes (1980) şi A. Mucchielli (1981), producerea unei ideologii de către un grup conţine o serie de funcţii defensive: protejarea identităţii grupului şi a membrilor lui împotriva disonanţei istorice sau politice; eliminarea incertitudinii, „îndulcind” percepţia asupra evenimentelor istorice sau politice deranjante; consolidarea în permanenţă a sentimentului de luciditate al grupului; evitarea evenimentelor îngrijorătoare-anxiogene, reprezentând o justificare a viziunii asupra lumii; deculpabilizarea în faţa violenţei şi agresivităţii şi, în fine, introducerea unui filtru care să permită distingerea a doar două tipuri de valori: bun şi rău.

Privită astfel, ideologia se suprapune mai multor mecanisme clasice, dintre care Mucchielli citează: refularea (în virtutea faptului că ideologia îi obligă pe membrii grupului să adopte atitudini, moduri de gândire şi interdicţii similare, înăbuşind astfel conflictele interne din cadrul grupului) şi proiecţia (prin desemnarea duşmanilor, pe seama cărora sunt puse toate pulsiunile), anularea (prin transformarea unei stări de fapt **într-**o alta şi solicitarea adoptării unor conduite total diferite), sublimarea (se su. blimează, de exemplu, sentimentul de inferioritate într-un discurs despre organizarea puterii) 80.

Apărările sunt mecanisme psihice inconştiente care activează datorită anxietăţii legate de reprezentarea unui conflict generat de un pericol intern sau extern şi care au funcţia de reducere a anxietăţii prin**tr-**o deformare a acestei reprezentări.

Din perspectivă psihanalitică, mecanismele de apărat desemnează tipurile de operaţii psihice destinate „protejării" Eului. În condiţiile propuse de analiza textuală, apărările sunt metafore utilizate în descrierea diferitelor stiluri cognitive şi a modalităţilor de remaniere a realităţilor interne şi externe (Vaillant şi Drake, 1985), cu scopul de protejare a sistemului personal sau ideologic de funcţionare prin:

— Scotomizare **–** eliminarea informaţiilor incomode, care de fapt sunt negate, escamotate sau filtrate selectiv. Generalul Evghenie a prezentat evenimentele, situaţiile şi implicările personale, relatând doar informaţiile convenabile, neutre sau inofensive;

— Interpretarea defensivă a mecanismului prin care Evghenie a prezentat informaţiile legate de implicarea lui în cazurile Calmanovici, în procesul de „reeducare", în actele decizionale privind aplicarea şi ridicarea ordinelor de restricţie domiciliară sau în cele de urmărire prin

mijloace de tehnică operativă. Exemplele pot fi lesne regăsite în documentele prezentate în această lucrare. A preferat să le comunice **într-**o lumină diferită decât cea reală, însă în conformitate cu ceea ce ar fi dorit să cunoască receptorii mesajului său.

80 Şerban Ionescu, Marie-Madeleine Jacquet, Claude Lhote, Mecanismele de apărare. Teorie şi aspecte clinice, Editura Polirom, Iaşi, 2002, p. 112.

Setul mecanismelor de apărare implicate în această situaţie de comunicare (analiza unui text) a funcţionat pentru generalul Evghenie ca o a doua piele (second skin formation) m, ca un înveliş psihic individual, protejâ**ndu-**l de angoasele şi conflictele intra psihice.

a) Angajare, degajare şi afiliere. Tănase Evghenie considera propriul produs mnezic o „depanare de amintiri”, o minoră analiză”, evocat în spiritul rezoluţiilor celor două plenare ale CC. al P.C.R. din 1967 şi 1968 prin intermediul cărora **s-**au adus critici privind „lipsurile grave ce **s-**au manifestat în munca de Securitate”. Evghenie **s-**a angajat în acest travaliu de relatare a activităţii desfăşurate în cei 17 ani de Securitate, cărora le atribuie o supradimensionare („marele număr de ani ce **s-**au scurs”), care i-a „îngreunat considerabil reamintirea” – ca şi cum nici nu ar fi fost dorită.

Mecanismele de degajare (working-off mechanisms) *2 sunt activate în momentul în care Evghenie este solicitat să-şi facă demascarea interioară, să-şi dea masca jos şi să recunoască dorinţele şi apărările sale fantasmatice. Experienţele şi acumulările dobândite în şcoala Securităţii l-au susţinut în demersul său de a se apăra, astfel că textul, în cele din urmă, nu reflectă vreo culpă recunoscută.

Familiarizarea subiectului cu situaţiile „dure” ale muncii de Securitate nu l-a ferit de conştientizarea

conflictului între mediul intern (sentimente, afecte reale, reprezentări, fantasme) şi cel extern (al cadrului ideologic şi militar), „înlocuind ceea ce era constrâns să distrugă, prin acceptarea obedienţei, a disocierilor prin integrare” 83.

81 Mikael Leiman, „Ogden's Matrix of Transference and the Concept of Sign”, în Britisti Journal of Medical Psychology, no. 73, 2 (XX), pp. 385 – 397.

82 Noţiune introdusă de Edward Bibring ca modalitate de explicare a compulsiei la repetiţie şi modalitate de gestionare a tensiunilor de către Eu.

83 Şerban Ionescu, Marie-Madeleine Jacquet, Caude Lhote, op. cit., pp. 114 – 115.

Afilierea, ca mecanism de apărare, se descrie în caofiţerului de Securitate Evghenie în maniera unei solitări de ajutor, de susţinere sau compensare în relaţia Clj instituţia. Pierderea competenţelor decizionale şi decon. trol, precum şi refuzul superiorilor de a-l menţine j „sistem au purtat semnificaţia actului de respingere, pedepsei generatoare de angoasă. În afilierea ca apărat se invocă direcţia căutării: a te sprijini pe altcineva, de und* caracteristicile unei relaţii care se susţine de nevoie, ca0 compensare reciprocă – în direcţia opusă situându-se „re. laţia ţinând de dorinţă” 84. Colaborarea cu sistemul anga. jator s-a fundamentat pe un principiu adaptativ care a facilitat „homeostazia psihică şi adaptarea subiectului la lumea înconjurătoare” 85.

b) Identificarea: identificarea proiectivă şi identificarea proiectivă cu agresorul

Lectura textului oferă la prima vedere un gen de capitulare masochistă, afirmată cu luciditate încă de la începutul lucrării. Expulzarea din schema Securităţii indică o confuzie în modalitatea de conturare a imaginii de sine. Pe axa longitudinală a ascensiunii sale în diagrama

puterii putem identifica o serie de caracteristici de personalitate, indicatori ai stadiilor de integrare a acestei imagini de sine formulate:

— Perioada de adolescenţă primeşte calificativele neputinţei, frustrării şi „sărăciei” („aveam un fizic debil”; „am trăit o viaţă lipsită de bucurii”);

— Debutul şi evoluţia carierei de activist al RM. R./P.C.R. se încadrează în reperele conformismului, obedienţei, compensării sentimentului de inferioritate, cu dorinţa acută de „a avea”, de a se implica – expresie a activişinului şi a decompensării pulsiunilor agresive – după

M Brusset (1988), apud ibidem, pp. 114 – 115.85 Ibidem cum ne relatează chiar subiectul enunţului analizat: „ulterior, la intrarea şi primirea funcţiilor în partidul comunist... am avut fericirea de a cunoaşte câţiva muncitori cu o bogată educaţie revoluţionară care **s-**au ocupat de mine pentru a**-**mi forma o conştiinţă de clasă cât mai sănătoasă”; „entuziasmul revoluţionar”;

— Cariera de nomenclaturi st al partidului şi de ofiţer de Securitate exprimată prin indici ca: „fond sănătos” (dosar curat), „puritate morală”, „slujirea intereselor partidului”, „mândria” de a aparţine grupului dominant, „convingerea şi încrederea”. „Devotat cauzei partidului”, ca mulţi alţi ofiţeri ai aparatului de Securitate, a fost „animat de un puternic entuziasm revoluţionar... pu**nându-**şi toată puterea lor de muncă în slujba revoluţiei proletare”, ulterior devenind „sabia ascuţită a dictaturii proletariatului”.

Mecanismul identificării, din perspectivă psihanalitică, constă în asimilarea inconştientă a unui aspect, a unei proprietăţi sau a unui atribut al celuilalt (obiect, persoană, instituţie, proces) care generează o transformare completă sau parţială după modelul celui cu care se identifică, prin similitudine reală sau imaginară.

Generalul de Securitate Evghenie a căutat şi a ales să devină asemănător cu modelul sau schema ideologică totalitară, identificâ**ndu-**se cu acesta, fără vreun sens defensiv la începutul carierei de ofiţer, ci doar ca un mijloc de a intra în contact cu celălalt. De reţinut că identificarea nu se confundă cu fenomenul de imitare; fundamentul său „este legat de o comuniune ce persistă în inconştient” 86, de un tip de relaţie cu lumea constitutivă a identităţii unei persoane.

Noţiunea de identificare operează cu două principii aparent contradictorii şi complementare pentru logica inconştientului – cel al echivalenţei şi cel al distincţiei. Ea

96 Ibidem, p. 213.

Începe cu încorporarea obiectului iubit sau care joacu rh. fundamental, urmată de introiecţia obiectului. Cicconeşi LhopitaJ (1991) au delimitat rolul fiecărui principiu: în troiecţia „poate fi comparată cu învăţarea unei limbi, vreme ce încorporarea ar echivala doar cu achiziţiona-rea unui dicţionar” *7.

Alegerea lui Evghenie a fost cea de a aparţine acestui grup autoritar şi represiv şi corespunde unei deducţii inconştiente de apropiere datorată unei „etiologii”, a unei predispoziţii identice cu a celor din grup. În acest context, mecanismul identificării poate fi interpretat şi ca dorinţă refulată de „a fi ca „m şi de „a face ca „cei care domina şi conduc sau care deţin autoritatea „supremă”.

Cu toate acestea, trebuie menţinută distincţia între cele două mecanisme: identificarea este tocmai ceea ce am dori să fim, iar obiectul, ceea ce am dori să avem. Subiectul nostru, Tănase Evghenie, vorbeşte în scris şi astfel avansează în lanţul enunţurilor care-i definesc marja de libertate, devenind subiectul unor acţiuni, al unor jocuri de luptă pentru putere. Introiecţia simbolisticii puterii prin identificare cu obiectul iubit (instituţia Securităţii) a

încorporat calităţile şi forţa acestui obiect în propriul aparat psihic, ajungând să „imite” toate acele trăsături specifice unui ofiţer de Securitate sau ale unui „model” de membru de partid, „ca şi cum” ar fi aparţinut lui însuşi, de la bun început. În această dinamică, identificarea cu obiectul în care a investit afecte pozitive şi negative a devenit sursa unui conflict ambivalenţial. S. Freud explicita89 fenomenul de identificare în

87 Conform primei formulări a mecanismului identificării, **într-**o manieră descriptivă, elaborată de S. Freud în corespondenţa cu Wilhelm Fliess.

** Sigmund Freud, „Doliu şi melancolie”, în Opere, vol. III, Psihologia inconştientului, Editura Trei, Bucureşti, 2000.

99 S. Freud, „Totem şi Tabu”, în Opere, vol. I, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1991, passim.

paranoia persecutorie prin transformarea iubirii în ură, justificată prin „deplasarea reacţională a investiţiei”. În Totem şi Tabu90, S. Freud considera că identificarea se află la baza comunităţii formate de clan şi se regăseşte în istoria primitivă a omului, fiind unul dintre cele mai importante mijloace de a realiza echilibrul pulsional între megalomania narcisică şi iubirea obiectală. În virtutea acestor idei, subiectul **într-**un grup se identifică cu şeful („hoardei”), punând bazele Idealului Eului. Evghenie a urmat calea identificării cu „tatăl” **–** partidul, cu modelul pe care l**-**a perceput şi introiectat timp de mai bine de 20 de ani şi nici nu a mai găsit vreun motiv de a nu fi ca El.

Relaţia cu Securitatea nu a mai continuat „contractul narcisic” cu partidul. El a intrat în mrejele identificării cu modelul matern – reprezentat de instituţia Securităţii, prin intermediul căreia a identificat şi trăit sursele frustrării şi insatisfacţiei, a cunoscut un „pact denegativ91 defensiv, constituit din**tr-**un ansamblu al respingerilor, negării şi

denegării, al închistării şi angoasei. Şi atunci, pentru a modera frustrările şi afectele negative, pentru a tolera duritatea şi încărcătura agresivă a Securităţii, mecanismul identificării proiective-2 **s-**a sprijinit pe dinamica subiectului nostru, făcâ**ndu-**l capabil de noi asimilări şi scheme de învăţare, de un „dialog cu obiectele” lui.

Nu trebuie ignorat faptul că pe întreaga perioadă a activităţii sale în Securitate, liderii Securităţii şi cei ai partidului au purtat semnificaţia de tirani **–** prin excesul de ordine, pedeapsă şi control pe care le impuneau, Evghenie fiind în mod involuntar împins să se identifice cu „tiranul”. Mecanismul vizează „încorporarea Supraeului

90 Ibidem.

91 Noţiunile de „contract narcisic” şi de „pact denegativ” au fost introduse de K. Kaes în lucrările sale l’institution et les institutions şi l’appareil psychique groupai.

92 Concept introdus în 1946 de Melanie Klein.

acestuia” \ în limitele noţiunii de identificare proiectiva agresorul. Acest mecanism, pentru Laplanche şi l’ontaldesemnează faptul că un subiect, confruntat cu un per, col exterior, se identifică cu anumite simboluri de puteare îl caracterizează pe agresor. Complexitatea mecanis. mului constă în combinatorica dinamică a sensurilor. d („A identifica”; „a se identifica” şi „a se exterioriza” (a prij. iecta, ca „răspuns elaborat împotriva angoasei”) 94.

În textul generalului Evghenie, mecanismul capătă sensul identificării cu agresorul atunci când se fac referiri la tipul liderului care a funcţionat ca obiect al pulsiunij agresive **–** al şefului sadic, neiertător şi dominator (reprezentat de Alexandru Drăghici, Gheorghe Pintilie sau Teohari Georgescu).

Efortul prelungit al generalului Evghenie de a

conţine varietatea ordinelor, a deciziilor altora, imperativul şi urgenţa misiunilor de „lichidare” sau „anihilare” a persoanelor opozante, a contribuit la o dominaţie a Supraeu-lui şi o subdezvoltare a Eului, prin mecanismul conformării – fără drept de revoltă, în condiţiile frustrării extreme – atingând vizibil resursele interne. Refuzul Securităţii de a-l mai conţine, de a-l mai „iubi” şi proteja a declanşat o gamă contradictorie de sentimente: de teamă sau de revoltă; de vinovăţie; de inutilitate, de inferioritate sau de insuficienţă – omnipotenţă şi autosuficienţă.

c) infantilizarea. Mecanismul indus prin programul de îndoctrinare, ideologizare şi militarizare la care Evghenie a fost îndelung expus, precum şi imposibilitatea de a alege sau de limitare a posibilităţilor de alegere, la care se adaugă constrângerile permanente la conformare şi

93 Jean-Claude Abric, op. cit., p. 88.

94 Şerban Ionescu, Marie-Madeleine Jacquet, Caude Lhote, op. cit., pp. 195 – 196.

ataşarea faţă de autoritatea de control, au generat inducerea sentimentului voinţa de putere, construind complexul de inferioritate şi cel al supracompensării, activând repetat mecanisme de apărare de tipul identificării cu agresorul sovietic.

Reducerea la infantilizare **s-**a bazat pe mecanismele frustrării. Regresia la atitudini de supunere şi de ascultare **s-**a realizat treptat, prin inducerea simptomatologiei de inferiorizare. În cadrul relaţiei cu instituţia Securităţii nu era loc de parteneriat sau de încredere reciprocă, mai ales că interacţiunea şi colaborarea se fundamentau pe şantaj, frică şi grija permanentă de a nu greşi sau **decon**spira.

d) Idealizarea este procesul prin care calităţile şi valoarea obiectului în care subiectul a investit afecţiune şi dorinţă sunt duse „la perfecţiune prin identificarea cu

obiectul idealizat. Mecanismul funcţionează defensiv şi în cazul analizei noastre, contribuind la formarea şi îmbogăţirea instanţelor numite ideale ale persoanei” 93.

Idealizarea rolului partidului şi al Securităţii l-a determinat pe generalul Evghenie să-şi trateze obiectele iubite ca pe propriul Eu, investind o cantitate importantă de libido narcisic. Cu o astfel de investiţie, Evghenie, membru al grupului dominant represiv, şi-a reformulat identitatea conform modelului „tatălui”, transformâ**nd-**o **într-**un Ideal al Eului.

Tănase Evghenie ne induce reprezentarea unei persoane care adesea are impresia că este blamată, lamentativă şi că se aşteaptă de la ea realizări extraordinare – care nu sunt decât proiecţii ale propriilor atitudini de autoexigenţă şi de condamnare de sine. Supraeul se regăseşte radical modificat; eforturile exacerbate, impregnate de perfecţiune.

95 J. Laplanche şi J.-B. Pontaiis, Vocabularul psilumalizei (sub coordonarea lui D. Lagache), Editura Humanitas, Bucureşti, 1994, p. 180.

I-au pus în această situaţie preţ de 17 ani. În acest < Supraeul nu mai este „o agenţie specială în cadrul j/ lui, ci este o trebuinţă specială ” 5* a subiectului nostru, în mod repetat pune accentul pe moralitate şi perfect]. ne. Aderând la aceste standarde specifice militarului i început străine, ulterior asimilate cu uşurinţă până când au reuşit să se cristalizeze în propria-i structură de p-l sonalitate. Evghenie a dobândit intransigenţa „analog, cu corsetul care îl ajută pe individ să-şi ţină dreaptă ci Ioana vertebrală vătămată” 97 şi, astfel, prin superconfa mismul său la norme sau la cerinţe, prin aderarea j. standarde, el a dobândit un sentiment de superioritate un tip de satisfacţie „similară cu aceea adusă de autoint flaţie” 98.

O

Trăind aproape 20 de ani în condiţiile obligaţiei la perfecţiune, la vigilenţă şi congruenţă cu legile unui sistem pe care-l introiecta an de an, mecanismul idealizării i-a asigurat subiectului mijloace defensive indispensabile.

e) Afirmarea de sine prin exprimarea sentimentelor. Fundamentele acestui mecanism de apărare evidenţia te în refuzul ferm al cererilor nerezonabile ale celorlalţi, în exprimarea propriilor opinii în limitele celei mai confortabile şi permisibile autocenzuri a emoţiilor şi a raporturilor sale faţă de anumite persoane reprezentative din cariera sa de ofiţer – faţă de şefii sau colegii săi (fie ele pozitive sau negative) 99.

Generalul încă mai credea în importanţa şi rolul binefăcător al confesiunii, încă mai spera **într**-o întoarcere a „obiectului iubit”, trăind ambivalent decizia de retragere din sistem.

96 Karen Horney, Direcţii noi în psihanaliză. Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1995, p179.

97 Ibidem, p. 181.96 Ibidem.

99 Şerban Ionescu, Marie-Madeleine Jacquet, Claude Lhote, op. cit... p. 135.

Acţiunea la care trebuia să facă faţa, de altfel angoasantă şi frustrantă, a subiectului nostru a angrenat un mecanism de Splitting – de clivare (spaltung) în interiorul Eului în raport cu obiectul iubit (instituţia Securităţii), în acest mod se răspundea nevoii lui de a-şi domina angoasa şi suferinţa prin două reacţii simultane şi opuse: una căutând satisfacerea ei, scrierea „pseudomemoriilor” la solicitarea „tatălui”, iar cealaltă ţinând cont de realitatea frustrantă a abandonului.

De asemenea, obiectul iubit, obiectul „bun” se transformă prin**tr**-o modalitate de intervenţie externă şi independentă de el, **într**-un obiect „rău”, păstrând parte din obiectul bun în interior, iar pe cel „rău” – sursă a

frustrării şi a angoaselor – proiectându-l în afară. Într-o astfel de articulaţie se formulează idealizarea şi persecuţia care l-au însoţit pe toată perioada sa de activitate în Securitate100.

Trăind acest conflict emoţional al părăsirii şi al respingerii din sistem, Tănase Evghenie a fost „invitat" să refacă mnezic şi afectiv întreg parcursul devenirii sale ca ofiţer.

Acest raport de activitate solicitat de instanţa superioară i-a oferit oportunitatea de a-şi afirma sentimentele şi ataşamentul. În fapt nu i-a adus niciun alt beneficiu sau cel puţin nu deţinem alte date în această direcţie.

fi Negarea. Înlăturarea din sistem a fost reflectată în textul analizei ca o respingere a propriilor probleme, trăiri, afecte sau experienţe. Registrul afectiv-emoţional pare să-i fi dat cele mai mari nelinişti – mecanismul înlăturării trăirilor angoasante, dureroase şi frustrante constă în înlăturarea deliberată din minte a acelor amintiri neplăcute, fără ca acest efort să producă un clivaj al psihismului.

100 Ceea ce Melanie Klein dezvolta în teoria relaţiilor de obiect (1946 – 1980), ca prelungire a cercetărilor freudiene.

Generalul Evghenie şi-a început raportul cu „sfâr tul", ca şi cum începutul n-ar fi avut suficientă cons: tentă sau importanţă. Finalul, reflectat ca un mort% „crucial", poartă semnificaţia angoasei de separare „mama „— Securtate. În acest „sfârşit", generalul Evgly ale şi-a angajat cele mai puternice afecte, generându-i. stare de confuzie a cărei încărcătură stătea sub semn; ambivalenţei. Repertoriul faptelor evocate are un carar ter informativ general, construit astfel cu intenţia de a y. ascunde sub masca „nevinovăţiei".

Ce neagă generalul Evghenie? Neagă rolul adminis. trativ şi politic101 cu care fusese investit de partid în pe, mii ani de la înfiinţarea Securităţii, alături de consilieri, sovietici, pentru a coordona şi superviza măsurile **repre**sive din penitenciarele comuniste – „metodele tari” dt reeducare aplicate în Penitenciarele Piteşti şi Gherla, anchetele în cazul lui Alexandru Tănase şi Ioan Golea sau anchetele poliţiştilor şi „demnitarilor burghezi”.

În fiecare din aceste cazuri, pledoaria lui Evghenie a avut un caracter duplicitar: pe de o parte acuză instanţele de reţinerea fără condamnare, timp de ani de zile, în beciurile Securităţii sau în diferite penitenciare, a deţinuţilor arestaţi pentru „activitate represivă împotriva mişcării revoluţionare şi a clasei muncitoare din România”, pe de altă parte, invocă „războinic” necesitatea „unei mai mari operativităţi şi a unei conspirativităţi mai sigure a anchetelor, precum şi a proceselor acelor cetăţeni care se făceau vinovaţi de infracţiuni cu caracter antirevoluţionar

101 Tănase Evghenie a fost îndrumătorul şi coordonatorul Secţiei Administrativ-Politice a CC. al P.M.R., al direcţiilor de anchete, al celei care asigura securitatea transportului, al direcţiei ce asigura securitatea personală a conducerii de partid, al serviciilor independente de tehnică operativă, contrainformaţii radio, serviciului „V>” (ce viza munca informativă în penitenciare) şi al serviciului „C” (care vi/a exploatarea arhivei informative şi evidenţa).

Singurul „punct întunecat” din activitatea lui, de altfel recunoscut, a fost intervenţia sa în cazul Calmanovâci prin falsificarea corespondenţei. Însă aceste sentimente de vinovăţie care apar atât de lesne şi doar în situaţia eliminării din sistem ne sunt prezentate în text ca virtuţi, „dovedi**ndu-**i individului înalta sa sensibilitate faţă de cerinţele morale” 1112.

Cu un Supraeu hipermoral şi sensibil la cenzură. Evghenie nu se putea simţi mai vinovat decât alţii. De altfel, ori de câte ori evocă un eveniment, faptă, situaţie pentru care se simţea culpabil, se plasează pe poziţia unui observator rece şi absent, îndreptându-ne atenţia spre acţiunile altor colegi ofiţeri. Evghenie neagă faptul că vinovăţia sa ar fi totală şi invocă circumstanţe atenuante pentru a-şi minimaliza contribuţia. Şi atunci când recurge la autocritică (însă fără o consistenţă a obiectivării) o face de frica reproşurilor şi eventualelor critici pe care le-ar putea primi, în fapt împiedicându-şi superiorii să recurgă la o astfel de argumentaţie. Planul defensiv includea o serie de mecanisme subtile ale negării în raport cu autoritatea „tatălui": exigenţa faţă de ceilalţi, exigenţele înalte privind modul în care şi-a finalizat sarcinile primite, dependenţa de sistem, de valorile inflaţi-ve ale instituţiilor în care a „crescut", sentimentul unui tratament injust sau resentimentele faţă de această situaţie, compensările sentimentului de inferioritate prin conformare, obedienţă sau exacerbarea spiritului moral şi critic, precum şi a dorinţei de a acţiona/de a fi activ etc. Sentimentele negative acumulate prin acest joc dinamic multiplu explică resentimentele încă active în fenomenul de negare a participării la actul de represiune.

Deşi implicat direct sau purtând responsabilităţile de control al unor acţiuni operative ale Securităţii, Evghenie

102 Karen Horney, op. cit., p. 181.

Îşi neagă în mod repetat rolul, sperând într-o autodeç pabilizare, şi acest lucru este vizibil ori de câte ori folosepronumele „noi". Acest lucru ar putea fi reprezentaunei tensiuni dintre cele două instanţe Eu şi Supraeu, VJzibilă în text prin instalarea nevrozei de eşec.

Un element al mecanismului negării îl regăsim şi \ţ maniera în care se invocă tensiunea existentă în reiaţi

Securitate – partid atunci când se pune problema contro. lului „absolut”. Figura simbolică a „tatălui”-partid estt pentru Evghenie cea mai la îndemână apărare în condi. ţiile posibile de eşec.

5.5. Ataşament şi conformism în relaţia cu Securitatea şi partidul comunist

Avansarea în status-rolurile de decizie şi de controla fost asimilată acumulării unor avantaje imediate – era un mod de a recompensa fidelitatea şi implicarea ideologica Ataşarea de sistem avea la bază mecanismele recompenselor, proiecţiilor duplicitare, foarte asemănătoare cu cele ale îndrăgostiţilor, la care se adaugă complicităţile de rol-status (complicitatea la săvârşirea răului sau în comiterea unor abuzuri). O parte a acestor complicităţi a servit şi a acţionat ca un liant, ca o legătură implicită în cadrul grupului dominant.

Dependenţa de sistem, de logica şi normele lui, de mâna „care l-a hrănit şi l-a îngrijit” poate fi asociată unui proces simbiotic, din care generalul Evghenie nu ar mai fi ieşit. Modalitatea de a alege şi de a căuta grupul aflat la putere, la care se adaugă plăcerea de a aparţine lui, ne conduce la noţiunea de grupism103, prin care Evghenie şi-a compensat „debilitatea” (după cum ne este relatat

103 Şerban Ionescu, Marie-Madeleine Jacquet, Claude Lhote, opcit., p. 110.

şi de autor) sau inferioritatea cu dobândirea unei poziţii de conducere.

Odată cu trecerea sa în rezervă el trăieşte un conflict cognitiv – o contradicţie între propria percepţie şi cea a grupului de apartenenţă, şi care, mai târziu, l-a respins. Menţinerea în structura de conducere s-a realizat în virtutea principiului conformismului, în faza iniţială, ulterior a conformismului superior de putere, ca mai târziu să se nască sentimentul de apartenenţă simbiotică în

articulaţiile diagramei de putere. În schimbul acestui sentiment de comunitate, structură şi sens, instituţia Secu

9 r 9 *

rităţii şi partidul (care funcţiona în „Numele-Tatălui”) pretindeau sacrificarea oarbă a Eului, promovând exaltarea potenţialului instinctual prin dilatarea egocentrică a personalităţii.

În toată această perioadă de colaborare directă cu regimul poliţienesc, s-a supus influenţelor grupului dominant şi autoritar, generând o dependenţă normativă prin conformare şi „presiune la uniformitate” (conform teoriilor lui J.P. Leyens, 1979), grupul dominant funcţionând ca un referent social. Conţinutul textului scris de Evghenie reprezintă un indiciu expresiv al conformismului, chiar dacă uneori pare să fie „spus doar în vârful buzelor”: „mă consider un ostaş devotat al cauzei partidului şi al instituţiei”.

În cercetările efectuate de Milgram (1956, 1974) având ca obiectiv subordonarea faţă de grup şi autoritate, s-a demonstrat că influenţa unui grup (în cazul nostru, grupul dominant reprezentat de conducătorii partidului şi cei ai Securităţii) poate antrena modificări comportamentale într-o situaţie de implicare puternică, într-o strânsă legătură cu problemele de conştiinţă şi de judecată morală, astfel ca cerinţele grupului dominant să creeze dependenţă şi presiune înspre conformism. Dependenţa constă în căutarea susţinerii din partea unui lider, din nevoia de ajutor şi siguranţă – liderul fiind cel capasă asigure satisfacerea acestei nevoi.

Conformarea la norme şi interdicţii pare să fi fost (alegere deliberată pentru Tănase Evghenie, el fiind pe, mit în partidul comunist la 18 ani, ulterior avansând Cl multă abilitate, asemenea unui actor cu roluri din cej, ce mai „hotărâte” şi „angajante” în promovarea ideologiei

comuniste bolşevice. Şi-a ales această carieră de pro. pagandist şi performer pe scena puterii, fiind salvat de „puritatea” dosarului, probabil de rezonanţa numelui $ din dorinţa de a aparţine structurii de putere.

Alegerea, după cum ne relatează chiar autorul texhi. lui, a fost mai degrabă trasată şi impusă, căzând pradă ulterior, cu fiecare an, „conformismului superior de sine” explicat psihologic prin „efectul P.I.P”. sau Primus Inter Pares – primul dintre egali (Codol, 1975). Acest mecanism poate fi sintetizat în următoarea afirmaţie: „Pentru un ansamblu definit de indivizi, există în general o tendinţă a fiecăruia de a afirma că el, personal, este mai conform cu normele în vigoare în acest ansamblu decât ceilalţi participanţi. Această tendinţă este cu atât mai ridicată cu cât gradul de normativitate a acestor norme este mai ridicat” 104. Ceea ce afirma repetat Evghenie în raportul către superiorii săi este întocmai această caracteristică a conformismului la normele restrictive şi conspirative ale muncii de Securitate, **într-**un stadiu de „mai conform la norme decât alţii”, exprimat prin efectul P.I.P. ca „intervenţie a unui conflict între doi termeni: dorinţa de a plăcea, care duce la un anume conformism social, şi voinţa de salvare a Eului, care duce la o anume voinţă de diferenţiere socială” 105.

104 Willem Dense, Jean-Claude Deschamp, Gabriel Mu-ny, Psilto-togie socială experimentala, Editura Poli rom. Iaşi, 1996, p. 151.

105 Ibidem.

Evghenie nu ar fi putut accede la funcţiile decizionale în cadrul „aparatului” de Securitate dacă nu ar fi respectat îndelung şi atent normele instituţionale şi ideologice prin mecanismele complezenţei, prin procesul de identificare cu modelul grupului dominant al puterii, prin procesul de interiorizare-introiecţie (încorporare). Însă conformismul

faţă de putere şi obedienţa faţă de autoritatea cuplului Partid-Securitate nu constituie singurele răspunsuri adaptative şi structurale.

Generalul Evghenie a intricat conştient şi fantasmatic cadrul instituţional, ierarhia impusă (acceptată necritic), condiţiile de „maximă conspirativitate", montajul agresiv, ca regulă a supravieţuirii. **S-**ar putea vorbi de o încorporare-highiţire în structură. Consecinţele acestei funcţionalităţi **s-**au instalat imediat: frustrarea şi dependenţa prelungită la nivel subconştient de imaginea autorităţii „tatălui" care trebuie să pedepsească atunci când se încalcă normele stabilite de către acesta. Pericolul acestor procesualităţi inconştiente îl constituie faptul că ele se reproduc, iniţial, în interiorul grupului dominant şi ulterior în proximitatea socială de contact, întreţinând conflictualitatea şi dorinţa de răzbunare, subminând echilibrul fundamental al arhitecturii personalităţii umane.

La data redactării, Tănase Evghenie se lupta cu dorinţa de a nu fi exclus din sistem. În perioada celor 17 ani, el a fost supus direct şi indirect unui tip de influenţă informaţional-ideologică, a primit prin instrucţie reflexul de a asimila şi de a opera cu norme, reguli, conduite, seturi comportamentale. O astfel de dimensiune-cadru a generat o stare de schizoidie, i-a încastrat frica, i-a încătuşat conştiinţa, astfel încât omul Evghenie să nu-şi mai găsească împăcare cu Sinele: „nu am dreptul să abdic de la obligaţiile mele sociale, familiale şi mai ales de la cele de comunist", declara Tănase Evghenie.

Ideologia comunista a sedus doar pe cei care sau îi sat seduşi de himera puterii. Evghenie nu a fost scutitun astfel de act seductiv: „slabul nivel de cultură a făcu: cu timpul şi f-o nesimţite, din aceşti oameni nişte executam docili ai ordinelor primite... în mod inconştient părtaşii, toate cele petrecute".

6. În loc de concluzii…

Demersul urmărit pe tot parcursul acestui efort de ana liză a textului-document s-a dorit a reprezenta un moc de actualizare şi de reconsiderare a subiectivităţii în cercetarea trecutului.

Analiza documentului din perspectiva aplicaţiei psihanalitice deschide un orizont de interpretare într-o direcţie integrativă. Documentul devine astfel un capitol dt ego-istorie, având posibilitatea de a-şi integra „vocea* proprie în contextul timpului istoric căruia i-a aparţinut, dar şi de a co-crea o dimensiuneliant între trecut şi prezent.

Pseuâomemoriik generalului Evghenie ne pun în situaţia nu numai să „auzim”, să „vedem”, să „simţim”, ci şi să recurgem la evaluări-obiectivări în înţelegerea trecutului comunist.

II

Anul 1968 a ridicat noi probleme în faţa serviciului de informaţii al României comuniste. Nu am în vedere, aici, creşterea pericolului extern (în contextul intervenţiei militare din Cehoslovacia), ci evoluţiile din plan intern. În special efectele politice şi simbolice ale plenarei CC. al RC. R. din 22 – 25 aprilie 1968, când s-a vorbit despre crimele Securităţii din perioada anterioară, iar fostul ministru de Interne1, Alexandru Drăghici, şi-a pierdut toate funcţiile oficiale pe care le deţinea2. De asemenea, la Plenara din aprilie 1968 au avut loc unele reabilitări politice (în primul rând a lui Lucreţiu Pătrăşcanu, dar şi a altor militanţi comunişti3).

1 Până în 1965, Alexandru Drăghici a deţinut această demnitate în două rânduri (mai-septembrie 1952 şi martie 1957-iulie 1965). În funcţie de diferitele reorganizări ale organelor represive, acesta a mai deţinut funcţiile de ministru al Securităţii Statului (septembrie 1952-

septembrie 1953) şi şef al Departamentului Securităţii Statului (septembrie 1953-martie 1957). Pentru alte amănunte legate de cariera politică a lui Alexandru Drăghici, vezi Florica Dobre, coordonator, Liviu Marius Bejenaru, Clara Cosmineanu-Mareş, Monica Grigore, Alina Ilinca, Oana Ionel, Nicoleta Ionescu-Gură, Elisabeta Neagoe-Pleşa, Liviu Pleşa, Membrii CC. al P.C.R., 1945 – 1989. Dicţionar, studiu introductiv de Nicoleta Ionescu-Gură, Ed. Enciclopedică, Bucureşti, 2004, p. 231.

2 înaintea Plenarei, Alexandru Drăghici era membru al Comitetului Executiv al CC. al PCR. şi al Prezidiului Permanent al CC, precum şi vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri. Ulterior (în noiembrie 1968), acesta este chiar degradat şi trecut în rezervă.

3 Victimele necomuniste ale represiunilor politice comuniste au fost exceptate de la reabilitare, iar evoluţiile ulterioare nu au mai fost

România între tentaţia titoismului şi reflexul restaurării

Silviu B. Moldovan

Aceste evoluţii promiţătoare începuseră după Congrt sul al IX-lea al PCR. (19 – 24 iulie 1965), când s-a promr> vat ancheta „abuzurilor şi ilegalităţilor săvârşite &

favorabile K%rjçirii „bazei de lucru pentru reabilitări. De altfel «înstitlul principalului document a-loptat de Plenară era Linul grăitor tru caracterul parţial al ideii de reabilitare: Hotărâre*! Comitetului Ce» trai el Partidului Comunist Român cu privire la reabilitarea ti nor activ** Ar partid (publicata ia 26 aprilie 1968) – Plenara Comitetului Central ţ Partidului Comunist Român, din 22 – 25 aprilie 1968, Ed. F & litică, ßuet eşti 1968, pp. 63 – 78. Încă din anii ’70, Victor Frunză sintetica carac. tenii pernicios al acestei practici a dublului standard (Victor Franzi Istoriastalinismutuiin România, Ed. Humanitas, Bucureşti,

p. 409, 433 O senzaţională luare de poziţie pe aceeaşi temà a avu i-o, încă de30 aprilie 1968, un fost militant ilegalist cu greutate, Gheorghe Apos toi. Acesta, arătând că „adevăraţii inspiratori ai politicii de asasina* a lui Foriş şi Pătrăşcanu au fost tovarăşii sovietici –, analizează cu excepţionala clarviziune limitele hotărârilor adoptate: „SA vedem acm? ce garanţie există că asemenea acte nu se vor mai repeta. Cu negre* pot spune că nu există nicio garanţie-Ca să ne dăm seama de aceasta să dum cuvântarea tov. Ceauşescu din 27 aprilie 196 e ca să vederr câte greşeli conţine, fiind făcută foarte în pripă, şi ce erori susţine sus şi tare. Iată. Legea este una pentru membrii de partid şi alta penin. nemembri. Cât timp va fi aşa este clar că arbitrarul va domni în voie Un mare membru de partid va putea năpăstux un nemembru dar legea nu va putea acţiona împotriva lui pană ce colegii lui nu o vor permite. Alta, că hotărârea de partid este la fel cu legea. Dacă ar fi aşa la noi ne-am conduce după ziare şi nu după constituţie, coduri etc. Legea este ce apare în Buletinul Oficial după ce a votat MAN Hotărârea de partid este o indicaţie pentru elaborarea unei legi, dar nu-i ţine locul şi nu poate fi premergătoare legii. Se confundă încă rol ui partidului cu al statului. Partidul nu este statul şi nu trebuie să aibi acces oriunde” (Marius Oprea, Bmuditatea râului. O istorie a Sécurité* ţii hi document*, 1949 – 1989, studiu introductiv de Dennis Deletant Ed. Potirom, Laşi, 2902, pp. 377 – 378). Cadrul limitat* pe motive ide-logice, al reabilitărilor este dar dovedit şi de sumedenia de eufemisme pe care le utilizează însuşi Grigore RJhduică, atunci când expune lucrurile Plenarei: „Analizând cauzele care au făcut posibile măsurile represive împotriva lui U Pătrăşcanu yà a alfeor activişti ai partidului, llenar* subliniază că pe atunci în CC al P-M-I –, în organele sale de conducere nu se respectau normele democraţiei interne

de partid, principiile conducerii şi muncii colective M tauri de importanţă deosebită perv activitatea Ministerului Afacerilor Interne” 4. Mai precis, s-a trecut la formarea unor colective restrânse, care aveau însărcinarea specială de a cerceta împrejurările în care s-au produs anumite „abuzuri” din partea fostei conduceri de partid (a se citi Gheorghe Gheorghiu-Dej) şi a organelor de Securitate. În fapt, mandatul acestor colective se va dovedi unul restrâns. împrejurările respective sunt relatate în memoriile unuia din membri, poate cel mai important, generalul (de Securitate) Grigore Răduică5.

Astfel, „prin primăvara ori vara lui 1966, Vasile Patilineţ, care în calitate de secretar al C.C. ai partidului coordona şi activitatea secţiei conduse de mine6, m-a chemat şi mi-a adus la cunoştinţă faptul că Nicolae Ceauşescu tru viaţa social-politică a ţării erau luate fără o analiză temeinică şi fără o dezbatere colectivă în organele de conducere ale partidului. Era întreţinută o stare de suspiciune şi neîncredere faţă de membri ai Comitetului Central, faţă de cadre de conducere ale partidului şi statului. Aveau loc încălcări ale legalităţii, abuzuri împotriva unor activişti de partid şi de stat, arestări şi procese fără vreo bază juridică. Plenara consideră de o deosebită gravitate că problemele cu caracter politic, divergenţele de păreri asupra liniei politice sau activităţii partidului erau privite ca motiv pentru anchetarea penală a cadrelor de partid – în loc să fie rezolvate prin metode politice, dezbătute şi soluţionate în cadrul organelor sau organizaţiilor statutare ale partidului. Aceasta a provocat mari daune activităţii partidului, a dus la excluderea din partid şi la condamnarea unor activişti care nu au săvârşit fapte penale” (Grigore Răduică, Crime în lupta pentru putere. 1966 – 1968: Ancheta cazului Pătrăşcanu, Ed. Evenimentul Românesc, Bucureşti, 1999, p. 216).

4 în cadrul Congresului al IX-lea al PCR. se aprobase o propunere a Comisiei de apeluri conform căreia noul Comitet Central care urma să fie ales”, să ia măsuri pentru rezolvarea, în conformitate cu statutul P.C.R., a cererilor înaintate congresului de un număr de persoane pentru reexaminarea situaţiei lor de partid” (Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, 19 – 24 iulie 7965, Ed. Politică, Bucureşti, 1966, p. 733).

5 Grigore Răduică, opxit., p. 222.

— Este vorba de Secţia Militară şi de Justiţie, la conducerea căreia Răduică fusese numit în august 1965.

a decis să constituie un colectiv la secţia mea, colectivcare să-l conduc eu şi care să se ocupe de lămurirea c. lor petrecute în legătură cu cazul Lucreţiu Pătrăşcanu adică să se documenteze temeinic pentru a afla ce a foc adevărat şi ce n-a fost adevărat din ceea ce s-a spus/a timpul respectiv în legătură cu acel caz” 7. Executarea acestei sarcini urma să fie prioritară faţă de orice alte probleme. Din colectivul format mai făceau parte Teodor V» siliu (adjunct al lui Răduică la Secţia Militară şi de Justiţie/, Ion Medrea (adjunct al preşedintelui Colegiului Central de partid), Buru Lefter (adjunct al procurorului general) şi generalul Tănase Evghenie8, din partea Ministerului Afacerilor Interne9 – Grigore Răduică10 consideră greşite

7 Widern, p. 12.

— Evghenie este numele de familie al acestui ofiţer. În unele documente, prenumele apare ca Atanase (vezi doc. 5). Probabil ofiţerul şi-a schimbat prenumele, însă nu avem de-a face cu unul din cazurile (numeroase, este adevărat) de românizare” a numelor ofiţerilor de Securitate, Tănase Evghenie fiind de naţionalitate română (nici mi-car macedoromână, rudele sale din Macedonia grecească şi ind, de fapt, emigrate din România – vezi doc.

5). 9 Ibidem, p. 13.

10 Spectaculos, din punct de vedere factologic, este că referatul prin care Secţia de Cadre din cadrul Comitetului Central aviza negativ propunerea de numire a colonelului Grigore Răduică (n. 1926) în cadrul Grupului de Instructori pentru controlul muncii de partid în MRA - MAI. din Direcţia Organizatorică a CC. este semnat de trei persoane implicate în ancheta abuzurilor: Ion Stănescu, Cornel Onescu şi Ionel Gal. În plus, motivul invocat este surprinzătoravând în vedere activitatea desfăşurată, curând după aceea, în colectivul de anchetare a abuzurilor: „Deşi Răduică Grigore este bine pregătit politic şi profesional. Secţia de cadre a CC. al P.M.R. consideră că datorită lipsei de exigenţă şi fermitate în susţinerea şi rezolvarea unor probleme, nu este indicat în funcţia propusă” (Securitatea. Structuri/ca dre. Obiecţii-şi metode, vol. I, 194S-1967, documente editate de Florica Ddbre-coordonator, Florian Banu, Theodor Bărbulescu, Camelia Ivan Duică, Uviuţâranu, Ed. Enciclopedică, Bucureşti, 2006, p 233). De remarcat că Ion Silaghi (semnatar al fişei de cadre a lui Tănase Evghenie - doc. nr. 5) este aceeaşi persoană cu Ion Stănescu. l-a începutul anilor *6Q, acesta încă semna cu numele Stlajţbii.

afirmaţiile făcute la Plenara din aprilie 1968, referitoare la începerea cercetărilor din noiembrie 1965, deoarece colectivul condus de el s-a format abia în primăvara - vara anului următor. Totuşi, este cert că încă la 27 octombrie 1965 fusese întocmită Nota privind pa Lucreţiu Pătrâşcanu, o sinteză referitoare la ancheta şi procesul lotului Pătrăş-canu11. Probabil că aceasta a fost rezultatul unor indicaţii secrete (documentul era clasat oricum ca strict secret) care precedase constituirea colectivului M.A.I.12 şi despre care Grigore Răduică nu avea cunoştinţă13.

În 1967, Nicolae Ceauşescu „a considerat14 necesar ca rezultatul verificărilor făcute în acest caz (Pătrăşcanu] să fie prezentat conducerii partidului, în general, de către un colectiv cu mai mare greutate în partid, respectiv de oameni cu un stagiu cât mai îndelungat în rândurile partidului şi care să aibă cel puţin calitatea de membru al Comitetului Central (noi, cei din colectivul care ne ocupam de caz timp de aproape doi ani, nu aveam niciunul calitatea de membru al CC.)” 15. Prin urmare, în noiembrie 1967 se constituia o „comisie de partid”, care prelua materialele elaborate de „colectivul” condus de Răduică, păstrându-l însă pe acesta şi folosind după necesităţi, pentru încă un timp, serviciile celorlalţi membri ai

11 Lavinia Betea, Lucreţiu Pătrâşcanu. Moartea unui lider comunist, ediţia a N-a adăugită, Ed. Curtea Veche, 2006, Bucureşti, p. 441.

12 Marius Oprea reţine şi el luna noiembrie a anului 1965 ca moment de debut al „colectivului de anchetă constituit la nivelul Comitetului Central”, pe baza hotărârii Secretariatului CC. al POR., arătând însă compoziţia comisiei de partid, şi nu pe cea a colectivului de la M.A.I. (opxit., p. 332).

13 Deşi această sinteză ar fi trebuit să se afle la dispoziţia colectivului.

14 Problema cercetării „abuzurilor” fusese abordată la Plenara CC. al P.C.R. din iunie 1967, care a prefigurat astfel dezbaterile de la Plenara desfăşurată în anul următor.

15 Grigore Răduică, op. cit., p. 22.

«colectivului”. Din comisia de partid făceau paj- Gheorghe Stoica (membru supleant al Comitetului pa Jitie Executiv), Vasile Patilineţ (secretar al Comitetul-Central), Ion Popescu-Puţuri (membru al CT. CT. şi directorul Institutului de Istorie al Partidului), iSJicolae Guij (membru

CC.) şi Ion Stănescu (membru CC, dar şi pre. şedinţele Consiliului Securităţii Statului) *6. Generalul duică pune momentul formării comisiei superioare fr, legătură cu faptul că Ceauşescu căpătase atunci convingerea fermă (anterior avusese unele dubii) privind ne vinovăţia lui Lucreţiu Pătrăşcanu17. Constituirea acesteia reprezenta o garanţie a publicării rezultatelor la care s-a ajuns. Ulterior, „cercetările au fost extinse şi asupra altor abuzuri şi ilegalităţi, fiind antrenate în acţiune şi secţia de cadre a CC. al P.C.R. (Ionel Ga118), precum şi Colegiu] central de partid (Ion Medrea)” 19.

Din punct de vedere cantitativ, Grig; ore Răduică susţine că, „până la sfârşitul anului 1967, au fost strânse şi studiate peste 100.000 (una sută mii) file de dosare diverse”, toate privind procesul Pătrăşcanu şi anchetele ce l-au precedat, însă cifra include şi o serie de dubluri, cel puţin („Este adevărat că aceste materiale erau multiplicate în mai multe exemplare, dar în dosare erau puse disparat, aruncate fiecare exemplar în alt dosar fără nicio ordine, fără nicio logică, astfel ca nimeni să nu se poată descurca sau să se descurce foarte greu în studierea lor” 20).

16 Ibidem, pp. 22 – 23. î7 Ibidem, p. 31.

18 Vezi referatul Secţiei de Cadre din 24 noiembrie 1966, redactat cu ocazia propunerii lui Ion (Ionel) Gal pentru funcţia de adjunct al şefului Direcţiei pentru controlul muncii la M.F.A., M.A.I. şi Justiţie a CC. al PCR. (Securitatea. Structuri/cadre. Obiective şi metode, vol. I, pp. 258 – 260).

19 Ionel Gal, Raţiune şi represiune în Ministerul de Interne, 1965 – 1989, vol. I, Ed. Do-Minor, Iaşi, 2001, p. 23.

20 Grigore Răduică, opxit., p. 18.

Aceste dificultăţi au făcut, poate, ca în aprilie 1968 Nicolae Ceauşescu să anunţe că membrii comisiei au

studiat (doar) „peste cincizeci de mii de file” de documente21. Dosarul penal întocmit grupului Pătrăşcanu, păstrat în arhiva Securităţii22 şi aflat actualmente în Arhiva C.N.S.A.S.23, conţine 70.000 **–** 80.000 file24. Cercetarea documentară a fost însoţită de audierea în faţa comisiei a unor participanţi la evenimente (atât din rândul victimelor, cât şi a persecutorilor25). De notat că Tănase Evghenie era cel care, în cadrul colectivului format în 1966, „lua în primire treptat de la M.A.I. ori de la alte arhive dosarele şi alte materiale referitoare la caz” 26. Rezultatul a fost crearea unei arhive a comisiei, totalizând peste 40.000 de volume27.

„Pe măsură ce înaintam în studiul materialelor, scria generalul Răduică, ne convingeam tot mai mult că acest caz a fost o înscenare premeditată de la început până la sfârşit/’28 Concluzia de ordin general, inevitabilă, a fost aceea că „la noi, în sânul Partidului Comunist, încă din timpul războiului, **s-**a dus o luptă acerbă pentru putere mergâ**ndu-**se până la cele mai odioase crime” 29. Trecând, apoi, la analiza instrumentelor cu ajutorul cărora această

21 Lavinia Betea, op. cit., p. 489.

22 Sub cota P 40.002.

23 Arhiva Consiliului Naţional pentru Studierea Arhivelor Securităţii (A.C. NS. A.S.), fond Penal, dosar nr. 218, 208 vol.

24 Aproximarea aparţine Laviniei Betea (op. cit., p. 9).

25 O listă sumară a celor audiaţi (care cuprinde nume foarte grele ale Securităţii dejiste), în Grigore Răduică, op. cit., p. 20. Audierea acestora se făcea în cadrul restrâns (fie de către generalul Răduică, fie, în cazul celor „socotiţi ca fiind mai importanţi”, de Vasile Patilineţ împreună cu Răduică).

Grigore Răduică, op. cit., p. 14.

27 Marius Oprea, op. cit., p. 334.
28 Grigore Răduică, op. cit., p. 17.
29 Ibidem, p. 7.
lupt! pentru supremaţie a putut lua forme atât d* lente (aparatul Securităţii), Grigore Răduică nu-şi v-4* putut reţine o exclamaţie plină de nâdul”, dar francs
Faptul că existau îndoieli în privinţa nevinovăţiei Pătrăşcanu s-a reflectat şi în caracterul secret ai prârr* lor investigaţii. Chiar în momentul constituirii colectiv, lui de cercetare a abuzurilor, Vasile Patilineţ a dezirtforrjprin omisiune, deoarece şefilor compartimentelor dese* na te să colaboreze „nu Le-a spus motivul real al preo parilor colectivului, acela de a se ocupa de elucidare, cazului Pătrăşcanu, ci le-a spus că acesta urmează să fac unele sinteze în legătură cu cele mai importante mat*, nale existente în arhiva partidului, în arhiva Securita* precum şi în alte arhive, deoarece Ceauşescu doreştese documenteze asupra a tot ce e mai deosebit în a ces» * arhive” 32. Nicolae Ceauşescu însuşi transmisese dispoziţia ca cercetarea documentelor să se efectueze într-un „se creţ strict” **3, inclusiv în privinţa constatărilor ce urmau i fi făcute, acestea neputând n comunicate nici şefilor direct ai membrilor colectivului, singurul membru al conducerii partidului informat în legătură cu obiectul activităţii colectivului fiind ministrul de interne, Cornel On eseu” *.
30 „A fost o mare tragedie pentru poporul nostru faptul că oamerde seamă ai ţârii – şi aici e vorba nu numai de Lucreţiu J’atrâşcanu. ci de întreaga elită a ştiinţei, culturii şi politicii româneşti din acea perioadă – au ajuns pe mâinile unor asemenea cretini şi asasini” (tindem, p. 29).
31 „Exclamaţia” are un remarcabil caracter de generalitate, deplângând soarta tuturor victimelor

Securităţii, indiferent de apartenenţa politica (fund vorba de întreaga elită). Din păcate, astfel de judeciţi lipsite de prejudecăţi nu-şi găseau locul şi în documentele oficiale ale perioadei.

32 Grigore Răduică, opxit „p. 13.

33 Aceeaşi formulă (Jtfrict secret”) apare şi în memoriile lui Ionel Gal (opxit... p. 23).

M Comei Onescu (1920 – 1993), membru al CC. al P.M.R./PCR (1960 – 1984), şi al comisiei Controlului de Partid (1960 – 1965), ministru al Afacerilor interne (1965 – 1972) – Horica Dobreşi coiaby opxit., pp. 44 (W41

deoarece acesta „trebuie să ia măsuri să se scoată din arhive şi să se purtă la dispoziţie dosarele şi toate materialele existente în arhiva M-A.I. cu privire la Pătrâşcanu” 35. Chiar şi solicitarea, de către Grigore Răduică, a unui ajutor din partea adjunctului său de la M-A J –, Constantin Stoica, a fost întâmpinată cu furie de către Vasile Patuinety!

Aceleaşi reguli de „conspirativitate” au rămas valabile şi în cazul comisiei superioare de partid care a succedat colectivului. În aprilie 1968, când Gheorghe Stoica şi Vasile Patilirteţ i-au prezentat lui Nicolae Ceauşescu forma definitivă a raportului, acesta a dispus ca documentul să fie adus la cunoştinţa fiecărui membru al Prezidiului Permanent al Comitetului Politic Executiv doar înaintea şedinţei ce a avut loc la 18 aprilie (când s-a şi luat decizia reabilitării politice a lui Pătrâşcanu). Cu acea ocazie, Ceauşescu a încercat chiar să lase impresia că ia abia atunci cunoştinţă de concluziile comisiei37.

O explicaţie alternativă a acestei veritabile secretomanii ar putea fi aceea că „Ceauşescu a dispus să se păstreze secretul cercetărilor pe această linie pentru a nu se da posibilitatea – lui Alexandru Drăghici şi altora care se ştiau implicaţi în comiterea abuzurilor şi

ilegalităţilor

35 Grigore Răduică, op. cit., p. 14.

36 Ibidem, p. 15.

37 Ibidem, p. 27. În cadrul şedinţei Prezidiului Permanent, Ceauşescu afirma că a amânat cu bună ştiinţă luarea la cunoştinţă a raportului: „Dacă aş putea să-mi fac un reproş, este că am refuzat să iau cunoştinţă de lucrările acesteia laie comisiei]. Am amânat, materialul este gata de 4 – 5 luni, am spus: ţineţi-l la voi, îl vom discuta în Prezidiul Permanent şi vom vedea” (Marius Oprea, op. cit., p. 367). Discursul lui Ceauşescu în cadrul acestei şedinţe (ibidem, pp. 365 – 376) a fost unul extrem de abil, prin care a încercat liniştirea temerilor lui Drăghici de eventuale represalii. În schimb, peste numai o săptămână, în cadrul Plenarei, acelaşi Ceauşescu „a dezlănţuit un atac furibund la adresa fostului ministru de interne, isterizâ**ndu-**i pe toţi cei prezenţi în sală, care au cerut chiar excluderea acestuia din urmă din partid” (ibidem, p. 365).

respective – să afle prea devreme despre aceste preoçu pări şi să-şi ia măsuri” 31.

Se pare că această teamă nu era lipsită de sens, cei ph ţin dacă luăm în considerare unele evenimente neckh produse în acea perioadă. La indicaţia lui Petre Goncea m³, comisia de anchetă a discutat cu un anume Filipescu* fost inspector în SS.L, creditat ca personajul care ar fi obţinut probe ale intenţiei lui Lucreţiu Pătrăşcanu de a păr- România. Audiat în 1967, acesta a evitat să-şi consemnmărturia în scris, solidtând un nou termen. Înaintea a ces. tuia însă, Filipescu a decedat, aparent în urma unui ac. ddent de automobil, chiar membrii comisiei emiţânc ipoteza că a fost vorba despre un asasinat40. Dacă lucrurile ar sta astfel, ar putea avea semnificaţii mult mai profunde, având în vedere biografia cu totul aparte a lui

Filipescu: fost legionar, acesta este trimis pe frontul de Est în 1941, fiind capturat de sovietici şi, ulterior, recrutat de aceştia. În anul următor, este paraşutat în România, desfăşurând acţiuni speciale, implicându-se inclusiv în înlăturarea lui Ştefan Foriş de la conducerea partidului œmunist4 lân această situaţie, miza tăcerii lui Filipescu putea fi mult mai mare decât reabilitarea lui Pătrăşcanu, sovieticii fiind cu siguranţă interesaţi să-şi acopere

38 Grigore Răduică, op. cit., p. 16.

39 Este vorba despre Gheorghe Filipescu, fost director în cadrul Serviciului Special de Informaţii. Audierea acestuia, în 1967, a fost totuşi consemnată de către comisia de partid. Cu acea ocazie, Filipescu a exprimat mari rezerve faţă de nevinovăţia lui Pătrăşcanu. Oprea nu consideră, se pare, valide informaţiile furnizate de Radu ic a despre decesul lui Filipescu: „Nu cunoaştem alte date în legătură cu C.heorghe Filipescu. Probabil a avut aceeaşi soartă ca a celorlalţi foşti agenţi sovietid în anii naţional-comunismului lui Ceauşescu: o bătrâneţe altfel lipsită de griji materiale, dar în care amintirile gloriei de od inioară făceau casă bună cu alcoolul şi singurătatea” (op. cit., p. 555).

40 Grigore Răduică, opxit., p. 75.

41 Marius Oprea, opxit., p. 555.

acţiunile speciale din timpul războiului şi din anii imediat următori42.

Despre un alt deces provocat, direct, de reabilitarea lui Pătrâşcanu scrie generalul Ion Mihai Pacepa. Acesta susţine că şeful direcţiei consulare din Ministerul Afacerilor Externe, Iosif Moldoveanu (colonei acoperit al D.I.E.), şi-a ucis întreaga familie şi, apoi, s-a sinucis, din cauza remuşcărilor de a-l fi asasinat pe Pătrăşcanu în 1934, când lucra la Direcţia de Cercetări Penale a Securităţii43. Unii autori consideră acest episod ca o

ficţiune a lui Pacepa, cel puţin în ceea ce priveşte existenţa unui anchetator cu numele Iosif Moldoveanu, în speţa Pătrăşcanu44.

Cert este însă că s-a încercat „acoperirea urmelor”, în paralel cu activitatea comisiei. S-a mers până acolo în această tentativă, încât filmul realizat cu ocazia procesului Pătrăşcanu, păstrat iniţial la Arhiva Naţională de Filme, „a fost făcut dispărut”, după toate probabilităţile de către cei interesaţi să-şi ascundă implicarea45. Astfel, s-a parcurs în sens invers drumul propagandei de tip Stalinist: întâi, procesele politice au fost valorificate pentru

42 Cu atât mai de înţeles era teama liderilor comunişti români de o intervenţie directă a Moscovei.

43 Ion Mihai Pacepa, Moştenirea Kremlinului. Rolul spionajului în sistemul comunist de guvernare, Ed. Venus, Bucureşti, 1993, pp. 125 – 126.

44 Lavinia Betea, op. cit., p. 453.

45 „Deoarece din ascultarea înregistrării sonore a desfăşurării procesului se auzea şi zgomotul caracteristic al funcţionării unui aparat de filmat, am tras concluzia că la procesul Pătrăşcanu s-au făcut şi filmări. De aceea, s-au luat măsuri pentru a se găsi acest film. Dar, cu toate căutările, nu a fost găsit. S-a găsit, la Arhiva Naţională de Filme, o casetă de film pe care scria: «Procesul Pătrăşcanu», dar caseta era goală. Este clar că filmul a fost făcut dispărut de către cei care aveau interesul să nu li se vadă imaginea lor pe acest film, să nu se vadă din cine era format «publicul asistent», respectiv care activişti de partid şi cadre de Securitate, oameni de cea mai mare încredere, au fost prezenţi la acea mascaradă de proces” (Grigore Răduică, op. cit., p. 163).

marele public, sub formă de cărţi şi jurnale cinematoj>r. fiice, pentru ca la sfârşit probele să dispară. În cazul son al lui Pătrăşcanu însă, valorificarea

secvenţelorproces a fost de la bun început problematică, din cau?, refuzului obstinat al acestuia de a-şi recunoaşte vreo vjân orice caz, în cadrul dezbaterii de la Plenară, A<. xandru Drăghici a avut o poziţie câtuşi de puţin umilj negâ**ndu-**şi responsabilitatea46 şi plasând chiar o replic plină de efect: „am fost condamnat şi am făcut închisoare în timpul burgheziei, de ce nu aş face şi în timpul comniştilor?!” 47. Replica, foarte dură prin implicaţiile ei, era un, marea unei ameninţări cu trimiterea sa în justiţie. Alexandra Drăghici era, după toate probabilităţile, conştient nu doaj de faptul că responsabilitatea majoră pentru ansamblul mà surilor de represiune politică din anii ’50 era difuz distra buită la nivelul conducerii superioare de partid48, aceasta

O Nota strict secretă din 21 mai 1968 releva faptul că „Drăghici Alexandru – cu ocazia dezbaterii raportului Comisiei de partid corv stituită în vederea clarificării situaţiei lui Lucreţiu Pătrăşcanu, Ştefan Foriş şi alţi activişti – a avut o atitudine necorespunzătoare, în faţa organelor de conducere a partidului, căutând să se sustragă de la răspunderea ce îi revenea, cât şi de la lămuririle concrete pe care le datora. Poziţia sa a fost cu totul necorectă, contradictorie şi neprincipială Pe de o parte, atunci când i **s-**au cerut explicaţii concrete, a încercat să se apere cu afirmaţii generale şi-s te reo ti pe în sensul că este cinstit şi corect; pe de altă parte, cu diferite prilejuri, atât el cât şi membrii familiei sale au susţinut că nu (Ui **s-**a dat posibilitatea să se apere şi să demonstreze că nu este vinovat. Netemeinicia şi chiar reaua sa credinţă este evidentă” (Agresiunea comunismului în România. Documente din arhivele secrete: 1944 – 1989, vol. II, ediţie îngrijită de Ch. Buzata şi Mircea Chiri ţoi u. Ed. Paideia, Bucureşti, 1998, p. 94).

47 Ionel Gal op. cit., p. 26.

48 în 1956, abilul Drăghici repurta, cu ajutorul lui Dej, o victorie categorică împotriva lui Miron Constantinescu şi Iosif Chişinevschi, după ce aceştia încercaseră să-l blameze pentru „abuzurile” comise de Securitate, demonstrând u-le că, în calitate de fruntaşi ai P.M.R., şti useră de existenţa practicilor pe care le condamnau. Pe aceleaşi considerente neputând fi rezultatul activităţii unui singur om, fie el şi ministru de Interne, dar şi de urmările pe care le putea avea informaţia că „militanţi comunişti de frunte” sunt trimişi în închisoare în România. Nu era greu de imaginat reacţia Moscovei faţă de asemenea evoluţii (în timpul conflictului dintre Cominform şi regimul titoist de la Belgrad, una din acuzaţiile cele mai des folosite de Moscova şi aliaţii ei – între care şi România – era aceea că în Iugoslavia „comuniştii” erau terorizaţi).

Speranţele de liberalizare păreau să fie confirmate cu ocazia Plenarei CC. al P.C.R. din aprilie 1968, când s-a vorbit despre crimele Securităţii din perioada dejistă, iar Alexandru Drăghici a fost complet marginalizat. Nu vom insista în cele de faţă asupra culiselor Plenarei, sau a amănuntelor factologice, deoarece nu dorim decât să creionăm contextul politic în care a apărut un document (cel pe care-l introducem în circuit, prin prezentul volum), nespectaculos în esenţa lui dar, credem noi, revelator pentru situaţia generală a României (atât pe plan intern, cât şi extern) la sfârşitul anilor ’60. La fel cum se proceda de s-a bazat, în aprilie 1968, şi „şantajul exercitat asupra foştilor membri ai Biroului Politic al lui Dej” de către Drăghici (Vladimir Tismănea-nu, Arheologia terorii, Ed. Eminescu, Bucureşti, 1992, p. 86). Într-adevăr, în cadrul şedinţei Biroului Politic al CC. al P.M.R. din 2 septembrie 1953, însuşi Dej le explica celorlalţi membri, relatând refuzul total al lui Pătrăşcanu de a „recunoaşte” aşa-zisele

lui crime (recunoscând deci, implicit, că nu existau dovezi clare împotriva lui), cum s-ar putea ieşi din impas: „Nu putem să stăm până la Calendele greceşti cu această bandă din cauză că Pătrăşcanu are această atitudine. Tovarăşii de la Interne propun ca să aibă loc o convorbire între Drăghici şi unul din membrii Biroului Politic în legătură cu unele lucruri. Propun pe tov. Pârvulescu. Să încerce a-l determina să recunoască. Sigur, trebuie întocmit un plan, întrebări, pentru a preciza mai bine lucrurile. Să mai facem o încercare. Eventual să fie doar tov. Drăghici" (vezi, pe larg, despre acest episod, în Analele Sighet, 7, Anii 1949 – 1953: Mecanismele terorii, editor Romulus Rusan, Fundaţia Academia Civică, Bucureşti, 1999, pp. 281-292).

obicei în asemenea împrejurări, hotărârile Plenarei au popularizate în cadrul unor adunări ale membrilor 4 partid (cea mai importantă dintre acestea desfăşurau, du-se la Bucureşti, la 28 aprilie 1968). Chiar şi în cadrul Securităţii s-au organizat asemenea adunări, în care s-adiscutat nu arareori lucruri lipsite de conţinut sau cu 1 conţinut deloc încurajator, precum apologia unui p retira purism moral, contrar libertăţii individuale49.

Perspectiva triumfalistă asupra efectelor avute de p\ & nara din aprilie 1968 asupra liberalizării vieţii interne.

49 De exemplu: „După cum cunoaştem, fiica lui Gheorghiu-Deja plecat de zeci de ori în străinătate, dacă nu de sute de ori, şi-a făcut rochii fistichii, s-a făcut actriţă, a ţinut mai mulţi bărbaţi care au fost făcuţi şi miniştri" (Lavinia Betea, opxit., p. 490), Trebuie însă remarcat că cuvântarea din care am citat (ţinută de colonelul Ervin Hohier, la şedinţa Direcţiei a X-a a Securităţii) conţine şi aprecieri de substanţă, unele chiar spectaculoase, precum cele legate de necesitatea schimbării periodice a „şefilor", chiar şi a „şefului statului"

(!) – ibidem.

50 Iată un exemplu de viziune triumfalistă: „Dezvăluirea abuzurilor a început încă din 1965 şi a continuat timp de câţiva ani. Deci sunt nereale şi lipsite de temei afirmaţiile unor lideri politici sau ale unor aşa-zişi reprezentanţi ai societăţii civile care-şi arogă meritele dezvăluirii «pentru prima dată» a abuzurilor comise în ultimii «cincizeci de ani». Actul justiţiar al lui N. Ceauşescu, care, în esenţă, i-a consolidat puterea politică, s-a extins şi asupra legislaţiei penale, precum şi a orientării organelor de securitate. Doctrina şi teoria luptei de clasă, criteriile de apreciere a duşmanului au fost abandonate. Enorma bază operativă a Securităţii, formată din zeci de mii de conducători sau membri ai diferitelor partide şi organizaţii politice, asociaţii fasciste sau profasciste, reprezentanţi ai aristocraţiei interbelice, armatei şi aparatului represiv şa. a fost triată şi redusă la o cifră nesemnificativă.

Orientarea dată Securităţii de a nu confunda pe nemulţumit cu adversarul politic, pe cetăţeanul ce înjură regimul politic cu elementul activ sau terorist a creat o stare de spirit defetistă, apreciată de mulţi ca «spiritul Genevei» sau al coexistenţei paşnice. Reţeaua informativă, moştenită sau creată a suferit şi ea modificări substanţiale. S-a redus enorm prin abandonare sau conservare. Concomitent s-a diminuat «puterea magică» a dosarelor de cadre şi a sistemului de referinţe. Asupra Ministerului de Interne şi în special a Securităţii s-a instituit este mult exagerată. Chiar dacă metodele violente nu mai erau, într-adevăr, utilizate sistematic, accentul major căzând pe prevenirea „infracţiunilor la securitatea statului” (cu toate mecanismele de poliţie a gândirii implicate de ideea de prevenţie), acestea au mai apărut ocazional, în „raporturile” pe care Securitatea şi le stabilea cu disidenţii

sau protestatarii, în special cu cei care nu se bucurau de notorietate51. Totuşi, percepţia schimbărilor a fost, în epocă, foarte favorabilă chiar în cazul foştilor deţinuţi politici. Un mare număr dintre aceştia au interiorizat, încă de la începutul anilor ’60, raţionamentul după care „a te opune politicii lui Dej însemna a te situa pe poziţiile de partizanat cu Moscova”, pe când „a-l susţine pe Dej însemna a face disidenţă politicii Kremlinului” 52. După 1965 (când Drăghici a fost schimbat din fruntea Ministerului de Interne) şi, cu atât mai mult, după 1968, aceste percepţii au devenit şi mai acute, sens în care „decisive s-au dovedit rezultatele comisiei de anchetă, care şi-a desfăşurat activitatea între anii 1965 – 1968” 53.

un control periodic ce includea aproape întreaga activitate, adică mai puţin munca informa tiv-opera ti vă care rămânea astfel un domeniu intangibil. Respectarea legilor a fost transformată într-un cult solicitându-se tuturor exigenţă şi fermitate în aplicarea prevederilor legale” (Ionel Gal, op. cit., p. 9).

51 Dennis Deletant, Studiu introductiv, în Marius Oprea, op. cit., pp. 38 – 39. Autorul oferă exemplele cunoscute de reprimare violentă petrecute după 1970 (Gheorghe Calciu-Dumitreasa, Gheorghe Ursu) pentru a ilustra resurgenţa unor practici, chiar în condiţiile în care „neîndurătorii anchetatori «cu capete pătrate» şi cu accent slav au făcut loc românilor veritabili, care rareori făceau uz de violenţă fizică” (fragmentul reia unele idei emise de Paul Goma, prin compararea anchetelor la care fusese el însuşi supus, atât în deceniul al şaselea, cât şi în cel de-al optulea).

52 Cristian Troncotă, Duplicitarii. O istorie a Serviciilor de Informaţii şi Securitate ale regimului comunist din România, 1965 – 19S9, Ed. Elion, Bucureşti, 2003, p. 14.

53 Ibidem, p. 34.

La Plenara CC. al PCR. din 26 – 27 iunie 1967, în Q d-rul căreia **s-**a luat în discuţie şi activitatea organelor 4 Securitate, **s-**au auzit voci care au reproşat tocmai Lips de „fermitate” în combaterea manifestărilor zise duşmnoase. Unul dintre vorbitori (primul secretar al Comittului regional de partid Oltenia) arăta, astfel: „Organede Securitate să nu se rezume numai la avertizări, aşa cur* se petrec în prezent lucrurile şi care şi acestea se fac fa. **tr-**un cadru restrâns **–** numai 3 – 4 persoane. Ceea ce est* mai grav şi aş dori să informez plenara, avem cazuri şi în regiunea noastră de elemente, şefi de garnizoană Je. gionară54, avertizaţi de două şi de trei ori, eliberaţi din închisoare**5, care continuă să aibă manifestări, şi noi mai ne purtăm cu ei în duhul blândeţii, tot îi avertizăm. Aş crede ca Ministerul de Interne şi organele respective să fie mai ferme, pentru că cu asemenea elemente nu avem ce să facem, nu să**-**l avertizăm, ci să luăm măsuri mai fier me [...] de ce conducerea M.A.I. nu dă mai multă latitudine direcţiilor regionale în a face demascări fără a mai fi nevoie de toate aprobările şi toate acareturile care se fac în prezent, care de multe ori durează foarte mult, îşi pierd efectul scontat” 56. Vorbitorul era rumeni altul decât Ion Stănescu, cel care va fi numit, în acelaşi an, preşedinte al Consiliului Securităţii Statului şi, tot în acelaşi an, membru al comisiei de partid pentru anchetarea abuzurilor.

Aprehensiunile tot mai vizibile de a continua procesul de liberalizare au dus pe termen scurt la „înmormântarea”.

M Aceştia se înscriau în registrul „suspecţilor teoretici”, din moment ce nu reiese din text vreo acuzaţie concretă la adresa lor.

55 Din formulare reiese fie faptul că fosta calitate de deţinut politic rămânea o „pată” la dosar (ceea ce

demonstrează ipocrizia graţierilor din 1964), fie regretul că eliberarea din detenţie **s-**a produs.

56 Elis Neagoe-Pkşa, Lăviu Pleşa, „Studiu introductiv” în Securitatea. Structuri-cadre. Obiective şi metode, vol. II, 1967 – 1989, documente editate de Florica Dobre (coordonator), Elis Neagoe Piesa şi Liviu Pleşa, Ed. Enciclopedică, Bucureşti, 2006, p. VII.

problemei abuzurilor, în anii următori (în special după 1971-1972) polemicile de la vârful partidului canto**nându-**se tot mai mult pe problemele căilor dezvoltării economice, şi nu pe limitele liberalizării politice” 7. Poate că şi aceste aprehensiuni au contribuit mult la faptul că cercetarea aşa-zisei „perioade liberale” a comunismului românesc este încă departe de epuizare.

Pasionat de istoria umană şi bibliografică a generaţiei revizioniste a marxismului european, Vladimir Tismaneanu analizează cu atenţie şi manifestările incipient reformiste

57 Un exemplu în acest sens, la Gheorghe Gaston Marin, în serviciul României lui Glworghiu-Dej. Însemnări din vuită, Fd. Evenimentul Românesc, Bucureşti, 2000, p. 196 (divergenţele cu Ceauşescu în problema preţurilor). Şi în privinţa perioadei Dej, memoria lui Gheorghe Gaston Marin stăruie asupra realizărilor economice, trecând cu uşurinţă peste problema sistemului represiv şi concentraţionar (chiar şi în cazul uciderii lui Pătrăşcanu, autorul recurge la fel de fel de eufemisme, menite, în fond, să minimalizeze reprimarea necomuniştilor – ibidem, p. 115). Foarte interesant este episodul înlăturării sale din funcţia de vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri, în 1969. Destituirea a fost una „de catifea” (prin trecerea, foarte curând, în fruntea Comitetului de Stat pentru Preţuri), însă motivaţia invocată confirmă teama guvernanţilor de la Bucureşti de prezenţa la vârf a „oamenilor Moscovei”, dar şi faptul că aceştia încercau o

desprindere reală, şi nu una simulată, de hegemonia U.R.S.S.: „Eliminarea mea, avută în vedere încă înainte ca Ceauşescu să fi preluat conducerea, a continuat în 1969, când Maurer mi-a spus că, datorită pasivităţii mele din anul precedent, atunci când ruşii au ocupat Cehoslovacia eu n-am manifestat nicio îngrijorare, mi-am văzut în continuare de treabă cu problemele ministerelor pe care le coordonam şi cu cele tehnice şi economice şi, în consecinţă, nu mai pot rămâne în guvern şi nu mai pot ocupa o funcţie de răspundere. «Să vedem ce vor mai face ruşii, dar, deocamdată, vei lucra cu mine în calitate de consilier, vei face, de fapt, munca mea şi cred că totul va fi bine». La obiecţiunile mele asupra motivelor invocate, Maurer a răspuns: «îmi dau seama că eşti mâhnit pentru măsura pe care o consideri nedreaptă, ţinând cont de ce ştii tu despre poziţia ta; vei munci cu mine şi lucrurile se vor limpezi, crezi că pentru mine a fost uşor să fiu de acord să mă despart de tine după mai bine de 20 de ani?» „(ibidem, p. 232).

<Sin tirvle în care nu au existat pânditori revizjor. v ampioare Conform politologului american, „tretxadmitem de la bun început că exista o bază poter*V pentru o dezvoltare semiţi toasta a Romiiri iei, MA; după 1963 – 164”. Dificultatea provenea din fapt—*/ deşi Xâcoiae Ceauşescu «a moştenit de ia Gheorgru – o ţară seaiuutonomă”, în \iemea predecesorului său T1 ausese Soc niciun fel de destaiinizare autentică, DAR. - acest punct de vedere. România se asemăna cu LUGOJ via în primii am de după Cominformul din 194S s; FI tarârâedin 199 Totuşi, desprinderea făţişă de MOSRRR în aprilie 1964 (...) a deschis o uşă unei noi abordări ap a politica externe, cât şi a aceleia interne” *. Astfel. - e exagerat de susţinut că autohtonismul ambivalent Zjr mânesc ar fi putut să permită o sporită cooperare p*X ucă între România şi

Iugoslavia. Dar pentru ca acest ÎNCT. să se întâmple, partidul comunist trebuia să-şi recor & dere trecutul, să se delimiteze de logica stalinisrr. un”, să evolueze treptat spre un autoritarism oligarhic, în \y să protejeze structurile totalitare depăşite” 61.

Astfel, «Ja moartea lui Def” în martie 1965, Ceauşesc. i-a moştenit nu numai coroana, ci şi o platformă pohta în care existau, potenţial „atât o viitoare albanizare e cu ar centul pe naţionalismul Stalinist), cât şi o viitoare înşo sta\izare (cu accentul pe antista 1 inism şi cu un regrr autoritar-patemalistâc)” 2 – La începutul deceniului al sap

54 Vladimir Txsmăneanu, Fantoma ha Gheorgfâu-Dey, prefaţă de N! r-cea Mtieş, traduceri de Miroea Mihăieş, Alina Ghimpu. Ioana Roesteanu, Diana Roţcu, Laura Sion, Ed. Univers, Bucureşti. 19V5. p 25

A Ibidem, pp. 23 – 24 Este vorba despre decizia Corniniormului d – înme 1948, prin cam Iugoslavia htotstă era anatemizată şt „expulzata’ din lagărul socialist. Un an mai târziu, aceasta decizie era întărită R cadrul unei noi reuniuni a Commfonnului – * Ibidem, p. 24.

«Ibidem

42 Bmdem, p. 95. Într-un alt ioc, Vladimir Tismaneanu spune că „daci Oeş nu ar fi încetat din viaţă la 19 martie 1965, este probabil că el w:

teiea, „atraşi de acest miraj al renaşterii naţionale româneşti, mulţi observatori din Vest nu au ezitat să denneas-cl evperimentul de la Bucureşti drept o variantă sui gem tis de titoism”, anticipând chxar o viitoare evoluţie neutraliste a României”. Faptul era cu atât mai remarcabil cu cât în 1965, politica externă şi interna a dictatorului român era angajată pe o direcţie noua, autonomista. Tatntre diferită de calea pe care incrşeau ceielsite ton esi-eurimrne (subi. S.B. – M) * * ***, cu excepţia Iugoslaviei, bineînţeleslu-goslavizarea (mai corect spus. titoizarea

«evidenta a deceniului şapte a lăsat loc, treptat, air-anizării. În speoai după 1980. Explicaţia acestei cotituri dramatice pentru poporul român nu este încă, în opinia noastră, una satisfăcătoare, dacă acceptăm realitatea schimbării comportamentului politic la sfârşitul anilor ’60. Dramatismul deciziei de restalinzare (ale cânii culise rămân încă în penumbră) este dat şi de faptul că în acest fel **s-**a pus capăt unei evoluţii care pe termen mediu ar fi generat acea pătură de ideologi (în sensul rafinat şi liberai ai termenului) de care partidul comunist român a dus totdeauna lipsă (spre deosebire de surorile lui est-europene). „Dacă este adevărat că Gheorghiu-Dej şi grupul lui **şi-**au jucat rolul – destui de ambiguu – şi fără să şi-l asume pe deplin, adoptând o poziţie fermă **într-**un mod aproape zadarnic, utilizând un minimum de reacţie verbală, şi dacă. de asemenea, e adevărat că ei au profitat de acest conflict pentru a menţine şi consolida linia lor naţionalist-dogmatică, efectele cumulative asupra unei generaţii noi şi mai puţin inhibate fi orientat spre o formulă politică apropiată mai degrabă de Tito decât de Enver H od ja sau Kim Ir Sen” (4 rWoş: u tenmi. Ed. Emines-cu. Bucureşti, 1992, pp. 119 – 121). iar în altui ca, linia care se configura era aceea a unui titotsm românesc, în care tandemul Det-Maurer putea impune o cale diferită de aceea din anii „50” (Irevcuibüul trecut. Ed. Albatros, Bucureşti, 1994. p. 200).

** Vladimir Tismăneanu, Arfttolo-ia teroru. edeit... p 2 fr5.

** Vlad Georgescu, Istoria rortbinilor, CV Li or IVIŢII zxini în zileie noastre, ediţia a III-a, Ed. Humanitas, Bucureşti, 1* * *2. p. 271.

pot fi profunde **într-**un regim care a preferat el însuşit slăbească strânsele lui legături cu Uniunea Sovietică* şi pună capăt imitaţiei servile”. *3

Condamnat în anul 1948, în celebrul proces; îl Mişerii Naţionale de Rezistenţă, eliberat în 1964 deja peni. tenciarul Aiud, Nicolae Petraşcu66 a decedat în 196 tf aparent sinucigân**ndu-**se. În mediile legionare, **s-**a culţi. vat intens ipoteza asasinării acestuia de către» Securitate Gheorghe Jijie având chiar o explicaţie insolită pentru un asemenea gest: „În 1968, când se produsese luarea de po. ziţiea României, contra invadării Cehoslovaciei, prin discursul lui N. Ceauşescu, sub influenţa părţii proamerican* a Securităţii, a produs reacţia violentă a părţii prosovieti-ce. Această reacţie **s-**ar putea să fie cauza uciderii lui Nicolae Petraşcu, pentru că era o persoană cu foarte multă influenţă latentă, care, **într-**un moment de crixă politică a regimului, putea deveni activă de partea americanilor, ceea ce nu convenea comuniştilor prosovietici, sau pur şi simplu a fost făcută pentru timorarea preventivă a legionarilor” **, în opinia noastră, această ipoteză supraevaluează mult condiţia de atunci a lui Petraşcu. De altfel, pericolul principal pentru regimul comunist (dacă acesta s-ar fi simţit într-adevăr ameninţat, fapt total incert, având în vedere restabilirea de către regimul comunist a relaţiilor amiabile cu Occidentul, pe baza convergenţei de interese*9) nu putea veni atunci din partea Legiunii-Iar dacă lucrurile ar

65 Ghiţă Ionescu. Comunismul în România, traducere de Ion Stanriu. Ed. Litera, Bucureşti, 1994, pp. 387 – 388.

66 Fost secretar general al Mişcării Legionare, apropiat al lui Huria Sima.

47 Nicolae Petraşcu se născuse în anul 19U7, la Sâmbăta de Sus.

48 Gheorghe Jijie, Un dac cult: Nicolae Petraşcu, Ed. Riisavaros. Bucureşti, 2005, p. 456.

m în acel moment, pericolul la adresa Bucureştilor venea nu din partea Occidentului (americanii”), ci, din

contră, de la Moscova, o eventuală invazie sovietică nepunând însă în pericol regimul comunist, o doar conducerea acestuia şi, implicit, politica externă a României.

fi stat, totuşi, aşa, **s-**ar fi dovedit, o dată în plus, eşecul conduitei inconsecvente a lui Petraşcu, gruparea lui pierzând, definitiv, dreptul de a fi reprezentanta „purităţii” şi „puterii de sacrificiu” (miturile fondatoare ale Mişcării).

Ceea ce este de reţinut din interpretarea de mai sus e ideea existenţei unei „părţi proamericane (?) a Securităţii” 70, din care derivă, în mod logic, cea a unei părţi **pro**sovietice, aflată în conflict inevitabil cu cea dintâi. Fără a expune argumente de substanţă referitor la existenţa „părţilor” antagonice ale Securităţii, relatarea lui **Gheor**ghe Jijie este relevantă pentru atmosfera creată la sfârşitul anilor ’60, la care participau chiar exponenţii mediilor radical anticomuniste, în mod disonant cu interpretările actuale, care le atribuie o rezistenţă absolută în faţa „oricăror” idei sau grupări comuniste.

Judecând după unele mărturii, unele grupuscule moderate (care trebuie să fi avut conexiuni înalte în sfera puterii politice de la Bucureşti) par a fi încercat să acţioneze mult mai de timpuriu. De pildă, în 1956, lui Augustin Visa71 i **s-**au făcut, de către un misterios anchetator de Securitate, propuneri aluzive de eliberare, în urma unei discuţii în care a încercat o convergenţă pe baza ideilor patriotice. Episodul se petrecea cu câteva luni înaintea revoluţiei anticomuniste din Ungaria, care pare a fi fost cauza pentru care propunerile nu **s-**au mai finalizat72. Cu numai

70 Prin această expresie trebuie să se înţeleagă o „parte” a Securităţii favorabilă deschiderii către Occident sau, altfel spus, conform reprezentărilor dominante din memorialistica foştilor ofiţeri, partea „patriotică” aflată în

opoziţie cu cea „cominterntstă”, prosovietică. N’ici una dintre facţiuni nu avea în vedere abolirea regimului comunist.

71 Augustin Vişa (1904 – 1989), membru al P.N.Ţ., a fost arestat, condamnat şi deportat în Uniunea Sovietică în anul 1948, sub acuzaţia (greşită) de spionaj. Retrimis în România, în 1956, este deţinut în închisorile din ţară încă doi ani.

72 „Nu ştiu şi nu-mi pot explica de ce promisiunea anchetatorului nu s-a realizat, dar, spre marea mea bucurie, nu l-am mai văzut un an înainte (1955) 73, un alt ofiţer, aproape la fel de terios, încerca să-l capaciteze pe George Torna zi u74 «1 cepte graţierea, în schimbul unei atitudini cel pu* binevoitoare faţă de regimul la putere75. Interesant această afacere este faptul că reprezentantul Securit* încerca să calmeze aprehensiunile lui Tomaziu prinţ* traducerea unei dihotomii clare între acesta şi toţi ceijat condamnaţi pentru delicte similare, a căror vină ar fi reală („Sunt cu toţii spioni, sabotori, bandiţi, calomnia tori. Pe când cu dumneavoastră e altceva, vă cunoaştepatriotismul şi ataşamentul faţă de ideile umanitare... asta am venit să vă scot din acest putregai şi să vă aju» să vă refaceţi viaţa” 76). Descrierea sentimentelor lui To. maziu era realistă77, însă cvasi totalitatea condamnaţilor pentru înaltă trădare, în epocă, erau de fapt la fel de devotaţi ideilor patriotice şi chiar umanitare. În orice caz, niciodată pe acest securist misterios şi pomădat. Poate şi mişcarea revoluţionară din Ungaria să-i fi schimbat planurile” (Augustin Vişa Din închisorilefasciste în cele comuniste din U.R.S.S. şi România, cu o prefaţă de Gabriel Ţepelea şi un cuvânt de încheiere de Corneliu Copo su, f.l., Colecţia „Problemele Timpului”, 1997, pp. 4 ll-412).

73 În urma negocierilor Est-Vfest de la Geneva, în

România au fost amnistiaţi, în 1955, deţinuţii cu pedepse mici. Nu era cazul lui Tomaziu.

74 Implicat în timpul celui de-al Doilea Război Mondial **într-**o reţea de spionaj în favoarea Aliaţilor occidentali, pictorul George Tomaziu este arestat în 1949 şi condamnat, anul următor, la 15 ani în und silnică, pentru înaltă trădare.

75 Vezi George Tomaziu, Jurnalul unui figurant, 1939 – 1964, traducere de Mariana şi Gabriel Mardare, prefaţă şi postfaţă de Gabriel Mardare, Ed. Univers, Bucureşti, 1995, pp. 230 – 235.

76 Ibidem, p. 232.

77 Tomaziu (membru al reţelei conduse de istoricul belgian Alexandre Eck) şi-a îndreptat acţiunile de spionaj doar împotriva trupelor germane, încercând astfel (cu un succes totuşi discutabil, având în vedere cobeligeranţa germano-română şi pericolul sovietixării României, pe care nu l-a înţeles ia timp) să protejeze interesele romaneşti. De altfel, după încheierea războiului, a refuzat să-şi continue activitatea informativă.

asemenea episoade, identificabile în literatura memorialistică, sugerează încercarea timidă de a recupera, la mijlocul anilor ’50, ceva din valorile interbelice, presupuse a fi încadrabile în noua ordine sau cel puţin compatibile cu aceasta, pe criterii patriotice. Într-adevăr, în 1955 începuse să se observe o oarecare liberalizare a vieţii artistice din România78, proces căruia i **s-**a pus capăt, brutal, după înfrângerea revoluţiei de la Budapesta de către armata sovietică. Acesta ar putea fi un argument în favoarea ideii că factorul intern (gradul de liberalizare) şi cel extern (echivalent în special al gradului de autonomie faţă de Moscova) se aflau **într-**o interdependenţă absolută, mai mare decât erau dispuşi să recunoască atât cei ce se considerau, mai mult sau mai

puţin, reprezentanţi ai tendinţei „naţional – omuniste”, cât şi oponenţii regimului79. În

78 „Presa de la Bucureşti, iunie/iulie 1956, înserează mai multe articole despre prezenţa Teatrului Naţional la Paris în cadrul festivalului internaţional «Teatrul Naţiunilor». Era pentru prima dată când o trupă de teatru din România ieşea dincolo de Cortina de Fier. [...] Pentru prima dată participarea românilor din diaspora la reprezentaţii este amintită, fără obişnuitele epitete «trădători», «fascişti». Dimpotrivă, toate articolele le subliniază prezenţa. [...] Decizia guvernului român de a permite acest turneu este în legătură cu «spiritul Conferinţei de la Geneva», când miniştrii de externe ai marilor puteri au semnat un acord care a dus la o relaxare temporară a climatului politic internaţional. Destinderea va înceta odată cu intervenţia tancurilor sovietice la Budapesta şi a trupelor aeropurtate anglo-franceze în Suez, un an mai târziu” (Stelian Tănase, Anatomia mistificării, 1944 – 1989, Ed. Humanitas, Bucureşti, 1997, p. 65).

79 Prin consideraţiile de mai sus avem în vedere faptul că forţa hegemoniei sovietice era, în anii ’50, una cu adevărat implacabilă (generând mult mai mult decât un simplu raport asimetric), astfel încât orice tendinţe autonomiste care depăşeau cadrul admisibil ar fi fost reprimată cu consecinţe mult mai grave decât evenimentele anilor *45—50. Realismul acestei poziţii a fost în mod trist confirmat de soarta revoluţiei maghiare, faţă de zdrobirea căreia Occidentul democrat a adoptat o poziţie de pasivitate mai mult decât evidentă. În asemenea condiţii, era necesară pregătirea minuţioasă atât a liberalizării interne, acest M se poate explica faptul, doar aparent paradox – că momenhjJ când prestigiul lui Nicolae Ceauşescu chiar al Partidului Comunist Român atinge

apogeulp, plan intern, ajungând chiar în pragul reconcilierii cu prt porul, „a coincis cu momentul în care interludiul libidin România a luat sfârşit. Aparatul propagandistic 4 P.C.R. a început să atragă atenţia asupra necesită ţii ereirii unui front naţional monolitic în jurul secretarul general – singurul, aproape providenţialul garant è neatârnării ţârii. Potrivit acestei noi orientări, rămâno singură cale prin care românii puteau evita o soartă a*, mănătoare Cehoslovaciei: aceea de a pune pe locul ov* speranţele legate de democratizarea ţării ” *4.

Pe de altă parte, pe lângă „inspiraţia” din lucrărir editate, introducerea în circuitul ştiinţific al unor noi documente (provenind nu numai de la victimele sistemului represiv, cât şi de la exponenţii notabili ai acestuia) va impulsiona în egală măsură viitoarele cercetări. Acesta este, de fapt, motivul pentru care ne-am decis să publicăm documentele care formează acest volum. Cel mai important dintre acestea (un amplu raport de activitate ai unui general de Securitate din „vechea gardă”, Tănase Evghenie) datează din perioada „de vârf” a liberalizării şi. deopotrivă, al frondei faţă de Moscova, după Plenara din aprilie 1968 şi, respectiv, condamnarea agresiunii ţărilor Tratatului de U Varşovia împotriva Cehoslov aciei socialiste, dar reformiste, condamnare însoţită, chiar, de îndemnuri voalate la rezistenţa armată împotriva Armatei Roşii şi aliaţilor acesteia (august 1968).

cât şi a deaprirderă de Moscova (nu este lipsit de sens» faptul că aceste procese au cotnov la mijlocul anilor *60>. Nu dorim să suprim pnr. aceasta ca anumiţi fruntaşa comunişti ar fi elaborat vxn plan etapă/at a cărui leakzare au urmant-o timp de două decerni, deoarece nu credem că putem VMT raci o parte a clasei politice comuniste.

n Vladimv Tismaneanu. fumurma IOT Ghröcyhm-Pe). evi cât. r» 1**

O opinie destul de răspândită (deloc lipsită de argumente valide) este că persoana lui Nicolae Ceauşescu era nepotrivită pentru aprofundarea tendinţelor liberale care au caracterizat sfârşitul regimului Gheorghiu-Dej. Ca un argument în favoarea acestei teze, se invocă poziţia în problemele economice, presupusă a fi cheia diferenţierii între reformişti şi (neo) stalinişti. Astfel, după unii analişti, chiar la sfârşitul anilor '60, „Ceauşescu n-a cruţat niciun efort în denunţarea apărătorilor socialismului de piaţă şi a rămas ataşat cu credinţă tocitelor principii staliniste ale planificării "". În realitate, lucrurile sunt mai complicate: „Caracterul liberal, de destindere internă, a fost imprimat şi de unele măsuri menite a încuraja iniţiativa particulară şi a modifica, **într-**un fel, rigidul raport Stalinist dintre stat şi individ; astfel, partidul a îngăduit în iulie 1967 deschiderea de prăvălii, restaurante şi pensiuni particulare; în numai şase luni **s-**au deschis 183 de restaurante particulare" 82. Deşi conflictul dintre Ceauşescu şi Alexandru Bârlădeanu (perceput ca principalul promotor al liberalizării economice) datează de la sfârşitul anilor '60, restalinizarea economiei a început numai după anul 1970.

La sfârşitul anilor '60, ISâicolae Ceauşescu a convocat activul poliţiei secrete, cadru în care „a promis că va asigura respectarea în totalitate de către organele de partid şi de stat a legalităţii socialiste" O. Paralel cu faptul că „partidul a încurajat, în decursul perioadei următoare, desta-linizarea intelectualilor şi a renunţat temporar la aplicarea metodelor administrativ-birocratice în probleme de cultură" **4, însuşi Ceauşescu, în cadrul unor şedinţe cu reprezentanţii uniunilor de creaţie, „a făcut cunoscut dreptul

81 Ibidem, p. 50.

** Vlad Georjşescu, op. cit., p. 276.

** Vladimir Tismaneanu, opxit... p. 155.

** Ibidem.

La divergenţa opiniilor în domeniul cultural” *”, iar în meniul extrem de sensibil al relaţiilor universitara o prestaţie la fel de spectaculoasă, îndemnând stude „să nu se mai teamă-*.

Judecând lucrurile retrospectiv, impulsul xăgăx tendinţelor de liberalizare trebuie să fi apărut în mon>. tul în care Nicolae Ceauşescu a conştienti a t peri col „schimbările să ameninţe monopolul politic al partida, comunist, idee la care nu era dispus să renunţe, din r-;< trve nu numai pragmatice, ci şi teleologice: „Ceausev nu vedea în P. CJC. O avangardă politică autoinstalau J putere şi ruptă de societate, ci tocmai «centrul ner. al vieţii întregii naţiuni. Din perspectiva unei astfel concepţii, mandatul politic al partidului a fost indepnit şi confirmat totodată de istorie. Niai mult, confort-filozofiei staliniste, Ceauşescu considera că doar inst”, laiea unei personalităţi puternice la cârma partidului poe* asigura punerea în practică a grandiosului program transformare a României **într-**o ţară industrială dezvr. tată. Această combinaţie de naţionalism înflăcărat şi sts. linism pragmatic a constituit principala bază ideologa a regimului oeauşist Pentru a nu înţelege **într-**un mod preş simplist lucrurile, trebuie subliniat că, pentru o scurtă perioadă de timp, după 1965, Ceauşescu a experim en tat e - le-a unei liberalizări interne. Treptat însă a înţeles că: astfel de politică ar duce în cele din urmă la subminarea stabilităţii regimului. Urmarea liniei staliniste cu şi nu. multă îndârjire trebuie deci înţeleasa din perspectiva necesităţii elitei de la putere de a-şi menţine privilegiile’s. de a împiedica coagularea unor concepţii separatiste ne-ortodoxe şi a unor activităţi disidente”. **7

AS faulem

** Christian Dupèsn, Vincent Gaset, Viat* bn ruşu. Vamenna. Prwt* Budapesm, Buctmrţtt, Ed. Noma, Bucureşti, vot. II, p. 3H5 * Vladimir Tismaneanu, ap** p. 156.

Unii comentatori sunt tentaţi să accepte chiar ideea ca în felul sau original, Nicolae Ceauşescu a anticipat strategia gorbaciovistă a reformelor – de sus” *, reculul acestora fiind provocat, în primul rând, de teama dezmembrării sistem ului*”.

Într-adevăr, se pare că tocmai anul 1968 a fost momentul în care, contrar aparenţelor, reformismul marxist (care a constituit discursul hegemonic al comuniştilor buni” din anii ’50) a intrat **într-**un impas major. Impasul a fost generat de pierderea speranţelor în reformabilitatea sistemului politic est-european (nu numai ca urmare a noii idei conform căreia, după o expresie actuală, „nu poţi reforma nereformabilul”, ci şi ca urmare a imposibilităţii practice de a pune în discuţie bazele sistemului, în condiţiile aplicării concrete a „doctrinei Brejnev” privind suveranitatea limitată). Ambele explicaţii generau tendinţe de a depăşi cadrul admisibil al reformismului marxist, astfel încât, fatalmente, reformismul liberal conducea pe termen mediu la disoluţia regimului comunist. Niki ta Hruşciov pare a fi avut un astfel de presentiment (probabil mai devreme decât era cazul) încă din 1956, când a recurs, în curajoasa sa acţiune de condamnare a crimelor lui Stalin, la eufemisme asemănătoare discursului despre „abuzuri” promovat şi în România, după 1965. Hruşciov a asimilat crimele în masă ale regimului Stalinist „cultului personalităţii”. Încă din 1956, după Congresul al XX-lea

— Această idee, stângaci formulată, a fost un Laitmotiv ai discursurilor ţinute de Nicolae Ceauşescu în perioada 198 & – 1989, când se raporta mai mult decât

critic la reformele declanşate de Mihail Gorbaciov în Uniunea Sovietică, catalogându-le drept periculoase pentru „orânduirea socialistă”. Pretenţia de p non la te-a liderului de la Bucureşti, la acea oră de departe cel mai conservator şi intratabil din punct de vedere ideologic, din Lagărul socialist, părea într-adevăr n-dicoia în acele momente, opinia publică uitând deja. În toarte mare măsură, evoluţiile de la sfârşitul anilor tO.

m Vladimir Tis manea nu. Arheologul terorii, p 26*>

al RC. US.*, liderul comunist italian» Palmiro Togi]* J «UM să accepte evptkvttiile ridicole oferite de corcerea sovietică pentru crimele staliruste, pretinzând-o* terpretare în termeni de structura şi sistem, iar, exclamaţii FTIRITNINDHRNORALISTE””.

În ceea ce ne priveşte, credem însă ca acest rrrse Hment al inevitabilei disoluţii a sistemului politic a fe> dublat (dacă nu chiar depăşit ca importanta) de unse» Hmmt mai concret al unei ameninţări extrem de puterii din exteriorul ţării (nu şi din exteriorul sistemului cotr. nist internaţional) – Mai precis, ameninţarea (politicc Mia tară) sovietică; aceasta nu pare a fi fost o simplă „inventa demagogica sau manipulativă, deşi a existat şi sub a03 aş formă (ca pretext utilizat, după 197X1, de reprezentant regimului ceauşist pentru a scuza lipsa „lărgirii cadru!, democratic* sau chiar revenirea progresiva la metodei» mai nedemocratice).

Nu este în intenţia noastră să insistam în acest text as, prea solidităţii probelor privind posibilitatea unei im* zi-i sovietice în România1*2. Ne mulţumim să const atât faptul că însuşi generalul Ion Minai Pacepa, condarm? la moarte, în 1978, pentru înaltă trădare—*, confirmai»

** Vezi Crimele lui Statin. Raportul secret altui Hruçckn* ta Cemp sui A? XX-fe» AF PC US., édifie îngrijit* de Radu-Dan Vlad, studiu-Uoductiv, note şi glosar de

Vladimir Zodian şi Gheorgho Neac. cuvânt înainte de Gheorghe Buza tu. Ed. Majadahorwda, Bucureşti, Ie** p. 10B.

— Vladimir Tismaneanu, op-crf „p. 20.

Conform celor cunoscute până astăzi, sovieticii au luat în oscul o asemenea varianta în perioada 1968 – 1973. Unii autori suMând o intervenţie sovietică. mascată4 s-ar fi produs în decembrie 1< paralel cu mtşcajea populară anticeauşistă Din acest punct de vede* mărturiile directe şi documentele publicate pană acum îşi aşteaptă încă exegeţii.

FOST adjunct*! şefului DIRECŢIEI GENERALE de informaţii Fxter* (Nicoue Doicaru), GMERAHAL PACEP* A «ol tei TAT, în 1V7H, azil politK-Stateie Unite ALE AAAMA. IL

lucrările sale mai recente**4 existenţa unui a să nu mit Plan „Dnestr" **5, conceput de sovietici cu scopul de a instaura, prin lovituri de stat planificate în exterior, conduceri fidele în ţările comuniste din Hstul Europei. Planul prevedea şi posibilitatea de a se găsi un „pretext pentru o intervenţie militară sovietică, ce trebuia să aibă loc în cazul când succesul loviturii de stat ar fi fost primejduit " *. În opinia lui Pacopa, chiar revoluţia din decembrie 198° a „apărut ca o inexorabilă punere în practică a planului sovietic Dnestr" **7, iar executarea (în urma unui proces trucat) a fostului dicta tor Nicolae Ceauşescu şi a soţiei acestuia s-a datorat tentativei de a-l „împiedica să dezvăluie «planul Dnestr», pe care îl cunoştea* * * în colo mai mici detalii" *".

În urma activităţii comisiei de anchetă, se începuse un proces promiţător de reevaluare a activităţii Securităţii; pe lângă anatemizarea lui Alexandru Drăghici, unor ofiţeri li se retrăseseră decoraţiile sau au fost trecuţi în rezervă. La un moment dat, s-a ajuns până acolo, încât în faţa

comisiei de anchetă a abuzurilor, unii ofiţeri audiaţi propuneau audierea sau chiar anchetarea foştilor lor su

** Avem în vedere diferenţele uşor de sesi/at între interpretările din prima carte publicata de Ion Mihai l'acepa. Orizonturi roşii. Amintirile unui general de Securitate (în româneşte de Horia Ganescu şi Aun>l Ştefănescu, Ed. Venus, Bucunşti, WV2, p. 512.; prima ediţie a apărut mă. U.A. În 1987), şi cele expuse ulterior în volumul Moştenirea Kremlinului. Roiul spionajului în sistemul comunist de guivrnare (Fd. Venus, Bucureşti, 1993, p. 528).

w „Nistru" (lb. rusa).

Ion Mihai l'acepa, op. cit... p. 452.

w Ibidem, p. 451.

* în perioada regimului condus de Nicolae Ceauşescu, Securitatea a dispus de o unitate specialA destinata exclusiv operaţiunilor privind serviciile secrete sovietice şi est-europene. Unitatea era bine acoperita, în condiţiile în care statele est-eumpene erau aliate, nu numai datorită regimului politic comun, ci, în special, în condiţiile existenţei Tratatului de la Varşovia.

w Ibidem, pp. 453 – 454.

periori, Ul\ Acest proces a fost însă curând oprit. Chiar intea „refluxului" 1111 tendinţelor liberaloide, se remarc de faptul că, odată cu membrii Iotului Pătrăşcanu, a existendinţa reabilitării unor reprezentanţi total compromai sistemului represiv, dintre care unii fuseseră epurat la rândul lor, pe diferite considerente102. La un morrien dat, „se pare că însuşi Ceauşescu a avut mustrări deconştiinţă pentru cuvintele dure" 103 pe care le folosise în \% împotrivea celebrului Gheorghe Pintilie (zis „Pantiuşa") to* personaj care fusese audiat şi de comisia de anchetare a

100 Lavinia Betea, op. cit., p. 429. O astfel de

propunere a făcut a> cotenent-colonelul Aurel Fleancu, referitor la generalul NTeagu Co*, mă, motivul jfiind favorizarea, de către acesta, a emigrării baronul –, Ioan Mocsony-Stâncea.

m Ne-am inspirat pentru folosirea acestui termen, din titlul SUT care au fost reunite comunicările susţinute la Simpozionul de la ŞI-ghetu Marmaţiei din 2 – 4 iulie 2000: Anii 1954 – 1960. Fluxurile şi refl* xurilestolinismului, editor Romulus Rusan, Fundaţia Academia Civica Bucureşti, 2000, p. 1006. Titlul pare a fi fost inspirat de comunicare Micaelei Ghiţescu („O viaţă de tânăr între fluxurile şi refluxurile ISTO – noi” – ibidem, pp. 344 – 347).

102 în unele cazuri, acest lucru s-a petrecut cu bine-veni te rezerve. Astfel, în Nota privind arestarea şi anchetarea lui Teohari Georgescu (reabilitarea fostului ministru de interne, apropiat al Anei Pauker, fiind mereu citată ca o dovadă a inconsecvenţei politicii liberale din primii ani ai conducerii ceauşiste) se remarcă ambivalenţa activităţii acestuia: „Ancheta efectuată cu privire la Teohari Georgescu a stabilit că acesta nu a fost informator al Siguranţei burgheze, dar în funcţia de ministru ai Afacerilor Interne a comis grave abateri şi abuzuri, pentru care trebuia tras la răspundere” (Agresiunea comunismului în România, vol. n, p. 114).

Im Vladimir Tismăneanu, Arheologia terorii., p. 91.

101 Gheoi-ghe Pintilie (1902 – 1985, nume real Panteiei Bodnarenko), fusese directorul general al Direcţiei Generale a Securităţii Poporului, de la formarea acesteia (30 august 1948). A fost una din cele mai antipatizate figuri ale poliţiei politice deţiste, „beneficiind „în acest sens şi de aura sa de spion sovietic, în perioada interbelică (după 1928) Cunoscut, în special în mediile foştilor deţinuţi politici anticomunist, cu numele

„Pantiuşa”.

„Abuzurilor” 105. În 1971, acestuia i-a fost atribuit ordinul „Tudor Vladirnirescu”, clasa a doua, recunoscându-i-se astfel meritele în instaurarea şi menţinerea puterii politice comuniste. În acelaşi timp, soţia lui Pintilie, Ana Toma, devenea „Erou al Muncii Socialiste”. Credem că, în acest fel, se repeta oarecum situaţia în care Gheorghiu-Dej, în al cărui anturaj spionii sovietici au deţinut mai mereu un rol de seamă106”, s-a folosit de Pantiuşa tocmai pentru a adormi suspiciunile sovietice” 107. Un alt caz demn de remarcat este cel al Tatianei Bulan, emigrată după iunie 1940 în U.R.S.S. şi care a fost paraşutată ulterior în România beligerantă de aviaţia sovietică, în tentativa (eşuată) de a organiza o mişcare de partizani prosovietici. Aceasta a primit, de asemenea în 1971, titlul de „Erou al Muncii Socialiste” 108. Simion Bughici, identificat de comisie ca personajul care (sub numele Cohn) l-a determinat pe Remus Koffler să declare că grupul condus de Pătrăşcanu, din care el însuşi făcea parte, era o agentură de spionaj anglo-americană109, a fost numit, în 1969, ministrul Industriei Alimentare110. Acuzaţia în cauză, nefondată, fusese direct inspirată de Moscova, prin rezoluţia Biroului Informativ din iunie 1948, prezentată de Gheorghiu-Dej, „rechizitoriul” ideologic cel mai important al titoismului. Una din dificultăţile provocate de

105 Vezi textul audierii lui Pintilie, din data de 19 octombrie 1967, în Agresiunea comunismului în România, vol. I, pp. 165 – 170. În acelaşi volum, stenogramele „discuţiilor” cu Alexandru Drăghici, din 13 aprilie, 20 mai, 25 mai, 3 iunie şi 30 octombrie (!) 1968, pp. 184 – 232.

106 în lucrările publicate până acum, s-a insistat prea mult pe apartenenţa lui Bodnarenko/Pintilie la serviciile secrete sovietice pentru a mai insista aici asupra

acestui aspect. Alţi agenţi sovietici prezenţi în anturajul lui Gheorghiu-Dej erau Nikolski, Nikonov, Bucikov sau Goncearuk.

107 Vladimir Tismăneanu, op. cit., p. 93.

108 Ibidem, p. 97.

109 Grigore Răduică, op. cit., pp. 91 – 93.

110 Florica Dobre şi colab., op. cit., p 117.

ancheta cazului Pătrăşcanu a fost documentarea.ro] absolut esenţial jucat, ciliar de conivenţă cu ghiu-Dej, de consilierii sovietici, atât în anchetarea pului Pătrăşcanu, cât şi în regizarea procesul ui111. AP aspect a fost trecut sub tăcere la Plenara din aprjjjehiar la îndemnul făcut anterior de Ceauşescu n3. Pe mărturiilor culese, comisia a tras concluzia că „nerţumirea sovietică faţă de Pătrăşcanu s-a declanşat de in septembrie 1944”, cu ocazia tratativelor de armistiţiu* Elementele acestei nemulţumiri, aşa cum au fost pre? tate în faţa comisiei de către Elena Pătrăşcanu, inclusiv de pretenţia Armatei Roşii de a fi eliberat Bucureştii desocupaţia germană115, sunt reale şi pot fi coroborate cu ule surse externe116.

111 Numeroase amănunte în acest sens, în Grigore Răduică, op pp. 54, bl-63.

IU Lavinia Betea, op. cit v p. 458

113 La şedinţa Prezidiului Permanent al C.C. din 18 aprilie \% liderul P.C.R. se exprima cât se poate de clar în acest sens. „Eu cunosc din practică, pentru că m-am ocupat de Ministerul Afacerile, Interne după 1956. Consilierii sovietici au condus acest minister, e au condus anchetele, rog să nu se supere tovarăşul Drăghici, dara»; a fost situaţia. Aşa s-a întâmplat un anumit timp până când am LIceput să intrăm în conflict cu ei. Eu sunt de acord ca să remarcaacest lucru, dar aş considera că nu este bine din punct tic* vedere politic. Pentru noi este bine să cunoaştem, dar nu este bine s-o spune? public, deşi

aceasta a fost realitatea” (Marius Oprea, opxit., p. 371

114 Grigore Răduică, opxit, p. 57.

115 «Spre sfârşitul acestei perioade de aşteptare, văzând că, intri, na din seri, la Moscova, **s-**au tras salve de artilerie şi focuri de artificii, Pătrăşcanu a întrebat pe ruşi cu ce ocazie **s-**a făcut aceasta şi i **s-**a răspuns că **s-**a salutat în felul acesta eliberarea Bucureşti ului de către Armata Roşie, la care Pătrăşcanu a replicat imediat că Bucureştiul a fes. eliberat încă din 23 – 24 august de către armata română, iar Armata şie a intrat **într-**un oraş care era ei fijerat” (Grißore Răduică, oţu-it. p – Delegaţiei române ce se afla la Moscova pentru încheierea armistiţiului şi pentru a aştepta „eliberarea” Capitalei de către trupele sovietic* un argument folosit per Oru înăsprirea condiţiilor de armistiţiu

„* – La 12 septembrie, la Moecova, clopotele din Kremlin bat intens. Deasupra Moscovei se trage o salva de artilerie INtră M – a-mi le.

Totuşi, rolul consilierilor sovietici nu a fost singurul aspect trecut sub tăcere. Cel mai spectaculos element de acest gen este faptul că, în documentele publicate în urma plenarei, numele lui Ion Stănescu nu a fost menţionat ca membru al comisiei de anchetă. Generalul Răduică este de părere că, „probabil, **s-**a omis în mod special numele lui pentru ca marele public să nu înţeleagă că tot cei de ia Securitate care **s-**au ocupat de anchetarea lui Pătrăşcanu – tot ei, ulterior, **s-**au ocupat de pregătirea reabilitării lui” 117. În dezbaterile publice cu activul organizaţiilor de partid, **s-**a afirmat că membrilor Biroului Politic îi se „prezentau rapoarte şi informaţii în care faptele se prezentau denaturat” în perioada anchetării grupului Pătrăşcanu118, ceea ce constituia o jumătate de adevăr, menită să-i protejeze pe acei dintre membrii fostului Birou Politic care deţineau încă funcţii importante la sfârşitul

anilor ’60. De altfel, atât colectivul M.A.I. cât şi comisia de partid au evitat să ia în considerare elementele ce sugerau implicarea în afacerea Pătrăşcanu a lui Emil Bodnăraş, care era în acel moment un element-cheie în ascensiunea şi susţinerea lui Nicolae Ceauşescu119.

Încă din 1967, Ceauşescu aprecia că era „necesar să luăm noi măsuri pentru a stăpâni mai bine Securitatea înainte de-a trece la dezvăluiri” 120. Episodul confirmă suspiciunile din camera sa şi îi întreabă pe gardieni: «De ce s-a tras această salvă?». «Este o nouă victorie a Armatei Roşii. Mareşalii noştri au eliberat Bucureştiul». «Dar ştiam că acest oraş a fost deja eliberat la 24 august». «Nu, aşa este oficial, înţelegeţi?» „(Jacques de Launay, Mari decizii ale celui de-al doilea război mondial, vol. II, Ed, Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1988, p. 243).

117 Grigore Răduică, op. cit., pp. 23 – 24.

118 Ibidem, p. 30.

119 Ibidem, p. 78. Răduică numeşte această reţinere „reflecţie temătoare”.

120 Ibidem, p. 21. Cuvintele secretarului general fuseseră transmise de Vasile Patilineţ, însă nu avem motive să suspectăm că acestea nu reflectau convingerile din acel moment ale lui Nicolae Ceauşescu.

liderului comunist faţă de loialitatea Securităţii, SUŞK ciuni care au determinat, se pare, desprinderea Sectaţii de Ministerul de Interne, cu puţin timp înaint- Plenarei dedicate reabilitării lui Pătrăşcanu121. Într – anumit sens. Securitatea era pe cale să devină o „grupade interese” mai degrabă decât un serviciu naţional deiformaţii. Conform unor surse implicate, chiar în 1968, frontul luptei împotriva spionajului străin lucrurile stăteau prea bine, lipsa de informaţii şi de măsuri op—rative fiind evidentă” 122. Chiar Ion Stănescu remarca, o convocare cu ofiţerii din contraspionaj, din 1 iulie 1968 că „multe din

secretele noastre militare şi de apărare, din păcate, au ajuns în posesia serviciilor de spionaj” 123.

121 Astfel ia 3 aprilie 1968, se constituia, prin Decretul nr. 295/196* al Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Consiliul Se* carităţii Statului. În expunerea de motive a Decretului nr. 293 se **sub**linia: „Pentru aducerea la îndeplinire a hotărârilor Comitetului Central al Partidului Comunist Român **s-**a propus înfiinţarea Consiliului Securităţii Statului ca organ central al administraţiei de stat, având sarcina înfăptuirii politicii partidului şi statului în domeniul apărăm securităţii statului. Înfiinţarea Consiliului Securităţii Statului ca organ central al administraţiei de stat va avea drept rezultat întărirea răspunderii acestui consiliu faţă de conducerea partidului şi guvernului (ACJN-S-rvS., fond Documentar, dosar 123, vol. 4, f. 32). Grigore Răduică este de părere că şi trecerea sa la Securitate, în martie 1968, ca vicepreşedinte al CS. S., a fost în legătură cu efortul de a controla mai bine Securitatea (Grigore Răduică, opurit., p. 25). Şi tot necesitatea de a-şi „îndeplini sarcinile de securitate** a fost invocată de acelaşi Ceauşescu (ce „acţiona ca Securitatea să revină la vechile practici”) cu scopul de a-l abate pe Răduică de la preocupările de cercetar şi a altor „abuzurr comise în perioada dejistă (ibidem, p. 192). În 1%8 ulterior Plenarei din aprilie, generalul Răduică fusese însărcinat de Ion Stănescu să investigheze orice sesizări „în legătură cu alte fapte abuzive”, secretarul general al PCR. aprobând, pentru un timp, această iniţiativă (ibidem, p. 175).

122 Ionel Gal, cpjett., p. 79.

123 Securitatea. Structuri/cadre. Obiective şi metode, vol. II, p. 320.

Nutrind convingerea că „întreaga naţiune era mobilizată şi hotărâtă să-şi apere independenţa şi glia

străbună", generalul Ionel Gal crede că „versiunea apărută în unele ziare şi cărţi după 1989 că în acele clipe militarii spuneau «nu ne punem noi cu ruşii» sunt ficţiuni lipsite de orice temei, speculaţii pentru a compromite sau denigra armata şi forţele ei cooperante. Comparaţia cu evenimentele din 1940 făcută de unii scriitori este deplasată pentru că elementele ecuaţiei evenimentelor erau altele" 124.

În ceea ce ne priveşte, credem că, deşi majoritatea absolută a naţiunii române (inclusiv cei din armată) manifestau (cu toate aprehensiunile datorate forţei colosale a Armatei Roşii, care nu fusese conştientizată din timp în cel de Al Doilea Război Mondial) dorinţa de a rezista, ideea cu care polemizează Ionel Gal nu era doar simplă speculaţie. Au existat cu siguranţă şi defetişti, şi persoane dispuse să se pună la dispoziţia (viitorului) ocupant sovietic. Drama consta în faptul că aceştia nu erau simpli cetăţeni, ci membri ai aparatului de partid, armatei şi, nu în ultimul rând, ai Securităţii. În acest fel, grupul conducător nu avea siguranţa exercitării în bune condiţii a comandei şi nici certitudinea rezistenţei pe termen lung. Această crudă realitate fusese evidentă încă din vremea lui Gheorghiu-Dej şi ea nu reflecta numai rivalităţile extrem de dure din vârful P.M.R., ci îşi avea originile chiar în caracterul nelegitim al instaurării regimului comunist în România. Acest „păcat originar" va apăsa chiar şi în momentele în care anumite acţiuni politice ar fi avut susţinerea populaţiei. Astfel, „Tito îşi putea permite să sudeze tutela stalinistă: mareşalul iugoslav avea de partea lui armata de foşti partizani, tradiţia rezistenţei antifasciste, sprijinul unui partid de masă. În ceea ce-l privea pe Dej, el nu avea decât protecţia sovietică" 125. Mai mult.

124 Ibidem, p. 54.

125 Vladimir Tïsmaneanu, IretH stabilul trecut, pp. 182-IH3.

credem că liderii R.C.R. nici nu cunoşteau dimensiur, reale ale colaboraţionismului filosovietic din cadrul PF (prinlui aparat, deoarece, după retragerea trupelor (LV> şi a consilierilor săi (1964), U.R5.S. şi-a păstrat o ÎN/J, enta „ocultă” 126 asupra sistemului pe olitic şi informativ r, mânesc în asemenea condiţii, reacţia lui Nicolae Ceauyy care la începutul anilor ’70 îi admonesta pe şefii Inteny lor, întrebându-i chiar, direct, dacă l-au vândut „ruşilor americanilor”, nu mai pare expresia unei de\râanţe de tt, paranoic. Izbucnirea sa fusese provocata de DESCOPERIRE faptului că organele Securităţii îi... întocmiseră secretat lui general al P.C-R. un dosar personal, în care figurau dusiv date despre situaţia lui medicală127. De altfel, inla audierile din 1967 se stabilise faptul că aceeaşi Securitate îi „plantase” lui Gheorghiu-Dej microfoane atâtk birou, cât şi la domiciliu, la îndemnul sovieticilor, cart aveau dubii vechi în privinţa liderului P.M.R.12.

În orice caz, semne dacă nu ale trădării, cel puţin ale fricii de reacţia sovieticilor fuseseră detectate de aparat cu câţiva ani înaintea acestor evenimente. În Stenograme şedinţeidin 17 noiembrie 1964, ţinută la M.A.I. cu toate cadrele de conducere din aparatul central şi regional, exist* un fragment edificator din acest punct de vedere. Astfel, colonelul Nicolae Dumitrescu (reprezentant al Direcţiei Regionale Ploieşti) releva impactul avut de Declarate Plenarei CC. al PA1.R. din aprilie 1964 (aşa-n urni ta „Declaraţie de independenţă faţă de Moscova” 12 v) asupra în

°Termenul (deşi surprinzător, acesta este inspirat, im opinia masăxi e utilizat repetitiv de Cristian Troncotă. În istoria serviciilor sex - rete româneşti Or la Cuza la

Ceauşescu, Editura Son Cristom, Bucvirv>t i lvs-y; wssim

127 Vezi Florian Bartu, Din paradoxurile «Epocii de aur». Ceaueso-versus Securitatea”. În Dosante istoriei, an VIII, nr. 7 (83), 20 fn, pp Vr4 Acest episod 8 va costa pe Ion Stănescu poetul de ministru de interne 12* Marius Oprea, op. cit., p. 564.

129 Nu putem să nu nemate Anx în treacăt, excepţiorula lucrare Aprilie 1964 – Primăvara me Im Bucureşti”. Cum **s-**a adaptat „Vet la rat în àt formatorilor, însă **într-**un sens cât se poate de nedorit de către conducerea ţării: „Am avut o şedinţă unde tovarăşii spuneau că agenţii130 nu mai lucrează, că datorită situaţiei ivite în ultimul timp, cu publicarea şi dezbaterea Declaraţiei Plenarei CC. al P.M.R. din aprilie [curent], agenţilor le-ar fi «frică». Eu am combătut toată această situaţie, arătând că vinovaţi sunt lucrătorii noştri, care nu se preocupă în mod sistematic de educarea agenturii. [...] Eu nu mai vreau să scot în evidenţă importanţa acestui document. Acest document, prin importanţa sa, a ajuns la urechea unor oameni aşa cum a ajuns cum că am fi rupt relaţiile cu U.R.S.S. şi că mergem cu americanii. Unii, de care lucrătorii noştri nu **s-**au prea ocupat, au prins toate acestea şi au început să spună că au lucrat cât au lucrat dar că acum ne roagă să-i scoatem din agentură. Aceasta este vina noastră, a conducerii regiunii şi a lucrătorilor operativi, care n-au dezvoltat la ei simţul acesta patriotic, dragostea faţă de munca informativa pe care o desfăşoară. Eu spun, că aşa cum am trecut prin ei o singură dată, am găsit 446 inşi ca fiind necorespunzători. Dacă o să mai facem încă o verificare, ştiu eu câţi o să mai găsim?” 131. De remarcat atitudinea moderată132

Independenţa” a României, Ed. Enciclopedică, Bucureşti, 2004, p. 298. Amplul studiu introductiv al volumului (pp. VII-C) relevă toate etapele consumate până

la formularea poziţiei aşa-numit independenţiste din 1964, după tactica „un pas înainte, doi înapoi”.

00 Aici, termenul „agent” este folosit în sensul de „informator”. În A.C.N.S-A.S., fond Dtxrumentar, dosar nr. 102, f. 7.132 Ne referim strict la moderaţia în raport cu hegemonia moscovită asupra P.M.R., în sensul în care cei ce-şi păstraseră devotamentul necondiţionat pentru U.K.S.S. ar fi fost „radicali” (Drăghici se întreba retoric «cu ce este vinovată Declaraţia?” în situaţiile semnalate de colonelul Dumitrescu – ibidem), în raport cu informatorii deveniţi recalcitranţi, Drăghici se arăta destul de radical, fiind tentat să arunce o parte din vină asupra lucrătorilor operativi ce-i aveau pe aceştia în legătură, arAtând, totodată, că „trebuie apreciat ca ceva condamnabil pentru un agent de a ascunde anumite lucruri cunoscute avută de Alexandru Drăghici faţă de această probiert (cu numai un an înaintea în Jocuirii sa Je din fruntea A4, nisterului Afacerilor Interne). Conducerea M.A.Z. inc*, case, încă din 1964, să atenueze şocul produs de poziadoptată la Plenara din 1964; chiar Tănase Evghenie est menţionat printre participanţii la adunările cu activul 4 partid din Direcţiile Regionale care aveau ca scop pre. lucrarea „Declaraţiei de independenţă” 133.

Credem că, în ceea ce priveşte consecinţele interne ak liberalizării, cea mai corectă interpretare a evenimente, lor este cea schiţată de Vladimir Tismăneanu în Arheologia terorii: „Extrem de dinamic şi preocupat de schimbări urgente, noul conducător se grăbea să-şi întemeieze autoritatea ca restaurator al legalităţii socialiste. În mai 1965, plenara CC. al P.M.R. anula rezoluţia plenarei din iunie 1958 privitoare la organizarea unei masive epurări a partidului, întrucât reabilitările nu-i afectau propriul statut în partid, Ceauşescu promitea o oarecare relaxare politică şi condamna abuzurile de putere din anii ’50. Ceea ce se

năştea astfel era ideologia obsedantului deceniu, parte esenţială a actualei ideologii politice şi culturale din România. Istoria de după 23 august 1944 era divizată în două etape: prima, marcată de abuzuri şi crime, cea de-a doua, de după 1965, fiind o eră de deschideri, inovaţii şi respect pentru demnitatea umană. În primii ani ai domniei sale, Ceauşescu părea să năzuiască spre o sinteză originală de desatelizare şi desovietizare. Pentru a-şi asigura de el, după cum este tot atât de condamnabil de a inventa lucruri ireale" (ibidem, t. 8). Expunerea este însă împestriţată cu invectivele consacrate de Securitate („bandit", „duşman") – în opinia noastră, Drăghici demonstra că se putea „adapta" la o variantă de comunism naţionalizat, la fel cum se adaptase la hegemonia internaţionalistă. Pericolul pentru „noua direcţie" venea, probabil, mai mult din partea cadrelor cu funcţii medii.

133 A.C. NS. AS., fond Documentar, dosar nr. 197, f. 145.

triumful, el a cerut şi a primit sprijinul total al cadrelor medii din aparatul de partid, un grup social aspirând să înlocuiască compromisele personalităţi ale erei staliniste" 134.

Deşi cu prilejul plenarei din aprilie 1968, Nicolae Ceauşescu a profitat pentru a-şi consolida puterea personală, iar reabilitările au fost parţiale, prin tendinţa de a ignora suferinţele celor situaţi „de partea cealaltă a baricadei" politice, Securitatea s-a simţit obligată să replice, iar acest lucru nu-l putea face, evident, decât indirect. Evitând polemica deschisă cu partidul, intenţia era de a demonstra utilitatea instituţiei şi meritele ei în instaurarea şi apărarea orânduirii socialiste.

Astfel, având în vedere că, la 30 august acelaşi an (1968), Securitatea împlinea 20 de ani de la înfiinţare, preşedintele Consiliului Securităţii Statului, Ion

Stănescu135, a ordonat direcţiilor centrale şi inspectoratelor judeţene să identifice în propriile arhive „figuri de eroi ai Securităţii căzuţi la datorie, precum şi ale altor ofiţeri şi subofiţeri care s-au distins în mod deosebit în lupta cu duşmanul pentru apărarea cuceririlor revoluţionare ale poporului” 136. Rezultatul iniţiativei lui Ion Stănescu a fost un bilanţ centralizat (deşi întârziat şi destul de aproximativ) al confruntărilor cu partizanii anticomunişti în anii ’40—50. Ce anume a determinat redescoperirea bruscă, de către Securitate, a „problemei bande”? Impresia creată de lectura documentelor este că dincolo de motivaţia ani-versară, bilanţul s-a dorit şi un răspuns discret la acuzaţiile aduse Securităţii la pomenita plenară şi o subliniere (în metatext) a faptului că „abuzurile” reclamate s-au produs

134 Vladimir Tismăneanu, Arheologia terorii, ed. cit., pp. 266 – 267.

135 Ion Stănescu (n. 1929), preşedintele C.S.S. (1968 – 1972), ministru de interne (1972 – 1973). A mai deţinut diferite funcţii guvernamentale şi de partid (Florica Dobre şi colab., opxit., pp. 544 – 545).

136 Arhiva Ministerului de Interne (A.M.I.), fond Direcţia Management Resurse Umane (D.M.R.U.), inv. nr. 7389, dosar nr. 34, f. 11.

ea urmare a «înfăptuirii politicii Partidului ComRoman şi a statului nostru socialist de apărare a cu-l rüor revoluţionare a (lej poporului român” (expresia AJT ţine aceluiaşi Ion Stănescu137) – Din nefericire, accij manevra politică n-a inclus gestul necesar al repudj sau, măcar, al delimitării de istoria sângeroasă a inst. ţtei ci, din contră, s-a încercat (re) valorizarea pozitivcât mai multe din „succesele” epocii an te-1964. În qJ ma noastră, acest fenomen nu s-a datorat unui Interessbit al instituţiei pentru istorie (fie ea şi istorie proprd unei nevoi de a

reacţiona împotriva concluziilor narei PCR. din aprilie 1968.

Dintr-o Notă a Direcţiei Personal din Consiliul Secur, taţii Statului, din 28 august 1968, aflăm că manifestăridedicate celor douăzeci de ani de la înfiinţarea Securit, ţii au fost mai largi; se vorbeşte şi despre o expoziţie dedicată eroilor Securităţii138. Lectura documentelor întăreşte impresia că bilanţul din 1968 a fost realizat, fr. mare măsură, ca o replică la meiirninările aduse Securităţii la Plenara PCR. din aprilie 1968. Într-o sinteză din, 6 august 1968, se spune chiar, explicit: „Din datele prezentate de unităţi se desprinde totodată concluzia că nu a existat suficientă preocupare pentru cunoaşterea şi aprofundarea faptelor şi aspectelor pozitive deosebite din activitatea desfăşurată de cadrele din subordine în decursui anilor, neexistând o evidenţă clară nici a celor care şi-au pierdut viaţa în timpul executării diferitelor misiuni” 1*

Ulterior, politica de valorizare pozitivă a vizat Ministerul de Interne în ansamblul său, dar şi toate componen

07 Vezi Orekmd prrsedinteha CSS. nr. 55 din 25 august 1968 (ibidem, II. 1 – 3).

138 Vezi Jiende, bsmkţt şi eroi”. Grupurile de rezister iţă şi Securitatea (1948 – 19681. documente editate de Florica Dobre, Florian Banu, Camelia Duica, Stivui B. Mokknran, Elis Neagoe, Liviu Ţâranu, Ed. F.n ciciopedică. Bucureşti, 2003, pp. 536 – 540.

tele cu activitate specifică în domeniul securităţii naţionale în parte. Comandamentul Trupelor de Securitate a accentuat şi el importanţa „valorificării tradiţiilor de luptă”, direcţionând această activitate mai mult înspre propriile cadre. Vom exemplifica, în cele ce urmează, această activitate, la nivelul anului 1972 (în contextul

pregătirii aniversării a 25 de ani de la înfiinţarea Securităţii).

Trupele de Securitate au luat fiinţă, oficial, în 194914 u, înlocuindu-i pe jandarmi, categorie de trupe considerată de autorităţile comuniste ca reprezentative pentru regimul aşa-zis burghezo-moşieresc141. Misiunea lor principală a fost tocmai de a lupta împotriva „rămăşiţelor” vechiului regim. Totuşi, încă înaintea schimbării denumirii oficiale, trupele Ministerului de Interne (controlate deja de partidul comunist) erau destinate acestei misiuni, după cum se poate citi şi în Registrul Istoric al Comandamentului Trupelor de Securitate: „Ministerul Afacerilor Interne a privit şi priveşte trupele sale, jandarmi, grăniceri şi pompieri, ca trupe care prin misiunea lor au un rol covârşitor în opera de guvernare democratică a Republicii

139 Ibidem, p. 500.

140 Trupele de Securitate s-au constituit la 7 februarie 1949, prin Decretul nr. 110, fiind plasate sub autoritatea Ministerului Afacerilor Interne (Cristian Troncotă, opxit., p. 323). Denumirea de «trupe de securitate” fusese folosită însă, ocazional, şi anterior, chiar în absenţa unei legi de înfiinţare. Pe de altă parte, denumirea „jandarmi” apare în unele relatări ale evenimentelor petrecute după 1949, mai ales în mediul rural.

141 în cadrul şedinţei de la M.A.I. în care s-a discutat raportul Secretariatului General pentru Trupe privind înfiinţarea trupelor de securitate, colonelul N. Dobre, şeful de stat major al Secretariatului General pentru Trupe, a subliniat: „De la 6 martie 1945, Ministerul Afacerilor Interne a trebuit să-şi îndeplinească sarcinile cu unităţile de jandarmi existente la acea dată, unităţi încadrate cu elemente duşmănoase. La scurt timp s-au

luat măsuri puternice pentru a începe opera de democratizare a jandarmeriei” (A.C. NS.A5., fond Documentar, dosar nr. 76, f.19).

Populare Române. Aceste trupe sunt acelea ce se găsetot timpul, zi la zi, oră la oră, în veghe şi în luptă cor „tra duşmanilor Republicii Populare Române: reacţionari sabotori, instigatori, alarmişti, defecţionişti, terorişti, con. trabandişti, incendiatori şi distrugători de bunuri, specu. lanţi şi afacerişti, criminali şi călcători de legi, propagandist ai obscurantismului, unelte ale imperialismului înrobi, tor, rămăşiţe fasciste, complotişti în contra regimului democrat, urzitori de discordie între naţionalităţi, defăimători ai statelor democrate prietene şi aliate etc. Grănicerii şi jandarmii sunt primii ce vor lupta, cu sacrificiul vieţii lor în contra încercărilor duşmanilor dinăuntru şi din afara ţării de a înrobi din nou poporul român. De aceea aceste trupe trebuie să fie de «elită», în adevăratul sens al cu vântului şi în toate compartimentele activităţii lor: educaţie politică, instrucţie, disciplină, încadrare, dotare, cazare, hrană etc”. 142. Educaţia politică figura, deloc întâmplător, pe prima poziţie. Regimul comunist a depus eforturi considerabile pentru a consolida „conştiinţa de clasă” a militarilor şi pentru a-i feri de influenţa opiniilor considerate revizioniste. Totuşi, se pare că mulţi din „duşmanii Republicii Populare” nu i-a**u** perceput niciodată pe militarii din trupele de securitate ca pe inamici reali, la fel ca pe cadrele Securităţii. Diferenţa de percepţie depăşea deseori simpla distincţie cadru angajat/militar în termen, care era oricum evidentă. La fel de spectaculos, simpatia faţă de militari e declarată de unii foşti membri ai grupărilor din rezistenţa armată, care se numără printre puţinii opozanţi ce s-a**u** confruntat în mod direct cu trupele de securitate. Lucreţia Jurj, fostă membră a grupului Teodor Şuşman, şi-a cunoscut, după eliberarea

din cei 10 ani de detenţie politică, cumnatul într-un

142 Arhiva Comandamentului Naţional al Jandarmeriei (A.C.N.J.), Registrul Istoric al Trupelor de Securitate (însemnare din 18 februarie 1948).

mod surprinzător: „A doua zi am scris acasă, la mama, să-mi trimită certifica tu' de naştere, să-mi pot face buletin. Atunci o venit fetele lu' Iosif, Lucica şi Letiţia, şi mi-o adus certificam. Da' ele o venit şi din cauză că o vrut să-şi vadă mătuşa, că nu mă cunoşteau. Sora mea din Turda era măritată. Pe bărbatu-său îl chema Vana Ion şi nici el nu mă cunoştea. El făcuse armata la Securitate şi o fost după mine pă munţi. Mi-o povestit el dup-aia cum ne-o căutat Securitatea pă munte, cum vorbeau de noi şi că aveau taţi poza mea. Aveau ordin că dacă mă prind să nu mă bată. El, săracu', era militar în termen (subi. S.B.-M.), o fost obligat să meargă, n-o avut ce face. No, şi după ce o terminat cu armata o cunoscut-o pă soră-mea, pă Sam-fira. Şi n-o avut ce face şi i-o spus: «Io am fost după so-ră-ta pă munte». Era să-l coste scump, că pentru asta ea n-o vrut să se mărite cu el. Îi era ciudă pă el că de ce-o fost după mine pe-acolo, pă munţi. Greu o convins-o să accepte să se mărite cu el. Io nu am avut nimic cu el pentru asta... că el n-o fost securist (subl. S.B.-M.) şi nici membru de partid. Nu i-am reproşat niciodată nimic, că nu era el vinovat de nimic" 143. Începând cu anii '60, imaginea publică a trupelor de Securitate s-a îmbunătăţit considerabil, tot mai mulţi fiind cei care le considerau o simplă componentă a forţelor armate. Evoluţia a fost înlesnită de noile condiţii politice (dispariţia rezistenţei armate, ca şi a lagărelor pentru deţinuţii politici), dar şi de noile atribuţii ale trupelor (folosirea lor tot mai intensă pe şantiere şi-n agricultură – aspect subliniat şi-n documentul de mai jos). În plus, militari din trupe s-au distins în acţiuni de salvare a unor cetăţeni şi a bunurilor acestora, cu ocazia

diferitelor incendii şi, în special, a inundaţiilor catastrofale din 1970, fapt de asemenea semnalat

143 Comei Jurju, Cosmin Budeancă, „Suferinţa nu se dit la fraţi...”. Mărturia Lucreţici Jurj desprre rezistenţa anticomunista din Apuseni (194S-195S), Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2002, p. 239.

degeneral-maior Mlesniţă, şi uşor de reconstituit din cumentele create în timp de Comandamentul Trupelor Un document ca cel semnat la 14 august 1972 de g.neralul Constantin Mleşniţâ144, secretarul Consiliului ry* litic al Trupelor de Securitate, intitulat Valorificarea tradiţiilor de luptă ale trupelor de securitate în scopul educat în patriotice şi ostăşeşti a întregului efectiv1*5, nu conţine, în sine, nimic spectaculos. Un aspect al activităţii forţelor armate este în întreaga lume, pe lângă pregătirea prr> prin-zisă de luptă, şi propaganda vizând crearea sau întreţinerea unei imagini convenabile pe plan intern %i extern. Totuşi din lectura lui se pot vedea modalităţile concrete în care propaganda îşi propunea să „valorifice tradiţiile de luptă ale trupelor de securitate”. Cu atât mă; mult cu cât în ultimii ani **s-**a vorbit şi **s-**a scris foarte mult despre propaganda regimului comunist şi a Securităţii insistâ**ndu-**se în special asupra componentei de dezinformare. Documentul poate/trebuie citit şi prin prisma **ra**portului informare/dezinformare, pornind de la ceea ce se ştie deja despre pomenitele tradiţii de luptă. El este. de fapt, un plan de acţiune px>litico-ideologică, semnat de secretarul Consiliului Politic al Comandamentului Trupelor de Securitate (organism asimilat cu un comitet judeţean de partid şi subordonat direct CC. al PCR./, general-maior Constantin Mleşniţă, pune din start semnul egalităţii între trupele de securitate şi organele securităţii statului, împreună cu care „au dus o luptă neobosită împotriva duşmanilor orânduirii şi

construcţiei socialismului, a celor care au încercat să oprească sau să împie

** într-un referat de cadre datat 1965, despre Constantin MIE>ruti se susţine d studiază cu profunzime problemele, sesi/ea/J pn. no-palul şi ajuţi organele de partid la îmbunătăţirea muncii" (Securitate* Structun/cmknt Otmcetneşt wetode, vot I. 194 &1967, p. 24*)

**> A.C-N.J – fand Citai Miil în M iriiil Trupelor de Securitate, dosar nr. 63, pârlea a B-a/1972, Ü. 459 – 467.

dice făurirea viitorului liber şi luminos al patriei noastre". De altfel, în text apare explicit ca an de înfiinţare a trupelor 1948, şi nu 1949, şi se subliniază că sfertul de veac de existenţă se va împlini la 30 august 1973. Aşadar, se considera că trupele s-au înfiinţat simultan cu Direcţiunea Generală a Securităţii Poporului.

Deşt anul 1972 era unul deosebit din punct de vedere organizatoric, dacă avem în vedere efectele Decretului nr. 130 din 19 aprilie 1972, privind înfiinţarea, organizarea şi funcţionarea Ministerului de Interne (prin fuzionarea Consiliului Securităţii Starului cu Ministerul Afacerilor Interne), nu putem constata, din cele cunoscute până acum, o sporire considerabilă a rolului şi modalităţilor propagandei de partid în cadrul Internelor. Planul de măsuri de mai jos reia, în mare, teme mai vechi, prezentându-le însă într-o formă mai sistematică şi cu finalitate temporară precisă. Rolul şi importanţa activităţii ideologice a crescut însă, substanţial, şi, într-un fel, paradoxal, pe măsura apariţiei şi agravării problemelor interne (începând din 1975). Cu cât situaţia internă se deteriorara (prin scăderea nivelului de trai, dar şi prin apariţia unor tulburări cu caracter politic şi sindical), cu atât ideologizarea era chemată să rezolve, aidoma unui panaceu, toate problemele. Situaţia va deveni cu adevărat

dramatică în anii ’80.

Ultima parte a deceniului opt va consacra rolul crescând al controlului de partid prin înfiinţarea Consiliului Politic al Ministerului de Interne (prin Hotărârea Comitetului Politic Executiv al Comitetului Central al P. CR. nr. 4690/IV din 20 septembrie 1977). În raportul prin care solicita preşedintelui Nicolae Ceauşescu aprobarea pentru proiectul de Regulament al viitorului Consiliu Politic, ministrul de Interne Teodor Coman avea grijă să sublinieze: „Regulamentul a fost elaborat pe baza indicaţiilor dumneavoastră privind constituirea la Ministerul de Interne a unui organ de partid care să răspundă în faţa conducerii partidului de organizarea şi desfăşu rărea **într-**o concepţie unitară a întregii munci politic –, deologice de educare a cadrelor de securitate şi miliţa trupelor şi a celorlalte categorii de personal” 14”. Roly atribuit noului Consiliu era clar definit în Regulament $ servea radicalismului ideologic tot mai pronunţat al re. gimului de la Bucureşti. Aşa cum pe bună dreptate **s-**a scris”, Pe lângă reafirmarea dorinţei partidului şi, impij. dt, a liderului său de a domina toate sferele activităţii M.I.r se poate observa şi faptul că realizarea politicii şi program**u**lui P.C.R. avea prioritate faţă de punerea în practici a politicii şi legilor statului, fără a fi uitate, desigur, «preţioasele ordine şi indicaţii» ale lui Ceauşescu” 147.

Ar mai fi de menţionat că la 12 aprilie 1978, Secretariatul CC. al PCR. aprobă componenţa Biroului Consiliului Politic al Ministerului de Interne, printre membrii acestuia aflâ**ndu-**se şi general maior Constantin Ivlleşniţi” în acest fel. Consiliul Politic al Comandamentului Trupelor de Securitate îşi încheia activitatea, prin înglobarea sa în noua structură. Se poate spune că ideile şi direcţia de acţiune indicată de generalul Mlesniţă în

documentul din 1972 au fost preluate şi asumate, în anii ce-au urmat, de noul organism.

Astfel, campania propagandistica ce începuse, **într-**un fel, ca o reacţie de apărare a Securităţii faţă de anchetele de partid din anii 1967 – 1968 a avut ca punct final preluarea controlului absolut de către partid, tocmai prin exploatarea factorului ideologic ca instrument al su premaţiei politice. Faptul era totuşi previzibil, din**tr-**un motiv foarte simplu: însuşi bilanţul faptelor de arme întocmit

146 Lmu Fteşa, Crtntrm Ctmsdtulut Polit te ml Ministerului de intenit (1977 – 197»), în Artmrie Securttătu. \. Editura Pro H istoria. Bucurau. 2002. p. 54.

— Ibmbm. p 56

Im Ibidem, p. S9L

de Securitate în 1968 a fost unul hiperideologizat, conferind apărării regimului comunist şi „cuceririlor revoluţionare” o prioritate absolută faţă de apărarea statului.

Se pare însă că au fost avute în vedere şi alte posibilităţi de valorizare (atât în acte interne, cât şi publică) a activităţii organelor de Securitate. De pildă, prin comanda, adresată unor foşti ofiţeri de rang superior, de a-şi redacta un fel de memorii profesionale, de fapt rapoarte de serviciu care puteau fi folosite, în anumite condiţii, public, sub controlul direct al Securităţii. Există, în acest sens, dovada că la sfârşitul anilor, 60 au fost solicitate şi obţinute astfel de descrieri de la o serie de ofiţeri în rezervă (vezi doc. nr. 1). Ne-am oprit, în volumul de faţă, asupra raportului (Nota cu memorii) redactat de generalul Tănase Evghenie. Cazul este foarte interesant fie şi dacă avem în vedere faptul că Evghenie fusese cu puţin înainte colaborator în cadrul acţiunii de documentare a „abuzurilor”.

Există şi o altă interpretare posibilă a comenzilor pentru redactarea „memoriilor”. Este posibil ca, acţiunea de cercetare a „abuzurilor” continuând un timp şi după Plenara din aprilie 1968, să fi fost vizaţi cu precădere foşti ofiţeri superiori suspectaţi pe comiterea abuzurilor. Desigur că cele două motivaţii puteau coexista şi credem, de fapt, că ambele au stat la baza comenzii menţionate. Un posibil argument în favoarea celei de-a doua ipoteze (cel puţin pentru cazul de care ne ocupăm) poate este identificabil în memoriile lui Grigore Răduică: „Colectivul a fost unanim în constatări şi aprecieri, toţi participând activ la discuţii pentru sublinierea celor rezultate din studiu şi scoaterea în evidenţă a ilegalităţilor şi abuzurilor care rezultă că **s-**au comis, precum şi evidenţierea lipsei de fundament real a materialelor acuzatoare obţinute de anchetă, ori în răstălmăcirea fără o bază documentara chiar şi formală a celor declarate de Pătrăşcanu. O notă oarecum aparte, în cadrul colectivului, a făcu i-o genera. lui Evghenie Tănase **–** reprezentantul M.A.I., nu în sensul că n**-**ar fi fost de acord cu aprecierile la care ajunserestul colectivului, ci în sensul că era mai puţin activ discuţii pe caz, nu venea cu sesizări proprii în Jegâturc cu anomaliile constatate de el din cele studiate, deşi **–** re. pet**-**era de acord cu toate aprecierile la care ajunsese co. lectivul. Am considerat atunci că această atitudine a 1 era determinată de faptul că el, venind din partea ministerului care a fost direct implicat în comiterea a ceea ce **s-**a comis, avea bunul**-**simţ să lase pe alţii în primul rând să spună ce au de spus. Ulterior însă, după încheierea acestei acţiuni, am aflat că el a fost implicat **într-**o anumită măsură în cazul Pătrăşcanu. Astfel, am aflat că la sfârşitul anului 1953 şi în anul 1954, până la procesul Pătrăşcanu el a îndeplinit funcţia de şef al Secţiei administrativ**-**politice de la CC. al partidului, secţia care a fost precursoarea viitoarei Secţii

Militare şi de Justiţie. În aceasta calitate, a cunoscut tot ce s-a făcut pentru pregătirea procesului şi chiar a participat la aceste pregătiri. El ar fi putut să ne dezvăluie cum anume s-a organizat şi pregătit practic desfăşurarea procesului. Ne-ar fi ajutat mult, uşurându-ne acţiunea de documentare în legat Liră cu procesul, dar n-a făcut-o, iar noi n-am ştiut ce să-l întrebăm. Mai mult, am aflat că ulterior procesului a fost ou mit în funcţia de adjunct al ministrului Afacerilor interne şi că, în această calitate, a participat la organizarea acţiunilor de izolare şi supraveghere strictă în penitenciar a celor condamnaţi în procesul Pătrăşcanu şi a acţionat în vederea anihilării tuturor încercărilor unor condamnaţi (este vorba de Emil Calmanovici, Nicolae Betea şi alţii) de a-şi face auzit în exterior strigătul de nevinovăţie şi disperarea lor pentru nedreptatea care li s-a făcut” 14.

14* Grigore Râduka. opxit., pp. 17 – 18.

În ceea ce-l priveşte pe inginerul Calmanovici, Tănase Evghenie se referă la cazul acestuia, mai precis la faptul că „în vara anului 1955, am primit ordin ca deţinutul Emil Calmanovici150 – ce fusese condamnat în procesul Lucreţiu Pătrăşcanu – să fie adus de la penitenciar vil Aiud, unde îşi executa pedeapsa, la o vilă a Gospodăriei de partid a CC. al P.C.R., situată pe şoseaua Bucureşti – ploieşti151, în scopul de a se discuta cu el unele probleme legate de procesul respectiv”. Discuţia a avut, de fapt, ca unică consecinţă măsluirea de către Securitate a corespondenţei dintre deţinut şi fiul său şi concluzia trasă în urma acesteia, în sensul că Emil Calmanovici a rămas pe poziţii „duşmănoase”.

De fapt, Calmanovici se afla departe de o asemenea categorisire, acesta scriind şi anterior, în închisoare, o mulţime de memorii, şapte dintre acestea adresate Comitetului

150 în întregul text original, Colmonovici.

151 în cadrul audierii lui Alexandru Drăghici, din data de 20 mai 1968, Vasile Patilineţ afirma că „avem declaraţia lui Tănase, în care arată că fost chemat la Gheorghiu-Dej”, unde, în prezenţa ministrului de interne, „i s-a dat dispoziţie că va veni Calmanovici”. Drăghici a contestat însă această versiune, sub motiv că „Dej nu obişnuia să stea de vorbă cu Tănase”. Mai mult, relatează pe scurt un episod (fără a-l data în timp) în urma căruia Dej i-ar fi reproşat că Tănase „fusese ridicat prea repede” (în funcţie) şi că n-ar corespunde cerinţelor postului de la minister. Episodul succeda „singurei discuţii” pe care Dej arfiavut-ocu Evghenie, în care acesta ridicase o problemă cu metodele de muncă liberaliste” (Agresiunea comunismului în Romanul, vol. I, p. 201). În raportul său din 1969, Hvghenie (după cum se vede, atât Patilineţ, cât şi Drăghici utilizau prenumele Tănase ca nume de familie) nu face referiri nici la controversele lui principiale cu Dej (ceea ce sugerează, în opinia noastră, dubiile avute de reprezentanţii sistemului represiv în legătură cu intenţiile conducerii de atunci şi, implicit, incertitudinea în legătură cu limita până la care mărturisirile lor ar fi „oportune”) „nici la persoana cane i-a dat dispoziţia să-l scoată pe Calmanovici din penitenciar (formularea fiind una impersonală – „am primit ordin”).

Central al Partidului Muncitoresc Roman. În acestea, Q manovici asigura oficialităţile nu numai de absoluta j, fidelitate politica («. Jur pe fericirea fiului meu că pentr- Partid eram gata oricând să-mi dau viaţa”), ci şi de te tala lui discreţie în privinţa abuzurilor la care fusese su. pus (» Sunt convins că dacă mâine m-aş plimba liber p. străzile Bucureşti ului, rumeni nu mă va întreba, ani şi ajv nimic. Şi aş putea eu să am alt răspuns decât acela că afară de ceea ce a scris Sointekt nu am nimic de spus?”): – în

pseuctamemoriile sale. Evghenie susţine că, în ser: „soarea adresată fiului său, Calmanovici cerea ca, dazè. misiva lui, ce urma să fie distribuită şi de acea dată conducerii de partid, nu va avea efectul scontat, să trimită câte un exemplar partidelor comuniste şi social-démocrate din Europa apuseană, cu rugămintea ca acestea să intervină pentru rezolvarea situaţiei lui”. Acesta a fost momentul deciziei de a se renunţa la „discuţiile” cu inginerul Calmanovici (dacă acest plan fusese realmente avut în vedere) 155.

În urma acestei înscenări, Evghenie a fost cel căruia; s-a ordonat säA trimit că] pe Emil Calmanovici înapoi la penitenciarul Aiud pentru a-şi executa pedeapsa”. Xu a fost însă o simplă decizie birocratică, deoarece Calmanovici (o persoană condamnată, în cadrul lotului Pàtrăşcanu, absolut fără nicio vină154) a ajuns, în acel moment, la.com

1 X1 Laviraa Betea* opxiipp. 430 – 431.

153 în timpul detenţiei, şi Nicolae Betea a făcut mai multe ce ren în care solicita şi i se dea posibilitatea ca* însoţit de unele persoane imparţiale, să meargă într-un anume loc unde va putea şi prezint? probele nevinovăţiei sate” (Grigore Răduică, op un t., p. 72). Demersurile lui au rămas fără rezultat, «singura măsură verificabila cane a fost luată a fost punerea lor a cererilor] La dosarul de penitenciar al lui Betea’ (ihmirm. p, 73).

154 Născut în 1896* inginerul Emil Calmanovici fusese unul dintre cei mai devotaţi militanţi ai partidului comunist din ilegalitate deşi era un oen bogat. Conform fostului ministru de interne (între

et* disperare, cu consecinţe extreme, fapt remarcat şi j» Terase Evghenie: „Trimiterea sa înapoi la penitenciar îi te «şi pentru el o confirmare a faptului că şi-a văzut definitiv pierduta ultima şansă de a [-şi] mai vedea recăpă-

i-u libertatea – înainte de ispăşirea integrală a pedepsei (V care o avea – ceea ce, **într-**un moment de disperare l-a determinat să ia hotărârea de a declara greva foamei în mva căreia **s-**a îmbolnăvit grav şi a murit”. Aprecierile sale autocritice (de neevitat, având în vedere reabilitarea aefnbrilor lotului Pătrăşcanu) sunt însă moderate: „**Tan**<j-nta mea cu această problemă a lui Emil Calmanovici consider ca singurul meu punct mai întunecat din activitatea desfăşurată în Securitate, dar pe care, cu toate eforturile ce le fac, nici astăzi nu văd cum aş fi putut să-l < «t”. Există şi alte confirmări documentare ale roiului «cât de Evghenie în această afacere sordidă, însă cu unele Aferente, în funcţie de persoana care relatează. Ast-sel dacă Evghenie susţine, pe un ton neutru, că „paza vilei jiinpikit a lui Emil Calmanovici a fost încredinţată unui afectiv de ofiţeri ai direcţiei ce se ocupa cu asigurarea ECtftitaţii conducerii de partid şi de stat şi se afla sub co-wmU col. Bucicov Valeriu”, acesta din urmă declara, în a* comisiei de anchetă a abuzurilor (în 1967) că, „în 1955, ţenenhil Evghenie Tănase i-a cerut să caute o vilă underttâea fi deţinut cineva în strict secret” IS5.

Generalul Evghenie nu a fost singurul personaj implica* m. abuzurile” cercetate şi cooptat, în acelaşi timp, în osGBtaea lor. Chiar şi în comisia superioară de partid, a leohan Georgescu, „a fost suficient ca **într-**o declaraţi*; să ţLLMKK lui Calmanovici, ca mijlocitor al unei întrevederi între. fipppî Akxandru] Ştefănescu şi Pătrăşcanu, ca Gheorghiu-Dej şa smmmÊKffne* hârtiei «să fie arestat»”, în timpul detenţiei lut **Gheor**igHHL” Ddă «na, „Calma novici îi trimisese un cojoc **să-**l pn-e» e; re Îmmnu Betea, opxit., p. 2*J3).

h**! remarcată prezenţa lui Ion Pope-cu Puţuri1, în cadrul procesului INtr. lyc. uui, martor „% ni, ocazie cu care l-a acuz.it pe fostul ministru. t) j-S că ar h Inert agent

al Siguranţei ani «>nt-sci «» n «v în câilti f, k /enţei sale în comisie, Puţuri nu şi-a refv. ilu.it nuie J** poziţia de a tund157, concluzia fireasca fiind IUHM H şi interesul propriu de a nu sapa prea mult în cu, „. Adevărului conţinut de documentele* de arhiva und, aflau câmpriile sale declaraţii de acuza re.1 lui IM t v în timpul anchetei” 151. Aceste constatări contravin jjL” căţii lui Ionel Gal, conform căruia „colectivei*» ang „jj” în aceste cercetări au avut autoritatea moral-politică pt tru a investiga şi dezvălui aceste probleme, întrucât unul nu fusese implicat în astfel de situaţii” 1 v\ Ivste Ijpedecât de fragil putea fi, în epoca, demersul asiincritice a crimelor politice, din moment ce înseşi comisi. Însărcinată cu „anchetarea” acestora era „împănată” persoane implicate în comiterea lor, direct sau indirect Pornind de la aceste consideraţii, prezintă un interj sporit lectura contextuală a „memoriilor” generalului Ev. ghenie, mai ales că acestea nu constituiau un exerciţiu stilistic, ci o misiune trasată de ierarhia militară, meniu să valorizeze pozitiv activitatea depusă în cadrul Securităţii.

Câteva elemente din cadrul pseudomettioriilor (credem că în acest fel trebuie numite paginile reunite sub titlul

1 Sfe Fost ilegalist. Ion Popescu-Puţuri (1906 – 1993) era în acel moment deputat (ales, în 1965, în circumscripţia Castranova, regiunea Oltenia) şi membru (tot din 1965) al Consiliului de Stat (l-lorica Dobreşi colab –, op. cit., pp. 484 – 485).

157 Grigore Răduică, opjcit., pp. 32 – 33.

l» Lavinia Betea, opxit., p. 474. Popescu-Puţuri (căruia Pătrăşcanu îi era legătura superioară de partid) îl acuza, în acelaşi timp, pe Pătrăşcanu că Ü acuzase de colaborare cu Siguranţa (ibidem, pp. 35 – 36).

s* Ionel Gal, opeit., pp. 23 – 24.

Nota cu memorii de Ut gen. lt. l. vghenw länttsc) MINT de natura să atragă atenţia de la bun început. IX» piM «V inter-pntaren data de Kvghenie fenomenului de reedut are din penitenciarul Piteşti este, realmente, una halucinantă:

„Din anchetă a reieşit că UN grup de legionari aflaţi în Penitenciarul Piteşti, începând cu anul 1949, au speculat concepţia unor factori de conducere din Securitate-care îi pusese* să întreprindă măsuri de reeducare a legionarilor aflaţi în penitenciare – oferindu-se «să sprijine» această acţiune cu anumite «metode lari» deoarece susţineau că legionarii sunt greu de convins.

Speculaţia a constat din aceea că a reuşit să convingă cănu-i suficient să se facă muncă de reeducare, ci să se recurgă la «autodemascare» care, spuneau ei, constituie o dovadă concretă că deţinuţii se debarasează de fanatismul legionar.

Promiţând că, în plus, din aceste «autodemascări», ei vor obţine o serie de materiale pe care organele de anchetă, precum şi instanţele de judecată nu reuşiseră să le afle.

Propunerea lor a fost acceptată, deşi aceste «autodemascări» se făceau cu preţul unor constrângeri fizice şi psihice, care au atins gradul unor adevărate atrocităţi, mergând până la omorârea unor deţinuţi.

Deşi în urma verificărilor făcute de organele de Securitate rezulta că aproape totalitatea acestor «materiale» obţinute din demascări erau lipsite de adevăr, totuşi se accepta continuarea «autodemascărilor», închizâ**ndu-**se ochii faţă de metodele inumane ce se foloseau. Mai mult, această acţiune a fost extinsă în luna aprilie 1951 şi la penitenciarul Gherla.

La un moment dat, din anchetă a rezultat că adevăratul scop urmărit de iniţiatorii «autodemascărilor»

era acela [de al inform [al comandamentul legionar cu cele recunoscute în anchete de către legionarii condamnaţi, dar mai ales cu aceea ce nu spuseseră în anchetă şi caaflate de Securitate, puteau duce la arestarea celor vizaţi

Un alt aspect declarat de iniţiatori era acela că ac*; deţinut care în urma bătăilor le-a vorbit ceea ce nu spu. sese în anchetă trebuia să fie omorât deoarece îl consi. derau periculos pentru ei, putând oricând să spună şi Securităţii ceea ce le spusese lor.

Ajunsă **într-**un asemenea stadiu, ancheta devenea foarte grea, la aceasta concurând două elemente: legea tăcerii, pe care o adoptaseră cei anchetaţi, precum şi lipsa totală de experienţă în materie de anchetă, ce handicapa colectivul de activişti însărcinat cu această misiune.

În acest stadiu, ancheta a fost preluată în principal de ofiţeri ţi] de Securitate care au dus-o până la proces.

Ulterior am aflat că nici în final lucrurile nu **s-**au elucidat complet.

Un lucru a rămas pentru mine cert, şi an îl me că din cele petrecute în penitenciarele Piteşti şi Gherla, organele de Securitate au fost serios compromise şi prin acţiunea lor-ceea ce a fost mai dureros **– s-**a aruncat o lumina urâtă asupra politicii partidului nostru”.

Din păcate, chiar şi în memoriile celui ce ar putea fi considerat ca cel mai liberal membru al comisiei de anchetă a „abuzurilor” dejiste, Grigore Răduică, se regăseşte aceeaşi versiune asupra atrocităţilor de la Piteşti ca în pse-udomemoriile lui Evghenie (pe care Răduică îl suspecta de colaborare la comiterea „abuzurilor”):

„Am primit şi semnalări din care rezultă că **într-**o anumită perioadă, în unele penitenciare şi colonii de muncă, **s-**au comis multe crime şi multiple acte de maltratare şi schilodire a deţinuţilor de către ofiţeri şi subofiţeri de pază, cu sprijinul unora dintre cele mai

înrăite şi decăzute elemente din rândul deţinuţilor (îndeosebi legionari), care s-au lăsat asmuţite contra celorlalţi în schimbul unui tratament preferenţial.

Trecând la verificarea acestor semnalări, am constatat că faptele acestea criminale au fost cercetate de către Procuratură la scurtă vreme după comiterea lor, iar făptaşii au fost trimişi în judecată. Ei au fost condamnaţi la pedepse mai mult simbolice, iar apoi, aproape imediat după condamnare, la propunerea lui Alexandru Drăghici, ofiţerii şi subofiţerii condamnaţi în aceste cazuri au fost graţiaţi prin decret special. În această situaţie, existând autoritatea de caz judecat şi graţiat, nu s-a mai putut realiza retrimiterea în judecată a acestor criminali”. 160 Generalul Răduică amestecă în acest fragment reeducarea de la Piteşti cu tratamentul, nu mai puţin violent, administrat deţinuţilor din unele colonii de muncă (în special Salcia), care fuseseră anchetate cam în acelaşi timp. Imprecizia are însă un final pozitiv, deoarece autorul recunoaşte rolul conducător al cadrelor din penitenciarul Piteşti, deţinuţii fiind, într-adevăr, doar „sprijinitori” ai acestora şi nicidecum iniţiatori, cum îi prezintă Tănase Evghenie (al cărui rol în dezvăluirea atrocităţilor de la Piteşti, în urma soluţionării unui memoriu, nu pare a-i fi fost cunoscut lui Răduică). Dincolo de „conservatorismul” modului în care Răduică prezintă afacerea Piteşti, fragmentul citat dă încă o dată şi măsura ratării obiectivului care trebuia să fie al comisiei de anchetă a abuzurilor. Chiar dacă anumite procese nu mai puteau fi reluate, mult mai important ar fi fost, poate, să fie restabilit adevărul istoric în legătură cu principalele episoade sângeroase ale istoriei comunismului din România. Tocmai acest lucru nu s-a realizat, dezideratul fiind amânat sine die, până când evenimentele (Revoluţia din decembrie 1989, în particular) au făcu i-o posibilă.

În acest sens, precizăm că nu suntem de acord cu criti-dle dure adresate editurii româneşti care, în 1995, a publicat o bine-venită selecţie a documentelor anchetei despre în Grigore Răduică, op. cit., p. 179.

l-iteşti, fk. Este adevărat ca documentele, create de seritate, falsificau realitatea, convingător atestata derntorii în viaţă, însă adevăraţii „beneficiari” ni acuzaţii*” vie falsificare a realităţii ar fi trebuit să fie tocmai créaiJJ rii documentelor, şi nu cei care le-au introdus în ci rem tul ştiinţific, **într-**o perioadă când aceasta era o nevoj «reală pentru istoriografia românească.

Siguranţa memorialiştilor Securităţii este mai mare în cazul crimelor de la Penitenciarul Piteşti decât în cazul oricămr altor probleme şi asta din cauză că, de la bun început. Securitatea a fost preocupată să-şi asigure succesul pe două planuri: prezentul (prin garantarea succesului proceselor politice) şi viitorul (zădărnicirea eventualelor tentative de reabilitare sau de „rescriere a istoriei”, din cauza absenţei probelor nevinovăţiei). Anchetatorii îşi clamau sentimentul infaibilităţii încă din anii ’40, faţă de anchetaţi de toate „culorile” politice. Cel mai flagrant caz este, probabil, legat de anchetele preliminare reeducării din închisoarea Piteşti, căreia i-au căzut victimă în spe-dal studenţii legionari. Conform mărturiei lui Octavian Voinea, unora dintre anchetaţi îi **s-**a făcut o descriere fără ocoliş a ingineriei psihosociale pe care comunismul, într-adevăr, a experimentat-o: „Noi vom ara ţara în lung şi în lat ca niciodată mugurii legionarismului să nu mai îmbobocească pe suprafaţa ei. Vom schimba mentalitatea mulţimilor, vom modifica direcţia de gândire a intelectualilor, vom modifica şi istoria în care voi credeţi atât de mult că e neiertătoare şi că aceasta vă va scoate cândva la suprafaţă”. 162 între reeducarea prin tortură de la Piteşti

141 Vezi Memorialul ororii. Documente ale procesului reediu ani din închisorile Piteşti, Gherla, colectiv de redacţie. Silvia Colfe». cu, Nicolae Henegariu, Angela Dumithu, Cristina Cantacuzino, Ed. VrimUM, Bucureşti, 1995, p. 926.

142 Octavian Voinea, Masacrarea studenţimii ronülne în închisorile de la Piteşti. Gherla şi Aiud, mărturii redactate» de Gheorţthe And reica. Fdttura Majadahonda, Bucureşti, 1996, p. 69.

(1—1952) şi cea non violentă de la Aiud (începutul anilor ti)) a existat şi o înscenare judiciară, în urma căreia au fost condamnaţi reeducaţii din grupul lui lâugen Ţurca-nu, explicândndu-se întregul fenomen ca pe o încercare de compromitere a regimului comunist de către un grup de deţinuţi legionari, acţionând la ordinul lui Moria Sima şi al serviciului secret american, fără ştirea autorităţilor, şi contrar voinţei acestora163. Unul din anchetatorii implicaţi în pregătirea procesului „reeducării" îi destăinuia lui Octavian Voinea pe ce se baza teleologia comunistă:

„Trebuie să fi intra în cap – Voinea – cd viu din mâinile noastre nu vei scăpa, mai ales tu pe care te considerăm şef. Vom face din voi ceea ce vrem noi, nu ceea ce doriţi voi.

Nu w/ifi eroi aşa cum i>a sunt principiile. Veţi fi nişte ticăloşi muscaţi, detmrte de orice virtute. Nu zvfi muri decât atunci când vrem noi. Întâi vă vom transforma în ttionştri... Apoi vă vom obliga – prin metodele noastre – să declaraţi numai ce vrem noi. Aceste declaraţii smulse cu cleştele roşit în foc le vom păstra ca mărturii, ca acte pentru arliivă, după care se va scrie istoria [subl. orig.].

Vom păstra dosarele până ce veţi pieri. Vom muri şi noi. Istoria se va scrie pentru generaţiile viitoare după aceste documente.

Astfel cercetătorii vor scrie cum vrem noi, nu cum

este realitatea. Noi creăm istoria aşa cum ne place. Aşa cum ne convine.

Proştii de azi – care sunteţi voi – o veţi scrie cu mâinile voastre aşa cum vrem noi. Tâmpii de mâine o vor confirma aşa cum noi am imaginat-o în dosarele ticluite de noi.

Avem experienţa Piteştiului pe care noi l-am imaginat cu mult înainte de arestarea voastră şi a ieşit exact cum noi am dorit. Ca la comandă şi fără retuşuri.

m Vezi, în acest sens. Arhiva Ministerului Justiţiei, l>trecţia înstan trlor Militari» (AM J., D.I.M.). fond Penal, dosar nr. 26 979, voi 24

Am avut noi grija sa ne asiguram cu mult într conspirativitatea descoperirii acestei acţiuni.

Acum punem la punct regizarea ultimului act ol tri mese. le-ţi închipui că va ieşi altfel de cum dorim

Întreaga «operaţiune Piteşti» se va termina cu n () p proces pe care acum îl «punem în scena». Cu ast. idemonstra că toate atrocităţile petrecute la Piteşti au concepute de Mişcarea Legionară care este in sh? CI. A.-ului american contra unor mari sume de bani *

Vom face legătura şi analogia cu toate crimele să site de voi începând cu asasinarea lui Maneiu şi culnynând cu Piteştiul... Vom demonstra că voi sunteţi cei e, i! aţi extins metodele Piteştiului la Canalul P>unăre – \\} rea Neagră, la Gherla, la Ocnele Mari şi Târgu Ocna.

Cu asta vom înmormânta Mişcarea Legionară şi nu seva mai auzi de ea. Dacă totuşi se va auzi, se va cunoaşte numai varianta ticluită de noi.

Ţie, Voinea, trebuie să-ţi intre» în cap că eşti legionar la a doua generaţie şi ai credibilitate în faţa opiniei pu. blice, ba chiar şi în faţa istoriei. De aceea vei mărturisi numai ce noi vrem, indiferent dacă îţi convine. ut nu.

Vei susţine că este minciună? Numai noi suntem cei

în măsură a aprecia ce-i adevărat şi ce nu-i adevărat.

Clasa muncitoare are puterea în mână. Aşa că noi (a. cern istoria aşa cum ne convine. Şi clasele exploatatoare au tăcut-o pană acum aşa cum le-a convenit lor îţi repet: eşti în mâinile noastre. Nu vei scăpa pana nu îţi însuşeşti punctul nostru de vedere. În caz că vei relu/. i, vei fi atâta torturat şi readus din nou la viaţă, pană când tot ca noi vei zice. Vei fi atunci ca curva, «şi bătuta şi f... şi cu banii luaţi»". 1*4

În consecinţă, toţi autorii proveniţi din rândurile St vurităţii respectă parcă un consemn secret: atunci când vine

M Octavian ţfotn", epcit „pp. 1IV-120

Mvbà despre „fenomenul Piteşti", cuvintele pe care aceştia le Moşesc sunt foarte asemănătoare. Totuşi, s-au păstrat unele documente de partid cart» dovedesc, fără putinţă iie tăgadă, faptul că crimele din cadrul procesului reeducării au fost planificate de către Securitate şi făptuite sub controlul ei totalu*5.

Generalul Evghenie nu putea însă, nici la sfârşitul anilor bO, să ofere o altă versiune asupra reeducării decât cea popularizată la începutul deceniului precedent. În alte situaţii, „memorialistul" este mai dispus să asume caracterul realmente criminal al anchetelor penale desfăşurate de Securitate, într-un limbaj, evident, mai moderat decât al celor ce reclamau acest caracter de după „cealaltă parte a baricadei politice". Este adevărat că în cazul Calmanovici se recunoaşte „samavolnicia anchetei şi simulacrul de proces", însă în acest caz, în condiţiile de atunci, autorul nu mai avea alternativă. Se poate chiar bănui că această recunoaştere se datorează tocmai faptului că, anterior, partidul stabilise, oficial, samavolniciile săvârşite împotriva lui Calmanovici şi a colegilor săi de lot. IX» altfel, cum s-a văzut, însuşi Tănase

Evghenie fusese implicat în ancheta acelor „samavolnicii” (anchetă pe baza căreia partidul restabilise adevărul), astfel încât n-avea cum să dea înapoi.

În unele situaţii, „memorialistul” atinge chiar un umor involuntar, precum în relatarea situaţiei ofiţerilor de **Secu**ntate „trimişi în oraş după anumite cumpărături – să găsească elastic de culoare roz pentru chiloţi de damă”. Sugestia discretă că „lipsurile” din activitatea organelor de Securitate **s-**ar fi datorat unui tratament degradant aplicat de superiori este însă falsă, deoarece Securitatea a beneficiat ele suficientă autonomie. Se pot cita cazuri

** Astfel de documente univoce au font recent descoperite de cA-tattoohcul Virgillu Ţâr Au

«tverse. de tratament degradant aplica t de Securi tat – jp reprezentanţi ai partidului, fără ca acest lucru să fWri% boenta scuza pentru abuzurile comise pe linie de parv începutul meinoriilor” lui Tănase Evghenie ar** puternica nota sentimentala, detectabilă chiar din pr. r – frază a textului Jbn viaţa unui om apar momente dale, momente ce pot marca uneori un început, iar a. ori un sfârşit alunei anumite activităţi sau al unei ANU – pasiuni*. Fragmentul continua în aceeaşi notă, au prezentând contextul în care, la sfârşitul lunii februar. anuhn 1968, a fost pensionat din aparatul de Secunta-Dtnoolo de efectul kienrifkrării lucrătorului de inforn – ni cu meseria sa (aspect în legătură cu care, sigur, avurăi nu manifestă deloc ipocrizie), credem că exhibare sentimentalismului **s-**a dorit şi o măsură de precauţie pev tru prevenirea criticilor (chiar din interiorul a pa RARULUI la adresa abuzurilor pe care, chiar şi în lectura ERMER, a propusă, este dar că autorul le-a comis. Pe de altă par* momente cruciale”, momente de cumpănă au apărut şi **într-**o manieră mult mai brutală, şi în biografia CELOR de pe partea cealaltă a baricadei, victimele poliţiei poetice-

Pensionarea (onorifică) din aparatul de Securitate r & poate fi desigur, comparată cu efectul produs asupra MI-üor de victime ale anchetelor, sentinţelor şi detenţiei pţ motive politice. Acest gen de cumpănă este însă ignora: de autorul Notei cu memorii.

Pe alocuri, se remarcă o uşoară tendinţă de literaturizare a Notei cu memorii, vizibilă în folosirea expresie „vâltoarea vremurilor”. Generalul Evghenie se arată grijuliu în a sublinia (acesta este şi sensul real al expresiei» condiţiile (vremurile”) dificile în care şi-a desfăşurat activitatea, sugerând, meta textual, că posibilele „erori”, dacă au existat (este probabil că autorul memoriilor” se aştepta la reproşuri de acest gen din partea comanditarilor), s-au datorat tocmai acestor dificultăţi „obiective”, fiind, asadur. simple «erori de parcurs”. Explicaţia avea toate şansele să be convingătoare, deoarece se plia perfect pe menţa & tetea tipic comunistă, conform căreia revoluţia. sparge ou He”. victimele represiunii politice brutale şi lipsite de justificare fund catalogate ca „victime colaterale” inevi-tMe şi lipsite de importanţă în raport cu „giganticul procres social” realizat sub conducerea partidului şi prin aportul (ce se considera nepreţuit) al organelor de Securitate. Într-un asemenea context, autorii crimelor şi violentelor considerate lipsite de importanţă dobândeau impunitate.

Importanţa acestor pseudomemorii nu este însă una le ordin literar; nivelul estetic superior nu pare a fi fost nici în intenţia autorului, nici în cea a „comanditarilor” ei. Ele sunt importante din punctul de vedere al stabiliră unor fapte petrecute în ti mi tarea sistemului represiv şi al procesului decizional existent în cadrul acestuia şi sunt importante (chiar în mai mare măsură decât al stabilirii faptelor) sub aspectul posibilităţilor pe care le oferă pentru stabilirea poziţiei pe care nu numai autorul, ci sistemul în

ansamblul lui o avea în raport cu propria activitate, desfăşurată timp de două decenii încheiate.

De altfel, şi comentariul redactat de Tănase „în loc de încheiere ” statuează caracterul de „adevăr absolut” al celor relatate: „După depanarea acestor sumare amintiri, după descrierea şi comentarea unora dintre cele mai importante momente din viaţa trăită de mine în Securitate, în care aşa cum m-am angajat ia începutul acestei scrien m-am străduit să le privesc în mod critic şi cu totul obiectiv, deşi poate că în unele locuri va apărea vreo nuanţă de subiectivism, asigur cu toată răspunderea că cele ce am scris corespund adevărului absolut”. Dincolo de intenţia autorului de a se pune la adăpost împotriva eventualelor bănuieli de falsificare a faptelor, declaraţia atât de apodictica corespundea intenţiilor Securităţii de aei bora o versiune absolut adevărată a istoriei recente. ** Chiar şi refuzul democratizării este unul destul deciar exprimat: „Aş vrea să accentuez, pentru a-i pune de bun început în cunoştinţă de cauză pe cei care vor citi aceste însemnări, că este cu totul departe de mine gân. dul de a încerca să înfrumuseţez **într-**un fel sau să degy. nerez cumva esenţa evenimentelor cândva petrecute, nici să le dau o interpretare de conjunctură”.

În aceste condiţii, finalul „memoriilor” se vădeşte o tentativă de captaţi-o benevoleiitiac, nicidecum o evaluare critică sinceră (fie şi formală) a activităţii depuse de „vechea” Securitate:

„Pentru mine, apar deosebit de edificatoare cele spuse de tov. Nicolae Ceauşescu la adunarea cu activul de partid din munidpiul Bucureşti, ţinută la 26 aprilie 19681*: «în şedinţa Biroului Politic din aprilie 1956 **s-**a hotărât ca ministrul de interne să nu mai fie membru al Biroului Politic al CC. al P.C.R., ceea ce implica schimbarea lui Drăghid AL».

Dacă o asemenea hotărâre – a cărei justeţe mai ales astăzi când după cele întâmplate iese şi mai pregnant în evidenţă – ar fi executată la timpul respectiv, toate aceste fapte grave ce s-au produs în activitatea aparatului de Securitate şi care au cauzat unor cadre atâta ruşine şi amărăciune sunt profund convins că ar fi fost cu totul evitate.

Astfel, din păcate, a trebuit să treacă mulţi ani până când în 1967-cu ocazia creării Consiliului Securităţii Statului – toate aceste vechi şi deosebit de grave stări de lucruri, toate aceste fireşti deziderate, atât în materie de organizare dar mai ales în materie de orientare, care au afectat atât de negativ munca de Securitate, şi-au găsit.

* * * Alexandru Drighici nu mai era ministru de interne din 1%5

(n sfârşit, cea mai firească şi mai logică soluţionare, punând cu adevărat munca acestei instituţii pe făgaşul ei normal, aşa cum de altfel trebuia să fie încă de la înfiinţarea ei, în conformitate cu principiile reale stabilite de partid”.

Chiar şi cu aceste elemente, chiar şi în urma nenumăratelor corecturi efectuate pe textul manuscris al memoriilor167, superiorii nu au apreciat suficient de relevante „memoriile” generalului Tănase. Ca dovadă, NotalbH (al cărui autor nu-l putem identifica, cel puţin deocamdată) de înaintare a pseudomemoriilor, care are un conţinut negativ şi se încheie cu o concluzie pe măsură:

„În ansamblul memoriilor, autorul apare ca omul persecutat de fosta conducere a M.A.I. pentru atitudinea sa combativă faţă de lipsurile ce le-a constatat, ca omul care & intuit şi propus din timp o serie de măsuri ce n-au fost înţelese la vremea respectură de către cei în drept, dar care ulterior s-au dovedit a fi juste.

Tendinţa autorului de a justifica o scrie de fapte XIII

pentru care a fost criticat, de a se dezvinovăţi, constituie o altă caracteristică a memoriilor.

Având în vedere cele de mai sus, la care se adaugă şi unele scăderi din consideraţiile autorului asupra unor împrejurări cotidiene mărunte, apreciem că lucrarea, în această formă nu ajută la instruirea şi educarea ofiţerilor şi ca atare nu este oportună multiplicarea şi difuzarea ei. Eventual, unele aspecte pot fi publicate în revista «Securitatea»”.

O altă apreciere-cheie pare a fi aceea că „în cuprinsul memoriilor, autorul apreciază ca fiind pozitiv rolul consilierilor sovietici pentru activitatea Securităţii statului nostru.

pentru instruirea cadrelor”. Credem că se poate afjr că cei care au solicitat „notele cu memorii” erau rjp zentanţii unor cercuri mai mult sau mai puţin antisotice. Sublinierea de mai sus, care apare în original, dt* clar interesul major al Securităţii pentru percepţia lor ofiţeri asupra rolului consilierilor sovietici şi asuD subordonării faţă de Uniunea Sovietică în general. babil au existat şi tentative de reconstituire a rolului tiv jucat de consilierii sovietici în cadrul Securi taţii, pe [J intermediul celor direct implicaţi în colaborarea cu actia, având în vedere că „la retragerea oficială a reprertfanţilor K.G.B, din România170, aceştia şi-au pregătitândelete plecarea, luând din arhiva Securităţii noastre, dar mai ales din cea a fostului **S-**S-I. – toate materialecare îi interesau **într-**un fel sau altul şi pe ei şi ştergâorice urmă care să ateste ce au luat. Este posibil ca ei ş$ fi luat şi aceste materiale cu privire la Pătrăşcanu” 171.

Simultan cu generalul Evghenie, Securitatea a soliei, tat şi altor 14 foşti ofiţeri superiori să-şi redacteze „m. moriile” 172. Până în prezent, nu am identificat aceste texte, păstrate cu siguranţă în arhiva fostei Securităţi. Se

she că unul din ofiţerii implicaţi (Gheorghe Crăciun173) a fost solicitat în mod asemănător şi după 1989174.

Raportul lui Evghenie, în întregime, pare a fi intraţin-tr-un regim secret, fiind înghiţit în anonimitatea arhive

Spre deosebire de trupele sovietice din» România, repatriate inci din 1956, consüieni au fost retraşi abia în 1964. În Grigore Raduioi, opjextp. 73.

172 A-C-N-SJLS, fond Documentar, dosar 107, t 4

173 Colonelul Crăciun şi-a câştigat celebritatea mai ales în urnu activităţii de „reeducare* non violenta pe care a condus-o în penitenciarul Ai ud, la începutul anilor ’60.

174 Intervall realizat în 1995 (intitulat Nota ş>i nesemnat; a tust identificat şi pufoticat de Cristina Araseacu (Compulsie la rej-etitie Cotorxiul k Securitate GhuMihe Crăciun, în Arhivele Securităţii, vol II. IA. Semn. Bucureşti, 2006, pp. 388 – 429).

pe care o crea şi administra Securitatea. Astfel, pe ultima filă a documentului se specifică informaţia că „exemplarul nr. 2 din Memorii a fost distrus la data de 18 febr. j971” i73 Exemplarul nr. 1, identificat în cadrul Fondului Documentar, este cel pe care-l edităm în volumul de faţă.

Aceeaşi tendinţă de prescriere a memoriei istorice s-a observat şi în dacă ne putem exprima astfel, „cealaltă parte” a baricadei care părea că a apărut la sfârşitul anilor ’60 (membrii „mai liberali” ai conducerii de partid). Astfel, sub impactul diferitelor documente de partid care ofereau variante apodictice de istorie a grupului politic176, interpretarea unică a trecutului a fost dublată de conul de umbră în care s-au regăsit sursele memorialistice. Concordanţa dintre punctele de vedere ale partidului şi cele ale „braţului său armat” au dus la falsificarea durabilă a mărturiilor documentare şi la „ocultarea” celor memorialistice, chiar şi prin autocenzura ce şi-o impuneau

fostele victime ale poliţiei politice: „Prin beciurile Securităţii, zac documente esenţiale, stenogramele anchetelor anilor ’50, falsele confesiuni smulse sub imperiul torturii psihice şi fizice, veritabile piese demne de luat în consideraţie atunci când se purcede la scrierea unei istorii a comunismului românesc. Tot astfel cum, în anii celui care pretinde că a restituit sensul cuvintelor adevăr, demnitate, dreptate, **s-**a făcut tot posibilul pentru camuflarea tragediilor trecutului, pentru învăluirea atâtor suferinţe în perdeaua de fum a cuvintelor poleite. Cum altfel am putea interpreta omisiunile din interviurile acordate de victime precum Elena Pătrăşcanu revistei „Flacăra”, spre a nu insista asupra caracterului mai mult decât lacunar al mărturisirilor unor Hary Brauner, N. Carandino, sau asupra confiscării de către organele de securitate a memoriilor lui

„Veri A.C.N5. AS, fond Documentar, dosar 107. f H5 v. În Momentul 1968 fiind, pn>babit. singurul în care vin astfel de document **s-**a apropiat considerabil de mult de adevărul isto ne

Belu Silber, fost activist de seamă al partidului, inteleţ. tual condamnat în procesul Pătrăşcanu. Să spune-mir, treacă t că îndată după moartea lui fe mi-l Bodnăraş, pn. mii care au pătruns în casa defunctului nu au fost mem. brii familiei sale, ci reprezentanţii acelor omnipotente –, omniprezente organe, sosiţi anume pentru acapararea memoriilor judecate ca periculoase de către familia dom. nitoare” 177. Chiar şi scrierile lui Lucreţiu Pătrăşcanu au fost reeditate, după reabilitarea sa, numai **într-**o formă „adaptată cerinţelor ideologice”, un volum din ciclul Scrieri, articole, cuvântări fiind chiar pregătit pentru tipar în două versiuni, în funcţie de includerea sau nu a discursului de la Cluj (iunie 1946), preferâ**ndu-**se în final cea de-a doua variantă178. A fost o constantă

elaborare a unei istorii oficialea partidului comunist român, preocupare stimulată de diversele etape ale confruntărilor interne Astfel, după Plenara din mai iunie 1952, după care a fost înlăturat grupul Pauker – Luca – Georgescu, Institutul de Istorie a Partidului a primit o asemenea misiune de rescriere a istoriei P.M.R.; trei ani mai târziu, a fost creat un colectiv larg care urma să elaboreze sinteza pomenita, colectiv format parţial din activişti, 7 v.

Lipsa surselor memorialistice asupra perioadei i-a făcut şi pe unii din cei mai critici analişti ai acestui tip de surse să invoce necesitatea publicării memoriilor foştilor potentaţi ai regimului comunist, oricât de unilaterale ar fi acestea („Ar fi poate cazul ca o serie de foşti birocraţi şi politrud comunişti să găsească timpul şi decenţa de a-şi face publice amintirile. Mă refer la oameni precum ion Gh. Maurer, Constantin Pârvulescu, Alexandru Bârlădeanu, Corneli u Mănescu, Leon te Rău tu, Ilie Verdetsau

177 Vladimir Tismineanu. Arheologia terorii, ed. cât... p 253.

178 Lavinia Betea. opxit... p. 494.

179 Vladimir Ttsmaneartu. op. cit... p. 249.

Silviu Brucan, H0. Ştim că nu ne vor spune adevărul, însă măcar ceva tot vom afla din aceste întârziate confesiuni” ”»)

Trebuie spus că tocmai sfârşitul anilor ’60 (cea mai favorabilă reconsiderării surselor istorice) este perioada în care în cadrul Securităţii s-au elaborat numeroase „expertize” asupra unor texte memorialistice, în cadrul nou creatului Centru de Triere, Dispecerat, Fvidenţă, Cercetare Ştiinţifică şi Arhivă. Aceasta formula critici şi asupra mărturiilor unor personalităţi de prim rang implicate în actul de la 23 august 1944, precum în Notă cu uncie probleme referitoare la pregătirea insurecţiei

naţionale din august 1944 (1969) 182 în care erau semnalate, de pildă, poziţiile „necorespunzătoare” din amintirile generalului Dumitru Dămăceanu183.

Într-un eseu difuzat în anii ’80 la Radio Europa Liberă, Vladimir Tismăneanu descria situaţia fostului ministru de interne Alexandru Drăghici, la limita dintre anonimitatea binevoitoare şi potenţialitatea revenirii: „Puţini dintre cei ce l-au zărit în Piaţa Dorobanţi din Capitală, aşezat paşnic la cozile matinale din faţa diverselor magazine alimentare, l-au recunoscut pe Alexandru Drăghici, cândva dictatorul poliţiei politice comuniste, temutul ministru al Afacerilor Interne şi membru al Biroului Politic al Partidului Muncitoresc Român. Nimic din comportamentul

180 „Apelul” de mai sus datează din 1992. Între timp. Silviu Brucan şi-a publicat memoriile, iar Maurer, ßarlädeanu şi Manescu şi-au valorificat „amintirile” prin interviuri-fluviu, realizate de Lavinia Betea.

181 Vladimir Tismăneanu, Irepetabilul trecut, Hd. Albatros, Bucureşti, 1994, p. 175.

I «2 Vezi Florian Ba nu, „«Stejar extrema urgenţa?». Un general, trei versiuni”, în Magazin istoric, anul XXXVIII, serie nouă, nr. 8 (449), august 2004, pp. 17 – 20.

IM Acesta îşi modificase, oricum, în mai multe rânduri amintirile, de pildă trecând de la „demascarea” lui Lucreţiu I’atâtşcanu la blamarea lui.

sau actual nu trădează veritabilul său profil psiholog autenticele sale gânduri, păienjenişul de resentiment obsesii în care se complace. Chipul său imobil, privptezisă. parcă mereu la pândă, un ciudat surâs irorucmai degrabă un rictus distrat, întreaga sa mască estect* pusă pentru a-l apăra de privirile pline de reproş pe i le-ar putea arunca atâtea dintre fostele sale victime, a4 te încă în viaţă. Un lucru este însă cert: pensionarul «pensie personală»,

domiciliat în strada Sofia, estedrepte de orice chinuitoare remuşcare, îşi savurează anii bi. trăneţii în tihnă şi confort, totalmente retras din vâltoapasiunilor politice care i-au marcat tinereţea. Şi totuţ poate că mai nutreşte cine ştie ce visuri de mărire, ştie ce proiecte de răzbunare, poate că-şi imaginează, fe. del profesiei sale de o viaţă, noi torturi şi noi anchete şi. dale. Toată această introducere nu a urmărit decât şi arunce o lumină asupra situaţiei mai mult decât confo. tabue de care se bucură în România contemporană unoc care a fost denunţat în chip public drept criminal şi călău, o fiinţă care s-a făcut vinovată de comiterea celorm* abominabile abuzuri ale stalinismului în România. Pentru că nu este un secret pentru nimeni că regimurileco-munistenu-şi pedepsesc servitorii devotaţi, ci mai degrafe se debarasează de ei atunci când, dintr-un motiv sau altul, încep să devină stânjeni tori". 1*4

În acest sens, vrednică de citat ni se pare opinia lui Petre Pandrea185, unul din deţinuţii politici care au beneficiat, în penitenciarul Ai ud, de posibilitatea de a-şi redacfe

1 M VladimirTLsmâneanu, A.rheoiogui terorii, Uucurvsti, Ed. Emine-cu, 1992, p. 81-82.

** Apărător, în perioada interbelică şi belică, al militanţilor comunişti. Pete Pandrea a cunoscut ulterior două perioade de detenţie (pn-tna dintre de tara a fi fost în prealabil coridaj TiruU): 194H-1V52, 1958 – 1%; Anterior instaurării regimului comunist (între 1940 – 1*44) mai avuse* parte de patru scurte arestări, ocazionate tot de memna sa de avocat memoriile (fapt pe care l-a făcut fără a-şi falsifica în vreun fel biografia personală):

„Sistemul este unic şi nefast. Oamenii sunt buni, întocmirea şi legile sunt rele. Schimbarea nu poate purcede decât de la sistemul judiciar, de la întronarea împărţirii tripartite a puterilor în stat. Formula o

cunoaştem de la Montesquieu şi programul de îndeplinit este cel de la 9 iunie 1848 al popii Radu Şapcă, Tell, Magheru, Bălcescu şi Pleşoianu.

Repet: nu-s oamenii de vină. Sistemul este nefast.

Eu n-aş cere pedepsirea acelui psihopat locotenent-major Ştefan care ne-a ciomăgit (cu cizme, bâte şi varga de alun), nici a obscurului anchetator lihnit pentru o pită dulce, a procurorilor sau a judecătorilor antrenaţi în maşini automate judiciare şi în mascarade. Unul merită balamucul, alţii dispreţul public.

Aş cere stigmatizarea lor prin ziare şi radio, ca neruşinaţi care fac de râs noţiunea de om". 186

Un început în acest sens fusese făcut în 1968, „abuzurile" fiind generic „demascate" în adunări publice. Conform datelor centralizate în 1968, la adunările activului de partid dedicate „înfierării abuzurilor" comise de Alexandru Drăghici şi Gheorghiu-Dej au participat 30.000 de membrii, dintre care 2000 **s-**au înscris la discuţii (700 dintre aceştia luând cuvântul) 187. Pentru un timp, **s-**a continuat şi activitatea de documentare a abuzurilor, apărând, inevitabil, tendinţa de a aborda şi cazurile victimelor necomuniste ale Securităţii. În 1968 a fost elaborată chiar o Sinteză privind principalele cazuri rezultate din dezbaterea documentelor Plenarei CC. al PCR. din 22 – 25 aprilie 1968, precum şi din scrisorile adresate de unii cetăţeni Comitetului Central al Partidului (document strict

186 Petre Pandrea, Reeducarea de la Aiud, ediţie îngrijită de Nadia Marcu Pandrea, Ed. Vremea, Bucureşti, 2000, p. 469.

187 Marius Oprea, opxit., p. 280.

secret, cu antetul Secţiei pentru Controlul Muncii u N4.F.A., M.A.1. Şi Justiţie) * *. U

În ceea ce priveşte o eventuală procedură judiciari

suntem de părere că momentul prielnic acesteia a fostu. mai la sfârşitul anilor ’60, atunci când atât victimele, şi torţionarii erau în viaţă, iar societatea avea o percepe mai obiectivă asupra evenimentelor. Momentul a fostra. tat, din varii motive, între care cele menţionate mai sus credem că au avut un rol real. În situaţia dată, credem de asemenea, că înţelegerea metoticlor prin care se mani. festăţyofiţin politicii (termenul astăzi în uz) constituie **prin**opalul efort dezideratul, căruia îi va fi utilă şi parcurgerea documentelor pe care le publicăm în acest volum”.

Aprecierea lui Vladimir Tism. Incanu legată de secretele „visuri de mărire” ale lui Drăghici pare a fi fost o intuiţie corectă, din moment ce, în momentele „revoluţiei televizate” din decembrie 1989, acesta **s-**a autopre/ental ca o victimă a epurărilor politice efectuate de Nicolae Ceauşescu personal, ignorând oprobriul general cu care a fost tratat în aprilie 19681” O.

Figura de stil a ofiţerilor de Securitate pensionaţi care populează parcurile româneşti **s-**a banalizat prin utilizare uneori excesivă, fără ca prin aceasta să înceteze a fi des în Ibidem, pp. 379 – 387.

„* Dintre acestea, doc. nr. 5 a mai fost publicat recent, în Stxuntdta Structuri/cadre. Obiective şi metode, vol. I, pp. 190 – 13.

190 Tentativa lui Drăghici de revenire în actualitate nu a fost singulari. Chiar în timpul emisiei din 22 decembrie, fostul set al DIE, Nicolae Dokani, afirma, ignorându-şi, de asemenea, propria biografie în cadrul Securităţii: „Stimaţi cetăţeni ai patriei, sunt generalul-ov Ionel Doicaru Nicolae, fost prim-adjunct al ministrului de interne, apoi ministrul Turismului, până acum 18 ani, când din dispoziţiile lui Ceauşescu am fost arestat, deblocat şi urmărit în permanenţa, atât eu cât şi familia mea, pentru nicio altă vina decât pentru că eram împotriva principiilor

lui de comanda... şi de dirijare a activităţii” (Retvlutu Română indirect, vol. I, Bucureşti, Televiziunea Komân.1, IW), p 62)

vriotv.1 unei stări (IHMIO) de fapt. Cuvinte aproape identier cu cele ale lui Vladimir Tismănoanu încheie excelenta monografie dedicată de Lavinia Betea procesului înscenat grupului Lucreţiu Pătrăşcanu: „În piaţa străjuita de statuia lui Matei Corvin1” 1, un domn cu baston, elegant şi rasat, deprins să fii o chem.it «domnul profesor» de către concitadini, se plimba senin sub soarele amiezii de iarnă. Cine să-l bănuiască, în eleganta urbe clujeană care-l tratează cu mare respect do-o jumătate de secol, de ucigaş cu crima proscrisă? Cine să ştie, privindu-l, că-n urmă cu ani îşi lăuda «osul de muncitor» şi se autopro-punea «să demaşte banda de spioni şi complotişti în frunte cu Pătrăşcanu», apărând, vigilent, «organele Securităţii de mana duşmanului»? «Nu m-a recunoscut», trecând pe lângă mine1*2. Cum e să duci oameni la nebunie, cum e suiuci la moarte oameni? întrebarea rămâne în mintea altora. Pe Ioan Şoltuţiu, judecata semenilor ori Judecata de Apoi nu par a-l fi tulburat nici ziua, nici noaptea”. 11* în faţa comisiei de partid pentru anchetarea abuzurilor din cazul Pătrăşcanu, Ioan Şoltuţiu mărturisise „pe lângă faptul că erau stabilite întrebările şi ce răspuns trebuie să se obţină, dar se spunea şi prin ce mijloace. Aici nu era vorba de o palmă sau două, e [raj vorba de bătaie cu bice” w.

191 „Acţiunea” se petrece în Cluj.

1, 2 Episodul se petrecea după o tentativă nereuşită a autoarei de a-l intervieva pe fostul anchetator-şof. Şoltuţiu s-a menţinut opac chiar dacă în ea/ul Pătrâşcanu se „făcuse lumină” încă de la sfârşitul anilor ’60, eventualele nejţări neavând nicio şansă de succes (precum în cazul altor crime, ca cele de la Piteşti, unde tertipurile

justificative alt? fontilor torţionari ai Securităţii au încă o oarecare audienţa). Un alt paradox este creat de „marele respect” de care se bucura Şoltuţiu tocmai în Cluj, oraşul în care popularitatea lui Lucreţiu Pătrăşcanu este tradiţional ridicată, ca urmare a poliţiilor sale patriotice exprimate în legătură cu greva studenţilor romani din W46.

m Lavinia Betea, op. cit., p. 4W.

m Agresiunea comunismului în România, vol. I. p. 200.

În ceea ce-l priveşte pe Tănase Evghenie, în arhiv- Securităţii sunt identificabile suficiente documenteem, se înaintea pensionării lui, astfel încât conţinutul activ „taţii desfăşurate în cadrul „braţului înarmat al partidului poate fi documentat. Am selectat, pentru acest volum, număr de 17 documente, referitoare atât la cariera lui Ev. ghenie în cadrul Securităţii, cât şi la activităţile sale con. crete. Nu dorim să comentăm în plus aceste document* unele din ele pretându-se şi la o analiză contextuală fo’. clusiv anumite puncte de vedere exprimate de Iudo? Bugnariu, care sugerează un prosovietism vizibil). O pan* din documente se referă la acţiuni desfăşurate împotriva unor personalităţi, de cele mai diferite orientări: un fost membru al mişcării de rezistenţă antisovietice şi anticomuniste de la sfârşitul anilor ’40 (Ion Vulcănescu), un filozof idealist (Constantin Noica), un comunist ilegalist (Tudor Bugnariu; acesta apare în documentele procesului Pătrăşcanu, însă doar în sensul unei recomandări pentru a confirma acuzaţiile de „naţional-şovinism” aduse lui Pătrăşcanu de Pavel Apostol1*5) şi un militant de stânga, întâmplător cumnat al lui Lucreţiu Pătrăşcanu (Petre Pandrea). Remarcăm doar, în treacăt, „solidaritatea de destin” dintre manuscrisele lui Pandrea şi Nota cu memorii redactată de Evghenie. În informările elaborate ulterior

Plenarei din aprilie 1968, în virtutea hotărârii acesteia, s-a cercetat şi cazul lui Pandrea, comisia propunând reevaluarea, printre altele, şi a acestui caz. Interesant este că, pentru reanalizarea situaţiei acestuia, comisia de partid a utilizat şi manuscrisele nepublicate ale lui Pandrea, la a căror secretizare a contribuit Evghenie1 în acelaşi an. Tribunalul Suprem l-a reabilitat juridic pe Pandreaw.

m Lavinia Betea, op. a t., p. 223.

m Agresiunea comunismului în România, vol. II, p. H7.

1*7 – Ibidem, p. 87.

Importante sunt însă şi documentele pe care nu le-am indus în volum, dar care documentează toate tipurile de activităţi în care, inevitabil, un ofiţer cu funcţiile pe care le-a deţinut generalul Evghenie, era implicat, de la aprobarea unor recrutări 198, dirijarea unor agenţi 99 şi aprobarea plecării lor în străinătate (cu instrucţiuni speciale) 200, primirea unor note informative201, până la sprijinirea direcţiilor regionale pentru „reconstituirea schemelor de organizare ale fostelor partide şi încadrarea informativă cu o agentură capabilă a acţiunilor deschise” 202 sau chiar unele acţiuni speciale de mare fineţe, precum infiltrarea „falselor bande” în cadrul rezistenţei anticomuniste203. De asemenea, Evghenie a fost foarte implicat în deciziile de fixarea domiciliului obligatoriu pentru deţinuţii politici eliberaţi204, în unele cazuri opu**nându-**se, în calitate de locţiitor al ministrului afacerilor interne205, la eliberarea înainte de termen a unor deţinuţi206.

Trebuie însă spus că nu dispunem deocamdată de date despre capitole importante din biografia generalului Evghenie. Astfel, conform unui referat al Direcţiei Organizatorice (Secţia Cadre) din cadrul CC. al P.M.R.,

elaborat în A.C.N.S. AS., fond Reţea, dosar 932, f. 1. În Idem, dosar 652, f. 92, 94.

200 Wem, dosar 855, f. 37.

201 Idem, dosar 652, f. 88, 89, 91.

202 A.C. NS. AS., fond Documentar, dosar nr. 202, f. 56.

203 Idem, dosar nr. 117, vol. 3, f. 60.

204 Foarte multe aprobări de acest gen se regăsesc în Idem, dosar nr. 53, vol. 21 (passim).

205 În această calitate, s-a „bucurat” de unele aprecieri nefavorabile, precum cea exprimată de colonelul Kiss Vasile, care era de părere ci Drăghici „era înconjurat de elemente linguşitoare, de teapa lui Pascu, zis Szabó, alias Szalbert, Butica, Tănase Hvghenie, Demeter şi alţii, care îl idolizau pe Drăghici”. (Idem, dosar nr. 87, f. 157).

A A.C. NS. AS., fond Penal, dosar nr. 77 r», voi 5, f. 4H.

la 6 iulie 1959 „general maior Evghenie Atanase» im» în diferite misiuni în ţările de democraţiară din Europa şi în Republica Federativă IugosWJ (documentul nr. 5). Interesant este că nici raportul 1969, redactat de Evghenie, după cum s-a văzut, nusista deloc asupra capitolului „extern” al activităţiiprofesionale. Această reţinere poate fi şi un simptom «conspirării deosebite a acestui tip de activităţi, dar ar tea fi şi un indiciu privind zonele reale de interes alee*, lor ce au solicitat Nota cu memorii (interes manifestatlegătură cu „abuzurile” epocii dejiste), misiunile din străj. nătate nefiind catalogate ca abuzive.

Dificultăţile (obiective) întâmpinate în cercetarea is. toriei recente sunt destul de numeroase, astfel încât „misiunea” cercetătorului actual ajunge să fie comparată în sens defavorabil cu cea a colectivelor şi comisiilor de anchetă a „abuzurilor” constituite la finele deceniului al

şaptelea al secolului trecut: „Dacă ofiţerii de securitate care primiseră misiunea să documenteze abuzurile din trecut nu au putut-o îndeplini în condiţii de maxim succes, beneficiind de atuuri pe care un istoric nici nu ar putea să le viseze (apropierea temporală de evenimentele anchetate, existenţa unor martori de primă mână, acces neîngrădit în arhivele organelor de represiune, aura de omnipotenţă a «securistului»), cu atât mai ingrată apare sarcina cercetătorului ce-şi asumă riscul reconstituirii angrenajului legislativ ce a încercat să confere «onorabilitate» unui nesfârşit lanţ de crime şi abuzuri” 21*7.

Cu toate acestea, nu suntem în favoarea unui scepticism istoriografie, inspirat de lipsa de acurateţe a multor izvoare. Chiar dacă scepticismul faţă de izvoare este, parţial şi până la un punct, motivat (acesta subscriin

207 Florian Banu, „Adevăr şi ficţiune în dnmma» foi c. -, în AMiele ştiinţifice ale Universität «FJSZ? torier tomul LI, 2005, p. 391. t-„z „1*9. fedu-se, de fapt, spiritului critic general recomandat istoricilor şi nu numai contemporaneiştilor) faţă de perspectivele istoriografiei româneşti, referitor la perioada comunistă, credem că un optimism moderat208 este atitudinea cea mai potrivită.

208 Expresia „optimism moderat” este de obicei utilizată ca o portiţă de scăpare în cazul unei eventuale infirmări a „optimismului”, în ceea ce ne priveşte, am optat pentru formula „moale” a optimismului nu pentru a evita un viitor eşec, ci pentru a nu ignora voit nici dificultăţile obiective, nici anumite aprehensiuni existente în ceea ce priveşte asumarea unei analize „fără ură şi fără părtinire” a tuturor izvoarelor.

Nota asupra ediţiei

Prezentul volum reproduce, în primul rând, textul integral al Notei cu memorii de la gen. It. Evghenie

Tănase. Celelalte documente nu sunt reproduse în ordinea cronologică exactă a emiterii lor, deoarece am preferat să le grupăm după un criteriu tematic: documentele 2 – 5 reflectă cariera în Securitate a lui Tănase Evghenie, iar celelalte constituie exemple concrete ale activităţilor în care acesta a fost implicat.

Am adaptat textul normelor ortografice actuale, păstrând, totuşi, unele exprimări specifice autorului „memoriilor". Intervenţiile noastre au fost marcate cu paranteze drepte. Am corectat tacit unele greşeli evidente de dactilografiere sau unele exprimări defectuoase, greu de marcat cu paranteze drepte.

Există şi cazuri de fragmente lipsă în dactilogramă, marcate în original cu trei puncte; am sesizat situaţiile de acest gen, fiecare în parte, cu note de subsol.

De asemenea, am reprodus cu italice toate sublinierile operate de lectorii Securităţii pe dactilograma finală (fără a mai marca acest lucru prin note), având în vedere importanţa acestor sublinieri pentru „deconspirarea" problemelor considerate de interes deosebit la sfârşitul anilor ’60.

Lista de abrevieri

CC.

— Comitetul Central col. – colonel Cpt. – căpitan

D.G.I.E.

— Direcţia Generală de Informaţii Externe

D.O. (d.o.) – domiciliu obligatoriu

G A.S. – Gospodărie Agricolă de Stat

Gen. lt. (gl. lt.) – general-locotenent

GI. mr. – general-maior

HCM.

— Hotărâre a Consiliului de Miniştri

Lt. col – locotenent-colonel

M.A.I.

— Ministerul Afacerilor Interne
Mr. – maior
PCR.
— Partidul Comunist Român P.M.R.
— Partidul Muncitoresc Român Rez. – rezervă
R.P.R.
— Republica Populară Română R.P.U.
— Republica Populară Ungară T.O.
— Tebnică Operativă Tov. – tovarăş
U.R.S.S. – Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste U.T.C. – Uniunea Tineretului Comunist
Lista documentelor
1.2969 martie 8. Notă-raport a generalului-locotenent Tănase Evghenie privind activitatea sa în cadrul Securităţii.
2.2959 iunie 16. Propunere a ministrului afacerilor interne. Alexandru Drăghici, pentru numirea generalului Tănase Evghenie la conducerea Direcţiei a IV-a a MAI.
3.2959 iulie 6. Referat de cadre privind pe generalul maior Tănase Evghenie.
4.2959 iulie 23. Notă a Direcţiei Organizatorice a CC. al P.M.R. cu propunerea numirii generalului Tănase Evghenie la conducerea Direcţiei a IV-a din M.A.I.
5. /2964 noiembrie 17). Extras din stenograma şedinţei din 17 noiembrie 1964, ţinută la Ministerul Afacerilor Interne cu toate cadrele de conducere din aparatul central şi regional.
6.1956 iunie 12. Adresă prin care condamnatul politic Ion Vulcănescu este înaintat, pentru încarcerare, Penitenciarului Jilava.
7.2957 septembrie 3. Adresă de înaintare a unor documente de urmărire informativă referitoare la Valeriu Anania.
8.2962 februarie 11. Adresă către Direcţia

controlului străinilor şi paşapoarte, referitoare la Nicolae Ionescu.

9.2964 mai 26. Adresă a Direcţiei Generale a Penitenciarelor, referitoare la manuscrisele redactate în detenţie de Petre Pandrea.

10.1964 octombrie S. Adresa cu rezultatele analizei tuate la Direcţia a III-a a Securităţii asupra mani Tselor redactate în detenţie de Petre Pandrea.

11.1964 noiembrie 9. Adresă a Direcţiei a III-a cu pro nerea secretizării manuscriselor redactate în détend de Petre Pandrea”.

12.1964 august 1. Referat al Direcţiei a III-a a Securitprivitor la Cortstantin Noica.

13.1965 iunie 10. Referat cu propuneri de interceptare convorbirilor de la domiciliul lui Tudor Bugnariu

14.1965 august 18. Notă extras referitoare la intercepta, rea convorbirilor de la domiciliul lui Tudor Bugnariu

15.1965 octombrie 5. Notă-raport privind pe Tudor Bugnariu.

16.1965 octombrie 11. Notă-raport privind interceptarea convorbirilor lui Tudor Bugnariu.

17.1967 octombrie 22. Adresă de înaintare a unor note informative referitoare la Ion Vulcănescu.

Documente

1

1969 martie 8. Notă-raport a generalului-locotenent Tănase Evghenie privind activitatea sa în cadrul Securităţii

M 63 10709

M (2228) Strict secret

Nota cu memorii de la gen. lt. Evghenie Tănase

M2281

Notă

În memoriile sale, tovarăşul general locotenent Evghenie Tănase prezintă unele aspecte pe care le apreciază ca fiind mai importante din activitatea desfăşurată în cadrul aparatului de Securitate. Pe alocuri înfăţişează şi anumite aspecte din munca aparatului şi din activitatea fostei conduceri a M.A.I.

În cuprinsul memoriilor, autorul apreciază ca fiind pozitiv rolul consilierilor sovietici2 pentru activitatea securităţii statului nostru, pentru instruirea cadrelor.

Autorul nu reuşeşte să înfăţişeze în mod obiectiv cele mai caracteristice aspecte ale activităţii aparatului din diferite perioade, ci, de regulă, enunţă doar pe unele dintre ele. Sub acest aspect, lucrarea are un caracter negativist şi

1 Completare cu creion roşu.

2 Toate sublinierile din această Notă, în original.

nu ajută pe un necunoscător la formarea unei imaan, mai reale asupra luptei desfăşurate de securitatea staţi? în decursul timpului. Dimpotrivă, i-ar crea o imagina completă şi chiar deformată.

În ansamblul memoriilor, autorul apare ca omujpe. secutat de fosta conducere a M.A.I. pentru atitudinea combativă faţă de lipsurile pe care le-a constatat, ca om. care a intuit şi propus din timp o serie de măsuri ce n-au h-înţelese la vremea respect iz-a de către cei în drept, dar careu., terior **s-**au dovedit a fi juste.

Tendinţa autorului de a justifica o serie de fapte pentru. care a fost criticat, de a se dezvinovăţi, constituie o alo caracteristică a memoriilor.

Având în vedere cele de mai sus. La care se adăugat unele scăderi din consideraţiile autorului asupra unor irr, prejurări cotidiene mărunte, apreciem că lucrarea, fe această formă, nu ajută la instruirea şi educarea ofiţer; lor şi ca atare nu este oportună multiplicarea şi difuza rea ei.

Eventual, unele aspecte pot fi publicate în revista „Securitatea”.

Strict secret Ex. nr. 3

Nota cu ofiţerii din rezerva Consiliului Securităţii Starului propuşi să fie solicitaţi să scrie memorii despre activitatea pe care au desfăşurat-o în aparatul de Securitate

1. gl. lt. În rez. Evghenie Tănase – Bucureşti (lonliu)
2. gl. mr. În rez. Nedelcu Mihail – Bucureşti (Geaglă)
3. col. În rez. Crăciun Gheorghe3 – Bucureşti (Ionţiu)
4. col. În rez. Corin Aurel – Bucureşti
5. col. În rez. Dir» eseu Vasile – Bucureşti
6. col. În rez. Zâmbeti Hristache – Bucureşti

3 Conectat în original. Iniţial, Crăciun Nicolae.

7. col. În rez. Popescu Nicolae – Bucureşti (Sablici) *
$. col. În rez. Ciobanu Ion – Bucureşti
9. lt. col. În rez. Popovici Ioan – Timişoara
10. mr. În rez. Teodorescu Ctin – Piteşti
11. col. În rez. Schnelbach Martin – Timişoara
12. col. În rez. Moiş Aurel – Bucureşti
13. col. În rez. Kovacs Mihai – Tg. Mureş
14. lt. col. În rez. Păcuraru Ion – Bucureşti
15. col. În rez. Todiriu Ismail – Bucureşti

3 ex.

8.03.1969

M 228 Ex nr. 1

81 pagini în viaţa unui om apar momente cruciale, momente ce pot marca uneori un început iar alteori un sfârşit al unei anumite activităţi sau al unei anumite pasiuni.

Pentru mine, finele lunii februarie 196S5 a reprezentat tocmai un asemenea moment crucial: despărţirea după peste 17 ani de muncă în aparatul de Securitate, de această activitate, de oameni cu care am

trăit şi am luptat împreună. O asemenea perioadă de timp care reprezintă foarte mult în viaţa unui om, care aş putea spune că conturează personalitatea acestuia, aportul său social, constituie – retrospectiv privind lucrurile – o sursă inepuizabilă de amintiri. Analizând lucrurile acum, când nu mai sunt în vâltoarea evenimentelor, când fiecare din momentele trăite în aceşti ani şi-au adus contribuţia la crearea experienţei pe care astăzi o am, indiscutabil că pot privi fiecare

4 Numele dintre paranteze reprezintă adnotări. Probabil, unele dintre acestea aparţin ofiţerilor activi însărcinaţi cu obţinerea şi, eventual, adaptarea memoriilor.

11 Toate sublinierile din acest document. În original.

moment la producerea căruia am contribuit sau în luţia căruia m-am aflat, mult mai obiectiv decât ăt*” tut să o fac atunci când ele **s-**au produs. &

Un cunoscut dicton spune că: Pentru om nici oexptă nu-i prea scump plătită.

Nu mă pronunţ încă asupra adevărului prins m-ar> dicton”.

Un lucru este clar: experienţa unui om serveştecce urmează.

Cu toată modestia aş vrea ca şi experienţa mea săvească.

Voi începe cu sfârşitul.

Sfârşit de februarie 1968. Afară, vreme primă văratică, cu atât mai amăgitoare cu cât apăruse în luna gerurilor.

Împreună cu ofiţerifij cu muncă de conducere din aparatul Inspectoratului de Securitate al Municipiul-Bucureşti pe care-l conduceam, sunt convocat la Conu. totul munidpal de partid Bucureşti (se afla pe b-dul **Mă-**gheru).

Ştiam pentru ce.

Ştiau şi ceilalţi ofiţeri convocaţi la şedinţă. Ürma să ne luăm rămas bun.

Tov. Ion Stănescu, preşedintele Consiliului Securităţii Statului, anunţă oficial celor prezenţi trecerea mea în rezervă din motive de sănătate.

În câteva cuvinte, descrie în termeni elogioşi activitatea pe care am depus-o în cadrul Securităţii Statului şi mă asigură – ceea ce, mărturisesc, a reprezentat în acele momente o reală mângâiere pentru mine, care la numai 45 de ani mă văd nevoit să mă pensionez – că sunt considerat în continuare un cadru de bază al Securităţii.

Calde cuvinte mi-a adresat în scurtul domniei sale cuvânt şi tov. prim-secretar Dumitru Popa care m-a îndemnat să fac totul pentru a-mi satisface sănătatea, pentru a putea deveni din nou apt de muncă. I-am asigurat pe toţi cei prezenţi şi, prin intermediul dumnealor, conducerea partidului şi a Consiliului Securităţii Statului că mă consider în continuare un ostaş devotat al cauzei partidului şi al instituţiei, pe care am slujit-o cu capacitatea şi puterile mele. Am dorit, totodată, să-i asigur şi am făcut-o cu toată convingerea că, oricând voi fi solicitat, voi îndeplini orice sarcină ce mi se va încredinţa. Un ultimră mas-bun de la tovarăşii cu care am muncit, o ultimă strângere de mână şi iată-mă pensionar. Este o stare aparte, deosebită, pe care nu o poate înţelege în complexitatea ei decât numai acel ce o trăieşte efectiv. În primul moment nu realizezi perfect ce s-a întâmplat. Treciprin tr-o succesiune de simţăminte care de care mai antagonice în rândul cărora primează cele de amărăciune. Din când în când câte o încercare palidă, timidă de autoconsolare. Dar imediat locul încercărilor de împăcare cu soarta este luat de aceeaşi grea amărăciune care se amplifică, se amplifică mereu. Cu toate încurajările primite

de la unii tovarăşi, începi să te simţi pe undeva un neajutorat. Parcă ţi **s-**au rupt toate legăturile cu viaţa, cu societatea. Parcă eşti un naufragiat singur în imensitatea oceanului, în faţă cu certitudinea incertitudinii viitorului.

Pe lângă această deosebit de apăsătoare stare sufletească – ca şi când numai ea nu ar fi fost suficientă – vine să se mai adauge şi o deplorabilă stare a sănătăţii, pe care în anii de zbucium şi eforturi neîntrerupte, am lăsat-o pe un plan secundar, astăzi spu**nându-**şi necruţător cuvântul, făcând din mine un om de-a dreptul invalid.

Caruselul simţămintelor contradictorii continuă. Şi persistă mult timp. În general, vrei să rămâi singur cu gândurile tale. Te deranjează până şi apelurile la calm, la luciditate ale soţiei şi copiilor. Apoi a venit o vreme pe care aş numi-o [al sedimentări [il. A început să se manifeste mai clar distincţia dintre raţiune şi sentiment. Am început să fiu tot mai convins că nu am dreptul să abdic de la obligaţiile mele sociale, familiale şi mai ales de la

«În tir comunist. ob%atu ce-mi nev în duar's y

I-ar mai apa au început aznirttuiie.

Seest sieur le bătrâneţe, spun unii.

r\Mie, aş spune eu. dorinţa zndi Wdului de înx/Or acare, de bilanţ al celor bune şi ai celor mă; p-” – 1 dta viâta 9 actnitatea sa.

Am primit apoi o dovadă – care m-a bucurat că otai pot şi trebuie să fiu urii: am fost solicitai de conducerea Consulului Securităţii Statului să-mi irfi-tisesc în scris experienţa – bogată, aşa cum au apre-sv ceicompetenţi – ceforcareacuvează în continuareir fr. ratu! de Securitate-Sî amintirile, care a tun ci cinr. deapănă pe suportul unei utilităţi, poartă oarecurr. sr-prenta haoiâcuhil au început să se ordoneze, să se ssa & mauzeze.

Aş vrea să accentuez, pentru a-i pune de la încep? în cunoştinţă de cauză pe cei care vor ari aceste însemnări,

că este cu torul departe de mine gândul de a încerca să înfrumuseţez **într-**un fel sau să degenerez cuir/. Şi esenţa evenimentelor cândva petrecute, nici să le dau e interpretare de conjunctură.

De asemenea, aşa cum am încercat în întreaga mea activitate, mă voi strădui şi acum ca oamenilor cu care avenit în m**ut**-i atât în calitate de subordona t sau de se: să nu le atribui calităţi ori defecte despre existenţa cărora să nu fiu convins. Singurul lucru pe care îl voi încerca va fi acela de a**-**mi folosi maturitatea şi experienţa de astăzi, dobândite mai ales după apariţia documentelor de partid care au sintetizat analiza muncii de Securitate făcută în plenarele CC al PCR., pentru a putea elimina cât mai mult subiectivismul în aprecierea evenimentelor pe care le**-**am trăit, a oamenilor.

M-am născut în luna martie 1923, în Bucureşti.

UUL muncitor (\infalor de pamev

fin c-s* panntescă. alături de fratele şi sora mea tam**-**tw ce>t muncitorii am trăit o viaţă lipsită de bucurii. aşa ex-m au trăit tatii fiü de muncitori. Spun aceasta dewiredes* inù plăcea învăţătura, am te*>t eliminat la sfârş»**-**t-l trimestrului doi din clasa l de liceu, pentru neplata uxekv şev Aare; resem**nându-**nü. am fost nevoit să optez pentru învăţarea unei meserii-UX? şi aveam un fizic debil Jim ajuns de am învăţat meseria de cazangiu şi paralei cu învăţarea meseriei pe lângă cele 3 clase primare am urmat şi cursurile şcolii serale de ucenici cu o durată de trei ani.

În luna septembrie 193S am ieşit lucrător, însă găsirea unui loc de muncă constituia o grea problemă. Voiam să lucrez **într-**o mare uzină atât pentru a putea să**-**mi rerfecţionez calificarea, cât şi pentru a avea asigurată **–** în măsura în care în acele timpuri aceasta putea constitui o

asigurare – o angajare de cât mai lungă durată Pentru aceasta, timp de o lună. zilnic am bătut drumurile la poarta uzinei Malaxa, însă mereu eram respins de la angajare datorită fizicului meu debil. Patronatul avea nevoie de muncitori cât mai solizi pentru a putea rezista condiţiilor vitrege de muncă ce existau în uzină. La ieşirea muncitorilor din schimb un cunoscut îmi prezentă un şef de echipă pe care-l întreb cum aş putea tace să reuşesc să mă angajez în uzină. Acesta îmi spune că mă poate recomanda unui maistru care are posibilitatea de a mă ajuta la angajare – în cazul în care sunt dispus să-i cedez acestui maistru salariul ce-l voi primi pe două luni de zile. Neavând altă ieşire din situaţie am acceptat şi aşa **s**-a făcut că în luna octombrie 1938 am reuşit să mă văd angajat în Uzina „Malaxa", astăzi Uzinele „23 August", maistrul respectiv luându-m**i** bani [il, eu doar semnând statul de plată.

În uzină am avut fericirea de a cunoaşte câţiva muncitori cu o bogată educaţie revoluţionară care **s**-au ocupat de mine pentru a-mi forma o conştiinţă de clasă cât*, sănătoasa. Prin intermediul unuia din aceşti muncit* am ajuns ca în vara anului 1941, să mi se facă legats, cu organizaţia revoluţionară a tineretului cornut (UTC) în cadrul căreia ca secretar de celulă mi-am dfăşurat activitatea până la 23 August 1944. De altfel, acân (1**41) este anul pe care partidul mi l-a recunoscutan al încadrării mele în PCR. Imediat după 23 Auguj. 1944 am fost trimis să lucrez în activul Judeţenei LTCN. fov, apoi în diverse funcţii în aparatul de partid al Comitetului orăşenesc Bucureşti, ajungând în primăvară anului 1950 şef de secţie M.A.I. în Secţia admirustrativ-po. litică-a CC. al PCR*

Primele mele contacte cu munca de Securitate

Prin natura atribuţiunilor prevăzute în regulamentul de funcţionare a Secţiei administrativ politice, trebuia ca

împreună cu instructorii din sector să exercităm controlul de partid asupra muncii întregului aparat al MAI. Treptat, pe măsură ce timpul trecea, şi noi ne familian-zam cu specificul problemelor de muncă ale unor compartimente ale M. AI., am reuşit să îndeplinim atribuţiile ce ne reveneau. Excepţie de la această situa ţie o constituie organele de Securitate, unde şefi de direcţii centrale – cu care căutam să discutăm probleme ale muncii lor – ne răspundeau invariabil: „Dacă primim aprobarea de la ministrul Teohari Georgescu putem să discutăm”. Or, poziţia lui Teohari Georgescu7 faţă de atribuţiunile Secţiei CC al PCR. Îmi era cunoscuţi din următoarea împrejurare:

— Corect PMJ? «J «««wfcPO. Ia Congresul IX (1965).

k> ZTJi-Partidul Comunistdin li PTF rifni urmainr nr. tu ffiffa Jiu i J.

Dupé ce este ricolu la MJSC03 ” «erbelicJ r w secret sovietic, este

Cpt Dinu Stan, secretarul unei organizaţii de baza din Direcţia Generală a Securităţii Statului, a criticat printr-un articol la gazeta de perete pe un ofiţer.

Generalul maior Mazuru Vladimir8, nefiind de acord cu conţinutul articolului, ce viza pe acel subordonat al itestat şi condamnat. În 1941, la 10 ani de închisoare, fiind amnistiat U 25 august 1944. În perioada 1944 – februarie 1945 a deţinut funcţia de subsecretar la interne, ca reprezentant al Partidului Comunist, iar după 6 martie 1945 cea de ministru de interne, funcţie pe care a deţinut-o până la 28 mai 1952. Este unul din principalii ctitori ai represiunii politice, adoptând metodele de lucru sovietice în cadrul aparatului de Securitate. La 26 mai 1952 însă, cu ocazia Plenarei CC. al PMJR. din 26 – 27 mai 1952, prezidată de Gheorghe Gheorghiu-Dej, s-a decis demiterea lui Teohari Georgescu din toate funcţiile de partid şi de stat. Din acel moment a devenit „obiectivul” Securităţii şi

timp de trei ani (1953 – 1956) a fost arestat şi anchetat, fără a fi însă judecat şi condamnat. După eliberare este numit în funcţia de director la întreprinderea Poligrafică „13 Decembrie 1918”. În 1968 a fost reabilitat de Nicolae Ceauşescu, ocupând însă, între 1972 şi 1974, şi poziţia de membru supleant al CC. A deţinut funcţii foarte importante şi pe linie de partid: membru al CC. al PCR./PM. R. (1945 – 1952), al Biroului Politic al CC. (1945 – 1952), al secretariatului CC (1945 – 1952), al Biroului Organizatoric al CC (1950 – 1952) – Florica Dobre. coordonator, Liviu Marius Bejenaru, Clara Cosmineanu-Mareş, Monica Grigore, Alina Ilinca, Oana Ionel, Xicoleta Ionescu-Gură, Elisabeta Neagoe-Pleşa, Liviu Pleşa, Membrii CC. al PCR., 1945 – 19S9. Dicţionar. studiu introductiv de Xicoleta Ionescu-Gură, Ed. Enciclopedică, Bucureşti. 2004, p. 287.

— Vladimir Mazuru (Ma/urov, n. 1915). Recrutat de serviciile secrete sovietice, în 1947 a fost numit şef al Direcţiei de Cadre din Ministerul Afacerilor Interne, calitate în care contribuie la înfiinţarea şi organizarea Securităţii conform modelului sovietic. A fost înaintat la gradul de general maior şi în toamna anului 1948 a devenit directorul general adjunct al Direcţiei Generale a Securităţii Poporului, devenind apoi unul dintre cei mai cunoscuţi anchetatori ai acestei instituţii. În 1952 eşuează în misiunea de arestare a unui grup de **pa**raşutişti. Asemenea eşecuri l-au determinat pe Alexandru Drăghici să-l sancţioneze, atribui**ndu-**i funcţii mai puţin importante (deşi în iulie 1953 era încă şeful Direcţiei a IV-a Contrainformaţii Militare). În iulie j. fost trecut în rezervă, fiind mai târziu numit ambasador la său, a cerut secretarului organizaţiei de bază să scoa. articolul deja gazeta de perete. Acesta refuzând, g-raj % Mazuru Vladimir a scos articolul şi l-a rupt.

Fiind sesizat în legătură cu acest fapt, am invitat la

sec. Ţie pe generalul Mazuru Vladimir pentru a discutatziţia sa.

Peste câteva zile am fost chemat la Teohari George cu care m-a întrebat de ce mi-am permis să-l chem pege-neralul Mazuru Vladimir, deoarece – spunea el – activiştii Secţiei CC. al PCR. n-au dreptul să intre în problemele aparatului de Securitate.

Am răspuns că în regulamentul secţiei, aprobat de Biroul Politica! CC al PCR., aparatul de Securitate nu este exceptat de la controlul de partid. Enerxrat, Teohari Georgescu îmi spune că „atâta timp cât voi conduce aceasta instituţie nu voi permite nimănui şi mai ales unor civili chiar dacă ei sunt activişti ai CC. al P.C.R. să se amestece deoarece aia totul este deosebit de secret”. Datorită acestor oprelişti, familiarizarea mea cu problemele muncii de Securitate se făcea deosebit de anevoios, deşi trecuse un an de zile de când conduceam sectorul M.A.I. În faţa un [ei] asemenea stări de lucruri, în iunie 1951 **s-**a hotărât, la nivelul conducerii de partid, ca activiştii sectorului să fie încadraţi ca ofiţeri ai M.A.I., eu primind gradul de locotenent colonel. Cu toate acestea, lucrurile nu **s-**au schimbat prea mult, accesul nostru la problemele Securităţii limitâ**ndu-**se la contactul cu IDirecţia de cadre în probleme de numiri sau promovări a [lej unor tovarăşi în diverse funcţii, precum şi la contactul cu aparatul po

Varşovia, moment din care nu se mai cunosc detalii despre cariera sa (Securitatea. Structuri/cadre. Obiective şi metode, vol. I, 1948 – 1967, documente editate de Florica Dobre coordonator, Florian Ba nu Theodor Bărbulescu, Camelia Ivan Duică, Liviu Ţăranu, Ed. Enciclopedică Bucureşti.2006MVU – nvœcispiannna/ şi poliţie politică, Ed. Ehon, Bucureşti, pp. 181-182)

litic care pe atunci în şedinţele organizaţiilor de bază

discuta aproape în exclusivitate numai probleme ale mundi de partid, problemele profesionale constituind un subiect inabordabil.

Abia la începutul verii anului 1952, când Drăghid Alexandru a fost numit ministru, activiştilor Secţiei CC. al PCR. li **s-**a permis accesul la problemele aparatului de Securitate, participând pe lângă şedinţele de partid şi la unele şedinţe de analiză anuală a muncii profesionale la care participau şi şefii regiunilor de Securitate.

Aşa am ajuns în situaţia de a cunoaşte9 mai bine anumite principii şi metode ale muncii de Securitate precum şi o serie de cadre de conducere atât din aparatul central precum şi [di] n cel teritorial.

Prima misiune cu caracter de Securitate în vara anului 1952, un deţinut ce se afla internat în spitalul penitenciarului Văcăreşti a trimis la CC al PCR. O scrisoare prin care cerea să fie trimis un activist căruia să-i spună lucruri de o importanţă deosebită.

Această însărcinare mi-a fost încredinţată mie.

Luând legătura cu el, acest deţinut, după o îndelungată ezitare – fii**ndu-**i teamă să nu fiu de la Securitate, în care n-avea încredere – mi-a vorbit despre o serie de fapte deosebit de grave comise în penitenciare de către unii deţinuţi legionari. Raportând cele aflate de la acest deţinut, conducerea de partid a hotărât ca un colectiv compus din activişti de partid să înceapă o andietă (din acest colectiv am făcut şi eu parte). Şeful colectivului a fost numit Ady Ladislau10, considerat ca având oarecare

9 Cuvânt corectat în original. Iniţial: „situaţia de a înţelege”. Fragmentul privind cadrele de conducere este marcat cu semnul de întretădv Ladislau (n. 1911), ilegalist condamnat în lotul Anei Pauker, în 1937 în 1952, după căderea „deviatorilor de dreapta”, este numit experienţă, deoarece lucrase după 23 August 1944 în „nţie. Pentru

începerea anchetei au fost aduşi – în aiJ.O, Regiunii de Securitate Ploieşti – câţiva deţinuţi legi Ona 1 indicaţi de cel ce sesizase problema.

Din anchetă a reieşit că un grup de legionari aflaţi- Penitenciarul Piteşti, începând cu anul 1949, au specu. lat concepţia unor factori de conducere din Securitate „care îşi propuseseefră] să întreprindă măsuri de reeduc*, re a legionarilor aflaţi în p>enitenciare – oferindu-se sprijine” această acţiune cu anumite „metode tari” deoa. rece susţineau ei [că] legionarii sunt greu de convins.

Speculaţia a constat din aceea că a reuşit să convingă cănu-i suficient să se facă muncă de reeducare, ci să se recurgă la „autödemascare” care, spuneau ei, constituie o dovadă concretă că deţinuţii se debarasează de fanatismul legionar11.

Promiţând că, în plus, din aceste „autodemascări”, e vor obţine o serie de materiale pe care organele de anchetă, precum şi instanţele de judecată nu reuşisefrăj să le afle. Propunerea lor a fost acceptată, deşi aceste „au tedemascări” se făceau cu preţul unor constrângeri fizice şi psihice, care au atins gradul unor adevărate atrocităţi, mergând până la omorârea unor deţinuţi. Deşi în urma verificărilor făcute de organele de Securitate rezulta ci aproape totalitatea acestor „materiale” obţinute din demascări erau lipsite de adevăr, totuşi se accepta continuarea „autedemascărikir”, închizându-se ochii faţă de mefexiele inumane ce se foloseau. Mai mult, această acţiune a fost extinsă în luna aprilie 1951 şi la penitenciarul Gherla.

ministru adjunct la Interne, coordonând în această calitate Direcţia Generală a Penitenciarelor. Este scos de la conducerea acestei direcţii în 1955, iar în 1959 este eliminat din MAI. şi chiar arestat, sub acuzaţia de a fi fost informator al Siguranţei (Marius Oprea, Hamihtatco

râului. O istorie a Securităţii în documente, 1949 – 1989. studiu introductiv de Dennis Deletanf, Ed. Pbtirom, Iaşi, 2002, p. 560).

— Ultimele două paragrafe adnotate: „Mai clar şi mai pe larg”.

La un moment dat, din anchetă a rezultat că adevăratul scop urmărit de iniţiatorii „autodemascărilor era acela să informeze comandamentul legionar cu cele recunoscute în anchete de către legionarii condamnaţi, dar mai ales cu ceea ce nu spusese [ră] în anchetă şi care, aflate de Securitate, putea [u] duce la arestarea celor vizaţi.

Un alt aspect declarat de iniţiatori era acela că acel deţinut care în urma bătăilor le-a vorbit ceea ce nu spusese în anchetă trebuia să fie omorât deoarece îl considerau periculos pentru ei, putând oricând să spună şi Securităţii ceea ce le spusese lor.

Ajunsă într-un asemenea stadiu, ancheta devenea foarte grea, la aceasta concurând două elemente: legea tăcerii, pe care o adoptaseră] cei anchetaţi, precum şi lipsa totală de experienţă în materie de anchetă, ce handicapa colectivul de activişti însărcinat cu această misiune. În acest stadiu, ancheta a fost preluată în principal de ofiţeri de Securitate care au dus-o până la proces. Ulterior am aflat că nici în final lucrurile nu s-au elucidat complet.

Un lucru a rămas pentru mine cert, şi anume că din cele petrecute în penitenciarele Piteşti şi Gherla, organele de Securitate au fost serios compromise şi prin acţiunea lor – ceea ce a fost mai dureros – s-a aruncat o lumină urâtă asupra politicii partidului nostru.

Martor al unor evenimente mai importante

Lucrând în continuare la Secţia administrativ politică a CC. al PCR., am fost promovat ca adjunct al şefului secţiei şi apoi ca şef al secţiei, fiind avansat în iulie 1952 la

gradul de colonel. În această postură, contactul meu cu ministrul Drăghici Alexandru a fost mai frecvent, ajungând să cunosc „preocuparea” sa de a înlocui o mare parte din cadrele de conducere din aparatul central de Securitate. La întrebarea mea dacă o asemenea înlocuire masivă de cadre nu va afecta negativ munca – deoarece niciunul din cei vizaţi pentru a fi aduşi nu are cury ţinte în acest domeniu – mi-a răspuns că vrea cacir*” nere, de perspectiva, şi că aceştia vor învăţa relativ repi munca, având în acest sens asigurat un sprijin larçtmriea consilierilor sovietici12. Aşa s-a făcut că din vara ar7 lui 1952 până în vara anului 1953 au fost aduşi din râtul de partid circa 25 de tovarăşi.

Este un fapt ce nu poate fi contestat de nimeni că tru toţi aceşti tovarăşi nou veniţi a trebuit un timp dev:, de lung până ce s-au familiarizat cu munca de Secunta> au început să o înţeleagă şi să poată fi puşi în situaţia c. a da rezultate. Nemaivorbind de atmosfera agitata ce *. crease – şi nu Oră motiv – în aparatul de Securitate, cier că Drăghici Alexandru aduce acest lot masiv de activişti partid deoarece n-are încredere în cadrele ce fuseseră proinovate de Teohari Georgescu şi care lucraseră cu acesta în septembrie 1952 s-a luat măsura desfiinţării aparatului politic din Securitate. Prin această măsură se urmărea a se pune capăt unor stări de lucruri destul de negative, şi anume:

Munca politică din unităţile teritoriale de Securitate era încredinţată ofiţerilor locţiitori politici care, de reguli erau oameni foarte tineri, cu o slabă capacitate şi mai ales ca pregătire politică. Iar în centrală era asigurată de Direcţia Politică. Obiectul şedinţelor de partid se limita, de regulă, la prelucrarea şi apoi seminarizarea temelor sau lecţiilor trimise de Direcţia Generală Politică a M.A.I.-ului astfel că, aşa. cum am arătat mai înainte, aceste şedinţe nu

erau legate şi de aspectele muncii profesionale.

În plus, existenţa aparatului politic în Securitate excludea indirect controlul organelor teritoriale ale parţi

12 Adnotare: de ce făcea acest lucru?”

jalui «sufca muncii Securităţii Statului, ceea ce se dovedia fi de-a dreptul anormal.

t\i «tă cu desfiinţarea aparatului politic, viaţa de pamd din Securitate a trecut sub îndrumarea şi controlul di-fçct «1 organelor teritoriale de partid. Aceasta constituind, dup* mine, un moment deosebit de important ce a marcat sfârşitul unei perioade în care Securitatea era singu-ntl organ de stat asupra căruia organele de partid nu aveau posibilitatea de a le cunoaşte şi controla activitatea desfăşurată.

Privită în evoluţia ei ulterioară, această măsură – trebuie spus – a rezolvat numai parţial deziderat ce a impus-o, aeoarece dreptul de a controla toate aspectele muncii de Securitate a fost acordat numai prim-secretarilor comitetelor regionale de partid şi unui singur instructor special însărcinat cu această misiune1!

Pe parcurs însă, şi mai ales când Drăghici Alexandru a fost ales membru supleant al Biroului Politic al CC. al RM. R. datorită acestei funcţii, la care **s-**a adăugat şi atitudinea lui de timorare a unor tovarăşi prim-secretari regionali, care considerau necesar să ridice – cu diverse prilejuri – anumite probleme referitoare la unele aspecte negative din munca organelor de Securitate, controlul de partid – atât de necesar – **s-**a redus treptat pe parcurs, de fapt, la o simplă ficţiune, având consecinţe din cele mai nefaste14.

Îmi este încă viu în minte un exemplu: după evenimentele din toamna anului 1956 din Ungaria la o şedinţă ţinută la CC al PCR cu tov. prim-secretari ai comitetelor regionale de partid şi şefii direcţiilor regionale

de Securitate, tovarăşul Vaida Vasile15, prim-secretarul regiunii

13 Adnotare greu descifrabilă, „de scos” sau „de sus”.

14 Adnotare, „dezvoltat acest aspect”.

«Vasue Vaida (1909 – 1987), membru al CC. al P.C.R./RM. R. (1945 – 1955., 1960 – 1974). membru supleant al CC (1945 – 1960) etc. În

Cluj a spus că, după părerea sa. Securitatea locală a ar tat prea mulţi cetăţeni de origine maghiară.

În loc să fie lăsat să-şi expună tot ce avea de spussau să fie lăsat ca la urmă şeful regiunii de Securitate să dea explicaţiile necesare, Drăghici Alexandru intervine imediat, întrerupe pe vorbitor, replicând: „N-au fost arestaţi prea mulţi, ci prea puţini”. Aceasta a făcut pe vorbitor să renunţe a mai continua ceea ce avea de spus, iar alţi vorbitori n-au mai ridicat în cuvântul lor – deşi probabil că aveau probleme – nimic important.

Asemenea cazuri au fost mai multe şi petrecute înainte de 1956, când s-a produs cazul dat mai sus, însă cu toate eforturile făcute de a mi le reaminti n-am reuşit, dar am convingerea că cei ce l-au cunoscut cu adevărat pe Drăghid Alexandru pot confirma afirmaţiile mele făcute mai sus16.

Un alt eveniment nu lipsit de semnificaţie în ceea ce priveşte istoricul muncii de securitate a fost următorul:

La 20 septembrie 1952 la nivelul conducerii de partid s-a apreciat şi ca atare s-a hotărât ca M.A.I. să fie despărţit în Ministerul Securităţii Statului şi Ministerul Afacerilor Interne. Această măsură considerată la vremea respectivă de toţi factorii ca fiind foarte bine-veni tă şi tot atât de utilă a avut darul pe de o parte de a descongestiona pe fostul ministru de un volum foarte mare şi variat de probleme, dândui posibilitatea [de a se ocupa

mai atent de cele ce-i reveneau după despărţire, iar pe de altă parte – şi aceasta era deosebit de important – să se poată compartimenta mai riguros munca.

momentul acţiunii descrise mai sus, Vaida era prim-secretar «il Comitetului regional de partid Cluj (numit în acelaşi an), dar şi deou tat ales în regiunea Cluj (în întregul interval 1948 – 1969) – Floria nâl şi colab... Membrii CC. ai P.C.R... p. 603. Cd Uobrv

Adnotare: „şi alte cazuri”.

Încă de ia despărţire, Orăghici Alexandru, rămas ministru al securităţii statului şi-a manifestat deschis nemulţumirea, afirmând că „Munca de Securitate se leagă organic de cea a miliţiei şi a penitenciarelor” şi ca atare este necesar să se revină asupra hotărârii.

De fapt, după părerea mea, consider că motivele ce l-au determinat să manifeste o asemenea poziţie erau tendinţele ce-l caracterizalul de a fi şeful unui minister cât mai mare cu putinţă şi de a demonstra că are capacitate şi pricepere în cât mai diverse probleme, începând cu munca informativă în exterior şi în interior şi până la obţinerea de producţii cât mai mari, la aur şi neferoase (prin preluarea acestor mine), cereale, la creşterea animalelor şi a păsărilor (prin preluarea unor G...S.), rezultate cu care îi plăcea să se mândrească în mod deosebit.

Aşa **s-**a făcut că, datorită „argumentelor” pe care le-a adus, Drăghici Alexandru a reuşit să „convingă” conducerea de partid să revină asupra hotărârii din 20 septembrie 1952 şi să se reunifice cele două ministere sub titulatura de MA. I., eveniment ce **s-**a produs la 7 septembrie 1953, deci la mai puţin de un an de zile.

Venirea mea în aparatul de Securitate în luna octombrie 1953, Chişinevschi Iosif17, care era legătura secţiei cu conducerea, mi-a adus la cunoştinţă hotărârea Secretariatului CC. al P. CR, că sunt eliberat

17 lostf Chişinevschi (Iosif Roitman, 1905 – 1962), membru al partidului comunist încă din 1928 (când suferă şi o condamnare la închisoare, de 2 ani şi 6 luni). Una din figurile emblematice ale regimului condus de Gheorghe Gheorghiu-Dej, Chişinevschi a fost membru al CC. al P. Od. R. (din 1931) şi al CC al P.M.R. (1945 – 1960), al Bimului Politic al CC. (1948 – 1957), al Secretariatului CC (1948 – 1954 şi 1955 – 1957), vicepreşedinte (1950 – 1954) şi prim-vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri (1954 – 1955) – vezi Florica Dobre şi colab., op>. cât., pp. 149 – 150.

din funcţia de şef al Secţiei administrativ noi» P.C.R. şi sunt numit în funcţia de adjunct „H\ afacerilor interne, cu care prilej sunt avans.lt? inis%* general maior. „Kr „şi.

Eram printre ultimii din lotul de activişti ai r tutui Central care erau trimişi să lucreze în M A i în primăvara acestui an împlinisem etatea delii la pregătirea mea şcolară, despre care ani vorly **tr-**un capitol anterior, se adăugase, după 23 August! o şcoală de partid de şase luni făcută în anul llM8 Şi Universitatea serală de marxism-leninism de pe» CC. al P.C.R., absolvită în anul 1953. hM

Atât etatea, care nu-mi permitea să am o suficientă. perienţă a vieţii, cât şi nivelul de pregătire generală, ciat de mine atunci – în raport cu cerinţele unei asenufuncţii în M.A.I. – la un nivel ce mă va face să mă de! cure mai greu, m-a făcut să spun lui Chişinevschi iOsif că trimiterea mea la M.A.I. Îmi dă un sentiment de tvţi. nere şi chiar îngrijorare, deoarece consider că nu ani pe... gătire şi nici vocaţie pentru o asemenea muncă şi ca attiri> probabil că nu voi reuşi să fac faţă acestei sarcini Acosta m-a contrazis, spu**nându-**mi că mă vede capabil, ca într-un timp relativ scurt să intru în mod corespunzător în probleme şi că voi avea posibilitatea să-mi fac studiile cerute de o asemenea funcţie.

Prezentându-mă la Drăghici Alexandru, acesta mă întreabă de ce am manifestat reţinere de a veni la M.A.I. (deci Chişinevschi îl informase).

I-am răspuns că de teamă că nu voi reuşi să fac faţă sarcinilor. M-a asigurat că mă va ajuta să învăţ cât mai repede meseria de securist şi că pentru aceasta voi fi ajutat în mod substanţial mai ales de locţiitorul primului consilier sovietic.

La ora aceea, pentru orientarea muncii de securitate nu existau „Directive”, ci doar câteva ordine care reglementau unele probleme. Şi astfel, posibilitatea pregătij pe baza studiului unor lucrări de specialitate tipărite, raca şi inexistentă. De aceea pentru a intra în atmosferă], mfocut n. Pe* unele lucrări beletristice cu caracter de liuincA informativă, editate în anii anteriori de către Direcţia Generală Politică.

În primele luni de activitate îmi puneam diverse întrebări, ca de exemplu: care-i diferenţa dintre o casă conspirativă şi una de întâlniri18, care-i diferenţa dintre un dosar de verificare şi cel de acţiune informativă 4 sau diferenţa dintre Iun] informator calificat şi cel necalificat70 şi ca acestea multe alte întrebări.

„Casa conspirativă este un apartament – la dispoziţia organelor Securităţii – în care au loc întâlnirile lucrătorilor operativi cu informatorii. Aceste case trebuie să fie bine conspirate de vecini, sub formă de locuinţă, instituţii sau întreprinderi”; „Casa de întâlnire este un apartament, proprietatea vinei persoane particulare, o întreprindere sau instituţie, care în baza unei convenţii este folosita vremelnic de organele Securităţii Statului pentru numea informativă” (Ministerul Afacerilor Interne, Directum despre mimat cu agentura (uz intern), 1951, pp. 15 – 16).

W Ce e două tipuri de dosare aparţin, deopotrivă, categoriei dosarelor informative (de urmărire). Diferenţa

dintre ele constă în faptul că dosarul de verificare informativă avea o durată limitată în timp (de regulă 6 luni), şi conţinea materiale de primă sesizare informativă, pe când cele de urmărire informativă (acţiune informativă, conform exprimării din document) erau deschise pe o perioadă nedeterminată, ca urmare a „confirmării suspiciunilor” din dosarul de verificare şi ocazionau utilizarea metodelor avansate de urmărire (inclusiv fila), interceptări de convorbiri şi corespondenţă etc.).

w „Informatorii calificaţi sunt acei informatori care, prin aptitudinile, trecutul şi legăturile lor, au posibilitatea să pătrundă în mijlocul elementelor subversive şi să ducă acţiuni informative împotriva acestora. Adeseori, organele Securităţii Statului recrutează astfel de informatori din mijlocul elementelor străine de clasa muncitoare sau compromise prin legăturile sau activitatea lor criminala dusă **împo**triv Republicii Populate Române. Informatorii calificaţi pot fi recru-/ k din mdurile elementelor patriotice, care se răsese în mijlocul taţi Ş> legături cu elementele subversive şi pot pătrunde persoanele» «posibilitatea să ducă acţiuni informative împoan mijlocul io «au* *

Cât priveşte promisiunea de ajutor din partea minitrului mai puţin se putea vorbi, deoarece mereu era foal ocupat”.

Singura speranţă îmi rămânea consilierii] sovietic, despre care am vorbit mai sus şi care m-a ajutat cu adevărat substanţial, deoarece de la el primeam răspuns la întrebări ca cele de mai sus; de asemenea, o bună perioadă de timp, cu sprijinul său rezolvam majoritatea problemelor şi tot cu el am făcut primele mele deplasări la regiunile de Securitate, intrând în contract cu munca acestora şi învăţând srjedfâcul muncii fân] teritoriu.

Ulterior, prin 1954 – 1955, simţind mai pregnant rămânerea în urmă, împreună cu alţi tovarăşi din aparatul

de Securitate am luat hotărârea de a ne completa studiile Drăghid Alexandru a avut o ieşire destul de dură, afirmând: „Ce, v-a [uj intrat în cap tendinţe de îmburghezire, de căpătuială, ce urmăriţi prin completarea studide-” I-am răspuns că viaţa cere aceasta, că munca ne depăşeşte. A reacţionat prin a spune: „Este suficient să vrei să triva acestora. Ei au ca acoperire o legendă studiata în mod detaliat, care îi caracterizează ca elemente străine de clasa muncitoare, ce au legături cu elementele subversive, sau duc o activitate criminală”.

„Informatorii recalificaţi sunt acei informatori care, din însărcinarea organelor Securităţii Statului, depistează persoanele suspectate de activitate duşmănoasa, clarifici starea de spirit şi purtarea acestora, descoperă şi comunică date în privinţa a tot felul de lipsuri şi evenimente din cadrul obiectivelor şi problemelor deservite de ser* viciile noastre informative (manifeste, inscripţii, accidente, acţiuni cu aspect de sabotaj şajnxl.), însă aceşti informatori necalificaţi, fiind lipsiţi de aptitudini şi posibilităţi contrainformative, iar câteodată 91 de experienţă, nu au posftnlitate să pătrundă în mijlocul elementelor subversive şi ducă acţiuni informative împotriva lor Uv obicei, informatorii necalificaţi se recrutează din rândul cetăţenilor patrioţi”.

Definiţiile de mai sus sunt preluate din Ministerul Afacerilor Interne, Otrectina despre munca cu mgenturm (uz mirm), 1951, pp8 – 9 Menţionam ci după 1967 se renunţă la distincţia dintre informatom calificaţi şi cei necalificaţi.

ruinceştişiatunci te poţi descurca”. Aceasta atitudine faţa je completarea studiilor a făcut pe mulţi tovarăşi să renunţe de teama unor repercusiuni, alţii le-au urmat însă pe ascuns. Efectul acestei rămâneri în urmă n-a întârziat să-şi arate roadele în toate sectoarele muncii de

securitate.

În ceea ce mă priveşte, mult mai târziu, abia în 1965 şi oarecum pe ascuns, am reuşit să termin la fără frecvenţa şcoala medie şi facultatea de drept, sacrificândndu-mi în aceşti ani tot timpul meu liber, neprimind nicio zi permisie, deoarece ministrvil nu accepta acest lucru, deşi exista un H. OM. care prevedea acordarea unor asemenea permisii pentru susţinerea examenelor. Abia după ce tov. Onescu a preluat conducerea ministerului s-a dat curs deosebit de accentuat, creând u-se cu adevărat condiţii pentru completarea studiilor.

Probleme şi evenimente din sectoarele primite spre coordonare

La venirea mea în Securitate, în condiţiile despre [care] am vorbit, mi s-a dat spre îndrumare şi coordonare activitatea următoarelor unităţi: Direcţia anchete. Direcţia securitate transport. Direcţia asigurării securităţii personale a conducerii de partid, precum şi a serviciilor independente: tehnic operativ, contrainformaţii radio", D" (care făcea munca informativă în penitenciare) şi „C" (care se ocupa cu exploatarea arhivei informative şi cu evidenţa). Deci, unităţi cu un profil foarte variat, ce mi-au pus pentru multă vreme foarte multe probleme.

Aşa cum era şi firesc, pentru început, am chemat pe rând conducerile acestor unităţi pentru ca, discutând cu ele să mă pun la curent cu forma de organizare, obiectul muncii lor şi problemele pe care le au în lucru. Începutul l-am făcut cu Direcţia de anchete al cărei şef era col. Butica21 Frânase22, adus cu lotul de activişti de la Cr al PM. R. în 1952 după arestarea col. Dulgheru Mişu23, tul şef al acestei direcţii.

Col. Butica Frfancisc] m-a informat că în arest, prin tre' cazurile mai importante se află celfej al [ei lui Lucreţiu Pătrăşcanu, Teohari Georgescu şi Vasile Luca. Întrucât

eram surprins de existenţa acestora în arest, am întrebat ce-i cu ei, la care col. Butica mi-a răspuns că nu are voie să vorbească despre situaţia lor. Atunci am întrebat pe ministru, care mi-a spus că eu nu am de ce să mă amestec în aceste cazuri, deoarece ele sunt anchetate de comi

21 Corect, Butyka. Am păstrat forma eronată Butica, utilizată în documentul original de către generalul Evghenie.

22 Andrei Francisc Butyka (n. 1920). După 23 august 1944, a fost cooptat în Ministerul Afacerilor Interne. „Implicat în anchetarea «pe linie de partid» a «deviatorilor de dreapta», este remarcat de Alexandru Drăghici şi este numit, în iulie 1952, în funcţia de locţiitor director şi, ulterior, în 16 octombrie 1952, director al Direcţiei a VIII-a Anchete din Securitate”. În această calitate, îl interoghează, printre alţii, chiar pe Mişu Dulgheru, predecesorul său în fruntea Direcţiei Anchete. În 1963, la propunerea lui Vasile Negrea, este scos din funcţia de şef al Direcţiei a VIII-a (Securitatea. Structuri/cadre. Obiecţiinr şi metode, vol. I, 1948 – 1967, documente editate de Florica Dobre coordonator, Florian Banu, Theodor Bărbulescu, Camelia Ivan Duică, Liviu Ţăranu, Ed. Enciclopedică, Bucureşti, 2006, pp. 696 – 697). Mai mult, în 1968, în legătură cu anchetarea activităţii lui Alexandru Drăghici, lui Butyka îi sunt retrase toate brevetele decoraţiilor primite în perioada activităţii sale în aparatul de Securitate, acesta fiind „pentru o scurtă perioadă direct implicat în pregătirea procesului prin care Pătrăşcanu a fost condamnat la moarte şi executat” (Minai Pelin, opjcit... p. 71; A. CNS. AS, fond Documentar, dosar nr. 19, vol. 4, f. 307).

23 Mişu Dulgheru (Dulberger, n. 1917). Între anii 1948 şi 1952 a fost şeful Direcţiei Anchete din MAI, conducând în perioada 1950-vara 1952, ancheta cazului

Pătrăşcanu. În toamna anului 1952 „a fost arestat, împreună cu alţii, pentru activitate duşmănoasă desfăşurată în cadrul organelor securităţii statului”. În anul 1955 a fost pus în libertate, „scos din M.A.I. şi trecut în rezervă cu gradul de soldat” Ulterior, a lucrat la JLC. A.B. Încalitate de conducător al unei gospodării de canalizare (thidem, f. 98). „h

4 speciale ale partidului. Aşa **s-**a făcut că eu am cunoscut situaţia acestor arestaţi abia cu ocazia procesului la care am asistat ca oricare alt invitat.

Printre celelalte cazuri mai importante aflate la ora aceea în anchetă era cel al grupului de paraşutişti, arestat în vara anului 1953. În legătură cu ancheta acestui grup, un moment mai deosebit consider că merită să fie descris.

Golea24... unul dintre personajele mai importante din acest grup, refuza să spună cine este şeful grupului. După arestarea lui Tănase Alexandru25, ce **s-**a produs mai târziu, la indicaţia consilierului sovietic26, **s-**a recurs la următoarea tactică: Tănase Alexandru a fost băgat **într-**un birou mai arătos, oferi**ndu-**i-se loc **într-**un fotoliu, fiind servind [servit] cu cafea şi ţigări. La un moment dat, ca din

24 Ion Golea (n. 1922), a activat în cadrul Mişcării Legionare, în perioada 1941-1942, fiind lider al Frăţiilor de Cruce din Sighişoara. În septembrie 1948 trece clandestin frontiera spre Iugoslavia, stabili**ndu-**se la Salzburg, unde a fost recrutat şi instruit de serviciile speciale americane şi franceze, principala sa misiune concretizâ**ndu-**se prin paraşutarea sa în România, în pădurea Fetea, în noiembrie 1951 de către un avion american, fără însemne de recunoaştere. În această operaţiune a fost însoţit de Ioan Mircea Samoilă. În august 1953, în perioada Festivalului internaţional al tineretului şi studenţilor aceştia au răspândit manifeste anticomuniste. Arestat, are aceeaşi soartă ca Alexandru Tănase (Minai Felin, op. cit., pp. 133 –

134).

25 Alexandru Tănase (n. 1915), a fost membru al Mişcării Legionare, în cadrul căreia a ajuns la gradul de comandant. A fost condamnat la 5 ani de închisoare în contumacie (în timp ce se afla pe frontul de Est) pentru participare la rebeliunea din 1941. După 1944 a părăsit clandestin ţara prin Iugoslavia, îru-olându-se în aşa-numita Armată Naţională de Eliberare, creată de Horia Sima. Recrutat de americani în timpul prizonieratului aliaţilor occidentali şi trimis pe teritoriul României cu misiuni speciale. În noaptea de 1 spre 2 octombrie 1952, a fost paraşutat în zona Târgu Cărbuneşti, misiune în care fusese an-crenat şi Ion Golea. Tănase este arestat la 31 mai 1953 de către **orga**” pu je Securitate. Condamnat la moarte pentru spionaj, la 12 octombrie W53 ese Tecult în aceeaşi lună, la Jilava (rtnrfem, PP. 270 – 271V

Sublinierea cu pix roşu este dublată cu chenar şi semn de întrebare (cu creion).

greşeală a fost băgat pe uşă Golea, ce era însoţit de plutonier de la arest. Imediat ce s-a constatat că gOj n l-a recunoscut pe Tănase Alexandru, i s-a spus plutonrului ce-l însoţea că a greşit camera, deoarece nu aici trebuia adus. Golea a fost retras şi dus în camera de anches ce se afla alături, unde să se continue interogatoriul s-a Golea însă a cerut să i se spună cine era cetăţean ui cesy. tea în fotoliu în camera în care din greşeală a fost introdus. I s-a cerut să răspundă la întrebările ce i se pqn deoarece ancheta nu este obligată să-i răspundă la întrebările sale. Atunci Golea a căzut pe gânduri şi ia un moment dat a reacţionat oarecum violent spunând: „Daci aşa stau lucrurile – eu sunt chinuit în anchetă iar el stă în fotoliu, bând cafea şi fumând ţigări – vă declar că eşti, Tănase Alexandru, este şeful grupului de paraşutişti”. Lucru care ulterior a fost confirmat în mod cert.

O altă problema cu caracter mai deosebit pe linia Direcţiei de anchete şi care a apărut la un moment dat, a fost aceea a poliţiştilor şi a foştilor demnitari burghezi, care pe baza unor ordine anterioare ale M.A.l. fuseseeră] arestaţi în anul 1948 – 1949 şi încarceraţi primii la penitenciarul Făgăraş iar ceilalţi la penitenciarul Sighet. Aceşti deţinuţi în număr destul de mare erau ţinuţi în peni ten clare nejudecaţi şi necondamnaţi.

În primăvara anului 1954, am fost sesizat că unii dintre aceşti deţinuţi, majoritatea bătrâni şi bolnavi, mor în aceste penitenciare şi sunt înhumaţi – fără forme lega Je care să ateste decesul – pe unde se găsea [u J, ceea ce constituia o situaţie foarte complicată. Am raportat ministrului această stare de lucruri propunându-i să luăm cât mai curând în anchetă aceşti deţinuţi, deoarece deţinerea lor de atâţia ani de zile fera] ilegală (mai ales că unii nici nu erau vinovaţi), iar pe de altă parte să fie luate măsuri de a se intra în legalitate cu decesele ce se produceau aici.

Ministrul a aprobat propunerile, ordonând să se înceapi ancheta.

Vinovăţia principală a multora dintre cei deţinuţi în aceste condiţii o constituia „Activitatea represivă împotriva mişcării revoluţionare şi a clasei muncitoare din România”. Studiindu-se posibilitatea judecării celor ce se făceau vinovaţi de asemenea fapte s-a constatat că articolele existente la acea oră în Codul Penal nu incriminau o asemenea activitate, deci se impunea crearea unui text de lege adecvat.

De aceea s-a format o comisie compusă din procurorul general, ministrul justiţiei, preşedintele Tribunalului Suprem şi eu, care comisie a elaborat un text de lege corespunzător acestei necesităţi şi care, prin Decretul 358 din august 1954, s-a introdus în Codul Penal

ca articolul 1931.

Anchetarea şi judecarea acestor deţinuţi, pe baza articolului amintit, au confirmat faptul că unii dintre ei, prin activitatea lor trecută, nu se făceau pasibili de pedeapsă, fiind puşi în libertate după o deţinere ilegală de 4 – 5 ani.

Aşa **s-**a reuşit a se pune capăt unei situaţii cu totul anormale.

Tot legat de munca de anchetă aş vrea să vorbesc puţin despre crearea, activitatea şi desfiinţarea Procuraturii M.A.I. şi a Tribunalelor M.A.l.

Argumentâ**ndu-**se necesitatea unei mai mari operativităţi precum şi a unei conspirativităţi mai sigure asupra anchetelor, precum şi a proceselor acelor cetăţeni ce se făceau vinovaţi de infracţiuni cu caracter contrarevoluţionar la...27 **s-**au creat Procuratura M.A.l. precum şi

Tribunalele M.A.l.

Elementul principal al argumentării a fost acela că atât în procuratură, cât şi în justiţie activau, chipurile, la ora aceea, une Le cadre cu o insuficientă conştiinţă de clase iar altele insuficient ataşate regimului şi care datorită acestor lacune nu erau capabile să asigure operativitatea, conspira tivi ta tea anchetelor şi a proceselor, dar mai ales exista neîncrederea că aceştia vor doza în mod corespunzător pedepsele ce se aplicau celor vinovaţi. Pentru încadrarea acestor procuraturi şi tribunale, **s-**a [u J selecţionat din aceste două instituţii cadrele ce erau apreciate că corespund unor asemenea cerinţe.

Datorită faptului că purtau titulatura M.A.I., apărea în mod evident dubla lor subordonare; pe de o parte faţă de instituţia pe care o reprezentau, iar pe de altă parte faţă de M.A.I., pe lângă care erau detaşaţi.

Realitatea însă era aceea că aceşti procurori şi judecători nu prea simţeau răspunderea faţă de instituţia pe care o reprezentau, deoarece mai puţin erau controlaţi şi traşi la răspundere de către şefifi] acestor instituţii.

În acelaşi timp ei se străduiau să execute în aşa fel sarcinile ce le reveneau astfel încât M. AI. să nu aibă obiecţii.

Această stare de lucruri a dus la aceea că procurorii M.A.I. manifestau foarte adesea multă „înţelegere" în ceea ce priveşte unele încălcări ale procedurii penale, produse uneori din cauze obiective, dar cel mai adesea, din cauze subiective, în decursul anchetei (fie că era vorba de temeinicia materialului pe baza căruia se făcea reţinerea, fie că era vorba de prelungirea legală şi la timp a mandatului de reţinere, fie că era vorba de obiectivitatea probelor administrate în acuzare, fie că era vorba de supravegherea condiţiilor de deţinere şi de tratament ce se aplică [u] arestaţilor, fie că era vorba de întocmirea şi conţinutul rechizitoriului, [pe] care, de regulă, îl întocmea organul de anchetă, procurorul susţi**nându-**i în instanţă pe baza unei largi încrederi ce o avea în anchetă) 2.

28 Adnotare: „aspecte mai concrete?"

Urându-l lor, judecătorii tribunalelor M.A.l. mergeau <iei ne aceeaşi linie de „încredere" în organul de anchetai Securităţii. Astfel, ei îşi consumau foarte puţin timp cu studiul dosarelor ce le primeau spre rezolvare. De re – ta, în instanţă interogau pe acuzat după un chestionar întocmit de organul de anchetă, unde foarte adesea apărea pe lângă întrebări şi răspunsul ce va fi dat sau care va trebui obţinut. De asemenea, încadrarea vinovăţiei în textele Codului Penal, precum şi dozarea cuantumului de pedeapsă, de cele mai multe ori era [u] recomandate de către organul de anchetă. Completul de judecată, în decursul activităţii sale, îndeplinea deci o simplă

formalitate.

Astăzi, făcând o analiză critică cât de sumară asupra acestor practici, duce fără putinţă de tăgadă la concluzia evidentă că „argumentele” în temeiul cărora **s-**au creat aceste procuraturi şi tribunale M.A.I. erau de natură a sustrage munca de anchetă a Securităţii de sub controlul real al organelor însărcinate în stat cu aceasta şi a facilita în mod evident climatul unor acte abuzive. Acesta a fost, de altfel, şi elementul principal care la...2 y **s-**a apreciat oportunitatea ca aceste „anexe” ale Securităţii să fie desfiinţate, începând să se intre în sfârşit pe făgaşul normal, reglementat de legile statului.

O altă problemă – legată de munca Securităţii – şi peste care nu pot trece cu vederea deoarece şi ea a constituit o perioadă de timp un aspect destul de negativ a reprezentat-o crearea la...30 în cadrul M.A.I. a comisiei de fixare a domiciliului obligatoriu şi a internării în colonii de muncă, comisie ce era direct subordonată primului adjunct al ministrului Pintilie Gheorghe.

Rolul atribuit acestei comisii era acela ca, în cazurile în care nu existau sau nu se putea [u] administra suficiente

30 Lipsa în original.

probe de vinovăţie, pentru ca un cetăţean să fie tnmjsir justiţie, sau când un condamnat contrarevoluţionar eliberat din detenţie la termen nu inspira garanţia că a ren un Tat ia convingerile sale şi deci în libertate putea constitui în continuare un anumit pericol social, se recurgea fie la fixarea de domiciliu obligatoriu, fie la internarea lui **într-**una din coloniile de muncă. Această soartă era însă rezervată şi unor cetăţeni pe care organele de Securitate încercau să-i recruteze ca informatori pe baza aşa-zisu-lui material compromiţător şi aceştia refuzau să accepte, precum şi acelor informatori care pe parcursul colaborării cu organele de Securitate se dovedeau a fi

nesinceri sau treceau în slujba duşmanului31.

Numărul acelor cetăţeni asupra cărora în decursul anilor **s-**a luat măsura fixării de domiciliu obligatoriu sau a internării în colonii de muncă a fost deosebit de mare.

Aceste măsuri, cu caracter privativ de libertate, care în unele cazuri au ajuns la 3 – 4 ani, au fost aplicate unor cetăţeni ce în mai multe cazuri o meritau poate cu prisosinţă, însă ele au fost aplicate uneori şi pentru a escamota neputinţa sau comoditatea unor organe de Securitate în a stabili adevărul material asupra vinovăţiei unui anumit cetăţean.32 Astfel că domiciliul obligatoriu sau colonia de muncă dădea posibilitatea majorării sau prelungirii camuflate a măsurilor privative de libertate, atunci când Codul Penal nu dădea în mod legal această posibilitate.

Un alt aspect legat de activitatea acestei comisii, care poate scoate mai pregnant în evidenţă caracterul insuficient de analitic al hotărârilor luate „este şi acela că, în decursul celor 1 – 2 ore cât comisia lucra, se lua [u în discuţie zeci de referate în care se prezenta în mod sumar situaţia persoanelor asupra cărora se propunea aplicarea unor asemenea măsuri. Din această cauză obiectivitatea

31 Adnotare: „cazuri”.

32 Adnotare: „argumentat”.

<ihistetea pe care trebuia să o îmbrace, în multe cazuri, aplicarea acestor măsuri avea un caracter cu totul relativ, ca să nu spun de-a dreptul subiectiv. În mod autocritic trebuie să spun că în câteva cazuri în lipsa lui Pintilie Gheorghe şi eu am aprobat asemenea referate.

Abia în**... –** 33 după masivele graţieri de pedepse, **s-**a apreciat inoportunitatea existenţei în continuare a acestei comisii şi ca atare desfiinţarea ei.

Tot la acest capitol al muncii de anchete consider necesar a arăta o situaţie care exista la un moment dat şi

care genera o serie de neajunsuri. Astfel la venirea mea în Securitate am găsit pe lângă Direcţia de anchete, profilată special pe această problemă, mai exista [u] alte două senicii de anchetă, independente de ea. Unul funcţiona la Direcţia de contrainformaţii militare, iar celălalt la Direcţia securităţii transporturilor, care anchetau probleme ce apăreau pe linia acestor direcţii. Pe parcursul activităţii mele am sesizat existenţa unor anomalii între activitatea Direcţiei de anchete pe de o parte şi aceea a celor două servicii, pe de altă parte. Arestaţii celor două servicii erau introduşi în arest, care se afla în subordinea Direcţiei de anchete (neexistând alt arest).

În decursul anchetei apărea necesitatea încadrării unui arestat cu agentură de cameră sau un alt arestat să fie băgat **într-**o cameră cu tehnică.

De aici începeau nenumărate discuţii, deoarece Direcţia de anchete motiva că nu are această posibilitate şi de fiecare dată trebuia să intervin ca media tor34.

Apoi apăreau şi alte neajunsuri şi anume coordonarea cât mai calificată a activităţii acestor două servicii era deficitară, deoarece şefii direcţiilor respective aveau o competenţă relativă în acest domeniu, la care se adăuga

33 Lipsă în text.

34 Adnotare „de sus” Adnotarea marchează ultimele două paragrafe.

şi volumul mare de sarcini ce exista pe linia muncii informative, ceea ce îi punea în situaţia că dacă se ocupaful maj atent de una din ele să neglijeze oarecum pe cealaltă

Şi, în sfârşit, datorită existenţei acestor trei organe de anchetă în aparatul central de Securitate, posibilitatea studierii în mod unitar de către un singur organ a situaţiei operative existente, la un moment dat, a stării infracţionale

precum şi a generalizării unitare a metodelor folosite de elementele infractoare precum şi în munca de anchetă era mult îngreunată. În ideea remedierii acestor aspecte ce se repercutau în mod negativ în muncă, am propus ministrului trecerea acestor două servicii în cadrul Direcţiei de anchete. Datorită poziţiei de respingere a acestei propuneri de către Pintilie Gheorghe, ce era prim-adjunct al ministrului, precum şi de consilierii sovietici, care împreună susţineau „profilul special” al direcţiilor cărora aparţineau aceste servicii, ministrul a hotărât să mai fie studiată problema.

Din această cauză, problema s-a tărăgănat până la 1 februarie 1956, când, în sfârşit, s-a [u] aprobat propunerile făcute, iar evoluţia ulterioară a muncii a dovedit cu prisosinţă justeţea măsurii luate.

Un alt aspect tot de natură organiza torică a fost şi acela al trecerii la 1 iulie 1956 a serviciului operativ (care executa arestările) de la Direcţia de filaj şi investigaţii – în cadrul căreia funcţiona – la Direcţia de anchete. Această cerinţă s-a impus prin aceea că lucrătorii acestui serviciu acţionau la arestări şi ridicări de corpuri delicte în necunoştinţă de cauză. Ei executau operaţia de arestare şi de percheziţie domiciliară ca un fapt în sine, din această cauză multe amănunte, strict necesare organului de anchetă, nu erau reţinute şi consemnate în mod corespunzător, ceea ce de multe ori îngreuna mersul anchetei.

Măsura luată s-a dovedit după aceea fiind cu totul corespunzătoare.

Pentru a încheia cu acest capitol al Direcţiei de anchc-uconsider neapărat necesar să mă refer şi la munca mai con-xcia, la lucrătorii ce o încadrau, precum şi la metodele şi stilul & muncă ce se imprima acestui organ. N-am să spun niciun lucru nou când voi afirma că această

unitate – ca de altfel toate unităţile Securităţii Statului, de la cea mai mare până la cea mai mică funcţie – la înfiinţarea ei a fost încadrată cu oameni ai muncii care avealul un grad de pregătire fi cunoştinţe generale destul de reduse. Un fapt a fost şi rămâne pentru mine neîndoielnic şi anume, că toţi aceşti oameni, devotaţi cauzei partidului, animaţi de un puternic entuziasm revoluţionar, veniseră în Securitate cu un fond sănătos, pu**nându-**şi toată puterea lor de muncă în slujba revoluţiei proletare. La aceasta se mai adaugă dictonul atât de des folosit – în cuvântările lor – de către unii conducători, cum că „Securitatea Statului constituie sabia ascuţită a dictaturii proletariatului”, ceea ce le dădea şi mai mult sentimentul unei activităţi deosebite.

Trăsăturile de caracter şi puritatea morală ce caracteriza pe marea lor majoritate i-a făcut ca tot timpul să fie convinşi că tot ceea ce fac slujeşte intereselor şi cauzei partidului. Se mândreau că instituţia în care ei munceau era condusă de un membru al Biroului Politic al CC. al P.C.R., aceasta contribuind o dată în plus la formarea convingerii şi încrederii că munca lor şi a instituţiei se va desfăşura sub una dintre cele mai competente şi sigure conduceri.

Cine oare poate fi acela care să pună – măcar pentru o clipă – sub semnul îndoielii partinitatea, obiectivitatea şi legalitatea acţiunilor şefului acestei instituţii, precum şi a ordinelor date de el. Căci, n-am să spun niciun lucru nou, afirmând că ministrul nu pierdea nicio ocazie pentru a nu scoate în evidenţă necesitatea existenţei acestor virtuţi la fiecare ofiţer de Securitate. Astăzi, toţi aceşti oameni constată – cu justificat regret – că **s-**au înşelat în mod amarnic De asemenea, caracterul militar lţiei constituia un element în pius, care U obli** pH* * ţării de Securitate să execute ordinele aşa cum» ™u date.

De aceea spun ca, dacă pe parcurs ia unu dintre «i apărut sau s-a (uj manifestat anumite lipsuri – pe car* tăzi, cu profundă părere de rău Je constatăm cu tot., suntem sincer convinşi de existenţa Jor – acestora cu-4FI nu îi se poate reproşa că i-afuj caractérisât întotdeaur.

Toate aceste elemente, cultivate pe un fond propto». ce-l constituia slabul nivel de cultură generală ce inuna discernământul – a făcut cu timpul şi pe nesimţit*, din aceşti oameni nişte executanţi dexzili ai ordinelor pornite, făcându-i astfel, în mod inconştient părtaşi la Ulucele petrecute.35 Pentru a dovedi cele afirmate mai sus, în văd obligat a explica cum se materialiy.au toate acestea

Aceşti anchetatori, cu o inexistenta pregătire juridică, erau puşi să interogheze – pentru a stabili adevărul material ai vinovăţiei – arestaţi cu o bogată cultură generală şi experienţă a vieţii, iar în foarte multe cazuri şi cu o bogată experienţa a activităţii clandestine. Astfel că, de la bun început, ancheta torul era puternic handicapat. Pentru a anihila acest fwndicap – şefii lor ce erau acreditaţi cu o oarecare experienţă şi mai ales consilierii sovietici – întocmeau un chestionar ce cuprindea întrebările ce trebuiau puse, precum şi răspunsul ce trebuia obţinut şi care trebuia să se coroboreze cu datele obţinute pe linie informativă, pe linia supravegherii operative sau pe linia T.O.

Din acest moment – cu o asemenea înarmare – anchetatorul începea lupta cu arestatul, pentru a obţine răspunsurile anticipat stabilite. Acei lucrători care după un timp oarecare nu reuşeau să determine pe arestat să-şi recunoască vinovăţia, adesea erau etichetaţi – şi n-au fost pu

— Paragraful este însoţii de adnotarea: „de analizat?”

«rf dintre aceştia – ca lipsiţi de capacitate, de combaţi-vitaleşi uneori chiar de spirit de clasă. Postura

aceasta, cu totul neplăcută – la care se adăuga şi dorinţa de a lovi is duşman, a determinat pe mulţi lucrători să recurgă în gnorté la constrângeri psihice (ca promisiunea de a-i uşura situaţia în proces) şi chiar la constrângeri fizice (de la interzicerea de a sta pe pat în tot timpul zilei, interzicerea ogarilor, reducerea mâncării şi până la maltratarea arestatului), în ceea ce mă priveşte o spun cu toată răspunderea că niciodată nu am indicat şi nu am practicat asemenea metode.

Prin toamna anului 1954, prin ordinul ministrului, **s-**a interzis aplicarea unor asemenea constrângeri – din iniţiativa anchetatorilor – ele fiind totuşi permise în anumite cazuri, numai din dispoziţia sau cu aprobarea sa, atunci când Direcţia de anchete solicita acest lucru. În aparatul central acest ordin a stăvilit multle] din aceste practici, cei prinşi fiind aspru sancţionaţi şi prelucraţi atât în şedinţele de partid cât şi în cele profesionale, cum a fost de exemplu cazul cpt. Lupan.

Îmi aduc aminte un caz – deşi au fost mai multe – acela al lui Petrişor Marcel, legionar arestat în 1956 care în anchetă nu voia să recunoască activitatea desfăşurată şi dovedită cu prisosinţă şi care din ordinul ministrului a fost puternic maltratat în nenumărate rânduri. Aceste dispoziţii ale ministrului au creat în concepţia unor anchetatori – mai ales în aparatul direcţiilor regionale de Securitate ce erau mai puţin controlate – mentalitatea că bătaia arestaţilor nu este cu desăvârşire interzisă şi ca atare au mai practicat-o – bineînţeles cât mai pe ascuns – multă vreme.

*

* * *

O altă unitate centrală de coordonarea căreia răspundeam era aceea a Direcţiei securităţii transporturilor, din activitatea căreia vreau să scotea în

evidenţă um lo aspect ce consider că ar putea interesa.

Problema securităţii transporturilor ora privită ca având un sptvtftccu totul aparte şi, ca atan\ direcţia centrala avea. pe lângă serviciul vie anchete despre căneau» vorbit anterior, tot în directă suKnlon. m1 şi îndrumân în teritoriu, un număr de şase servicii de securitate **trans**porturi feroviare şi rutiere (Craiova Timişoara. Cluj. Braşov, rfetcureşti, laşi) care aveau competentă pe teritoriu] a 3 – 4 regiuni administrative. În ace». \ist situaţie mai e\is-tau şi 5 secţii de securitate transporturi na\ ale (Constanta. Turnu-Severin. Orşova. Giurgiu şi e» alati). Dacă pe plan central situaţia acestei direcţii era clară – din pun, tul de vedere al arributiumlor precum şi al raportului cu celelalte direcţii – pe plan teritorial, situaţia aceasta era destul de complicată. Exclusivitatea dependentei tată de direcţia centrală interzicea vreun conin>l al regiunilor de Securitate în activitatea acestor servicii.

Pentru nevoile muncii lor. ca de exemplu căutarea ia evidenţa suspecţilor şi a acţiunilor, solicitarea controlului secret al corespondentei, a supravegherii imperative şi a lucrărilor de T.O., ele erau puse în situaţia de a le solicita direcţiilor regionale de Securitate în suhordinea cărora se aflau aceste compartimente. Direcţiile regionale de Securitate deserveau cu destulă greutate aceste servirii şi secţii în problemele solicitate, creându-le destule greutăţi. Setul direcţiei regionale, prevalâ**ndu-**se de funcţia ce o avea, cerea acestor compartimente ca problemele cu un conţinut mai important ce rezultaiu] din doem-rea serviciilor sau secţiilor de securitate transporturi să-i fie prezentate. Cele apreciate ca mai deosebite nu le mai trimitea solicitanţilor, ci le dădea lucrătorilor din Mibor-dmea sa pentru a le lucra în continuare sau pentru finalizare. Aşa se întâmpla cu casele de întâlruri, cu

candidaţii la recrutare şi chiar cu luarea în lucru a unor elemente

vHv t\toată acestor suprapuneri şi imixtiuni gone –, Ue starea de lucruri mai sus arătată, permanent apă-a-u neînţelegeri ce trebuiau aplanate. IV de altă parţi», «evitate* acestor servicii şi secţii de securitate transporturi mai era afectată şi de sporadicul control şi o cix>r-dowinM activităţii insuficient de competente din partea unor lucrători ai direcţiei centrale.

IVşimcA din cursul anului W55 începusem să-mi forme* fierea cA această stare de lucruri este dăunătoare muncit, totuşi mă lăsam convins cu oarecare uşurinţă de argumentele aduse de factori de conducere ai direcţiei agrafe, că existenţa acestor servicii şi secţii chiar în această situaţie este utilă. Abia în vara anului 195 l\ cu oca/ia ro-ducerii schemei aparatului de Securitate, am propus des-nimerea acestor secţii şi servicii şi crearea în cadrul serviciului de contrasabotaţ al fiecărei regiuni de Securitate a cAte unui birou sau grupe care să se ocupe de priv Nemolo securităţii transporturilor. Abia în toamna anului 1W **s-**a apreciat oportunitatea desfiinţării nu numai a acestor servicii şi secţii, ci chiar a dirocţiei centrale.

Problemele securităţii transporturilor feroviare, rutiere şi telecomunicaţii fiind repartizate direcţiei de contrasa-botaj, cele ale securităţii navale şi aeriene – pentru faptul cĂ aveau frecvente legături cu străinătatea – am fost repartizate la direcţia de contraspionaj.

La regiuni, în cadrul secţiei sau serviciului de contra-sabotaj **s-**a creat – în funcţie de volumul problemelor – câte o grupă sau numai un ofiţer care se ocupa de acest sector.

Din activitatea direcţiei ce se ocupa cu asigurarea”. n, Mi. personale şi a locuinţelor tovarăşilor din con-W-n i de Parùd. orocum Şi «sediilor CC al l\C.R. i Ouisiuvdân de

Minr «îi – de ac» în coordonarv. de asemenea, răspundeam – aş vrea să prezint unele asp«ce mi se par ca fiind mai importante. Direcţia sus-amin. tită se crease de curând, prin venirea acestui aparat 4 la CC. al P.C.R., pe lângă care funcţionase. Pe lângă atri-buţiunile de bază mai sus arătate, direcţia se ocupa – în virtutea unor vechi practici – şi cu problemele de apro. vizionare alimentară a locuinţelor tovarăşilor din condu, cere. Această activitate în felul cum era înţeleasă şi executată crea nenumărate neajunsuri în munca direcţiei şi anume:

— Răpea ofiţerilor o mare parte din timpul afectat muncii de Securitate;

— Mulţi ofiţeri, în frunte cu conducerea direcţiei (col Mladin şi Bucieov), se complăceau în asemenea sarcini deoarece le era mai comod – şi cu care se scuzau când erau traşi la răspundere pentru unele lipsuri din munca de Securitate – şi, în plus, le dădea posibilitatea de a se înfrupta din alimentele cu care se aprovizionau locuinţele tovarăşilor (am avut câţiva ofiţeri sever sancţionaţi pentru asemenea fapte) 36.

— Trimiterea unor ofiţeri în oraş după anumite cumpărături – să găsească elastic de culoare roz pentru chiloţi de damă – dusese la scăderea considerabilă a personalităţii acestora.

Raportând ministrului această situaţie, imediat a fost de acord ca direcţia să fie scutită de asemenea sarcini, **tre**câ**ndu-**se aceste probleme în exclusiva preocupare a Secţiei gospodăriei de partid a CC. al P.C-R. În practica direcţiei intra de multă vreme şi aceea ca, cu ocazia demonstraţiilor oamenilor muncii ce aveau loc pe B-dul Aviatorilor, cetăţenii ce locuiau pe cele două laturi şi care apăreau în evidenţa organelor de Securitate ca suspecţi, să fie evacuaţi din locuinţă cu o zi înainte de demonstraţie, permiţâ**ndu-**li-se înapoierea după terminarea

demonstraţiei.

36 Adnotare: amplificat”.

considerându-se ca o măsură cu totul depăşită şi care se» o serie de justificate nemulţumiri, s-a renunţat la ea. L O situaţie necorespunzătoare ce exista în această direcţie era şi aceea a stării disciplinare, apreciată pe atunci cacea mai scăzută din aparatul central de Securitate.

Cauza ce o genera rezida, în principal, din atitudinea incorectă a unor ofiţeri care comiţând o anumită abatere pentru care eraţu] sancţiona [ţi], se plângea [u] tovarăşului din conducere pe lângă care lucra [u], în ideea de a-l determina să intervină pentru a fi absolviţi de executarea pedepsei (asemenea intervenţii erau destul de frecvente). Această situaţie constituia pentru conducerea direcţiei-şi aşa destul de tolerantă faţă de abaterile unor ofiţeri – un subterfugiu în motivarea nesancţionării unor fapte care uneori erau destul de grave. Pentru a exemplifica, îmi amintesc un astfel de caz: pe şoseaua Câmpina-Ploieşti, un camion n-a lăsat pe mai mulţi km maşina în care se afla tov. Borilă Petre37 să-l depăşească, unul din ofiţerii ce-l însoţea [u], enervat, a tras câteva focuri de pistol în cauciucurile camionului. Ofiţerul respectiv a fost sancţionat cu zile de arest la garnizoană, dar la intervenţia tov. Borilă Petre – căruia i s-a plâns – nu a executat pedeapsa, trecându-i-se doar în dosarul de cadre şi fiind prelucrat cu întregul efectiv. A trebuit să treacă multă vreme şi multe rapoarte [să fie] prezentate ministrului, până ce acest sistem „protecţionist” să fie considerabil redus. Spun redus pentru că a mai continuat să fie practicat de unii tovarăşi.

37 Petre Borilă (1906 – 1973, nume real Iordan Dragan Rusev) membru al CC. al P.M.R./P.C.R. (1948 – 1969), dar şi al Biroului Politic al CC. (1952 – 1965),

respectiv al Comitetului Executiv al CC (1965 – 1969). Membru al P. CdR. Încă din 1924, a participat atât la războiul civil spaniol, cât şi la formarea, în U. RS. S., a Diviziei „Tudor Vladimirescu” Florica Dobre şi colab... Membrii CC. al P.C.R... ed. cit., pp. 108 – 109).

Legat de misiunile mai deosebi te execu ta te de etW.

aş vrea să evidenţiez următoarele dom

În vara anului 1955, am primit ordin ca deţinutul EU Calmanovici38 – ce fusese condamnat în procesul Lucre, ţiu Pătrăşcanu – să fie adus de la penitenciarul Aiud unde îşi executa pedeapsa. Ia o vilă a Gospodăriei de par. tid a CC al P.C.R., situată pe şoseaua Bucureşti – pioieşti în scopul de a se discuta cu el unele probleme legate de procesul respectiv. Cu prima cursă penitenciar, Emil Cal-manovici a fost adus la Bucureşti şi instalat în vila mai sus arătată. Paza acestei vile şi implicit a lui Emil Cal-manovici a fost încredinţată unui colectiv de ofiţeri ai direcţiei ce se ocupa cu asigurarea securităţii conducerii de partid şi de stat şi se afla sub comanda col. Bucicov Valeriu. La numai câteva zile de la venirea sa aici, Emil Cal-manovici a început să explice ofiţerului care stătea cu el în vilă situaţia sa, cum că nu este vinovat şi că aducerea lui **într-**o asemenea vilă constituie dovada că în curând va fi pus în libertate. La un moment dat, el a solicitat ofiţerului respectiv să-i facă un mic serviciu, în sensul dea duce fiului său un mic bilet. Ofiţerul a raportat despre această propunere, raport pe care eu l-am adus la cunoştinţa ministrului, care a ordonat ca ofiţerul – după oarecare ezitări – să primească biletul şi să-l aducă la conducere când ofiţerul a acceptat propunerea lui Emil Calmanovici, acesta i-a făcut o descriere amănunţită asupra locuinţei sale şi a felului cum arăta fiul său, aceasta pentru ca nu cumva biletul să ajungă în alte mâini. Conform ordinului dat, biletul a ajuns la ministru. Conţinutul biletului era

foarte sumar, în sensul că anunţa familia că este sănătos, că este adus **într-**o vilă elegantă de lângă Bucureşti şi că, probabil, în curând va fi pus în libertate, cer în

38 În întregul text original, Colmonovici.

au-leca prin aducătorul biletului să-i trimită câteva rânduri referitoare la situaţia lor39.

Ministrul mi-a ordonat să transmit Serviciului tehnic operativ sarcina de a contraface scrisul fiului lui Emil Calmanovici, întocmind ca din partea acestuia un bilet de răspuns, cu un conţinut la fel de sumar, limitat la bucuria primirii veştilor de la el şi comunicâ**ndu-**i că sunt sănătoşi, care apoi să fie predat de ofiţerul în cauză lui Emil Calmanovici. Eu am transmis lt. col. Socico Al., care conducea Serviciul T.O., ordinul primit, acesta a doua zi mi-a adus biletul contrafăcut, ce l-am prezentat ministrului care l-a aprobat şi a fost trimis ofiţerului respectiv pentru a-l transmite lui Emil Calmanovici.

Tangenţa mea cu această problemă a lui Emil Calmanovici o consider ca singurul meu punct mai întunecat din activitatea desfăşurată în Securitate, dar pe care, cu toate eforturile ce le fac, nici astăzi nu văd cum aş fi putut să-l evit. Peste două zile de la primirea biletului „fiului său”. Emil Calmanovici – care avea hârtie şi cerneală la dispoziţie – a scris o scrisoare cu un conţinut mai mare, pe care a închis-o în plicul cu care primise biletul şi a rugat pe acelaşi ofiţer să o transmită familiei sale. Şi această scrisoare a parvenit ministrului, care deschizând plicul şi citind conţinutul **s-**a manifestat revoltat, deoarece Emil Calmanovici cerea rudelor sale să multiplice această scrisoare şi să o expedieze membrilor Biroului Politic al CC. al P.C.R., cu excepţia lui Gheorghiu-Dej şi a încă uneia sau două persoane pe care le considera vinovate de condamnarea sa.

În final, el recomanda rudelor ca în cazul când

această scrisoare nu va avea efectul scontat, să trimită câte un exemplar partidelor comuniste şi social-démocrate din şi Sfârşitul frazei, marcat în original cu linii verticale (fără adnotare).

Europa apuseană, cu rugămintea ca acestea să intervină pentru rezolvarea situaţiei lui.

Consecinţa acestei scrisori, care a fost apreciată ca fiind duşmănoasă, a fost aceea că mi **s-**a ordonat să-l trimit pe Emil Calmanovici înapoi la penitenciarul Aiud pentru a-şi executa pedeapsa. Deşi aducerea sa la Bucureşti şi crearea acelor condiţii deosebit de civilizate erau menite a-i da încredere că în ceea ce priveşte situaţia lui lucrurile evoluează înspre bine, el aflâ**ndu-**se încă sub groaznicul imperiu al samavolniciei anchetei şi al simulacrului de proces, la care **s-**a adăugat şi un sistem nenos puternic zdruncinat, i-a redus considerabil discernământul necesar în sesizarea acestei noi situaţii, lăsându-se pradă şi justificatei sale neîncrederi în unii tovarăşi din conducerea de partid, exprimată prin conţinutul scrisorii. Trimiterea sa înapoi la penitenciar a fost pentru el o, confirmare a faptului că şi-a văzut definitiv pierdută ultima şansă de a [-şi] mai vedea recăpăta tă liberta tea – înainte de ispăşirea integrală a pedepsei pe care o avea – ceea ce, **într-**un moment de disperare l-a determinat să ia hotărârea de a declara greva foamei în urma căreia să îmi bolnăvit grav şi a murit.

Într-o zi pe la prânz – la sfârşitul lunii ocrombrie 1956* – ministrul îmi ordonă ca până seara, împreună cu Sec

40 Este interesantă localizarea în timp a acestui episod pe care o face generalul Evghenie. De fapt, ofensiva decisivă a armatei sovietice asupra Budapestei răsculate are loc abia pe 4 noiembrie 1956 Ca urmare a acesteia, Imre Nagy şi apropiaţii săi se refugiază ia Ambasada

Iugoslaviei din Ungaria, pe care o părăsesc abia la 23 noiembrie, ca urmare a unor promisiuni neonorate ale noului guvern maghiar (prosovietic). Imediat după aceea, grupul este expediat, într-adevăr, în România, însă contrar voinţei acestuia. Scenariul fusese într-adevăr elaborat din timp, conducerea P.M.R. declanşând, încă din 12 – 13 noiembrie, operaţiunea de cazare a unui grup (nenominaltzat). Nu este exclus ca încă de la finele lunii octombrie să se fi luat în calcul această posibilitate. Totuşi, la 22 noiembrie (în ajunul ademenirii prunului Nagy în afara ambasadei iugoslave), o delegaţie româna de înalt

gospodăriei de partid a CC al P. CR, să luăm măsuri. Se a asigura cazarea pentru o durată mai lungă de timp a unui număr de 25 de persoane care pot să stea în aceeaşi clădire precum şi trei vile separate în care va locui câte ofamilie, atrăgâ**ndu-**mi în acelaşi timp atenţia asupra necesităţii luării unor măsuri riguroase de pază, executată cu efective ale acestei direcţii pentru a nu permite contactul acestor oameni cu exteriorul. Pe seară am raportat că **s-**a amenajat Palatul de la Snagov precum şi trei vile separate din imediata lui apropiere. La lăsarea nopţii mi **s-**a ordonat să merg la aeroportul Otopeni cu un autobuz pentru a prelua şi transporta la Snagov persoanele în cauză. Târziu noaptea a sosit pe aeroport tov. **Mo**ghioroş Al.4 t care mi-a spus că este vorba de un grup de nivel (în frunte cu Gheorghiu-Dej însuşi) manifesta reţinere fată de primirea în România, în condiţiile date, a foştilor lideri maghiari („Dej şi delegaţia română se grăbeau la Kádár şi pe motiv că, înaintea răpirii ce se pregătea, voiau să obţină «garanţii legale», să fie acoperiţi. Înainte de intervenţia sovietică de la 4 noiembrie erau gata să trimită armata română în Ungaria, iar din această atitudine sperau să tragă un profit politic serios. Dar, cu toate că au colaborat din plin la înăbuşirea Revoluţiei, nu

au fost prea entuziasmaţi de ideea ca grupul lui Nagy să fie deportat de sovietici şi de Kádár tocmai în România” (Tibor Méray, Budapest «1956. Atunci şi după 44 de ani, traducere de Marilena Alexandrescu, Vlad Renetescu şi Tibor Szabó Zoltán, Ed. Compania, Bucureşti, 2000, p. 343).

41 Alexandru Moghioroş (19 11-1969, nume real Magyarasi Sándor), membru al CC. al l M.R./P.C.R. (1945 – 1968), al Biroului Politic (1948 – 1965) şi al Comitetului Executiv (1965 – 1968). În momentul acţiunii descrise de generalul Evghenie, Moghioroş era deputat, ales în circumscripţia Târgu Secuiesc, din Regiunea Autonomă Maghiară (Florica Dobre şi colab., op. cit., pp. 402 – 403). În legătură cu aranjamentele de şedere ale grupului Nagy în România, a fost solicitat cu precădere activul superior de partid de origine maghiară. Astfel, P.M.R. a însărcinat-o pe Vass Gizella, responsabila cu relaţiile externe, să caute un loc de cazare corespunzător pentru un grup mai mare (expresie asemănătoare cu cea folosită de Evghenie, vezi supra)” (Tibor Méray, op. cit., p343).

cetăţeni ai R.P.U., avâ**ndu-**l în frunte pe Nagy Imre-caix. vor sta la noi o perioadă de timp, până ce în ţara lore* va restabili ordinea. După aterizarea avionului – condus de piloţi militari sovietici – tovarăşul Moghioroş AI. l-a întâmpinat pe Nagy Imre, invitându-l calm preună cu soţia să ia loc în maşină şi a plecat cu ei la Snagov, la una din cele trei vile special pregătite.

Restul grupului fl-am] invitat în autobuz şi [l-amJ condus la Snagov.

În afara lui Nagy Imre, conform indicaţiei primite de la tovarăşul Moghioroş Al., în celelalte două vile special pregătite au fost cazaţi Losonczy43 cu soţia şi doi copii şi Donath44 cu soţia. [Celorlalţi], printre care şi văduva lui Rajk, împreună cu fiica, le-au fost repartizate camere în

palat. La un moment dat, spiritele – până atunci relativ calme – s-a [u] agitat puternic, apărând manifestări vehemente de protest, ameninţându-mă că – întrucât se consideră arestaţi – vor fugi în masa. Conform indicaţiilor ce le primisem le-am spus că îi considerăm ca musafiri, dovada fiind condiţiile deosebit de optime pe care le oferim şi ca atare este recomandabil să se calmeze, în final invitându-i la cină. În noaptea aceea, majoritatea dintre ei n-au dormit, discutând şi făcând planuri cum să reacţioneze. Pe măsură ce timpul trecea, spiritele se calmau, afară de văduva lui Rajk, care întreţinea o permanentă atmosferă de proteste şi agitaţie. Într-una din zile, unul din cei de la palat, îndepărtându-se peste 1 imita permisă – şi comunicată lor – a dat peste un ofiţer ce se afla în post la limita maximă a perimetrului şi care l-a invitat să se reîntoarcă. Acesta însă l-a bruscat pe ofiţer, scuipându-l în obraz.

42 În original, Naght Imbre.

43 În original, Losonti

«În original. Donat. Atentul lector al Secunzii nu a corectat numele scrise greşit. WIVVWI nu

Ofiţerul şi-a păstrat calmul, ceea ce l-a determinat pe jealdirant să se reîntoarcă la palat, jenat de fapta sa. Rămând această stare de lucruri, s-a constituit o comisie je partid, compusă din tov. Valter Roman, Vass Ladis-auşi Ardeleanu…45, care au început să vină la Snagov pentru a sta de vorbă cu o parte din grup, ceea ce i-a mai liniştit. După circa o lună au venit de la Budapesta doi tovarăşi care au analizat condiţiile în care trăiesc membrii acestui grup şi au apreciat că ele sunt mai mult decât excepţionale.

Mai mult, văzând că la plecarea de la masă aceştia luau este în camere sticle de băuturi, pe care le puneau ca miză la jocul de cărţi ce-l practicau în mod frecvent,

abuzând în acest fel de ospitalitatea gazdelor, au cerut să se reducă din alimente şi în special din cantităţile de băutură ce îi se puneaiu] la dispoziţie. Măsura aceasta a agitat din nou spiritele membrilor grupului, care au început să se dedea la o serie de injurii şi calomnii la adresa gazdelor.

Peste câteva luni a sosit la Bucureşti o comisie condusă de Tempe, adjunct M.A.I. maghiar, care mi-a cerut să le amenajăm un local unde să poată începe anchetarea unor membri din grup – cu Nagy Imre, Losonczy şi Donath au discutat în vilele în care aceştia locuiau. Ofer i**ndu-**le localul care le-a convenit, latura [de pe] str. Mihai Vodă a arestului Uranus, au început ancheta. Când ancheta a fost terminată, comisia maghiară a solicitat să-i ajutăm în transportarea arestaţilor la Budapesta, însă în aşa fel încât să nu se poată vedea între ei.

Am organizat acest transport care **s-**a efectuat **într-**o duminică după-amiază, deoarece în acest timp – considerau ei – pe aeroportul din R. RU., unde trebuia să aterizeze avionul, nu exista riscul ca arestaţii să poată fi văzuţi de cineva. După plecarea arestaţilor, care erau numai bărbaţi, la Snagov au rămas femeile şi copiii. Întrucât efectivul se redusese mult şi în plus apăruseră date din cart. reieşea că unele ambasade din Bucureşti se preocupau de găsirea locului unde membrii grupului se aflau cazafr **s-**a impus mutarea celor ce rămăsese [ră] **într-**un alt loc Astfel că, după multe căutări, am transportat – în primăvara lui 1957 – restul grupului, **într-**o vilă din comuna Miceşti, de lângă Piteşti46.

* * *

Cam aceste probleme – din activitatea celor trei direcţii ce le primisem spre coordonare – mi se pare că merita a fi scoase în evidenţă.

Cât despre problemele din activitatea serviciilor

independente de care mă ocupam, una singură aş vrea să o prezint aici.

Pe linia Serviciului „B” (contrainformaţii radio) a venit în anul 1955 o invitaţie de a participa la Praga la o şedinţă de analiză a posibilităţii unei cooperări între toate ţările lagărului socialist, în direcţia uşurării descoperirii agenţilor spionajului care folosea [u] ca mijloace de legătură aparatură radio. Întrucât în invitaţie se propunea ca delegaţia să fie condusă de un adjunct al ministrului ce se ocupă de acest sector, eu am primit această însărcinare. La Praga, obiectul principal al discuţiilor l-a constituit necesitatea creării unui centru de coordonare al acestei activităţi şi care să aibă sediul la Varşovia, iar în secundar, necesitatea achiziţionării – în vederea unei uni-Ktflnizari a dotării – de aparatură specială, produsă deririle lagărului socialist.

Dacă asupra primei probleme, în principiu – sub re – a confirmării sau infirmării din partea guvernului – scăzut de acord, în cea de a doua problemă, nu **s**-a putut realiza niciun acord. Aceasta datorită în special performanţelor incomplete şi nesatisfăcătoare ce le putea valiza aparatura oferită de ţările producătoare şi apoi a preţurilor deosebit de ridicate.

Ulterior, în vara lui 1956, după confirmarea dată de guvern pentru participarea la acest „Grup de coordonare a activităţii de contrainformaţii radio”, la Varşovia a avut loc şedinţa de constituire, la care, de asemenea, am participat împreună cu col. Golumbovici Cornel şi lt. col. Haiducu Ludovic.

La această şedinţă – ca şi la cea de la Praga – rolul **prin**dpalâl avea delegaţia U.R.S.S., ea fiind aceea care a venit cu planul concret de organizare şi al contribuţiei cu cadre specializate pe care trebuia să o aducă fiecare ţară participantă. Din discutarea acestor probleme rezulta

pentru fiecare ţară participantă o cotă-parte de contribuţie – mai ales cea bănească – destul de exagerată. De exemplu, gazdele sediului (polonezi) ofereau automobilele lor Varşava la un preţ CAI circa 50% mai mare decât cel cu care statul nostru importa din U.R. SS. automobile Pobeda sau cereau ca salariile specialiştilor noştri detaşaţi la acest centru să fie transmise de statul nostru în ruble, însă plata li se făcea în zloţi la [paritatea]47 de un zlot la o rublă şi tot în aceste condiţii speculative se pune problema plăţii chiriei localului, a mobilierului şi a aparaturii. Aspectele mai sus arătate aţul determinat delegaţia română – spre deosebire de toate celelalte – să ridice obiecţii, care, nefiind acceptate, am cerut răgazul necesar pentru a Putea să le prezentăm guvernului ţării noastre, care va ho. târî asupra lor, după care vom comunica răspunsul.

Ulterior, după organizarea şi dotarea centrului a un mat o altă şedinţă tot la Varşovia şi în care, de asemenea, am participat, în care **s-**a discutat planul şi sistemul de lucru al centrului, din care rezultafuj zonele ce erau repartizate fiecărei ţări participante, spre acoperire gonio-metrică. Pe baza acestui plan, României i-au fost repartizate printre alte zone şi aceea a Albaniei şi a unei părţi din Ungaria, care, prin neparticiparea Iugoslaviei la aceasta acţiune, rămâneau descoperite. Pentru aceasta ţării noastre i se impunea crearea la Timişoara a unui puternic centru goniometric, a cărui construcţie solicita o investiţie de circa cinci milioane lei. Celorlalte ţări participante, datorită poziţiei lor geografice şi a dotărilor existente, nu le reveneau asemenea cheltuieli. Cum suma era destul de mare, am arătat că eu nu am mandat pentru a angaja finanţele ţării, cerând ca problema să fie lăsată în suspensie până ce voi raporta ministrului, iar hotărârea guvernului o vom face cunoscută **într-**un termen cât mai scurt.

În faţa acestei poziţii, adjunctul delegaţiei sovietice- gen. Kuzneţov – a avut o ieşire destul de violentă, pronunţându-se că delegaţia română – ca şi la prima şedinţa – este singura care face notă discordantă, creând greutăţi activităţii grupului de coordonare. El cerea cu insistenţă să ne precizăm poziţia şi pe loc să hotărâm dacă vom construi ori nu centrul de la Timişoara. Am răspuns că rămânem la poziţia anterior exprimată, făcând apel la spiritul de înţelegere al tuturor delegaţiilor. După şedinţă, generalul Kuzneţov manifesta faţă de delegaţia noastră o vădită atitudine de nemulţumire, reproşându-ne că avem o slabă educaţie internaţionalistă, ceea ce ne-a determinat ca în cele două zile cât am mai stat la Varşovia i evităm orice contacte cu el.

Activitatea ulterioară a acestui Centru de coordonare, mai ales după ce serviciile de spionaj au început să folosească transmiterile ultrarapide, precum şi aparatura radio, pe ultrascurte – care la ora aceea era imposibil de depistat – s-a dovedit infructuoasă, deşi era destul de costisitoare, ceea ce a determinat ţara noastră să renunţe a mai face parte din acest grup.

Pentru că sunt la capitolul legat de activitatea acestui serviciu de contrainformaţii radio, mă văd dator să dau un exemplu cu aspect negativ. Pe linie informativă apăruseră prin 1955 semnalări cum că în oraşul Bucureşti s-ar afla un agent al unei puteri străine, ce ţine legătura cu centrala de spionaj prin staţie de radio emisie-recepţie. Am atras atenţia şefului serviciului, col. Golumbovici Comei, asupra acestor semnalări, cerându-i să ia cele mai energice măsuri de depistare a acestor emisiuni, de înregistrare a lor şi de stabilire a locului unde se află găzduit acest agent. S-a întocmit un pian cu care am fost de acord. Cu toate acestea, peste un număr de zile, când agentul străin a fost arestat pe baza datelor informative, s-a stabilit că

între timp el transmisese centralei date de spionaj, iar serviciul nostru de contrainformaţii radio raportase că în eter nu apăruse nicio emisiune suspectă. Acest grav eşec m-a determinat – ceea ce până atunci în mod autocritic trebuie să mărturisesc că nu făcusem şi pentru care am fost aspru criticat de către ministru – să mă duc la unitate şi să analizez cum a fost posibil să scape această emisiune. Ştiind din anchetă ora la care agentul luase legătura cu centrala, am stabilit că – din cauza unei orcanizări a muncii cu totul defectuoase – la acea oră, femeia de serviciu a venit în camera unde lucrau filorii rar a facă curăţenie. În aceste camere, lucrândundu-se încontinuu zi şi noapte, curăţenia se făcea deci în timp œ ofiţerii erau în cameră, la aparatele lor. Datorită pr. fului pe care îl stârnea matura ce era folosita, în tlmpul curăţeniei, ofiţerii părăseau aparatele, revanind după circa zece minute. Coincidenţa nefericită a făcut ca, chiar în timp ce agentul străin a transmis, să aibă loc şi curăţenia şi astfel posibilitatea descoperirii lui a fost în mod condamnabil ratată. Pe lângă măsurile organizatorice s-au luat după acest eşec (col. Golumbovici C, care era un excelent tehnician, dar foarte slab din punct de vedere organizatoric, a fost schimbat), mătura a fost înlocuită cu aspiratoare de praf, astfel că ofiţerii filori nu mai aveau motiv să părăsească postul în timpul curăţeniei

Din activitatea celorlalte servicii independente de care mă ocupam, n-aş avea de spus lucruri mai deosebite, poate totuşi ceva despre serviciul „C”, unde abia apăruse Directiva muncii cu evidenţa”, deci era perioada însuşirii şi aplicării ei pe lângă care un efort mai deosebit se depunea pentru prelucrarea şi exploatarea unei enorme cantităţi de arhivă preluată din diverse depozite existente în ţară.

Legat de problemele acestui serviciu, cred că ar merita totuşi să scot în evidenţă aspectul – după mine – cu

totul negativ, ce-l îmbrăca soarta bunurilor confiscate pe baza hotărârii judecătoreşti de la cei condamnaţi. Aceste bunuri, în marea lor majoritate, au constituit multă vreme, în funcţie de calitatea şi valoarea pe care o reprezentau, obiect de înfruptare a unor oameni cu funcţii mai mari sau mai mici, atât din MAL, cât şi din afara lui Penteu început fiind luate în „custodie” şi uitate a mai fi m-a-Referire la Dtrectwa asupra organizării evidenţei operative de către organele Securttdtti Statului, a elementelor duşmănoasedi-JLir „fără Româna (emisă în 1951).» Woase din Reptil tea Popu

<v «attv * * * mai apoi „cumpărate” la preţuri ce erau de-rurte de valoarea lor reală.

Aceeaşi soartă o aveau şi locuinţele ce aparţineau ce-fer condamnaţi, ele fiind ocupate de diverşi tovarăşi, în rjmcăt de gradul de confort ce-l reprezentau.

Consecinţele luării de atitudine faţă de lipsurile ministrului. Ce am păţit atunci când am criticat munca ministrului

Anii 1954 şi 1955 au însemnat pentru mine – în funcţia de adjunct al ministrului – pentru început, perioada de aclimatizare cu problemele concrete ale unităţilor pe care le primisem spre coordonare, şi apoi perioada de început a randamentului în funcţie de răspunderea ce-mi revenea.

În această perioadă nu pot afirma că, pe lângă lucrurile bine făcute, n-am avut desigur şi lipsuri sau greşeli în muncă pentru care am fost pe bună dreptate criticat la timpul respectiv de către ministru, dar cu toate acestea, părerea lui despre mine şi despre munca mea era dintre cele mai pozitive. Aprecia faptul că eram adjunctul său care iniţiam şi executam împreună cu un colectiv de ofiţeri bine pregătiţi, uneori fiind însoţit şi de locţiitorul primului consilier sovietic, cele mai multe deplasări în

regiunile de Securitate – în aceşti doi ani mi-am consumat circa 40% din timp – unde mergeam nu numai să controlăm munca, ci să muncim timp de 10 – 15 zile şi deci să ajutăm concret pe tovarăşi în problemele mai grele pe care le aveau, ajutor confirmat ministrului de către şefii direcţiilor regionale respective. Astfel de deplasări am executat în regiunile Bacău, Argeş, Craiova, Hunedoara, Mureş Ceea ce aprecia în mod deosebit era faptul că la înapoierea în Bucureşti întocmeam un scurt raport cu ceea ce am găsit ca lipsuri, cu ceea ce am făcut şi ce indicat „s-au dat, precum şi unele eoni uzii ce se desprindeau, ra. port ce i-l prezentam şi pe baza căruia dădea fie inspecţiei, fie unei direcţii centrale interesate, indicaţii de a urmări anumite probleme.

Nu o dată şi-a manifestat nemulţumirea că ceilalţi adjuncţi se deplasează foarte rar în regiuni, iar atunci când o fac la înapoiere îl informează doar verbal, în fugă, nedându-i posibilitatea să reflecteze asupra problemelor sau să le poată urmări.

Aprecia, de asemenea, faptul că la şedinţele de colegiu – atunci când primeam din timp materialul care trebuia să se discute – mă străduiam să-l studiez şi în dezbateri să-mi aduc contribuţia pe măsura posibilităţilor mele.

Şi, de asemenea, îşi manifesta nemulţumirea că majoritatea celorlalţi adjuncţi în aceste şedinţe, când se discutau probleme de care nu se ocupau, adoptau o atitudine pasivă. Interesant era faptul că niciodată nu-şi exprima aceste nemulţumiri faţă de cei vizaţi. De ce, nu mi-am putut explica. Dar toate aceste păreri pozitive – ale ministrului – despre munca mea s-au schimbat – într-o bună zi – în mod brusc, la 90 de grade.

Ce se întâmplase de fapt?

În după-amiaza unei zile din luna ianuarie 1956,

colectivul de conducere a M.A.I. a fost convocat **într-**o şedinţă la CC. al P.C.R. La această şedinţă participa tov. Nicolae Ceauşescu, Gheorghiu-Dej şi Iosif Chişinevschi. Gheorghiu-Dej deschide şedinţa spunând: „V-am convocat pentru a discuta despre atmosfera încărcată ce există în cadrul colectivului de conducere a M.A.I., cunoscută de noi şi reclamată de Tănase Evghenie prin**tr-**un memoriu ce l-a adresat CC. al P.C.R".

Auzind cele spuse în legătură cu mine am răspuns complet surprins, dar surprinderea cea mai mare şi mai

Ucută – exprimată în mod foarte vizibil pe chipu său lav**ut-**o nùnistrui, care mi-a aruncat o privire ce v [ora] Lă Să spunlă]: „Ne răfuim noi". După un timp de c**â**ua minute – consumat cu unele glume făcute pe seama atmosferei din colectivul nostru – Gheorghiu-Dej întreabă ne vrea să ia cuvântul. Întrucât tăcerea se menţinea şi întrucât fusesem direct vizat, am cerut primul cuvântul. În cuvântul meu am început prin a preciza că eu n-am făcut niciun memoriu la CC. al P.C.R. – nici astăzi nu-mi pot explica de ce a trebuit ca Gheorghiu-Dej să spună aşa, când în aceeaşi şedinţă a reieşit destul de clar că tovarăşul Alexandru Ion făcuse un asemenea memoriu – spunând în continuare că aceasta nu înseamnă că nu am probleme, legate de atmosfera din colectivul de conducere, pe care să le aduc în discuţia acestei şedinţe. Astfel, am arătat că, în general luată, atmosfera este nefavorabilă muncii şi aceasta se datoreşte în primul rând şefului instituţiei.

Pentru a susţine această afirmaţie am continuat a spune că:

— Atunci când ceri ministrului să te primească – pentru a discuta probleme ale muncii – foarte adesea te amână de nenumărate ori, motivând că nu are timp;

— Iar atunci când totuşi eşti primit şi deşi ai probleme importante, ministrul nu îşi face timp să te

asculte căci ori se grăbeşte, ori tu vorbeşti, iar el citeşte anumite materiale;

— Ministrul nu convoacă din când în când pe adjuncţii săi în şedinţe de lucru pentru a analiza cum se desfăşoară activitatea, pentru a se face un schimb de păreri şi de experienţă asupra unor probleme mai importante, fiecare fiind lăsat să procedeze cum se pricepe, iar atunci când o problemă iese prost se fac critici foarte aspre; – şedinţele de colegiu se ţin destul de rar şi neregulat u un caracter anost, iar noi, adjuncţii, adesea nu ştim din timp ce obiect va avea, din care cauză uneori su*, tem puşi în faţa unor probleme, hotărâri şi câteodată chki în faţa unor ordine asupra cărora în prealabil nu am fost consultaţi;

— Ministrul ia unele hotărâri sau dă anumite ordine în diverse probleme, consul**tându-**se nu cu adjunctul căruia îi aparţine problema respectivă, ci cu toz>. Pin t îl le Gh. şi cu primul consilier soinctic.

A urmat la cuvânt general mr. Alexandru Ion, adjunct pentru problemele de miliţie, care a spus că ministru] nu-l ajută în muncă, iar când o face, o face jignindu-l, consideră că nu este indicat pentru această muncă care îi depăşeşte posibilităţile, mai ales că subordonaţii principali, Drăgan şi Moldoveanu, în loc să-l ajute, îl sabotează şi ca atare cere să fie trecut în altă muncă în afara MAI.

Generalul lt. Pintilie Gh., următorul care a luat cuvântul, a spus că în muncă mai sunt şi unele greutăţi, însă unii dintre adjuncţi nu ţin seamă că ministrul este foarte ocupat şi nu are timp să stea cu fiecare de vorbă atât cât am vrea, adăugând că rrürüstrul, fiind şeful instituţiei, are dreptul să ia anumite hotărâri fără a ne consulta. A încheiat prin a spune că tov. Alexandru Ion este prea sensibil, aceasta datorâ**ndu-**se faptului că nu a învăţat cum trebuie munca.

Generalul mr. Mureşanu Alexandru **–** ultimul dintre noi care a luat cuvântul **–** a spus că el nu are probleme de ridicat, că este surprins de cele ce **s-**a [u] spus în această şedinţă, deoarece el este primit şi ascultat de către ministru ori de câte ori cere, concluzionând că, probabil, tovarăşii care se plâng nu merg la ministru cu probleme care să merite a fi primiţi ori de câte ori cer.

Întrucât lista celor înscrişi la discuţii se terminase **–** ministrul neluând cuvântul **–** a luat cuvântul tovarăşul Nicolae Ceauşescu, care a spus:

U MAI în conducere sunt neajunsuri serioase în şistul de muncă…

Este dar că la miliţie sunt foarte multe lipsuri şi to**-**arăşiice muncesc acolo nu au fost ajutaţi suficient.

De ce a fost lăsat tov. Alexandru Ion să persiste în grecii, căci la miliţie se continuă şi acum cu bătaia, omo**rându-**se oameni.

Cu actuala conducere a Direcţiei Generale a Miliţiei nu se poate munci, căci nici Drăgan, nici Moldoveanu, nici Ioanid nu au ce căuta acolo.

La Miliţie nu se simte caracterul militar al instituţiei, iar aparatul politic nu îşi justifică existenţa, nu are un şef serios, iar tov. Alexandru nu **s-**a ocupat de munca aparatului politic.

Tov. Alexandru, a ţi] ci nu a reuşit să arate lipsurile foarte serioase care frânează munca la Miliţie.

Tov. Şerb **s-**a văzut comandant al trupelor M.A.l. şi adjunct al ministrului şi **s-**a îngâmfat, dând o scrisoare către [ostaşi]49 fără să întrebe pe cineva.

De altfel uşurinţa cu care se semnează unele documente la M.A.I. se manifestă nu numai la el, ci şi la alţi tovarăşi, în frunte cu ministrul.

Tovarăşul Mureşanu are lipsuri serioase, el **s-**a înconjurat de elemente linguşitoare, în frunte cu Bogdan

Hari, care, simţindu-i slaba competenţă, cultivă dezordinea, la adăpostul căreia se comit furturi şi abateri grave.

În M.A.l. se face o mare fluctuaţie de cadre, ceea ce este foarte dăunător muncii şi, deşi s-a atras atenţia, se continuă.

La M.A.l. trebuie să se intensifice munca şi principiile de partid în cadrul colectivului de conducere, căci Tănase are dreptate când arată cum munceşte ministrul, trebuie mai multă răbdare şi grijă faţă de adjuncţi, mai multă preocupare pentru creşterea şi educarea lor, ca* se poate face cel mai bine printr-o muncă mai colectiv A urmat la cuvânt Iosif Chişinevschi, care a spus: În munca voastră lipseşte spiritul de partid, în conducere există relaţii neprincipiale, nu numai şedinţele de colegiu să fie o şcoală, ci şi relaţiile dintre tovarăşi să fie bazate pe principialitate. Dacă un om nu corespunde funcţiei să i se arate documentat, nu numai să fie bruftuluit şi jignit, folosindu-se expresii tari. Are dreptate tov. Ceauşescu când spune că Drăgan, Moldoveanu şi Ioanid n-au ce căuta în Miliţie.

În încheierea şedinţei a luat cuvântul Gheorghiu-Dej care a spus că este de acord cu cele spuse de tov. Ceauşescu şi Chişinevschi subliniind că la M.A.I. nu există suficientă preocupare de aplicare a metodelor partinice în muncă. Are dreptate Pintilie că ministrul are probleme destule, deci nu poate să mângâie pe fiecare, ci fiecare să-şi bată capul să descurce problemele ce le are. Totuşi, şeful instituţiei este obligat să asculte cu răbdare pe fiecare în parte atunci când are probleme mai deosebite, să se documenteze bine pentru a putea da ajutorul cuvenit. Să se stabilească ca regulă în conducere relaţiile principiale, metode de muncă partinice, să se promoveze critica justă, iar recunoaşterea lipsurilor să nu fie

considerată ca o slăbire a autorităţii, ci ca o datorie a fiecăruia. Fiecare membru al colegiului trebuie să contribuie la lucrările lui, cei pasivi să fie antrenaţi să participe activ, propunerile făcute şi neînsuşite trebuie explicate celui ce le-a făcut, motivele pentru care nu au fost însuşite. În afara colegiului, ministrul poate şi trebuie să convoace periodic şedinţe numai cu adjuncţii pentru a dezbate cu ei anumite probleme care îi preocupă. Când gândesc mai mulţi, iese o treabă mai bună. Şi adjuncţii este bine să se întâlnească între ei, pentru a se consulta şi a face schimb de experienţă. După această şedinţă, timp de circa două săptămâni, ministrul nu mă primeşte – deşi cerusem în îi insistent deoarece aveam lucrări asupra cărora nu-à-dâtul a hotărî – motivând că este foarte

— Eram conştient de cauzele ce determinau această poziţie a sa.

În a treia săptămână, fără a mai întreba dacă mă primeşte, mă prezint la el cu lucrările ce se adunase [ră] în acest timp. După o prealabilă referire a sa la atitudinea mea lipsită de politeţe militară, legată de faptul că am venit neanunţat, la care am răspuns că lucrările mă presează, neputând să mai aştepte, am început a-i prezenta spre rezolvare problemă cu problemă.

Odată rezolvate lucrările pentru care venisem, am cerut permisiunea [de] a pleca, însă ministrul îmi cere – dacă tot am venit – să rămân şi să lămurim atitudinea mea adoptată la şedinţa de la CC. **Întrebându-**mă de ce am reclamat la partid acele lucruri, i-am răspuns că eu am precizat acolo că n-am făcut niciun fel de reclamare. El însă ripostează: „Atunci de ce ai spus ceea ce ai spus?” v

Am răspuns că acestea au fost stări de lucruri reale pe care nu aveam dreptul să le ascund în faţa conducerii de partid, adăugând şi faptul că dânsul, neluând cuvântul să le combată, înseamnă că nu am spus neadevăruri. A

încheiat prin a spune doar atât: „Bine, Tănase, vom mai vedea”, după care am plecat din birou.

Perioada care a urmat, respectiv întregul an 1956, a fost pentru mine o perioadă deosebit de grea, deoarece în acest an, mai ales în a doua parte, am fost foarte multă vreme însărcinat să execut diferite misiuni ce mă susträgeaţu] de la îndeplinirea sarcinilor curente ce îmi reveneau în legătură cu unităţile pe care le aveam spre îndrumare şi coordonare şi în activitatea cărora apăreau inerent şi lipsuri, pentru care lipsuri eram deosebit de asoru criticat, fiind adesea etichetat ca un om comod care îşi neglijează munca.

Pentru a ilustra volumul mare de asemenea mis, Un am să enunţ doar câteva pe care mi le mai aduc amin? şi anume: „

Luna august, în concediu, luna septembrie la Sof, a Vama, Minsk şi Varşovia în problema Serviciului de con – trainformaţii radio, tot în luna septembrie la Budapesta pentru o problemă a Direcţiei de contraspionaj, în luna octombrie în RS. Iugoslavia cu vizita delegaţiei de partid şi de stat, după care imediat a urmat o deplasare la Regiunea de Securitate Iaşi şi apoi, ultimele luni ale anului până în primăvara lui 1957 Ia Snagov în problema grupului de cetăţeni maghiari.

O ultimă misiune executată în funcţia de adjunct al ministrului a fost următoarea:

În seara zilei de sâmbătă, 2 martie 1957, ministrul îmi spune că în R.P. Ungară se ventilează [vehiculează! că în luna martie va [vor] reîncepe evenimentele din toamna anului 1956, ceea ce îi dă serioase motive de îngrijorare, mai ales pentru regiunea Mureş, ordo**nându-**mi să plec imediat la această regiune. Ajuns la Tg. Mureş, duminică în jurul orei 4, 45, am găsit doar ofiţerul de sen iciu, deşi era ordonată consemnarea tuturor ofiţerilor în unitate.

Cauza încălcării consemnului era aceea că, chipurile, pentru ca ofiţerii să nu se plictisească în unitate, conducerea organizase la cantină o reuniune, iar la acea oră matinală toţi erau acasă să se odihnească. Am chemat conducerea direcţiei corn uni când u – i ordinul ministrului de a se lua urgent acele măsuri care să nu permită elementelor şovine maghiare să acţioneze în vreun fel.

Coi. Kovacs răspunde că aceste elemente nu reprezintă un pericol, ci [căi dacă există un pericol acesta vine din partea elementelor şovine româneşti (aceasta era o veche şi bine-cunoscută concepţie a sa, care de altfel a şi constituit baza îngrijorării ministrului şi deci a trimi teni mele la Tg. Mureş). Am cerut să mă pună la curent cu situa

neiativă cu acţiunile mai importante pe care le aveau RJSu şi cu conţinutul materialelor informative primite? ultimele 15 zile. Dintre acţiunile mai importante, exis în lucru am găsit pe aceea a unui grup de elemente jivine maghiare conduse de Moser [...] muncitor la Coopleratival „Ciocanul”, care, în timpul evenimentelor dlnR.P.U. din toamna anului 1956, difuzase pe străzile oraşului Tg. Mureş manifeste de instigare, în continuait având în plan introducerea unui complice al lor ca sergent în aparatul regional de Securitate, cu gândul că va ajunge la magazia de armament şi muniţie, de unde să sustragă cele necesare asasinării conducerii locale de partid, de asemenea, contau să procure explozibilul cu care să arunce în aer sediul Comitetului regional de partid.

În faţa acestei situaţii, tovarăşii noştri puseseră la punct cu regiunea de Securitate Braşov o combinaţie prin care se urmărea a-i pune pe Moser în legătură cu un inginer de la Combinatul Chimic Făgăraş, prin care să obţină explozibilul dorit de el şi în această împrejurare să-l aresteze. Lucrurile însă se precipitau şi se impunea luarea unor măsuri urgente de finalizare a acestei acţiuni, prin

arestarea celor în cauză. Am mers la tov. prim-secretar al Comitetului Regional de partid pe care l-am informat asupra acestei acţiuni şi a planului nostru de a trece la arestarea acestor elemente cu care a fost întru totul de acord. Primul pe care ne-am gândit să-l arestăm era Moser, dar aceasta voiam să se facă fără să se ştie în Tg. Mureş. De aceea prin tov. prim-secretar am stat de vorbă cu preşedintele Cooperativei „Ciocanul”, vechi membru de partid, cu care am stabilit să-l trimită pentru 3 – 4 zile pe Moser la Cluj, la Carbochim, unde cooperativa avea comandă de pietre de polizor, pentru a urgenta şi recepţiona comanda (Moser, fiind muncitor şlefuitor, se pricepea foarte bine la calitatea pietrelor de polizor). Pe drum spre Clui Moser a fost arestat în secret şi adus la Direcţia Regională de Securitate.

În anchetă refuza cu încăpăţânare să vorbească, ce* ce a impus arestarea de urgenţă a dactilografei (o nepoa. tă a fostului conte Teleky) care bătuse la maşina Sfatului Popular Regional unde lucra manifestele difuzate în toamna anului 1956. La început şi aceasta a refuzat să vorbească, [însă fiind] pusă în faţa unor amănunte cunobcute din acţiune şi lăsându-i să înţeleagă că nu este prima care a fost arestată, a recunoscut că a bătut la maşină manifestele, dar mai mult nu ştie. Fiind o fire mai şovăielnică s-a trecut la confruntarea ei cu Moser, pe care văzându-l arestat şi din întrebările ce li se pun şi-a dat seama că organul de Securitate cunoaşte bine întreaga problemă şi în consecinţă a început a declara tot ceea ce ea ştia. A urmat arestarea şi a celorlalţi membri ai grupului, care în anchetă au declarat întregul plan pe care îl pusese (ră] la cale. Măsurile luate pentru curmarea activităţii acestui grup şi probabil faptul că în R.P.U. nu s-a produs ceea ce se ventila [vehicula] a [u] avut ca efect resemnarea multor elemente şovine maghiare, ceea ce a

făcut ca după o şedere de 17 zile să fiu rechemat la Bucureşti.

La criticile pe care mi le făcea în legătură cu lipsurile ce apăreau în unităţile de care răspundeam se adăuga [u] şi nenumăratele procese de intenţie pe care mi le făcea la enunţarea oricărei păreri pe caremi-o exprimam în legătură cu vreun aspect al muncii. În aceste împrejurări – cu totul nefericite pentru mine – am putut să-mi dau seama de adevăratele trăsături de caracter ale şefului meu, care până atunci, când se manifestau, eram convins că se datorează firii sale glaciale, necomunicative.

De această dată însă au ieşit în evidenţă foarte pregnant, în primul rând, caracterul ranchiunos (neputând nicicum uita faptul că ai îndrăznit să-l critici) şi apoi intervenea duritatea excesivă (etichetarea jignitoare cu puternic iz de umilire), cu totul contrar indicaţiilor date la şedinţa de la CC. al PCR., din ianuarie 1956. În repe

* rânduri am vrut să merg la CC. al P. CR. şi să arăt „Să insuportabilă stare de lucruri, însă de fiecare dată anunţam, gândindu-mă că poate totuşi, într-o zi, îşi va ja seama că greşeşte şi că va renunţa la aceste metode nepartinice.

Într-o asemenea atmosferă am continuat să funcţionez l-a adjunct de ministru – până la sfârşitul lunii martie 1957, jând ministrul a convocat la el pe toţi adjuncţii săi. În această „şedinţă" el ne aduce la cunoştinţă că Biroul Politic al CC. al P.C.R., apreciind că la M.A.I. sunt prea mulţi adjuncţi a indicat să se mai reducă din aceste funcţii.

Întrebaţi ce avem de spus şi văzând că ceilalţi nu se grăbeau să ia cuvântul, am cerut să vorbesc eu întâi, spunând că dacă aceasta este indicaţia Biroului Politic nu încape tocmeală şi întrucât pentru problemele de securitate există doi adjuncţi, respectiv Pintilie Gh. şi eu –

la care se mai adăuga şi gen. mr. Nicolschi Alex.50, care era un fel de secretar general – cred că funcţia mea poate fi redusă, fiind suficienţi ceilalţi.

Alexandru Nicolschi (Boris Grimberg, 1915 – 1992). Militant comunist încă din 1932, este racolat în 1940 (după instaurarea ocupaţiei sovietice în Basarabia) de serviciile secrete ale U.R.S5. Este infiltrat anul următor în România, fiind însă capturat foarte repede şi deţinut, până în august 1944, în penitenciarul Aiud. După instalarea guvernului Petru Groza, este numit şef al Corpului Detectivilor din cadrul Direcţiei Generale a Securităţii, organism din care face embrionul viitoarei Securităţi. În 1947 devine inspector general al Poliţiei de Siguranţă, în anul următor, subdirector în Direcţia Generală a Securităţii Poporului, iar în 1953, secretar general al M.A.I. Pensionat în 1961, la numai 46 de ani, acesta este audiat în 1968, ancheta comisiei de partid dezvăluind fapte de-a dreptul incredibile, precum instalarea, din ordinul lui Nicolschi, de microfoane chiar în locuinţa şi biroul lui **Gheor**ghe Gheorghiu-Dej, se pare la dispoziţia organelor informative sovietice în serviciul cărora Nicolschi rămăsese neîntrerupt. „Beneficiarul” o mă la capăt al unui destin spectaculos, Nicolschi decedează cu o zi

După mine a vorbit Mureşanu Al., care a spus ca n crede că este oportună desfiinţarea funcţiei sale. We? în sectorul său sunt foarte multe probleme la care s-a putea adăuga şi o parte din cele ce ar rămâne prin de/ fiinţarea funcţiei mele. Ceilalţi adjuncţi neavând nimic de spus, ministrul îmi ordonă ca eu să întocmesc o minută, pe care el să o semneze şi să o trimită la Biroul PQ. litic pentru a comunica hotărârea luată, ordin pe care l-am executat. După câteva zile îmi comunică ordinul denumire în funcţia de şef al Direcţiei Securităţii Capitalei, unde m-am prezentat pentru a începe munca.

Deşi la şedinţa de mai sus se spusese că este o indicaţie de a se reduce din funcţiile de conducere, ceea ce s-a şi făcut, după câteva săptămâni, tovarăşul Negrea Vasile, şeful Direcţiei Regionale de Securitate Banat, este adus în centrala ministerului în funcţia de secretar general. Atunci mi-a devenit şi mai clar că reducerea funcţiei mele nu fusese dictată de considerentele expuse, ci o soluţie „diplomatică” de a se descotorosi de un om ce devenise indezirabil. De aceea, cu prima oczie ce mi s-a oferit, i-am spus ministrului deschis părerea mea. În care a ripostat: „Dacă eşti nemulţumit, vino la colegiul ministrului să discutăm problema”. Am răspuns că n-am ce să discut în colegiu, deoarece eu nu ţin neapărat să fiu adjunct de ministru, că dacă i-am spus părerea mea, am făcut-o doar pentru că eram convins că în alt fel trebuia rezolvată situaţia mea.

În acest fel s-a încheiat activitatea mea în funcţia de adjunct al ministrului.

O nouă etapă în activitatea mea

Direcţia Securităţii Capitalei am găsit-o bine organizată şi încadrată în general cu ofiţeri capabili şi bine pregătiţi, rroblema mai deosebită o constituia starea disciplinară

Existenţa, la acea vreme, a raioanelor de securitate consulta subunităţi deosebit de eficiente, fiecare dintre ele reuşind în bună măsură să stăpânească situaţia operativă de pe teritoriul respectiv. Controlul organelor raionale de partid asupra activităţii lor se exercita la un nivel corespunzător, în general aceste organe de partid fiind mulţumite de activitatea de securitate.

Un alt element care dădea muncii raioanelor de securitate eficienţă era şi strânsa colaborare pe care o aveau cu raioanele de miliţie, cu care de regulă stăteau în acelaşi local, de asemenea, cunoaşterea existenţei acestor

subunităţi în raionul respectiv şi a sediului lor, uşura în mod considerabil prezentarea unor cetăţeni care informau despre existenţa unor fapte sau acţiuni suspecte la unele persoane, ceea ce constituia în mod indiscutabil un sprijin real pentru munca de Securitate.

Dar ceea ce impieta însă **într-**o oarecare măsură activitatea Direcţiei Securităţii Capitalei era supralicitarea manifestată de direcţiile centrale, care interpretând greşit drepturile lor, preluau de a [ijci cazurile mai evoluate şi dădeau în schimb probleme cu mai puţină perspectivă. Această situaţie m-a făcut ca la una din şedinţele avute la minister să afirm că Direcţia Securităţii Capitalei este considerată şi tratata ca o cenuşăreasă a direcţiilor centrale.

La Direcţia Securităţii Capitalei ani lucrat circa unsprezece luni deoarece, în martie 1958, sunt chemat la ministru şi întrebat ce părere am dacă **s-**ar desfiinţa această unitate.

I-am răspuns că – nu pentru a-mi păstra funcţia, dar pentru că văd existenţa acestei unităţi ca indispensabilă şi aceasta datorâ**ndu-**se nu atât mie cât şi celor care au muncit acolo de ani şi ani de zile – această măsură va afec

mod serios potenţialul contrainformativ din oraşul

Bucureşti. Zâmbind cu o nuanţă de ironie îmi spune ci ar putea fi juste considerentele mele, dar desfiinţarea ace*, tei unităţi este deja hotărâtă, ordo**nându-**mi să încep predarea problemelor şi a materialelor către direcţiile central* care preiau atribuţiunile ei.

La terminarea predării sunt chemat tic Pin iile Ch. care îmi comunică ordinul ministrului ca să mă prezint la Şcoala de ofiţeri de la Băneasa pentru a învăţa lirul\i rusă, deoarece voi merge la Moscova cu un lot de ofiţeri pentru a urma cursul de perfecţionare.

Iniţial am refuzat, la care Pintilie Gh. Îmi spune: „De-

a-bia i-a mai trecut supărarea ministrului pe tine şi acum din nou vrei să-l superi?”

Întrebându-l cu ce l-am supărat pe ministru, Pintilie Gh. Îmi răspunde: „Cu gura ta prea mare, care dacă nu o vei stăpâni, îţi va mânca capul”.

Dâ**ndu-**mi seama că n-am altă ieşire, în cele din urmă am acceptat, duc**ându-**mă la Moscova pentru un an de zile, unde sincer mărturisesc am considerat că am pierdut timpul deoarece lucruri deosebite nu am învăţat.

*

La întoarcerea în ţară – august 1959 – ministrul mi-a comunicat că sunt numit în funcţia de şef al Direcţiei de contrasabotaj, întrucât şeful ei, col. Stoica Nicolae pleca cu lotul ce urma la Moscova pentru perfecţionare.

Preluând conducerea acestei direcţii am găsit un nomenclator ce conţinea obiectivele economice mai importante pe care direcţia le avea în principal în centrul atenţiei şi aceasta pentru a nu-şi împrăştia forţele şi aşa destul de mici. Ulterior, acest nomenclator a fost anulat şi **s-**a ordonat să ne ocupăm de tot ceea ce reprezintă unitate economică, inclusiv micile ateliere ale cooperaţiei meşteşugăreşti, mai bine zis să urmărim activitatea tuturor suspecţilor ce lucrau în aceste unităţi economice. În acest

lucru a ofiţerilor din direcţie a devenit UMIle a-utuH>îi cu nimic justificat, lunvmw, be vie o parte. mulţi din aceşti suspecţi figurau în evidenţa pen mi motive sau situaţii ce nu constituia) u un anumit grad je periculozitate socială (am în vedem marea masă a membrilor de rând ai 1\N.Ţ, şi l\N.l masa membrilor unor secte ilegale şi chiar legale ş.a.m.d.) şi de cam, în că/ulcând îşi reluau activitatea politică, ne concuram cu Direcţia contrainformaţii interne, al cărei obiect de muncă 3 constituia, iar pe de altă parte, posibilitatea comiterii de către aceşti suspecţi a unor acte de sabotaj, diversiune sui

de subminare a economiei naţionale era infinit redusă. Această creştere masivă a obiectivelor precum şi a bazei de suspecţi ce trebuialul avute în atenţia ofiţerilor a impus în condiţiunile existenţei ordinului ce obliga pe fiecare ofiţer să aibă în legătura sa minimum 15 informaton – o creştere tot atât de masivă a acestor colaboratori, mulţi dintre ofiţeri ajungând la 30 – 35 [Uc informatori. Adăugând şi o altă prevedere a ordinului – ca ofiţerii să se întâlnească de cel puţin două ori pe lună cu fiecare informator – **s-**au născut o serie de dificultăţi care nu au întârziat să se repercuteze negativ asupra muncii.

m prim vil rând, suspecţii din obiectivele economice mai importante scăpau uneori de sub o supraveghere continuă, deoarece ofiţerul cerea informatorilor să aducă material despre toţi suspecţii pe care acesta îi cunoştea sau avea legătură cu ei – chiar şi atunci când despre unii dintre aceştia ne convinsesem pe parcurs că nu este cazul să ne ocupăm de ei în mod activ – deoarece, pe de o parte, inspecţia când venea în control găsea mapa suspectului respectiv fără material recent şi atunci ofiţerul era aspru criticat, iar pe de altă parte, datorită factorilor d 2 conducere din direcţie şi în primul rând mie personal, C nu întotdeauna am intervenit cu suficienta fermitate pentru a-i determina să lichideze cu această stare de lucruri.

În al doilea rând, primi**ndu-**se de la informatori un număr aşa de mare de materiale informative, posibilitatea studierii de către ofiţer a acestor materiale şi a verificării celor ce aveau un conţinut ce trezea oarecare interes era mult îngreunată, astfel că urni suspecţi şi uneori chiar unele persoane ce nu figura [uj în evidenţa suspecţilor rămâneau pentru un timp cu un stigmat compromiţător, până ce se reuşea cândva a se face verificarea necesară. Acest stigmat se repercuta asupra celui în cauză fie atunci când se cerea avizarea lui pentru acces la documente strict

secrete, fie atunci când se cerea avizul pentru plecare în străinătate.

În sfârşit, din cauza acestor suprasolicitări a informatorilor, unii dintre ei ajunsese [răj să refuze a mai colabora cu organele noastre deoarece această colaborare le consuma o mare cantitate din timpul lor liber, ceea ce făcea ca unii dintre ei să-şi neglijeze unele obligaţii familiale sau sociale. La aceste aspecte negative se mai adăugafuj şi unele greutăţi generate de forma şi ideea organizării muncii direcţiei.

Astfel, pentru a uşura ofiţerilor familiarizarea cu specificul şi obiectul activităţii unor obiective – pentru a-l putea face să discute cu informatorii în cunoştinţă de cauză asupra unor evenimente şi deci pentru a putea analiza cu discernământ informaţiile primite, **s-**a impus repartizarea fiecărui ofiţer a unui număr de obiective din aceeaşi ramură de activitate care însă se aflau amplasate la distanţe mari unul de altul, câteodată la extremităţi opuse ale oraşului, ceea ce necesita deplasări de la un obiectiv la altul, care consuma ofiţerilor timp foarte preţios, în plus, direcţiile regionale de Securitate trimiteau direcţiei noastre diverse materiale prin care semnalau complicitatea unor cadre ce funcţionau în unele minisou anumite unităţi industrial economice cu unele finente urmărite de organul teritorial respectiv, cerân-i! ne să încadrăm informativ pe aceştia şi să le trimitem H mai urgent materialele obţinute. Alteori ne semnalau anumite anomalii produse de indicaţiile dubioase trimi – de un cadru din minister la una din unităţile din repunea respectivă şi care, în cazul când ar fi fost aplicată işacum se indica, ar fi produs daune serioase.

Ca direcţie centrală trebuia să facem deplasări regulate în regiuni pentru a sprijini la rezolvarea unor sarcini ori pentru a analiza stadiul unor lucrări ce se

executau în comun. Rezolvarea acestor probleme - enunţate sumar-consuma timp, pe care ofiţerii direcţiei noastre trebuie să-l rupă din cel afectat lucrărilor şi sarcinilor lor directe. Multiplele sarcini pe care direcţia noastră le avea de rezolvat în Bucureşti - în special ca urmare a desfiinţării în anul 1958 a Direcţiei Securităţii Capitalei - făcea ca atribuţiunile de îndrumare şi coordonare a muncii direcţiilor regionale de Securitate să fie mult îngreunate. Executând pe una din ele în bune condiţiuni suferea cealaltă.

Am semnalat pe parcurs, de nenumărate ori, necesitatea reînfiinţării Direcţiei Securităţii Capitalei sau crearea în cadrul direcţiei a unui serviciu de îndrumare şi control al regiunilor.

Niciuna, nici alta nu **s-**a aprobat.

* * *

O altă problemă care a grevat foarte serios munca şi, în plus, a aruncat o lumină deosebit de proastă asupra activităţii direcţiei a constituit-o lunecarea de la obiectul principal al muncii de securitate şi implicit imixtiunea în probleme care nu ne privea [u], respectiv întocmirea şi prezentarea a atât de mult discutatelor şi criticatelor

„Informări”.

Datoria mă obligă să lămuresc această problemă când şi cum, în mod precis au apărut primele „în/O mări”, cu toate eforturile de memorie pe care le-am fâcm nu îmi pot reaminti cât de cât precis. Totuşi, îmi rean% tesccă la şedinţa de colegiu din vara anului 1962, încarc **s-**a analizat activitatea Direcţiei de con trasa bota j, în con. cluzie ministrul, apreciind că ofiţerii direcţiei consuntimp preţios cu culegerea de materiale necesare întocmi, rii unor asemenea „informări”, ceea ce se făcea în detrimentul muncii informative - luând în consideraţie efectivul destul de mic pe care îl aveam, precum şi sarcinile ce reveneau

organului de Securitate – a spus:

„A existat Comisia Controlului de Stat, ce avea asemenea sarcini, care apreciindu-se că nu mai este necesară s-a desfiinţat. Ce, voi vreţi să-i luaţi locul? Trebuie să înţelegeţi că fiecare minister răspunde de felul cum muncesc oamenii săi, dacă îşi îndeplinesc ori nu sarcinile. Dacă totuşi prin natura muncii vor apărea unele materiale ce exprimă o stare proastă de lucruri, într-un anumit sector de activitate, le vom trimite spre informare ministrului respectiv şi cu aceasta considerăm că ne-am făcut datoria. În cazul când o anumită situaţie este ieşită cu totul din comun şi o voi aprecia ca atare, vom informa conducerea de partid”.

În urma acestei şedinţe de colegiu, am comunicat direcţiilor regionale de Securitate indicaţiile primite. Cu toate acestea, unele direcţii regionale continuau să ne trimită note prin care ne cereau să intervenim la unele ministere pentru a se lua măsuri de remediere a unor stări de lucruri negative, ca de exemplu: „Să se repartizeze bumbac la filatura cutare deoarece este ameninţată să intre în gol de producţie, fiind pe punctul de a termina rezerva de materie primă pe care o avea”; „Să se trimită urgent procură la fabrica cutare, căci nu are rezervă şi este ameninţată să oprească producţia”; „Să se repartizeze

«htatea de benzină necesară, deoarece unităţile P.E.C.O. 3>nâvor avea cu ce să alimenteze automobitele turiştilor străini”.

Toate aceste aspecte contrare indicaţiilor primite în şedinţa de colegiu le-am ridicat în şedinţa de analiză anuala de la sfârşitul anului 1962, şedinţă la care erau prezente cadrele de conducere ale regiunilor de Securitate, arătând că aceştia ne tatonează, parcă am fi dispeceri ai economiei naţionale. La această şedinţă ministrul a precizat din nou linia dată, ordonând să se

pună capăt cât mai urgent acestor practici. În urma indicaţiilor primite în şedinţa de colegiu mai sus amintită, când ulterior au apărut unele materiale, mă trimitea la tovarăşii miniştri interesaţi pentru a le transmite informaţiile respective. Aşa s-a întâmplat, după cât îmi pot aduce aminte, cu materialele pe care le-am transmis tovarăşilor Florescu Mihai51 la Ministerul Chimiei şi Petrolului, tovarăşului Suder Mihai52 la Ministerul Economiei Forestiere, tovarăşului Fazekâs János la Ministerul Industriei Alimentare. De asemenea, la apariţia unor materiale cu conţinut mai deosebit, mi

53 Fazekâs János (1926 – 2004), ministru al Industriei Alimentare MQA1 19651 vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri (1965 – 1975), mi-rüstru al Comerţului Interior (1974 – 1980), viceprim-ministru (1975 – 1982) (ibidem, p. 256).

s-a ordonat să întocmim o informare, ce era trimisă la conducerea de partid.

De foarte multe ori, după trimiterea unei asemenea informări, mi se ordona să mai facem câte un exemplar care să fie trimis fiecărui membru al Biroului Politic al CC. al P.C.R. După exploatare aceste informări ne veneau înapoi, majoritatea cu adnotări ale tovarăşilor care lecitise [ră], care uneori sunau şi aşa: „Să se urmărească dacă se iau măsuri de remediere”.

Începând cu vara anului 1965, tovarăşul Onescu Cornel, care preluase conducerea ministerului, a readus în actualitate, cu multă insistenţă, problema întocmirii de informări. Astfel, în repetate şedinţe cu lucrătorii din sectorul de contrasabotaj ne critica puternic atunci când numărul sau conţinutul acestor „informări” scădea, insistând prin a scoate în evidenţă faptul că unul dintre cele mai importante criterii de apreciere a muncii acestor ofiţeri îl constituie numărul şi conţinutul acestor

„informări”, însă aceste „informări” nu mai erau trimise ca până atunci tovarăşilor miniştri, ale căror sectoare de activitate erau vizate de conţinutul lor, ci în totalitate erau duse la conducerea de partid.

Pentru un început, trebuie să spun că lucrătorii direcţiei se antrenau în întocmirea de asemenea informări, cu oarecare dezinvoltură, deoarece, ca şi mine, considerau că se face o treabă utilă şi apoi acestea constituiau un mijloc relativ mai uşor de materializare a activităţii. Cred că merită a fi scos în evidenţă faptul că văzându-se aprecierile ce se acordau acestor informări şi mai ales acelor cu caracter economic şi alte direcţii, ca D.G.I.E. şi cea de contraspionaj, s-au lăsat ispitite şi au întocmit asemenea materiale.

Mai târziu, când tovarăşul ministru a început să insiste mai mult asupra aprofundării problemelor ce le conţineau aceste informări, interesul lucrătorilor din direcţia

„Trasabotaj pentru întcazmirea lor a mai scăzut, deoale verificarea, precum şi documentarea aspectelor traute de foarte multe ori depăşea capacitatea noastră.

Personal, în ceea ce mă priveşte, aşa cum am mai spus, jacă pentru început am fost convins că facem o treabă utilă, ulterior când mi-am dat seama că ne angajăm într-o acţiune ce nu făcea obiectul muncii de Securitate şi mai ales care ne sustrăgea de la executarea sarcinilor noastre specifice, nu am reacţionat cu suficientă fermitate, de aceea astăzi îmi dau seama încă o dată în plus că în acest fel am greşit destul de serios, ceea ce îmi dă sentimentul unui profund regret.

Mergându-se pe vechea linie de a se lua hotărâri asupra activităţii unei anumite direcţii, fără a se consulta şi colectivul de conducere al acestora, în vara anului 1963, pe baza unui ordin al ministrului. Direcţia de contrasa-

botaj s-a contopit cu cea de contrainformaţii interne. Întrebând care a fost raţionamentul acestui ordin mi s-a răspuns: „necesitatea eliminării paralelismului ce se manifesta în activitatea acestor două direcţii”. Mi-am permis a raporta că o asemenea măsură nu va avea darul de a lichida paralelismul ce exista şi că pentru eliminarea lui se impuneau unele măsuri structurale de concepţie în ceea ce priveşte obiectul muncii fiecărei direcţii. Tov. prim-adjunct Negrea Vasile mi-a răspuns „se pare că ai dreptate, dar nu mai avem ce face, la o nouă reorganizare vom remedia această situaţie”.

Activitatea ulterioară a dovedit cu prisosinţă că, dacă nu a mai fost cazul a se vorbi de paralelism între două direcţii apărea însă foarte evident paralelismul] între serviciile aceleiaşi direcţii. Singurul efect ce l-a avut această * „de direcţii a fost acela al reducem câtorva contopire re (director şi locţiitori directori) reatuncţii o tfei numai unele economii bugetare, lizându-se as însă efectivul direcţiei deosebit de mare (460 cadre), împărţit pe 12 servicii, cu o mare varietate de probleme şi profile şi cu o mare multitudine de sarcini, punea colectivul de conducere al direcţiei – redus cu 50% faţă de ceea ce exista anterior – în situaţia de a cuprinde întreaga muncă în condiţii puţin corespunzătoare.

Cum era tratată problema cadrelor

A vorbi despre activitatea organelor de Securitate, fără a mă referi şi la politica de cadre ce s-a dus în această instituţie, consider că ar fi o greşeală, mai ales că şi în acest domeniu au existat, după părerea mea, foarte multe lacune care s-au repercutat destul de negativ în munca lor.

Cred că însăşi alegerea general mr. Demeter Al.54 şi apoi a col. Pateşan55, ca şefi ai Direcţiei de cadre, nu a fost cea mai indicată, deoarece ambii erau oameni cărora le iip-lalul aptitudinile caracteristice unui şef de cadre.

Pe amândoi îl caracteriza, în schimb, rigiditatea cadnştilor cu vederi înguste, lipsiţi de discernământul necesar în cumpănirea în mod just a raportului dintre părţile pozitive şi cele negative ale unui cadru56.

O anumită greşeală comisă sau o anumită situaţie de cadre relativ minoră ce era apreciată ca necorespunzătoare cântărea pentru ei infinit mai mult decât o îndelungată activitate pozitivă şi câteodată presărată chiar cu acte de eroism, propunând de multe ori măsuri radicale care mergeau până la scoaterea din muncă, acordarea posibilităţii unei reabilitări era aproape cu desăvârşire exclusă, în acelaşi timp, de multe ori pentru ei, faptul că un anumit cadru nu muncea corespunzător funcţiei ce o avea, era cu mult mai puţin important decât comiterea unei anumite greşeli sau abateri.

Existenţa unei atmosfere de neîncredere şi de permanentă suspiciune a cadrelor se materializa prin aceea că la primirea unei sesizări – ce de multe ori avea nuanţe evidente de subiectivitate – în legătura cu un anumit cadru, se începea audierea unor subordonaţi ai celui vizat, în legătură cu ceea ce cunoşteau ei negativ despre el, în felul acesta dând frâu liber răfuielilor.

Nu puţine au fost cazurile când, pe baza unor asemenea sesizări, cadrul respectiv era pus în lucru cu toate mijloacele muncii de securitate: agentură, tehnică operativă, supraveghere operativă, control secret al corespondenţei, investigaţii, care se executau de aşa manieră încât cel vizat putea afla, ceea ce avea un efect cu totul demobilizator. Un asemenea caz **s-**a întâmplat şi cu mine.

În vara anului 1959, unii dintre muncitorii cu care am lucrat în uzină precum şi unii vecini din cartierul în care am locuit mi-au spus că au fost chestionaţi de către Securitate asupra faptului dacă ei ştiu că am fost legionar

Exprimându-mi faţă de ministru nedumerirea şi părerea de rău că, după atâtea verificări ce mi s-au făcut pe parcurs, se poate da crezare unor asemenea calomnii, acesta mi-a spus că primind o anonimă prin care se semnalează acest lucru este obligat să mă xerifice încă o dată Rezultatul verificărilor bineînţeles că nu putea fi altul decât cel de neœnnrmare. Târziu însă, abia în luna august 1966, când am fost avansat la gradul de general-locotenent am aflat despre ce fusese vorba. În această lună, în Spitalul „Babeş" al M. Ai. se afla internată o cetăţeancă pe nume Mihăilescu, soră cu soţia lui Drăghici Al., care auzind despre avansarea mea, faţă de câţiva medici ce erau prezenţi, a spus foarte revoltată că dacă Drăghici Al. mai stătea în MJ\!, nu mai vedeam eu avansare până muream, deoarece sunt un bandit de legionar. La reacţia celor prezenţi cum că nu pot crede aşa ceva, ea le-a spus că, cu câţiva ani în urmă, împreună cu sora ei Marta Drăghici au trimis la MAI. O anonimă prin care semnalau faptul că am fost legionar şi că numai datorită incataţii celor de la cadre, care n-au ştiut să mă demaş-rămas în Securitate. * Z ce a trebuit ca Marta Drăghici să se preteze la un «menea act nu ştiu precis, ştiu însă că ea – care exerça o puternică influenţă asupra soţului său – agrea în %d deosebit, ca de altfel şi soţul ei, acele persoane care <tiau să o linguşească şi să se ploconească în faţa ei. Cum nu eram unul dintre aceştia, probabil că s-a gândit ca în acest mod să se răzbune.

În propunerile de sancţionare pe care şefii Direcţiei de cadre le prezentau ministrului şi pe care acesta le semna cu uşurinţă, deoarece aproape niciodată nu avea timp să stea şi el de vorbă cu cel împricinat, indiferent de fune-Ha pe care acesta o avea, ei se „orientau" după duritatea acestuia care era afişată ca intransigentă faţă de abateri şi greşeli. Consecinţa un [ei] asemenea stări de

lucruri a fost aceea că **într-**un relativ mic număr de ani au fost scoase din muncă foarte multe cadre, producâ**ndu-**se o mare fluctuaţie şi instabilitate mai ales la funcţii de conducere. Legat de această atitudine faţă de cadre, apare interesant de reţinut faptul că până şi din cele 25 de cadre aduse în anul 1952 – 1953 din activul de partid, nu după mulţi ani, mai mult de jumătate erau scoase din diferite motive.

Nici Şcoala de ofiţeri de la Băneasa, care trebuia să constituie sursa principală de împrospătare a cadrelor, nu a fost scutită de efectul unei asemenea politici de cadre imprimate de general mr. Demeter şi col. Pateşan. Începând cu instabilitatea în funcţie a comandanţilor ei **–** în câţiva ani **s-**au perindat la comandă cinci tovarăşi **–** ceea ce nu se poate spune că nu a influenţat **într-**un fel sau altul negativ procesul de formare a noilor cadre şi până la admiterea în şcoală şi şcolarizarea acestor viitori ofiţeri. La admiterea în şcoală singurul criteriu ce era luat în consideraţie **–** care, bineînţeles, nu era greşit **–** era acela

«... Htinută la bacalaureat şi la examenul de admiral notei ocu» *

tere. În acelaşi timp insu se ignora aspectul fizionon calităţile fizice, dar mai ales vocaţia şi aptitudinile ac tor tineri pentru munca de Securitate.

Pentru a se realiza planul de absolvenţi ai idolii dec ieri pe parcursul anilor de învăţământ se treceaiuj cu \ derea manifestările negative ale unora dintre elevi, ca privite mai atent îi făcea incompatibili cu calitatea de\itor ofiţer de Securitate.

În pregătirea acestor viitori ofiţeri unicul accent se pl nea pe latura teoretică, celelalte aspecte ca; formarea uno calităţi fizice necesare, modelarea caracterului şi impn marea unui œmportament cât mai exin-puru'aror în viaţă, erau lăsate pe plan cu totul secundar. Aşa **s-**a putut

întâmpla că mulţi tineri ofiţeri după 2 – 3 ani de şcoală, se prezentau la unităţile unde erau repartizaţi de-a dreptul necorespunzători pentru munca informativă sau cu multe minusuri, care în iureşul activităţii din dirveţii cu foarte multă greutate mai puteau fi retuşate.

Activitatea consilierilor sovietici

Pe parcursul celor scrise de mine am pomenit în treacăt de câteva ori despre persoana unor consilieri sovietici. Consider însă că asupra activităţii acestor consilieri sovietici merită să mă opresc ceva mai mult deoarece prezintă o anumită importanţă. Masiva îniocuirv a cadrelor de conducere din aparatul centrai de Securi ta te ce a avut loc în perioada 1952 – 1953 cu activişti din aparatul de partid care nu cunoşteau această muncă, impunea acordarea unui sprijin masiv pentru o cât mai rapidă identificare a acestora cu noile sarcini primite. Această misiune – deloc uşoară – a revenit în cea mai mare măsură consilierilor sovietici care au fast ataşaţi pe lângă fiecare din ticni directori. Pentru a putea realiza în cât mai bune condiţiuni această saxonă, consilierii sovietici mu cerut şi li s-a aprolhit să cuactivitate a unităţii pe lângă care funcţionalul stituind de fapt o dublurii a şefului direcţie? 7. În aceste todiţiuni ei puteau interveni cu sfatul sau părerea lor să-l orienteze pe director în adoptarea hotărârii şi 4 pună în situaţia de a învăţa cât mai repede munca.

Consider, după părerea mea, că majoritatea consilierilor gvittki s-au dovedit – prin atitudinea tovărăşească mă-iiitestată, prin metodele folosite, precum şi prin sfaturile dale – deosebil de utili, aducând o substanţială contribuţie la pregătirea celor nou-veniţi.

Cu toate acestea, printre consilierii sovietici au fost şi unii areau manifestat tendinţe de subordonare şi uneori chiar de icnite a unor cadre, căutând să-şi impună punctul

lor de vedere deşi acesta nu corespundea cu specificul sau condiţiile din ţara noastră. Unii dintre ei mergând pană la impunereapracticării unor metode provocatoare Ilegale sau immune itàt în procesul muncii informatice, dar mai ales în procesul anchetelor. În fruntea unor asemenea elemente se afla însăşi primul consilier sovietic care era öftre deosebit de dură şi arogantă şi pe care – lucrând în conducere – am avut posibilitatea de a o cunoaşte foarte bine.

Ami care au trecut mă împiedică să îmi aduc aminte şi să dau mai multe exemple, totuşi am să dau câteva care mi-au rămas în memorie probabil pentru că m-am aflat în centrul lor, astfel:

În anul 1955, munca Direcţiei Regionale de Securitate Oradea, inclusiv a şefului ei, col. Kiss, a fost aspru criticată de către ministru. Un aspect mai deosebit îl reprezenta „interpretarea” ce se dădea prevederilor ordinelor ministrului, ce atrăgea după sine o executare greşită, ajungând până la denaturare. În cuvântul său, col. Kiss îşi făcea autocritica pentru că a înţeles greşit conţinutul

57 pe Unea sublinieri, primele cinci paragrafe ale capitolului referitor la Activittittu cens Merüv sovittki sunt marcate cu o acolada (fără

tirtirtări) ordinelor, angajâ**ndu-**se că nu [sej va mai repeta, dar situaţia aceasta continua. În faţa acestei situaţii, ministrul mi-a ordonat ca împreună cu adjunctul primului consilier să merg la Oradea şi să vedem de ce starea proasta de lucruri continuă. La Oradea am găsit că ordinele ministrului nu erau transmise în jos aşa cum ele erau, ci se făcea o prelucrare şi mai ales o interpretare ce denatura conţinutul lor. Întrebând pe col. Kiss de ce procedează aşa, mi-a răspuns – oarecum încurcat – că aşa a crezut că este bine. Abia după două zile, insistând mai

mult – deoarece îmi dădeam seama că această „prelucrare” trebuie să fie opera consilierului sovietic ce-l avea pe lângă el – col. Kiss mi-a spus că, într-adevăr, consilierul făcea acest lucru. Pentru a mă convinge am stat de vorbă cu dactilografa care bătea aceste „prelucrări” la maşină şi ea mi-a confirmat că translatorul vine şi îi dictează după ciorna textului stabilit de consilierul sovietic. Am adus la cunoştinţă adjunctului primului consilier cele aflate, dar acesta refuza să creadă că poate fi adevărat. Abia după discuţia lui cu col. Kiss şi apoi cu consilierul regiunii s-a convins de adevăr.

Consilierul regiunii susţinea că ordinele ministrului constituie elemente orientative şi ca atare ele trebuie să fie prelucrate, interpretate şi adaptate la specificul fiecărei regiuni de Securitate. Raportându-se ministrului şi primului consilier sovietic cele constatate au fost trimişi la Oradea subdirectorii şi consilierii sovietici de la direcţiile de contraspionaj, contrainformaţii interne şi contra-sabotaj, cu care să se analizeze până unde şi cum s-a [u] denaturat ordinele ministrului şi să se ia măsuri de remediere. Pentru executarea acestei misiuni a trebuit o săptămână de zile. Consilierul – care de acum era compromis – a fost retras de la regiune.

După acest caz am propus ministrului să vedem şi în alte regiuni dacă nu cumva s-a procedat asemănător, la r primul consilier a cerut să nu se facă vâlvă în jurul Kvstui caz, considerând că în acest fel vom compromite pe consilieri, promiţând că va chema la el pe toţi consilierii din regiuni şi va prelucra cazul de la Oradea pentru a nu se mai repeta.

Un alt caz pe care mi-l aduc aminte a fost următorul:

Cu ocazia deplasării la Tg. Mureş din martie 1957, despre care am vorbit anterior, fiind întrebat prin telefon de către ministru care este atmosfera în rândul populaţiei

maghiare şi cum reuşesc organele raionale să stăpânească situaţia, am raportat că: la raioane situaţia este destul de critică, reuşi**ndu-**se cu mare întârziere să se cunoască starea de spirit, aceasta datorâ**ndu-**se faptului că la reducerea de efective din vara anului 1956 **–** la insistenţa primului consilier sovietic **–** **s-**a renunţat la organizarea muncii pe principiul sectoarelor de comune, adoptâ**ndu-**se principiul muncii pe linii.

În aceste situaţii, contactarea informatorilor aparţinând unei anumite linii dura circa o săptămână, în condiţiile în care ofiţerul respectiv se folosea de maşina raionului, în acest timp celălalt ofiţer, care deservea o altă linie, aştepta la raion maşina pentru a putea pleca şi el pe teren în vederea contactării informatorilor săi.

Ca urmare a celor raportate ministrului, am fost chemat la telefon de către primul consilier sovietic **–** cu care ministrul discutase **–** care m**-**a admonestat că fac afirmaţii gratuite deduse din concluzii eronate.

I**-**am replicat că eu răspund în faţa ministrului de ceea ce am raportat.

Consecinţa acestei discuţii a fost că a doua zi **–** cu un avion special **–** a sosit la Tg. Mureş un consilier sovietic trimis pentru a verifica afirmaţiile mele (Regiunea Mureş la acea oră nu avea consilier sovietic). Acesta a discutat cu conducerea regiunii, a raioanelor şi cu ofiţeri de la raane şi **s-**a convins că cele raportate de mine corespund realităţii plecând imediat la Bucureşti. În torcând u **–** mă din această misiune am fost convocat la o şedinţă la care au participat: ministrul, Pintilie Gh., primul consilier sovietic şi adjunctul său. Ministrul mi**-**a cerut să raportez mai pe larg, cu exemple concrete, situaţia găsită pe teren, lucru pe care l**-**am făcut. Cu această ocazie între mine şi primul consilier sovietic a intervenit o altercaţie, acesta acuzâ**ndu-**mă de incompetenţă, precum şi de inducerea în

eroare a ministrului, iar eu spunându-i că nu primeşte critica şi în plus manifestă o duritate ce merge până la jignire. În faţa acestei situaţii am rugat pe ministru să-l ia pe primul consilier şi să meargă în oricare raion va dori şi se va convinge personal de justeţea celor raportate de către mine. La numai câteva zile de la această discuţie-aşa cum am arătat mai înainte la un alt capitol – a avut loc şedinţa prin care funcţia mea a fost redusă, eu fiind trecut ca şef al Direcţiei Securităţii Capitalei.

În această funcţie nouă, am primit în luna aprilie sau mai 1957 un ordin al ministrului care indica reorganizarea muncii de securitate de la raioane pe principiul „grupelor de comune" (adică o revenire la vechea formă, **nemai**spu**nându-**i-se sectoare ci grupe de comune, ceea ce era de fapt acelaşi lucru).

Mergând cu lucrări la Pintilie Gh., i-am spus că sunt bucuros că conducerea ministerului **s-**a convins că am avut dreptate când am raportat situaţia găsită la Tg. Mureş, adăugând că, probabil, primul consilier sovietic a avut prilejul să-şi facă autocritica. **Într-**un exces de sinceritate, Pintile Gh. mi-a spus că este surprins că nici după cele ce am păţit (se referea la retrogradarea mea) nu am tras învăţăminte în ceea ce priveşte atitudinea mea faţă de consilieri, deoarece consilierul de la Direcţia Securităţii Capitalei **s-**a plâns la primul consilier că eu îl izolez de munca unităţii şi după mine **s-**au luat şi subordonaţii care nu-i mai dau toate materialele să le vadă. Încheind

«i mi atrage atenţia că dacă nu renunţ la asemenea din Îşi dacă asemenea situaţii se mai repetă **s-**ar **pu**f să fie Interpretată ca atitudine antisovietică. l-am rasons că mă surprinde sinceritatea cu care îmi vorbeşte despre retrogradarea mea, căreia pentru prima dată i se punea pe nume, însă în ceea ce priveşte plângerea consilierului de ia Direcţia Securităţii Capitalei, l-am asigurat că nu pot fi

acuzat de atitudine antisovietică. Adăugând că eu consider că între perioada de început a activităţii consilierilor sovietici şi cea din momentul când discutăm problema exista o profundă deosebire.

Dacă la început, când cadrele noi aduse în Securitate nu cunoşteau munca, era justificat faptul că consilierii sovietici constituiau o dublură a şefului de direcţie, trebuind decisă cunoască totul, în anul 1957 însă rolul consilierului sovietic eu îl văd mult redus. El poate şi trebuie să fie consultat ori de câte ori un cadru al direcţiei simte această nevoie, însă în niciun caz nu cred că consilierul sovietic trebuie să mai fie un verificator care să cenzureze toate aspectele muncii unităţii, căci aceasta duce, pe de o parte, la plafonarea şefului de direcţie, iar pe de altă parte, la scăderea autorităţii lui în faţa subordonaţilor, care spun că nu el conduce, ci consilierul.

Nu a mai trecut decât un an de la această discuţie şi **s-**a renunţat la serviciile consilierilor sovietici, plecarea lor neafeclând cu nimic munca de securitate, ceea ce indirect a constituit o confirmare a punctului meu de vedere exprimat în anul 1957.

În loc de încheiere

După depanarea acestor sumare amintiri, după descrierea şi comentarea unora din [tre’] cele mai importante momente din viaţa trăită de mine în Securitate, în care, aşa cum m-am angajat la începutul acestei scrieri, m-am străduit să le privesc în mod critic şi cu totul obiectiv, deşi poate că în unele locuri va apărea vreo nuanţă de subiec. tivism, asigur cu toată răspunderea că cele ce am scris corespund adevărului absolut.

Poate că de la unul ca mine, care timp de trei ani şi jumătate (martie 1950 – octombrie 1953) am muncit în cadrul Secţiei administrativ-politice a CC. al P.C.R.5”, ocu**pându-**mă de munca aparatului M.A.I., apoi alţi trei ani

şi jumătate (octombrie 1953 – martie 1957) am făcut parte din colectivul de conducere a M.A.l. şi, în sfârşit, în cei unsprezece ani (martie 1957 – martie 1968) cât am muncit ca şef de direcţie în aparatul de Securitate s-ar fi cerut să scriu mai mult şi poate ceva mai important.

Eu, însă, animat de cea mai puternică convingere de necesitatea scrierii acestor memorii, cu toate eforturile depuse – şi care asigur că nu au fost puţine şi nici uşoare – nu am reuşit a realiza mai mult decât se vede. Marele număr de ani ce s-au scurs, multitudinea şi varietatea problemelor prin care am trecut şi faptul că niciodată pe parcurs nu m-am gândit că vreodată voi fi în situaţia de a-mi scrie memoriile, mi-au îngreunat considerabil rea-mintirea şi a altor momente, evenimente sau situaţii care, desigur, că au existat şi care sunt convins că meritau să-şi găsească locul alături de cele ce am reuşit a prezenta în această scriere.

O importanţă covârşitor de mare în sprijinul minorei mele analize, pe care am reuşit să o prezint în rândurile de faţă, o constituie rezoluţiile celor două plenare ale CC. al P.C.R. din primăvara anilor 1967 şi 1968, referitoare la dezvăluirea partinică a lipsurilor grave ce s-au manifestat în munca de Securitate, dar mai ales expunerea tov. Nicolae Ceauşescu ţinută la adunarea activului de partid din Municipiul Bucureşti din 26 aprilie 1968.

Adevărul incontestabil cuprins în aceste documente nHi obligat aşa cum cred că trebuie să oblige pe orice membra de partid lucrător în aparatul de Securitate, la o profundă reflectare retrospectivă asupra lucrurilor bune, dar mai ales asupra aspectelor negative ce s-aţu] manifestat în activitatea acestui aparat, animaţi de ideea că dezvăluirea cu curaj a tuturor acestor aspecte va contribui la curmarea lor din rădăcini, în aşa fel încât niciodată să nu se mai repete.

După părerea mea, cauza cauzelor care a generat aspectele deosebit de grave ce **s-**au manifestat în munca de Securitate o constituit**-**o punerea pe rând în fruntea acestei instituţii a doi membri ai Biroului Politic al CC. al P.C.R., Teoluiri Georgescu şi Drăghici Alexandru. Atât primul dar mai ales ultimul (care prin trăsăturile sale de caracter cu totul negative), confundând persoana lor cu partidul, au făcut aproape imposibil controlul de partid asupra muncii aparatului de Securitate şi deci implicit aţi] activităţii lor, transformând această instituţie **într-**o feudă în care a acţionat după bunul plac, fără a da socoteală în faţa conducerii de partid aşa cum făceau ceilalţi miniştri ce nu erau membri ai Biroului Politic [al] CC. al PCR.

Dacă la aceasta se mai adaugă şi faptul că Drăghici Al. se descotorosea cu multă uşurinţă de acei ce **îndrăz**nea [u] să ia **–** **într-**un fel sau altul **–** poziţie, spunând lucrurilor pe nume (vezi cazul general mr. Alexandru Ion şi general mr. Stancu Aurel, ca să dau numai două exemple, din cele care au fost) apare şi mai evidentă atmosfera ce a domnit în acest minister şi care nu putea să nu ducă la situaţii ca cele la care **s-**a ajuns.

De aceea, pentru mine, apare [apar] deosebit de edificatoare cele spuse de tov. Nicolae Ceauşescu la adunarea cu activul de partid din municipiul Bucureşti, ţinută

59 P.M.R.

la 26 aprilie 1968: „În şedinţa Biroului Politic din aprjj Je 1956 **s-**a hotărât ca ministrul de Interne să nu mai fje membru al Biroului Politic al CC. al PCR., ceea ce im. plică schimbarea lui Drăghici Al”. Dacă o asemenea hotărâre **–** a cărei justeţe mai ales astăzi, când după cele întâmplate iese şi mai pregnant în evidenţă **–** ar fi fost executată la timpul respectiv, toate aceste fapte grave ce **s-**au produs în activitatea aparatului de Securitate şi care

au cauzat unor cadre atâta ruşine şi amărăciune, sunt profund convins că ar fi fost cu totul evitate.

Astfel, din păcate, a trebuit să treacă destul de mulţi ani până când în 1967 – cu ocazia creării Consiliului Securităţii Statului – toate aceste vechi şi deosebit de grave stări de lucruri, toate aceste fireşti deziderate, atât în materie de organizare, dar mai ales în materie de orientare, care au afectat atât de negativ munca de Securitate şi-au găsit, în sfârşit, cea mai firească şi mai logică soluţionare, punând cu adevărat munca acestei instituţii pe făgaşul ei normal, aşa cum de altfel trebuia să fie încă de la înfiinţarea ei, în conformitate cu principiile reale stabilite de partid.

A.C.N.S-A.S., fond Documentar, dosar 107, II. 2 – 85

2

1959 iunie 16. Propunere a ministrului Afacerilor Interne, Alexandru Drăghici, pentru numirea generalului Tănase Evghenie la conducerea Direcţiei a IV-a a M.A.I.

Ministerul Afacerilor Interne Nr. 204967 din 25.06.1959

Către

Secretariatul CC. al P.M.R.

Supun Secretariatului Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român spre aprobare numirea în funcţia de şef al Direcţiei a TV-a M.A.I. pe tov. gl. maior Tănase Evghenie.

Menţionez că tov. gl. maior Tănase Evghenie, înainte de a urma cursurile Facultăţii Speciale a Şcolii Superioare de pe lângă Comitetul Securităţii Statului all] Ministerului Afacerilor Interne al U.R.S.S., a făcut parte din nomenclatura CC. al P.M.R.

Ministerul Afacerilor Interne

General colonel.

Ss. Alexandru Drăghici

Pl/OC 16.06.1959 2 ex.
AM. R. Jond Microfilme, rola ASl-425, cadrul 357
3
1959 iulie 6. Referat de cadre privind pe generalul maior Tănase Evghenie.
CC. al P.M.R.
Direcţia Organizatorică
Secţia cadre
Evghenie Atanase Membru de partid din martie 1945
— Născut la 3 martie 1923 în Bucureşti;
— Ocupaţia părinţilor: tatăl a fost distribuitor de pâine;
— Naţionalitatea: română;
— Profesia de bază: cazangiu;
— Studii: 7 clase primare, 3 clase de ucenici;
— Căsătorit, are 2 copii;
— În prezent este elev la Facultatea specială de pe lângă Şcoala Superioară a Comitetului Securităţii de Stat al U.R. SS.
Evghenie Atanase, în septembrie 1935, s-a angajat ucenic la atelierul de cazangerie al Şcolii de arte şi meserii „Polizu” din Bucureşti. În acelaşi timp a urmat şi treida-se de ucenici.
În 1938, după ce a terminat ucenicia s-a angajat la uzinele „Malaxa”, azi „23 August”. Aici a lucrat şapte ani la instalaţiile de încălzire centrală şi la cazangerie. A fost un muncitor priceput şi de multe ori îşi manifesta nemulţumirea faţă de felul cum erau trataţi atunci muncitorii. Fiind sub influenţa tatălui său, care era un om cinstit şi nu se împăca cu actele huliganice ale legionarilor, Evghenie Atanase nu s-a alăturat acestora, chiar îi privea cu ură.
În uzină a lucrat cu unii simpatizanţi ai mişcării muntoreşti, a primit de la ei material ilegal de citit, iar în

toamna anului 1941 a fost atras în U.T.C. A organizat în U.T.C. un grup de tineri din uzină care au luat parte, împreună cu el, la împrăştierea manifestelor partidului, a tăcut propagandă printre muncitori împotriva războiului antisovietic, a întreprins vinele acţiuni de sabotaj în uzină.

În 1943, după ce unii din membri ţi] de partid din uzină au fost arestaţi, a menţinut legătura numai cu unii muncitori pe care-i cunoştea că erau simpatizanţi ai partidului şi a strâns bani pentru ajutorarea deţinuţilor poliţia antifascişti.

În iunie 1944, împreună cu 60 – 70 [de] muncitori a fost evacuat la Făget. Acolo a antrenat pe aceşti muncitori la acţiuni de revendicări.

După ce **s-**a întors din evacuare, în decembrie 1944, a fost promovat instructor al Comitetului judeţean Ilfov alU. TC., funcţie pe care a av**ut-**o până în februarie 1945, când împreună cu alţi tovarăşi a fost trimis la Uzinele „Malaxa" pentru a întări acolo munca politică. În martie 1945, i **s-**a confirmat primirea în PCR. A fost numit secretar al organizaţiei U.T.C, apoi al Tineretului Progresist pe uzină, această funcţie a îndeplinit-o până la alegerile din 1946, când a fost trimis secretar al Sectorului UI Albastru A al Tineretului Progresist. În această perioadă a muncit bine, **s-**a dovedit un tovarăş energic şi a reuşit să mobilizeze tineretul în acţiunile partidului nostru.

În februarie 1947 a fost încorporat la legiunea de jandarmi Bucureşti, apoi transferat la Regimentul 2, Pionieri gardă. În această unitate a fost secretarul unei celule de partid.

La sfârşitul anului 1947 **s-**a eliberat din armată. Cu aprobarea partidului **s-**a întors în uzină pentru că între timp se îmbolnăvise de plămâni. A lucrat la centrala hidraulică şi a fost secretarul U.T.M.-ului şi membru în comitetul de partid din secţie.

În iunie 1948 a fost scos din producţie şi repartizat în secţia décadré a Sectorului „23 August” al P.M.K.

— A, la anchete şi verificări, apoi a fost numit responsabilul secţiei.

Din iunie până în septembrie 1949 a urmat şcoala de cadre a Comitetului Organizaţiei Bucureşti al P.M.K. Terminând şcoala, a fost repartizat în secţia de cadre a Comitetului orăşenesc Bucureşti al P.M.R.

Din noiembrie 1949 a fost secretar adjunct al Comitetului de partid. Sectorul III, Albastru, sarcină de care s-a achitat în bune condiţiuni.

În mai 1950 a fost adus în Secţia Administrativ politică a CC. al P.M.R. A fost mai întâi promovat şeful sectorului MA.L, apoi din septembrie 1952 a fost şef adjunct, iar din ianuarie 1953 a fost numit şef al secţiei administrativ-politice a CC. al P.M.R. Din aprecierea tovarăşilor care au cunoscut munca sa în secţia administrativă, rezultă că a muncit mult şi a depus eforturi pentru a însuşi specificul muncii. A fost perseverent şi conştiincios. Uneori nu a manifestat suficientă hotărâre şi nu controla munca tovarăşilor din secţie, tolerând unele acte de indisciplină din partea unor instructori.

În octombrie 1953 a fost numit locţiitor al Ministrului Afacerilor Interne (i s-a acordat gradul de general maior), funcţie ce a îndeplinit-o până în mai 1957. A fost apreciat că a depus eforturi în cunoaşterea specificului de muncă, conducând cu competenţă direcţiile de care răspundea. Conducerea ministerului l-a criticat că a dat mai multă atenţie compartimentelor tehnice şi mai puţin s-a ocupat de direcţiile operative şi în special a controlului pe teren asupra felului cum se îndeplinesc sarcinile.

În urma reducerii funcţiilor de locţiitori de miniştri, în mai 1957 a fost numit şef al Direcţiei Securităţii ora

ului Bucureşti. În această perioadă a fost apreciat că

a muncit cu simţ de răspundere, exigent şi cu iniţiativă în muncă. În această perioadă a fost cooptat şi membru supleant al biroului Comitetului orăşenesc P.M.R. Bucureşti şi ales deputat în sfatul popular al Capitalei.

Prin desfiinţarea Direcţiei Securităţii oraşului Bucureşti, tovarăşul general maior Evghenie Atanase a fost pus la dispoziţia Direcţiei de Cadre M.A.I. şi a fost trimis de conducerea Ministrului Afacerilor Interne în diferite misiuni.

Din septembrie 1958 este elev la facultatea specială de pe lângă Şcoala Superioară a comitetului Securităţii de Stat al U.R.S.S. Depune eforturi pentru pregătirea sa de specialitate, iar ca şef al lotului se achită în bune condiţiuni de sarcinile încredinţate.

Pentru meritele sale în muncă a fost decorat cu „Steaua R.P.R.”, clasa a III-a şi a IV-a şi 3 medalii ale R.P.R.

General maior Evghenie Atanase a fost trimis în diferite misiuni în ţările de democraţie populară din Europa şi în Republica Federativă Iugoslavia.

Ca avere posedă un autoturism.

Despre familia tovarăşului Evghenie Atanase cunoaştem: tatăl său a venit din Macedonia împreună cu părinţii săi în urmă cu 60 de ani. A lucrat ca distribuitor de pâine şi apoi ca portar. Nu a fost înscris în nicio organizaţie politică. Este decedat din 1956. Mama este casnică, nu este înscrisă în nicio organizaţie politică. Are un frate şi o soră. Fratele este strungar, acesta a dezertat de pe frontul antisovietic, a fost condamnat la moarte apoi i s-a comutat pedeapsa la muncă silnică pe viaţă. După eliberarea ţării noastre a luptat pe frontul antihitlerist. Ulterior, a intrat în anturajul unor elemente decăzute şi fiind prins că a furat două biciclete, a fost condamnat la trei ani închisoare. În prezent lucrează ca norma tor la Uzinele „23 August”. Munceşte bine în producţie şi are

activitate în cadrul sindicatului pe tărâm cultural. În ultimii ani este cunoscut ca un element corect. Sora a fost muncitoare la o fabrică, a fost membră în U.F.D.R., în prezent fiind bolnavă, este casnică.

Soţia lui Evghenie Atanase este casnică, n-a făcut şi nu face parte din vreo organizaţie politică. Tatăl ei a lucrat ca dulgher fără salariaţi. Acum nu mai lucrează în profesie, se ocupă cu munca câmpului, are 2 ha pământ. Nu este încadrat politic. Soţia are 1 frate şi 3 surori. Fratele este membru de partid, ofiţer de miliţie, surorile sunt casnice, nu sunt încadrate politic. Soţul unei surori a fost exclus din partid pentru că a delapidat o sumă de bani şi a fost condamnat la 3 ani închisoare.

Cu rudele sale, generalul maior Evghenie Atanase întreţine legături.

Evghenie Atanase spune că are o verişoară în Macedonia Grecească, plecată acolo din 1914, nu ştie de ea nimic de mai mulţi ani.

Este propus de Ministerul Afacerilor Interne în funcţia de şef al Direcţiei a IV-a M.A.I.

Secţia de Cadre a CC. al P.M.R. este de părere că tov general maior Evghenie Atanase corespunde din punct de vedere al încrederii politice.

6. VII. 1959 MG/6 ex.

Siiaghi Ion, Secţia de Cadre

Şef de sector în Secţia de Cadre Ss. Gh. Jonescu a CC al P.M.R.

Dinei Ion.

Şef sector în Secţia Organizaţii de Partid a CC. al PMJL

AM. R., fond Microfilme, rola AS 1 – 425, cadrele 358 – 360.

4

1*59 iulie 23. Notă a Direcţiei Organizatorice a CC. al

PMJLCU propunerea numirii generalului Tănase Evghenie la conducerea Direcţiei a IV-a din M.A.I.

CC. al P.M.R.

Direcţia Organizatorică

Secţia de Cadre

Notă60

Suntem de acord cu propunerea Ministerului Afacerilor Interne ca tovarăşul general maior Evghenie Atanase să fie numit în funcţia de şef al Direcţiei a IV-a din M.A.I.

Supunem spre aprobarea Secretariatului CC. al P.M.R. cele de mai sus.

Ss. Gh. Ionescu

23. VII. 1959 MG/2 ex.

A.M.R., fond Microfilme, rola ASl-425, cadrul 393.

5

[1964 noiembrie 17). Extras din stenograma şedinţei din 17 noiembrie 1964, ţinuta la Ministerul Afacerilor Internecu toate cadrele de conducere din aparatul central şi regional

Ministerul Afacerilor Interne Direcţia Secretariat

Stenograma şedinţei din 17 noiembrie 1964, ţinută la minister cu toate cadrele de conducere din aparatul central şi regional MAI

[Extras] Tov. gen. maior Tănase Ev.:

Tovarăşe \începreşedinte61, vă rog să-mi permiteţi să raportez câteva probleme asupra activităţii Direcţiei [al III-a

Tovarăşe vicepreşedinte, câteva probleme care au stat în atenţia ordinului dv. şi asupra cărora vreau să raportez în mod deosebit sunt:

În ceea ce priveşte stilul de muncă al direcţiei, vă raportez că noi am avut în vedere şi reducerea la maximum a timpului de muncă plus activitatea ofiţerilor

noştri legat de tendinţa de muncă funcţionărească a ofiţerilor noştri.

În această perioadă am analizat mai mult activitatea desfăşurată de ofiţeri, prin analizele pe care le-am făcut cu şefii de servicii şi şefii de birouri, aceasta făcându-se în mod periodic, pot spune, şedinţe în care am analizat o serie de probleme importante.

— Problema felului cum se munceşte cu agentura acum creată întrucât avem semnalări că nu este folosită.

619 e-ra»ul «„Î”? * adwa Alexandru DrâKhic», vicepreşedintele Consiliului de Miniştri şi ministru al Afacerilor Interne

„Felul cum sunt lucrate dosarele de verificare şi de

Problema îmbunătăţirii calităţii muncii în vederea căreia trebuie să se ia măsuri**2.

Problema ordonată de dvs. în anul trecut a fost reconstituirea schemei şi identificarea.

Dintr-un număr de 22 300 de elemente avem luate în evidenţă aproape 4.000 de elemente necunoscute de noi până acum*O.

În legătură cu reconstituirea. Am întâmpinat şi încă mai întâmpinăm greutăţi în ceea ce priveşte reconstituirea pe formaţiuni mari legionare. Au fost constituiţi pe întreprinderi, pe instituţii, fabrici, uzine, în multe alte locuri, în formaţii ca: Corpul răzleţilor. Frăţiile de cruce, în cadrul cărora erau membri ai formaţiunilor legionare.

Aici mai întâmpinăm greutăţi. Cu toate acestea, am reuşit să rezolvăm multe probleme.

Disproporţia între 22.000 şi cele 4.000 de elemente luate în evidenţă, multe din aceste elemente le-am găsit în evidenţa unor organe ale noastre, pentru unii dintre w cu o altă oczie asemănătoare (şedinţa din 15 aprilie W55. Ţinuta la Ministerul Afacerilor Interne cu „toţi directorii şi şefii serviciilor independente din centrala ministerului”),

Tanase Evghenie „ridica”, de asemenea, probleme deosebite privind calitatea muncii: „Există lipsă de preocupare din partea directorilor. Fste adevărat că lucrătorii operativi sunt slabi, însă trebuie spus că nici directorii nu verifică şi nu controlează lucrările. La Direcţia laj VIII-a se trimit lucrări cu date neîntemeiate, se semnează lucrările fără ca să se cerceteze ce scrie în materiale şi la fel acelaşi lucru se întâmplă şi la Direcţia l-ai IX-a l l Transmiterea lucrărilor se face prin şefii de servicii fără să existe însă preocupare din partea directorilor. În legătura cu bolile foirte mulţi dintre bolnavi de sitilis sunt din cadrul M.A.I. - u—”. y e N S AS* fom* Documentar, dosar nr. 201, f. V). Este singura lui (A.C. honie consemnată în procesul-verbal al şedinţei intervenţie au» «o din 1964 de Aloxândru Orăghici.

m ««>mtyt\te” se înţelegea „persoane urmărite sau verificate a prin „eu. r”.

Informativ” ele am trimis materiale la organele respective pentru a le lua în evidenţă şi cert este că noi avem aproape za de elemente la Serviciul „C” pentru înregistrare, ceea ce înseamnă că numărul lor a crescut în mod real.

Tovarăşe vicepreşedinte, referitor la problema lămuririi situaţiei acţiunilor avute în lucru. Noi am închis600 [de] acţiuni din care 220 erau deschise înainte de J961M, acţiuni vechi care trăgeau activitatea Direcţiei [ai iJI-a înapoi. Am avut o recrutare de 800 (de elemente şi am abandonat 500.

În perioada aceasta cu toate lipsurile am avut şi unele rezultate bune. Mă refer în problema sesizării ia timp a unor probleme legate de sectorul industrial şi aceasta în legătură cu secretele. În acest sens, au existat ia timp unele informaţii că au venit unele elemente în ţară şi am putut acţiona în cel mai scurt timp şi în cele mai

bune condiţiuni.

În ceea ce priveşte manifestările, am reuşit să rezolvăm multe din cazurile direcţiei – 78 – 80 (de cazuri.

Negativ este faptul că nu am reuşit să rezolvăm cazurile vechi.

Vreau să mai ridic o problemă în legătură cu lipsurile din munca noastră şi anume, vreau să vă raportez că lacuna principală în munca noastră a fost aceea că **într-**o perioadă de timp – martie-aprilie – a. o, planul de muncă al direcţiei **s-**a îndeplinit, iar noi ne-am creat o imagine falsă care ne-a dat un sentiment de autoliniştire.

Vă raportez că începând cu luna aprilie-mai a.c. am intensificat munca de calitate.

La analizarea activităţii agenţilor noştri, prin controalele făcute, prin verificarea şi atenţia studierii materialului prezentat pentru abandonare, am constatat că 574 dintre] agenţii noştri erau necorespunzători.

** Toate informaţiile de tip cantitativ oferite de generalul Fvehenie sunt subliniate pe stenograma cu stilou albastru.

Ceea ce este important, este că am avut 84 de agenţi au fost recrutaţi în perioada 1963 – 1964. Dacă însă am „crede că aceasta ar fi totul, am greşi, pentru că reanalizând această situaţie, vedem că este un proces continuu şi am găsi aproape 12% care nu dau rezultate, care de-conspiră munca şi noi aici trebuie să ne îndreptăm atenţia. Din această situaţie se desprinde faptul că avem lipsuri grave în ceea ce priveşte munca cu agenţii.

Tovarăşul Dumitrescu a ridicat unele probleme în legătură cu această situaţie. Este vorba de un simptom65 care a apărut în ultimul timp, este vorba de atitudinea pe care o au în ultimul timp o serie de agenţi care sunt recrutaţi de 3 – 4 ani şi care încep să dea înapoi, să spună că nu mai are [au] timp şi cu alte cuvinte să-l [să-i] lăsăm

în pace.

Cu aceşti agenţi noi nu am abandonat, ci am trimis pe şeful biroului să stea de vorbă cu el. În cazul acesta el a început să recunoască că a greşit, ca apoi, după puţin timp să înceapă din nou. De data aceasta am trimis şeful serviciului să vorbească cu el şi ne-a răspuns să-l lăsăm în pace că el vrea să fie liniştit şi că nu mai poate lucra cu noi.

Tov. vicepreşedinte: Câţi aveţi din aceştia? Tov. gl. mr. Tănase Ev.: în ultimul timp avem destule elemente.

Tot», vicepreşedinte: Crezi că sunt aceleaşi criterii care-i leagă pe toţi aceştia?

Tov. gl. mr. Tănase Ev.: Nu. Sunt agenţi vechi care ar putea să lucreze cu noi în cele mai bune condiţiuni, dar noi suntem vinovaţi. Vina noastră constă în aceea că i-am plimbat din om în om.

Tovarăşe vicepreşedinte, avem un caz cu un element care a făcut memoriu la dv., prin care cerea să fie scos din

65 în original: „o simptomă reţea pentru că în anul 1960 când a fost recrutat, a fost bătut. Acesta lucrează în concentrări.

Am spus aceasta pentru a scoate în evidenţă lipsurile” noastre.

Astfel de cazuri se manifestă la agenţii recrutaţi în anul 1962 când noi am acţionat la grămadă.

O problemă foarte importantă care nouă ne-a dat mult de lucru este cea a eliberaţilor din penitenciar.

Eliberarea acestora în cantităţi destul de masive a făcut să ne crească brusc baza de lucru. Avem 5.000 de elemente care au venit din penitenciar în Bucureşti. Cea mai mare parte sunt în producţie. Avem însă neajunsuri cu ţărăniştii şi liberalii care au fost jurişti şi acum fac scandal pentru că vor posturi de jurisconsult şi refuză posturile [pe] care le oferim noi. Am avut cazuri când ne-am dus şi

le-am bătut [în uşă pentru a se prezenta la serviciful şi au refuzat. Noi avem multe scandaluri cu ei în această situaţie şi întâmpinăm greutăţi în plasarea lor în câmpul muncii.

Avem un contabil care **s-**a pregătit foarte mult şi **s-**a pus la punct cu toate noutăţile în ceea ce priveşte pregătirea lui profesională. **S-**a prezentat la un examen şi tovarăşii de acolo când au văzut cine este a [u] spus că nu este suficient pregătit. Atunci, elementul în cauză a cerut să fie angajat portar, dar nici aşa nu au fost de acord să-i primească.

Avem multe cazuri când întreprinderile refuză să-i primească în câmpul muncii. De cele mai multe ori, vinovaţi se fac ofiţerii noştri care fac atmosferă la întreprinderea respectivă, pu**nându-**i în gardă pe tovarăşii din conducere.

44 Evident, cuvântul „lipsuri", folosit repetitiv de Tănase Evghenie, face parte din recuzita de termeni eufemistici adoptat de a-tablishment-\i\comunist. „Lipsurile" desemnau „greşeli" sau, în ea/ul de mai sus, grave abuzuri, după cum expresia „abuzuri" masca de fapt crimele comise, cele mai multe dintre ele, cu sânge rece.

Datorită faptului că avem această aglomerare, service 1, 2 şi 5 fac şi ele această treabă de a identifica elementele care au ieşit din penitenciar. Avem 137 de cazuri ieşite din penitenciar.

Tovarăşe ministru, am mai avut cazuri când nu au vrut şi semneze la ieşirea din penitenciar şi am mai avut altă care au mâncat jăratic, iar când au ieşit afară au spus că aceasta a fost tactica lor. Cu toate acestea, noi am reuşit să combatem şi să rezolvăm multe din aceste situaţii Unele elemente manifestă prudenţă. De asemenea, cum **s-**a mai arătat de altfel, ei pun problema că de ce **s-**a făcut graţiere şi de ce nu amnistie. În cazul graţierii, dacă mai este prins cu ceva, este condamnat din nou, plus pedeapsa

de care a fost graţiat, ori prin amnistie se şterge cu buretele tot ce a fost înainte.

Tovarăşe vicepreşedinte, vă raportez că noi suntem conştienţi de aceste probleme şi încercăm să ne străduim să le cuprindem în acest an.

Acum, aş vrea să vă raportez în legătură cu problema secretului de stat şi găsirea documentelor pierdute.

Au rămas 17 documente dispărute. Eu vă raportez că această problemă nu a fost abandonată, ci am continuat să vedem unde se găsesc totuşi aceste documente. Şi acestea au apărut la tovarăşii miniştri. Unul din aceste documente a fost găsit la tov. ministru de la petrol şi dtimie, Florescu. Cu toate acestea nu au] fost găsite în majoritate.

Tovarăşe vicepreşedinte, problema pasivului şi activului ne dă încă destul de lucru. La noi această problemă a evoluat foarte greu, constatâ**ndu-**se chiar lipsă de curaj, de a trece un element din evidenţa activă la pasiv.

10% avem trexruţi la pasiv, din care mai mult de 1/2 sunt agenţi ai noştri. Şi vreau să vă raportez în legătură cu această temă. Avem cazuri când individul este lucrat foarte bine şi se ajunge la concluzia că omul îşi vede de treabă, nu mai are nicio manifestare duşmănoasă şi totuşi este trecut la Serviciul „C” la capitolul activ. Nici în asemenea cazuri nu este curaj suficient pentru a-i trece la pasiv.

În acest sens, am avut şedinţe cu şefii de servicii în care tovarăşul Popescu Gheorghe, şeful Serviciului 1 a spus că nu este de părere să treacă elementele la pasiv.

Noi, tovarăşe vicepreşedinte, nu colaborăm suficient cu Direcţia [al II-a, ca de exemplu, în problema C.A.E.R.-ului.

Vă pot relata o problemă pe care am avu i-o de rezolvat împreună cu Direcţia a II-a, în legătură cu „Danubiana”. Am discutat cu tovarăşul Vasilescu şi Stamatoiu şi am luat de la dânşii un material care mi-a fost

luat imediat şi nu l-a mai adus. După vreo două zile am dat telefon tovarăşului Vasilescu care m-a întrebat cum stau cu lucrarea. Ori, aceasta trebuia făcută împreună aşa după cum ordonase tovarăşul secretar general. O situaţie asemănătoare a fost şi cu pieile.

Noi puteam face mai mult în problema acestor străini însă, era prin luna ianuarie a acestui an şi am discutat cu tovarăşii de la Direcţia [al II-a din nou. Dânşii şi de data aceasta m-au întrebat dacă am ceva concret. Din această cauză am lăsat problema baltă. Treaba aceasta, tovarăşe vicepreşedinte, este o chestiune prost înţeleasă, însă vă raportez că aşa stau lucrurile.

Tovarăşe vicepreşedinte, o ultimă problemă este felul cum am muncit noi cu regiunile.

Şi aici noi am păcătuit pentru că neam propus să lucrăm cu tovarăşii din regiuni, dar nu am mai găsit timpul pentru această problemă.

De altfel, referin**du-**vă la această problemă, dvs. aţi arătat foarte bine şi până nu m-a chemat tovarăşul adjunct Negrea67, nu am rezolvat-o. După aceasta, am fost preo

** de problema naţionalităţilor germane şi maghiare, UÂS în care am făcut o treabă bună, totuşi vă rapor-J7 câlnoi nu cunoaştem în întregime munca din re

Moi nu am consumat multe zile de muncă la regiuni, vedem cum se munceşte acolo. Aş vrea să vă raportez că avem şi din partea unor regiuni unele reţineri în ceea ce priveşte legătura cu direcţia. Pot cita în acest sens, serviciul 3 din Cluj, Dobrogea, Ploieşti, Crişana şi alte regliuni], care iau legătura cu noi foarte rar, numai atunci când au probleme.

Aici, tovarăşul cel Dumitrescu de la Ploieşti, arăta că primeşte foarte mare ajutor de la Direcţia [al II-[al şi că vin aproape în fiecare sâmbătă la Bucureşti, dar mă întreb, la noi de ce nu vine?

La şedinţa pe care am avut-o cu Direcţia [al III-a, tovarăşul a spus că vine şi nu a mai venit.

Nu pot contesta faptul că şi noi avem lipsurile noastre în această privinţă.

Tovarăşul secretar general Dumitru ne-a spus să nu stăm prea mult pe capul unor regiuni.

Vă raportez că noi mai avem lipsuri şi împreună cu Direcţia Cadre am luat unele măsuri de sancţionare şi cu toate măsurile luate, munca nu s-a ridicat la un nivel corespunzător şi şefii de birouri nu au prea ţinut cont de aceste măsuri. Este un fel de „o apă şi-un pământ”. Nu am reuşit ca toţi să lucreze bine. Avem şi ofiţeri care sunt greu adaptabili – aceştia sunt noi în muncă.

Ce este mai negativ este că unii şefi de servicii nu se ridică la nivelul corespunzător. Unii ofiţeri fac abateri grave în legăturile lor cu agenţii.

În ceea ce mă priveşte, am contribuit din plin la aceste lipsuri şi am reflectat asupra acestor probleme însă nu m-a preocupat efortul. Totuşi, direcţia aceasta cu atâtea. atâtea probleme pe care le are, a rămas în urmă cu unele probleme, dar cu posibilităţile pe care le avem şi ţinând cont de ordinul pe care dvs. îl veţi da, vom putea veni la anul cu multe realizări.

A.C.N.S.A.S., fond Documentat, dosar 102, îi 45 – 51.

6

1956 iunie 12. Adresă prin care condamnatul politic Ion Vulcănescu este înaintat, pentru încarcerare. Penitenciarului Jilava.

Ministerul Afacerilor Interne U.M.0123/H Nr. 00841888 12 iunie 1956

Către.

Penitenciarul Jilava în conformitate cu aprobarea tov. locţiitor al Ministrului Afacerilor Interne, general maior Evghenie Tănase, pusă pe adresa U.M. 0123/O, cu nr.

00107.935/1956, va trimitem prin delegaţii nostru pe numitul Vulcănescu Ion, pentru a fi încarcerat pentru executarea condamnării ce are de executat.

Sus-numitul va fi însoţit de dosarul personal şi obiectele ce le are asupra sa.

Rugăm confirmaţi primirea.

Şeful unităţii

S «. indescifrabil Secretar.

Se*, indescifrabil

A.C.N. SJI. S., fcând Penal, dosar nr. 70, vot, 13, f 314.

7

1957 septembrie 3. Adresă de înaintare a unor documente urmărire informativă referitoare la Valeriu Anania.

Ministerul Afacerilor Interne Direcţia Securităţii Bucureşti Nr. 341/136960/3 sepitembrie 1 1957

Către.

Ministerul Afacerilor Interne Dirlecţia] [al Ill-la]

Vă înaintăm alăturat – spre exploatare – un proces-verbal, privind pe preotul Anania Valeriu, zis Vartolomeu, element ce este lucrat de către dvs. în dosarul de problemă nr. 26168.

Şeful direcţiei.

General-maior, Şeful serviciului.

T. Evghenie** lt. col. Gh. Aurel

A.C.N.S.A.S. „fom1 Informativ, dosar 1450, vol. I. f 24.

8

Ministerul Afacerilor Interne

Direcţia a IV-a Strict secret

Nr. 421 /IG/ 431893 SC. 17

11 februarie 1961

Către.

Direcţia controlului străinilor şi paşapoarte

La adresa dvs. cu nr. 4/90706/38349 din 4 febrfuarie] 1961, referitor la Ionescu Nie, născut la 27 aug [usti 1921 în Ploieşti, fiul lui Nicolae şi Luiza, de profesie inginer, în prezent salariat al I.P.R.O.M.E.T.-ului, vă comunicam următoarele:

Sus-numitul a mai fost plecat în U.R.S.S. împreună cu un grup de ingineri din I.P.R.O.M.E.T. La reîntoarcere a făcut o serie de aprecieri negative referitoare la tehnica sovietică, fapt pentru care nu suntem de acord de a i se da aviz de plecare în R.F.G.

Odată cu aceasta vă trimitem alăturat şi o notă informativă din care rezultă poziţia sus-numitul ui70.

1961 februarie 11. Adresă către Direcţia controlului «. trăi –, unor şi paşapoarte, referitoare la Nicolae Ionescu.

ul direcţiei Şeful serviciului

Serali maior, Maior, Marin Const.

I.G/A-F.

A. CU. S.A.S., fond Reţea, dosar 414, f. 41.

9

1964 mai 26. Adresă a Direcţiei Generale a Penitenciarelor, referitoare la manuscrisele redactate în detenţie de Petre pandrea.

Republica Populară Româna

Dirţecţial Generală a Penitenciarelor Secret şi Coloniilor de Muncă sr. 100 Nr. 05043 din 26 mai 1964

Către M.A.l.

— Direcţia a **in**a Tovarăşului general Evgitenie Tănase

Vă trimitem alăturat cererea /ostului deţinut or. **Pan**drea Petre „spre soluţionare, care solicită manuscrisele unor lucrări realizate în timpul detenţiei.

este încă foarte departe de stadiul de a asigura necesităţile pieţii, atât cantitativ cât şi calitativ şi că el

consideră că în U. RSS. va mai trece mult timp până când se va ajunge la nivelul de trai existent în apus* (Aţi. NS.A5., fond Reţea, dosar nr. 414, i. 40). Prin urmare, agentul a fost instruit, pe de o parte, „să vadă dacă după reîntoarcerea din U. RSS. (inginerul Ionescul s-a dedat la acţiuni de ponegrire a Uniunii Sovietice şi în rândul altor salariaţi”, iar pe de alta să indice „elementele faţă de care ing. Ionescu N'icotaie a avut astfel de manifestări în URSS-” * (ibidem}.

71 Documentul nu are semnăturile olografe ale celor doi şefi. Acestea se regăsesc, cu sifcur-nţă. În exemplarul l al adresei de mai su.

Tov. colonel Crăciun Gheorghe72, comandantul peni. tenciarului Aiud, raportează că v-a înaintat aceste manuscrise anterior.

Locţiitor director general. Şeful serviciului.

Constantinescu Marin Locot. col Spirescu Pavel

[Adnotare]: Serv. 1, ce-i cu aceste manuscrise? Ss. Tănase Evghenie

A. CN. Şi\.S., fond Informativ, dosar 7.525, vol. hi.28.

1073

1964 octombrie 8. Adresă cu rezultatele analizei efectuate la Direcţia a III-a a Securităţii asupra manuscriselor redactate în detenţie de Petre Pandrea.

Ministerul Afacerilor Interne Strict secret

Direcţia [al III-a – Serviciul 1 Fx. nr. 1

301/5/B.I./407837/8.X.1964 SC. 16

Către

Direcţia [al III-a – Serviciul 7

Conform dispoziţiilor verbale date de conducerea direcţiei, tov. general Tănase Evghenie, alăturat vă trimitem

73 Acest document ne-a fost semnalat de doamna Ioana Diaconescu f-arul individual nr. 65, deschis de

Grupul Operativ Aiud asupra numitului Marcu Pandrea Petre, pus în lisate prin graţiere şi stabilit cu domiciliul în Bucureşti.

De asemenea, anexăm şi unele lucrări „literare” care au fost scrise de acesta în perioada de detenţie şi care au fost predate organelor noastre prin Grupul Operativ Aiud.

Din sondajul făcut asupra acestor lucrări, rezultă că unele din ele se referă la organizaţia legionară şi viaţa de detenţie, din care motiv opiniem să nu fie restituite celui în cauză.

Conform ordinului verbal al conducerii direcţiei, este necesar ca aceste materiale să fie studiate de către dv. şi să faceţi propuneri în legătură cu oportunitatea restituirii lor sus-numitului.

Întrucât Marcu Pandrea Petre nu are antecedente legionare74, iar în prezent este angrenat pe linia activităţii literare, în cadrul Uniunii Scriitorilor din R.P.R., urmează ca dv. să continuaţi urmărirea lui informativă.

Şeful Serviciului, lt. colonel Popescu George75

Conceptafe BX Dactiloc B O Nr. exemplare: 2

!

A. CJF. S-A.S.rßmd b-ormitre, Jo-i nr. 1525: W – îi

2964 noiembrie 9. Adresa a Direcţiei a III-a cu propunerea secretizării manuscriselor redactate în detenţie de Petre Pandrea.

Republica Populară Română Strict stare:

Direcţia a FII-a E\ nr. 2

307/ AM./ 406404 din 9 noiembrie 1964 SC. 16

Către Direcţia Secretariat

La adresa dv. nr. 87365 din 29 octombrie 164, privind pe numitul Pandrea Petre, vă comunicăm următoarele:

De către noi au fost analizate manuscrisele” * celui de mai sus, lucrate în timpul detenţiei şi am stabilit că acestea conţin afirmaţii duşmănoase şi care nu pot fi

publicate şi nici încredinţate autorului.

Pe raportul întocmit cu ocazia analizării manuscriselor, tov. secretar general Dumitru a pus următorul ordin

76 Manuscrisele solicitate de Petre Pandrea conducerii Ministerului Afacerilor Interne se intitulau: «Universitatea din Aiud”. «Urmaşii lui Radu Şapcă* şi „Memorii universitare” – vezi A. ON. S.A.S, forul Informativ, dosar 1525, vol. 1, f. 389 în Adresa Direcţiei Secretariat, Biroul reclamaţii şi sesizări a M. AJL din 29 octombrie 1964 către Direcţia a III-a şi ibidem, II. 377 – 382, în Nota prtvând pe Pandrea Khmu Petre – avocat şi scriitor, din 26 ianuarie 1965.

I

I jjui Paruirva Petre nu i se restitua? niciun KDuvobet, Setul Servuaub...

A. CN-S-A-SJfewfci infürmatre Jesar 1.525. civ if ic-L

12

l%4 august I. Referat ol Direcţiei a III-a a Securitatr privitor U Constantin Noica.

301/5/1 august Strict «v-i

F.v Xr X

Referat

În anul i960, numitul Noiea Constantin, râs Dinu, născut la 24 iulie 1909 în comuna Grosu – Vlaşca. fiul lui Cri-gore şi Clementa, profesor universitar, cu ultimul domiciliu în Câmpulung Muscel str. LC. Frimu nr. o. a toet condamnat la 25 Ide] ani munca silnica pentru uneltire contra ordinii sociale 1.

77 IXxzumentul nu conţin* semnătura olografa a jectwclului Tănase.

78 \\» k sentinţ* nr. 24 viin l martie l”» a Tribunalului Militar al Resiunii a n-a Militar*, «n fvtp. wM. nv-mimh» afer «uors-lMt C. Nv*H C PHUit N Stet Hhträt Ai fi «fukyu.

A. Actor* *. S. At4. vrşr. Ai. CX feftfommu «tacK* cowwvtonafeor Mihai Ciuganu. Fa. Vwrow. Bucureşti. l*PP

Noiea Constantin încă din timpul studenţiei a manifev tat simpatie faţă de organizaţia legionară, manifestându-se deschis în acest sens, activitatea desfăşurând-o în special pe linia de ziaristică, publicând o serie de articole prin care îi elogia. După anul 1940, când şi-a luat doctoratul în filosofie, a publicat mai multe lucrări de ideologie legionară. Prin aceasta s-a făcut cunoscut în rândul conducătorilor legionari, precum şi a [l] intelectualilor.

După 23 august 1944 şi-a continuat activitatea literare de pe aceeaşi poziţie duşmănoasă idealistă, întreţinând legături cu elemente legionare, cărora le dădea informaţii asupra activităţii literare prin care aceştia să ţină treaza ideea legionară.

În anul 1949 i s-a fixat d [omiciliu] o [bligatoriul la Câmpulung Muscel, unde a locuit până în anul i96079 la arestare. Deşi cu el. O., a continuat să menţină legături cu elemente legionare din Bucureşti ce activau pe tărâm literar, cărora le difuza materiale duşmănoase strecurate în ţară pe căi ilegale, aparţinând fugarilor Mircea Eliade şi Cioran Emil, fost ataşat cultural la Berlin în perioada guvernării legionare, filosof burghez.

În scopul scoaterii lui Noica Constantin de sub influenţa ideologiei burgheze şi atragerii sale la o activitate utilă statului nostru, începând din luna mai 1962, cu aprobarea conducerii M.A.I. a fost supus unui program special, creându-i-se condiţii optime de detenţie şi de studiu, punându-i-se la dispoziţie diferite materiale de ideologie marxist-leninistă şi literatură beletristică cu conţinut socialist. În acelaşi timp a fost contactat periodic de către colonel Rusu Emanoil, locţiitor şef direcţie şi cpt. Ghiţă Ion, care au purtat discuţii pe diverse teme cu el,

pentru clarificarea unor probleme ideologice din concepţia sa.

trmăie **s-**a reuşit ca Noica Constantin să-şi recunoască ovatik să considere justă pedeapsa primită, să-şi în – Ceaşcă **într-**o oarecare măsură concepţiile ideologiei rxist-Veniniste şi să aprecieze mai realist politica partidului nostru. De asemenea, a produs unele lucrări cu caracter filosofic care prezintă importanţă.

Conform Decretului nr. 411 din 26 iulie 1964 al Consiliului de Stat al R.P.R., Noica Constantin a fost graţiat de restul pedepsei.

Cu prilejul punerii sale în libertate, în ziua de 31 iulie ac, tov. lt. colonel Constandache Paul, şeful Direcţiei Regionale M.A.I. Argeş (unde Noica a domiciliat până la arestare) şi maior Culcea Cornel, locţiitor şef serviciu din cadrul Direcţiei a III-a, au purtat o nouă discuţie cu Noica Constantin în arestul M.A.I., în scopul stabilirii poziţiei sale prezente, intenţiile de viitor şi locul unde îşi va stabili domiciliul.

Î a rezultat că Noica Constantin intenţionează ca după eliberare să-şi ofere serviciile pentru cercetări în domeniul filosofic, la un institut din ţară, de preferat din oraşele Iaşi sau Cluj.

Discutând cu el referitor la necesitatea slujirii patriei, **s-**a situat pe o poziţie idealist-reacţionară, afirmând că el nu are patrie, că pentru el patria este o noţiune abstractă şi ireală şi făcând aluzie la un dicton latin că „Ubi bene ubi patria”, a arătat că pentru el patria este acolo unde poate munci, crea şi câştiga existenţa80.

Deşi nu i **s-**a pus problema colaborării cu organele M.A.I. pe linie informativă, el a arătat că desconsideră o astfel de activitate de delaţiune, care n-ar face din el decât un „călău al semenilor lui”.

A arătat însă că el recunoaşte viabilitatea teoriei

marxist-leniniste, care plecând de la o idee abstractă, socotită la apariţie drept irealizabilă, în prezent şi-a găsit justeţea în formarea sistemului mondial socialist.

A precizat că mai are mult de muncit cu el însuşi şi de studiat, pentru a-şi însuşi filosofia marxist-leninista.

În final, tov. lt. colonel Constandache Paul a ajuns în principiu la înţelegere ca Noica să rămână cu domidliul pe raza regiunii Argeş, în afara oraşului Câmpulung.

Până se va concretiza de către organele Regiunii M.A.I. Argeş posibilitatea fixării localităţii, obţinerea unei locuinţe şi serviciu, Noica Constantin va rămâne provizoriu în Bucureşti la o cunoştinţă şi va ţine legătura cu lt. colonel Constandache Paul, prin cpt. Ghiţă Ion din Direcţia [al ffl-a

Având în vedere necesitatea continuării şi în libertate a muncii de apropiere a profesorului Noica Constantin, în scopul folosirii pe linia pregătirii sale de specialitate în favoarea regimului nostru şi faptul că nu are niciun fel de îmbrăcăminte.

Propunem:

— Să i se aprobe un costum de haine, două cămăşi, indispensabili, una pereche pantofi şi două perechi de ciorapi81.

Şeful Direcţiei a III-a Şeful Serviciului 1.

General Maior, lt. colonel, Popescu George

Tănase Evghenie82

A.C.N. SJI. S., fond Informativ, dosar 3.718, vol. 1, II. 369 – 37.

13

1965 iunie 10. Referat cu propuneri de interceptare a convorbirilor de la domiciliul lui Tudor Bugnariu. *3

Se aprobă, pentru o lună

Ss. C. Onescu 306/1/A. VAO iunie 1965

Strict secret Ex. nr. 1

Referat cu propunerea de instalare a măsurilor „I.T.X”. la domiciliul numitului Bugnariu Teodor

Profesorul Bugnariu Teodor este născut la 30. VI. 1909 în Budapesta, fiul lui Andrei şi Lucreţia, membru P.M.R., decan al Facultăţii de Filosofie din cadrul Universităţii Bucureşti.

Sus-numitul a fost semnalat în repetate rânduri de agentura organelor noastre că în contactele profesionale avute de agenţi cu el, în discuţiile ce le poartă se situează pe poziţii potrivnice liniei partidului nostru.

Astfel, discutând despre problema minorităţii maghiare în R.P.R. Îşi exprima teama că în unele cazuri **s-**ar putea să se sară peste cal. El arăta că era considerat în anii 1945 – 1949 un adversar al libertăţilor şi drepturilor prea mari care au fost acordate populaţiei maghiare, căutând să demonstreze că în prezent se trece prea brutal la limitarea lor.

Această politică din anii în care **s-**au acordat drepturi minorităţii maghiare ulterior a produs dificultăţi în acţiunea de integrare în viaţa nouă a României, a unor forţe cinstite din rândul populaţiei româneşti din regiunile

— 3 în acest document, prenumele profesorului Bugnariu este Teodor.

respective. În comparaţie cu situaţia din trecut, poliţia actuală a partidului pare să lezeze populaţia maghiara anulând privilegiile acordate în trecut, numai că fundalul acestei revizuiri este foarte agitat, măsurile ce se iau par intolerante, uneori prea vizibile şi drastice.

Referi**ndu-**se la problema discuţiilor sovieto-chineze, Teodor Bugnariu apreciază că politica hruşciovistă este cea justă deoarece se bucură de adeziunea mişcării comuniste internaţionale, fiind o politică realistă.

În ceea ce priveşte poziţia Partidului Muncitoresc Român în această problemă, sus-numitul consideră că nu

are elemente care să-l ajute să înţeleagă orientarea noastră.

Şi cu ocazia altor discuţii el îşi exprima îngrijorarea faţă de „o izbucnire a naţionalismului şi şovinismului”, considerând că există o tendinţă de a reduce toate problemele de cadre la problema „e român din naştere sau nu?”

Pentru a întări cele afirmate a dat exemple de diferite frământări ale minorităţii maghiare din regiunea respectivă, care în realitate nu au existat, ele fiind inventate de elementele duşmănoase din rândul minorităţii maghiare, prof. Bugnariu T. făcându-se colportorul unor astfel de zvonuri.

În prezent organele noastre documentează activitatea duşmănoasă a unor elemente din rândul studenţilor Facultăţii de Filosofie. O parte din aceste elemente au mers la profesorul Bugnariu căruia i-au explicat motivele pentru care au fost audiaţi de organele de securitate şi şi-au exprimat îngrijorarea lor privind consecinţele ce le vor avea de suportat.

Faţă de aceşti studenţi şi-a exprimat surprinderea că „poliţia” se ocupă de rezolvarea problemelor politice din facultatea lui şi i-a asigurat că va lua toate măsurile să nu li se întâmple nimic.

Tot cu acest prilej i-a pus să scrie sub forma unei declaraţii aspectele pentru care sunt traşi la răspundere şi

sfătuit să meargă la anchetator şi să ceară schimba – declaraţiei date anterior sub pretextul că cele afirmae atunci nu corespund reautăţii.

În acest fel s-a comportat studentul Vasar Traian, unul jin elementele urmărite de organele noastre.

În discuţiile avute cu agentul „Şerban”, profesorul Bugnariu Teodor îşi exprima indignarea pentru faptul că organele de securitate au început iar să creeze cazuri pe

probleme care nu sunt adevărate. Organele noastre au aprobarea Comitetului de Partid al Centrului Universitar Bucureşti, pentru a fi lucrat informativ.

Din necesitatea verificării aspectelor semnalate şi pentru a putea clarifica activitatea şi scopurile urmărite de profesorul Bugnariu Teodor, considerăm utilă instalarea măsurilor „I.T.X”. la domiciliul său. Faţă de cele de mai sus.

Propunem

Ase aproba instalarea măsurilor „IXX”. la domiciliul sus-numitului.

De acord

Şeful Direcţiei, Şeful Serviciului

General-maior Maior Anculia Mioc

Tănase Evghenie

A.C. NS. AS., fond Informativ, dosar 124, voi l, II. 18 – 19.

14

1965 august 18. Notă extras referitoare la interceptarea convorbirilor de la domiciliul lui Tudor Bugnariu.

Ministerul Afacerilor Interne 306/1 / 18 august 1%5

Direcţia laj III-a Strict secret

F\. nr. 1

Nota extras din materialele „I.T-X”. de la domiciliul numitului Bugnariu Tudor în ziua de 2 august a. o, numitul Bugnariu Tudor, profesor la Facultatea de Filosofie din cadrul Universităţii Bucureşti, este vizitat la domiciliu de un individ al cărui nume nu a putut fi stabilit şi discută împreună despre lucrările celui de-al IX-lea Congres al PCR. După ce el întreabă pe obiectiv câte zile a participat la lucrările congresului, se poartă discuţii despre cuvântările rostite. Individul în cauză afirmă că toate cuvântările conducătorilor noştri de partid au fost făcute

după acelaşi calapod cu excepţia cuvântării tov. Alexandru Bârlădeanu care a cuprins câteva idei personale. Despre cuvântarea tov. Titus Popovici afirmă că a fost bombastică, supărătoare şi nu a cuprins în ea nimic.

Bugnariu Tudor spune că francezii au vorbit frumos, chiar şi reprezentantul Guyanei a vorbit mai frumos decât ai noştri.

Individul respectiv îi spune obiectivului că a constatat că în cadrul Congresului problemele au fost simple, deşi el credea că se vor ridica probleme mai importante. Totodată, el a constatat că unele probleme nu au mai fost aşa de subliniate ca înainte. Tot el arată că înfiinţarea funcţiei de secretar general şi adoptarea principiului twcerii colective au fost motivate ca fiind corespunde* noilor condiţii de dezvoltare economică a tării. \<wieră că a avut loc un „şoc puternic” în urma căruia ducătorii de partid au hotărât să se înfiinţeze funcţia secretar general şi să se formeze Comitetul Executiv locul Biroului Politic.

Ambii ajung la concluzia că adoptarea principiului «ducerii colective prin înfiinţarea Comitetului Executiv a fost făcută pentru ca toţi conducătorii noştri de partid să fie împăcaţi.

Bugnariu Tudor îi spune că delegaţii noştri care au **par**ticipat la Congres aveau un nivel politic scăzut fiindcă n-au ştiut să discearnă problemele ce au fost ridicate în dis2! iÜ ŞtUU Când trebuie să aplaude şi când nu.

Astfel, albanezii au spus nişte enormităţi şi cu toate acestea au fost aplaudaţi. În continuare spune că albanezii au început să dea lecţii tuturor partidelor comuniste prin cuvântarea rostită la Congres şi consideră aceasta o mascaradă.

Despre tovarăşul Leonid Brejnev afirmă că i-a făcut cea mai bună impresie şi în cuvântarea rostită a fost „un

domn”, ridicând problemele **într-**un mod foarte abil, foarte larg, frumos şi pe un ton care i-a plăcut. Interlocutorul obiectivului îi spune că printre delegaţii la congres au fost şi o serie de intelectuali care puteau să ia cuvântul pentru a lămuri unele probleme.

Obiectivul consideră că prin schimbările ce **s-**au făcut în CC. tovarăşul N. Ceauşescu şi-a câştigat câţiva buni prieteni. Fiind informat de interlocutorul său că ministrul afacerilor interne este tovarăşul Cornel Onescu – numitul Bugnariu Tudor a fajfirmat că tovarăşul Onescu este un dobitoc sinistru” pentru munca de securitate. „Individul respectiv arată că ar fi vrut ca atmosfera ide

Tică actuală să se mai păstreze încă câţiva ani pentru urmă e greu să se revină înapoi. El doreşte să se mai menţină această atmosferă pentru ca să se mai poată spune câte ceva, însă are impresia că nu se mai poate.

Bugnariu Tudor îi spune că în cadrul Congresului se simţea parcă lipsa tovarăşului Gheorghe Gheorghiu-Dej şi îşi exprimă regretul că nu mai trăieşte, întrucât prezenţa lui însemna ceva. La aceasta, interlocutorul său arată că pe timpul când trăia tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej se păstra o anumită măsură în ideologie. Pe atunci **s-**a făcut ceva în legătură cu lupta de clasă şi deşi nu **s-**a mers până la capăt, totuşi **s-**a încercat ceva posibil să se înscrie în istoria partidului. Partea de istorie de la 1921 până în prezent a devenit foarte clară.

Tot el spune că tovarăşul N. Ceauşescu este sfătuit de oameni din grupul său, iar Bugnariu Teodor confirmând acest lucru arată că din grupul tov. N. Ceauşescu fac parte tov. Ilie Verdeţ, Paul Niculescu Mizil şi Alexandru Drăghici.

Discutând despre intelectualii din partid, Bugnariu Tudor afirmă că „fiecare-i acolo ca să mintă nu ca să deschidă ochii”. Aşa sunt acad. Horia Hulubei şi Ilie Murgulescu.

Întrucât soţia numitului Bugnariu Teodor urma să sosească de la Moscova, unde s-a bucurat de o îngrijire bună, a menţionat că nu ştie ce-au „ăştia” cu sovieticii şi de unde apar mereu atiftidini ostile ruşilor. La aceasta, interlocutorul îi spune că în loc să se lupte împotriva acestor atimdini se menţine o anumită atmosferă naţionalistă.

În continuare, discută despre relaţiile noastre cu americanii despre care Bugnariu Tudor spune că s-au înrăutăţit şi noi trebuie să facem comerţ cu alţi dobitoci.

Tot el arată că are un coleg - economist - care lucrează în mediul rural, se ciocneşte în fiecare zi de greutăţi şi vede care este situaţia în agricultură. Din cele relatate de acesta a constatat că deocamdată noi nu avem o economie socialistă unitară, ci doar una formal unitară. EI arată că cu toată propaganda socialistă, socialismul a devenit o frână în dezvoltarea societăţii şi regresează. Este un caraghioslâc să spui că Uniunea Sovietică construieşte comunismul. Până nu rezolvă problema oamenilor nu se poate construi comunismul. Va urma o situaţie foarte grea datorită faptului că concurenţa mondială între ţări creşte mereu.

Şeful Serviciului Maior, Anculia Mioc

A.C.N.S.A.S., fond Informativ, dosar 124, voi l, II. 172 – 174.

15

1965 octombrie 5. Notă-raport privind pe Tudor Bugnariu.

306/1/5 octfombrie] 1965 Strict secret Ex. nr. 1

Notă-raport privind pe profesorul Bugnariu Tudor - decan al Facultăţii de Filosofie din Universitatea Bucureşti

După discuţia ce a avut loc în ziua de 28.09 a.c. cu tov. prim-secretar al Comitetului Orăşenesc PCR. Bucureşti, Florian Dănălache, prof. Bugnariu Tudor - în

zilele de 28, 29 şi 30 IX, 1, 2, 3 X a. e, a purtat discuţii referitoare la problemele ce au format obiectul invitării sale la Comitetul orăşenesc P.C.R.

Astfel, în ziua de 29. IX a. e, prof. Bugnariu Tudor, primind vizita a doua persoane neidentificate, printre alte probleme discutate cu acestea, referi**ndu-**se la modul cum trebuie întocmite lucrările teoretice de filosofie, afirma că lui i **s-**a spus (fără a preciza unde şi de către cine) că

„În loc să discute în contradictoriu şi uneori chiar să înjure situaţia, ar fi mai bine să meargă la organele superioare pentru a fi îndreptaţi”.

În continuare, prof. Bugnariu Tudor arăta că un tovarăş i-a spus:

„Să nu fie neliniştiţi pentru că Centrul de cercetări sociologice se va face şi, în al doilea rând, acum au posibilitatea să ceară ajutor să meargă «acolo» numai cu probleme care îi frământă, care sunt necesare în domeniul lor, sociologie”.

Referi**ndu-**se la modul de redactare a lucrărilor, prof. Bugnariu Tudor afirmă:

„În lucrări nu trebuie să se mai facă teorie generală, ci trebuie să se vină cu probleme concrete, deoarece numai în acest fel, plecând de la acestea se poate ajunge la abstract. Linia aceasta trebuie **s-**o urmeze fiecare atunci când se apucă să scrie o lucrare”.

În ziua de 30. IX. a. e, sus-numitul primeşte vizita prof. Apostol Pavel de la catedra de filosofie a Institutului Politehnic „Gheorghe Gheorghiu-Dej” cu care poartă discuţii pe marginea redactării unei lucrări privind obiectul materialismului84 istoric, lucrare prin care prof. Bugnariu Tudor trebuie să explice de ce materialismul dialectic şi istoric este o ştiinţă filosofică unitară.

Cu acest prilej, prof. Apostol Pavel îşi exprimă o serie de idei proprii în legătură cu această temă pe care prof.

Bugnariu Tudor le comentează şi caută să le clarifice.

Tot în ziua de 30. IX. a. e, vine în vizită o persoană neidentificată cu care prof. Bugnariu Tudor discută în legătură cu cursul ce urmează a fi predat studenţilor din

M Cu majusculă în original.

ndela Faclultatea] de Filosofie pentru care trebuie

abona aprobare.

Asupra acestui curs, ambii sunt de părere că nu este aas* studenţilor, dar, după cum afirmă prof. Bugna-% Tudor, el nu poate să-şi exprime părerea personală, oaieoe într-o situaţie în care el şi-a spus părerea, cineva iră să indice numele) s-a dus şi l-a „turnat” la partid.

Explicând persoanei cu care discuta, arată că această problemă a ajuns până la forurile superioare de partid, unde i s-a reproşat:

„Că eu mă exprim ireverenţios şi am păreri proaste despre politica de cadre administrative ale... (nu termină ideea)”.

Persoana respectivă îl întreabă: „Şi ce vă e ruşine să afirmaţi?”

La această întrebare prof. Bugnariu Tudor răspunde:

„În asta cred că nu sunt singurul care a afirmat în public şi care afirmă în public”.

După discutarea acestor probleme, prof. Apostol Pavel a plecat, rămânând în continuare prof. Bugnariu Tudor şi persoana venită în vizită.

În legătură cu cele discutate mai sus, prof. Bugnariu Tudor afirmă următoarele:

„Probabil că mă acuză de subiectivism şi cred că sunt omul care are cele mai multe note informative”.

În continuare, căutând să identifice persoana care a dat notele informative, ei analizează o serie de profesori de la Fac [uitatea] de Filosofie, iar la un moment dat persoana cu care discuta afirmă:

„Eu v-am mai arătat să nu vorbiţi cu toată lumea de chestiile astea”.

La care prof. Bugnariu Tudor răspunde:

Lasă dracului, ce se întâmplă? Mă duc... şi ce o să-mi ă7 Mă scot din decanat. Atât! mai mult nu pot să-mi facă. Dacă aş fi în situaţia lui Beniuc, nu? Care e aşa cum e, vorba aia...” (este întrerupt).

După această discuţie au analizat din nou care ar putea fi persoana care informează şi scopul ce-l urmăreşte, ajungând la concluzia că ar fi prof. [...

— J85.

Fără alte comentarii, prof. Bugnariu Tudor îl consultă pe interlocutorul său dacă:

„Se poate interpreta faptul că se critică chiar şi unii şefi de partid şi reprezentanţi administrativi puşi de partid ca o acţiune antipartinică?”

Fiind întrebat dacă pentru acest lucru a fost chemat, prof. Bugnariu Tudor răspunde afirmativ.

Apoi, prof. Bugnariu Tudor îi spune persoanei cu care discuta:

„Am nevoie să fac un material cu ideea emisă de mine, că la noi în facultate nu mai e nevoie să se meargă după sistemul de desemnare de la partid când avem alegerile de partid”.

Comentând în continuare pe aceeaşi temă, ei sunt de părere că în momentul actual, având în vedere prevederile noului Statut P.C.R. în ce priveşte lărgirea democraţiei interne de partid, nu ar mai fi necesare comisiile de propuneri a candidaţilor ce urmează a fi aleşi în adunările generale de alegeri şi în acest sens ei spun că este bine ca propunerile să fie făcute în cadrul adunării de către masa de membrii de partid.

Persoana venită în vizită îşi exprimă părerea că cel ce a cerut materialul scris, prof. Bugnariu Tudor să nu fie rău

intenţionat pentru a folosi acest document ca o nouă probă împotriva sa.

În acelaşi timp, el recomandă multă prudenţă şi-l sfăjmeşte că dacă se va hotărî să întocmească acest mate – să pledeze pentru ideea dezvoltată mai sus.

În prealabil este bine să se întocmească un conspect pe caiesă-l vadă împreună, după care tot împreună să redacteze materialul ce urmează să-l prezinte marţi 5. X. ac Alte probleme nu au rezultat în zilele raportate mai SUS.

Şeful Direcţiei, Şeful Serviciului.

General-maior, Lt col Anculia Mioc

Tanase Evghenie

A.C.N. Şi\. Sv/ond Informativ, dosar 124, voi l, II. 165 – 168.

16

1965 octombrie 11. Notă-raport privind interceptarea convorbirilor lui Tudor Bugnariu

306/1/ 11 oct. 1965 Strict secret Ex. nr. 1

Notă-raport privind discuţiile purtate de prof. Bugnariu Tudor în ziua de 5JC.1965

În primele ore ale acestei zile, prof. Bugnariu Tudor a început să lucreze la materialul ce i s-a cerut de tov. Florian Dănălache, prim-secretar al Comitetului Orăşenesc

P.C.R

La ora 10,00 a primit vizita lectorului Radu Florian de la Facultatea de Filosofie căruia prof. Bugnariu Tudor îi citeşte din materialul ce-l scrisese până atunci în legătură cu părerea sa referitoare la inoportunitatea constituirii comisiilor de propuneri la alegerile în biroul de partid.

Profesorul Bugnariu Tudor îi explică interlocutorului său:

„Problema pe care aş dori s-o ridic este aceea a alegerii birourilor organizaţiilor de bază şi a comitetelor de

partid, având în acest sens de prezentat un material”.

Fiind întrebat de lectorul Radu Florian dacă a fost „turnat” de cineva, sus-numitul răspunde că:

„Păi pe baza anumitor «turnări» care s-au adunat, rezultă că eu discut diferite probleme şi mi s-a cerut părerea despre problemele care mi s-au ridicat. Şi mi-au ridicat multe, dar unele din ele erau aşa de stupide.

Întâi s-a readus chestiunea cu frecvenţa – ca o introducere. După aceea a mai venit şi altă stupiditate, că uite sunt o serie de informări, unele semnate, altele anonime, care spun, printre altele cum că socialismul constituie o frână din partea conducerii. La aceasta am spus că nici nu răspund.

Eu am avut impresia că nu vor să mă plesnească deşi nu ştiu ce va fi mai încolo, dar că sunt puţin nelinişţiţi. Pentru că probabil că sunt multe chestii din astea. Apoi, pe urmă în legătură cu agricultura. Şi-am spus: da, e adevărat. Nu se poate, trebuie studiată problema plăţii. Cu plata zilei de muncă, în felul în care s-a făcut, nu se poate încuraja agricultura.

Cu foarte multe probleme cu profil critic au fost de acord”.

Fiind întrebat de către lectorul Radu Florian dacă a renunţat la ideea cu frecvenţa, prof. Bugnariu Tudor a răspuns:

Nu Am spus aşa: întâi că au fost tals intormaţi.hu
vorbit despre frecvenţă, am vorbit că nu este fac
principal al îmbunătăţirii activităţii! Şi aşa mi-au dat
Wate. Am spus; am cerut atunci să se facă cursuri
une, ca studenţii să vină la cursuri, seminarii bune, ca tudenţii să înveţe. Prin urmare nu a fost demobilizatoare intervenţia mea, ci dimpotrivă, mobilizatoare”.

În continuare lectorul Radu Florian l-a întrebat:

„Dar aţi renunţat la ideea că am putea în fond, ia anii superiori să nu avem frecvenţă obligatorie?”

La care profesorul Bugnariu Tudor arată:

„Eu sunt de părere, dar vezi că nu se poate face. Eu am spus la şedinţă atunci că frecvenţa nu trebuie făcută administrativ, frecvenţa trebuie făcută prin... (nu termină ideea).

Am spus că mie, personal, puţin îmi pasă dacă un student vine la cursul meu, la care se plictiseşte şi dacă el ateşternaibine acasă, eu îi apreciez activitatea lui la examen. Dacă ştie, nu mă interesează că el m-a ascultat sau nu m-a ascultat.

Ei, pe urmă, mi-au arătat că vorbesc de rău pe şefii din conducerea ministerului, că nu-mi place nici conducerea Universităţii.

Eu am răspuns că arunci când nu merg lucrurile e normal ca omul să-şi exprime părerea. Dar, din păcate ei au pus şi probleme idioate. De pildă, în legătură cu Livescu J. Despre Livescu eu n-am spus niciodată niciun cuvânt rău. Şi atunci am spus: ei, în rest se generalizează şi se falsifică. Aşa că am spus că delegaţii noştri la Congres nu au nivel politic.

Şi am spus da, mi-am exprimat nedumerirea”. În continuarea discuţiilor, profesorul Bugnariu Tudor şi lectorul Radu Florian analizează cine ar fi putut inf or despre aceste probleme, enumerând în acest sens o ™ de de cadre didactice.

Discuţia revine din nou ia problemele pentru care fost chemat profesorul Bugnariu Tudor, reLatând că, afară de tov. Florian Dănălache mai erau de faţă şi tove răşii Traian Dudaş şi Gh. Rădoi. Lectorul Radu Floriai îl întreabă cum s-a purtat tovarăşul Traian Dudaş pentru că el ştie că este cam „apucat”, la care prof. Bugnariu Tudor răspunde că acesta s-a purtat foarte calm.

Profesorul Bugnariu arată că toţi tovarăşii **s-**au purtat bine cu el şi din aceste motive nici nu a întrebat cine au fost cei care au făcut informările.

Apoi el arată lui Radu Florian că i **s-**ar fi spus:

„Noi nu vrem să cercetăm, dacă e adevărat sau nu e adevărat, nu vrem nici să confruntăm”.

În continuare el adaugă:

„Am văzut că ei ar vrea ca eu să-mi spun toate frământările”.

Lectorul Radu Florian l-a întrebat dacă lua cineva notiţe, sau discuţia era imprimată pe bandă. De asemenea arată că:

„Din toată povestea asta cel mai mult mă îngrijorează povestea cu Congresul şi cu partidul. De pildă ultima, povestea aceea cu consiliul ştiinţific n-a ajuns la ei? Nu v-au întrebat nimic în legătură cu educaţia comunistă?”

Întrebări la care profesorul Bugnariu Tudor răspunde negativ.

În continuarea discuţiilor, proffesorulj Bugnariu Tudor revine la problemele de care a fost întrebat şi arată:

„Ei nu **s-**au referit la nimicuri, **s-**au referit la probleme mari. Ce părere am despre industrializare, despre problema naţională. M-au întrebat: «am auzit că eşti nemulţumit cu rezolvarea problemei naţionale?» Şi am spus: «Teoretic, de ce să fiu nemulţumit?» în principiu linia partidului e justă. Sigur că, probabil, am discutat nemulţumiri ale profesorilor de la Cluj. Despre asta am discutat. Şi atunci le-am dat câteva exemple şi în special ce am erecă poate să se discute cu ei. Şi acum în materialul încare mi l-au cerut, eu vreau să spun că într-adevăr am nemulţumiri. Şi am spus câteva nemulţumiri aşa, din (944 începând.

Mi **s-**a cerut să pun pe hârtie toate discuţiile ce le-am avut arătâ**ndu-**mi-se că poate am avut dreptate, că le-am

spus bine, dar de ce n-ai venit la noi?

Totdeauna se spune aşa: «Dacă ai nemulţumiri, frământări, de ce nu vii la noi că-ţi stăm la dispoziţie?»

Şi eu am răspuns că am să vin până nu mă daţi afară.

Şi mi-a spus Rădoi: «Şi adică ce-ai vrut să faci?» După aceste relatări, lectorul Radu Florian îi spune:

„Ei, acum e limpede că au o anumită poziţie, din cauza poziţiei generale, c-aţi fost ilegalist. Dacă mă întreabă, eu nu le dau niciun argument. Le spun că aţi fost tot timpul în cea mai perfectă ordine”.

Profesorul Bugnariu Tudor reia din nou mărturisirile arătând că:

„Nu mă pot prinde cu chestiuni antipartinice. Ceea ce îmi pare rău este că de pildă discuţia mea cu conducerea de partid, în legătură cu Universitatea n-am consemnat-o undeva.

Mi-au pus în spate că au aş fi spus că trebuie să introducem sistemul de schimbare a Comitetului Central la 5 ani, la care le-am răspuns că nu-mi aduc aminte să mă fi gândit la acest lucru, dar se pare că se practică acest sistem în alte ţări, la alte partide şi nu văd nimic rău în asta”.

Profesorul Bugnariu Tudor şi lectorul Radu Florian analizează din nou cine a putut informa cu toate aceste probleme conducerea de partid.

În continuare profesorul Bugnariu Tudor spune: Uite, voiam să descriu ca să se ştie că pentru a uşura desfăşurarea alegerilor se practică sistemul propunerilor de către o comisie de propuneri. Această comisie este la rândul ei propusă de un tovarăş desemnat dinainte de Biroul organizaţiei de bază, care, referindu-se la un număr de tovarăşi, pe care de fapt i-a consultat de cele mai multe ori, fiindcă îi alege de pe o listă întocmită, de asemenea, de Biroul organizaţiei de bază în numele tovarăşilor. Această

comisie este la rândul ei propusă, aşa cum ştiam din experienţă proprie (discută asupra modului de a formula această frază), de un tovarăş desemnat de unul dintre organele care citeşte o listă întocmită, de asemenea, de Biroul organizaţiei.

Biroul organizaţiei prezintă comisiei propunerile cerând oamenilor să facă propuneri pentru completarea ei. Comisia de propuneri aprobă lista fără modificări.

Sistemul alegerilor cu ajutorul comisiilor de propuneri, în sine, nu constituie nicio atingere a democraţiei de partid. Mai mult, cred că este necesară în organizaţiile mari prin care se poate reflecta compoziţia organizaţiei şi împiedica manifestările de subiectivism.

La sfârşitul materialului am să pun şi nemulţumirile mele. Adică, vreau să ştie că sunt nemulţumit pentru o mulţime de lucruri.

Prima nemulţumire este cu modul în care am fost scos de la primărie. A doua nemulţumire este în legătură cu modul în care s-a rezolvat ancheta din 5 – 6 august 1945, în legătură cu armata română.

După aceea, nemulţumirea de faptul că partidul din Cluj n-a permis Partidului Naţional Popular să mă aleagă preşedinte.

Sunt nemulţumit pentru că arunci când m-au dat afară din Primărie m-au numit asistent, adică în acelaşi post în care fusesem cu douăzeci de ani în urmă.

Nu m-au trimis la Budapesta, considerându-mă şovin.

Vreau să scriu încă ceva: indicaţii în legătură cu faptul că numele meu, în primele zile, să nu figureze între antifascişti. Şi faptul că Institutul de Istorie a Partidului, vorba de intelectualii comunişti sau antifascişti nu uf decât foarte rar.

PCând s-au dat decoraţii pentru antifascişti, eu n-am.

gurat pe listă”.

Lectorul Radu Florian îi sugerează ideea ca în materai să cuprindă şi următoarele propuneri:

„Să se asigure un astfel de sistem, de procedeu prin organizaţia de bază poate să simtă răspunderea pentru discutarea propunerilor şi să simtă că are dreptul să facă propuneri în plus faţă de cele prezentate în comisii.

Organizaţia să simtă răspunderea pentru alegerea noului birou, să simtă că au dreptul să completeze, eventual, cu noi propuneri lista care este venită.

Să-şi exercite dreptul statutar de a alege nu numai de a aproba.

Noul birou să fie expresia gândirii colective a organizaţiei de bază.

Comisia de propuneri să fie astfel constituită încât să reflecte voinţa adunării şi să fie capabilă să discute în mod real toate propunerile”.

Tot cu acest prilej, lectorul Radu Florian îi atrage atenţia prof. Bugnariu Tudor ca materialul să se refere şi la alegerea membrilor comisiei, modul în care se fac propuneri de comisie, modul cum se discută aceste propuneri în comisie, modul cum propunerile sunt ulterior discutate în organizaţia de bază.

În zilele de 6 şi 7.X. a.c. nu au rezultat probleme deosebite, în seara zilei de 6.X. a. e, prof. Bugnariu Tudor, împreună cu prof. Ionescu Gulian au plecat în R.S.F. Iugoslavia pentru a participa la un schimb de experienţă.

Şeful Direcţiei a III-a felul Serviciului

General-maior, Lt colonel Ancuh* Mloc

Tănase Evghenie

ACNSA S. Jond Informativ, dosar 124, voi \, II. 160 – 164.

17

1967 octombrie 22. Adresă de înaintare a unor note

informative referitoare la Ion Vulcănescu.

Consiliul Securităţii Statului

Direcţia Securităţii Oraşului Bucureşti

Nr. 211/M.I./422708/22 octlombriel 1967

Către

Direcţia Generală de Informaţii Interne

Direcţia I

Alăturat vă înaintăm un număr de 3 (trei) note informative furnizate de agentul nostru „Stenescu" Ion", referitoare la numitul Vulcănescu Ion, fost condamnat contrarevoluţionar87.

Vulcănescu Ion este lucrat prin acţiune de tov. colonel Lupu Vasile de la indicativ 122.

Şeful direcţiei. Şeful serviciului.

General lt. Tănase Evghenie88 Colonel Crăciunoiu Vasile

A.C.N.S.A.S., fond Informativ, dosar 772, vol. I, f. 253.

86 Corect, „Stoenescu".

Facsimile

10709

M (E

Strict

NOTA
cu
MEMORII DE LA Gral Lt.
EUGHENIE TĂNASE

A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar 107, f. 2

STRICT SECRET

Ex.nr. 2

N O T A

cu ofiţerii din rezerva Consiliului Securităţii Statului propuşi să fie solicitaţi să scrie lucrări despre activitatea pe care au desfăşurat-o în aparatul de securitate.

1. gl.lt.în rez. Pughanie Tănase - Bucureş
2. gl.mr.în rez. Nedelcu Mihail - Bucureş
3. col.în rez. Crăciun Gheorghe - Bucureş
4. col.în rez. Gorin Aurel - Bucureş
5. col.în rez. Dinescu Vasile - Bucureş
6. col.în rez. Lamberti Hristache - Bucureş
7. col.în rez. Popescu Nicolae - Bucureş
8. col.în rez. Ciobanu Ion - Bucureş
9. lt.col.în rez. Popovici Ioan - Timişoa
10. mr. în rez. Teodorescu C-tin. - Piteşti
11. col.în rez.Schmelbach Martin - Timişoa
12. col.în rez. Moiş Aurel - Bucureşt
13. col.în rez.Kovacs Mihai - Tg.Mureş
14. lt.col.în rez.Păcurariu Ion - Bucureşt
15. colonel în rez. Tudirin Ismail - Bucureşt

Iarnă ITmi … – rfmw 107, I 3

N O T A

In memoriile sale, fostul general locot[illegible] [illegible] prezintă unele aspecte pe care le apr[illegible] mai importante din activitatea desfășurată [illegible] aparatului de securitate. Pe alocuri înfățișează și [illegible] aspecte din munca aparatului și din activitatea fost[illegible] a M.A.I.

In cuprinsul memoriilor autorul apreciaz[illegible] poziția celui consilierilor sovietici pentru activit[illegible] organelor statului nostru, pentru instruirea cadrelo[illegible]

Autorul nu reușește să înfățișeze în mod [illegible] cele mai caracteristice aspecte ale activității apar[illegible] diferite perioade, ci de regulă, se oprește doar pe unel[illegible] ele. Sub acest aspect lucrarea are un caracter negat[illegible] nu ajută pe un necunoscător la formarea unei imagin[illegible] reale asupra luptei desfășurate de securitatea stat[illegible] decursul timpului. Dimpotrivă, i-ar crea o imagine [illegible] și chiar deformată.

In ansamblul memoriilor, autorul apare ca [illegible] acuzat de fosta conducere a M.A.I. pentru atitudine[illegible] batică față de lipsurile ce le-a constatat, ca unul [illegible] luptat și propus din timp o serie de măsuri ce n-au [illegible] se la vremea respectivă de către cei în drept, dar [illegible] rior s-au dovedit a fi juste.

Tendința autorului de a justifica o serie [illegible] pentru care a fost criticat, de a se evidenția, [illegible] o altă caracteristică a memoriilor.

Avînd în vedere cele de mai sus, în care [illegible] și unele subiecte din considerațiile autorului asupra [illegible] prejudicii [illegible], apreciem că lucrarea [illegible] folosi cu ajutor la instruirea și educarea ofițerilor [illegible] nu este oportună multiplicarea și difuzarea ei. [illegible]

v C JSAS. Dnn-m dosar KSJ. t. 4

6. ...
84 ...

In viața unui om apar momente cruciale, mo...
pot marca uneori un început iar alteori un sfîrșit, a...
anumite activități sau al unei anumite pasiuni.

Pentru mine finele lunii februarie 1968 a ...
tat tocmai un asemenea moment crucial: despărțirea du...
17 ani de muncă în aparatul de securitate, de această...
tate, de oameni cu care am trăit și am luptat împreun...

O asemenea perioadă de timp care reprezint...
mult în viața unui om, care aș putea spune că contured...
sonalitatea acestuia, aportul său social, constituie -...
spectiv privind lucrurile - o sursă inepuizabilă de a...

Analizînd lucrurile acum, cînd nu mai sînt...
toarea evenimentelor, cînd fiecare din momentele trăit...
acești ani și-au adus contribuția la crearea experienț...
care astăzi o am, indiscutabil că pot privi fiecare mo...
producerea căruia am contribuit sau în evoluția căruia...
aflat, mult mai obiectiv decît am putut să o fac atunc...
ele s-au produs.

Un cunoscut dicton spune că: pentru om nici...
periență nu-i prea scump plătită.

Nu mă pronunț încă asupra adevărului prins ...
dicton.

Un lucru este clar: experiența unui om serv...

A.C. NSA. S., fond Documentar, dosar 107, f. 5

punea pe latura teoretică, celelalte aspecte ca
calităţi fizice necesare, modelarea caracterului şi
comportament cît mai corespunzător în viaţă er
cu totul secundar.

Aşa s-a putut întîmpla că mulţi tineri
ani de şcoală, se prezentau la unităţile unde
de-a dreptul necorespunzători pentru munca în
multe minusuri, care în iureşul activităţii din
parte multă greutate mai puteau fi retuşate.

x

x x

ACTIVITATEA CONSILIERILOR SOVIETICI

Pe parcursul celor scrise de mine am po
de cîteva ori despre persoana unor consilieri

Consider însă că asupra activităţii ace
sovietici merită să mă opresc ceva mai mult deoarec
anumită importanţă.

Masiva înlocuire a cadrelor de conducere
central de securitate ce a avut loc în perioada 195
activişti din aparatul de partid care nu cunoşteau ace
impunea acordarea unui sprijin masiv pentru o cît ma
familiarizare a acestora cu noile sarcini primite.

Această misiune - deloc uşoară - a revenit
mare măsură consilierilor sovietici care au fost ata
fiecare din noii directori.

Pentru a putea realiza în cît mai bune con

AC NSA S, ond Documentar, dosar 107, f. 76

Privind crearea acestei măsuri vreau să spun că
numai în parte
[redacted] problema, deoarece dreptul de a conduce
toată [redacted] muncii de securitate a fost
primilor secretari ai comitetelor regionale de partid
instructor special însărcinat cu această misiune
[illegible] unul dintre ei a fost ales [illegible]
Peste că această la care s-a ajuns [illegible] adăugat
[illegible] de slăbire a unor prim secretari ai comitetelor
[illegible] în diverse probleme
considerăm necesar să ridice [redacted] problema
unele aspecte negative din munca organelor
făcut ca acest control de partid - atît de necesar
o simplă ficțiune, aceasta consecință din cauza

fiindcă urmând de partid

. . . . anului . . . . . . a adus în
a M.A.I. o modificare considerată la vremea
foarte binevenită și totodată de util.
Astfel s-a creat M.A.I. și Min. Securității St.
Măsura luată avea darul de a descongestiona
ministerul de un volum foarte mare de probleme
parte de a scoate din aceeași mînă atît descoperirea
în practică a elementelor contrarevoluționare
pedepselor pe care acestea le primeau.
Această formă de organizare nu a durat
deoarece Drăghici Al. insista să aibă în con
de miliție și de penitenciare, susținând că
securitate și legea organică a acestei probleme
De fapt, consider că, la motivele ce l-au determinat
asemenea poziție, erau două.
Mai întîi tendința de a domina și
[redacted] a fi șeful unui minister cît mai
de a [redacted] demonstra că are capacitatea
cît mai diverse probleme, începând de la mi
în interes [illegible] pînă la [redacted]
[illegible]
cît mai mare la cum să se aranjeze [illegible]
în GAP [illegible]
[illegible] și penalele pe care și menține [illegible]

A.C. NS.A5., fond Documentar, dosar 107, f. 94 (verso)

[illegible] a dovedi [illegible] formate mai sus, mă voi obliga să e[illegible]
[illegible] materiale au [illegible] aceste [illegible]

Acești anchetatori, cu [inexistenta] pregătire juridică, erau puși să [illegible]
pentru a stabili adevărul material al vinovăției – aceștia [illegible]
cultura generală și experiența vieții iar în foarte multe ca[illegible]
lipsă experiența activității administrative.

Astfel că dela un început anchetatorul era puternic [illegible]

Pentru a conduce au creat [illegible] – șefii lor, ce erau acr[illegible]
aceeași experiență, și mai ales consilierii sovietici – întocm[illegible]
chestionar ce cuprindea întrebările ce trebuiau puse, pr[illegible]
răspunsul ce trebuia obținut, și care trebuia să se coroboreze [illegible]
obținute pe linie informativă, pe linia supravegherii operative sau pe li[illegible]

Din acest moment – cu o asemenea îndrumare – anc[illegible]
începea lupta cu arestatul, pentru a obține răspunsu[illegible]
stabilite.

Acei lucrători care după un timp oarecare nu reușeau s[illegible]
arestat să-și recunoască vinovăția, adesea erau etichetați [illegible]
putere dintre aceștia – ca lipsiți de capacitate și de [illegible]
de aparat de clasă [redacted]

Pentru aceasta – cu totul neplăcută [illegible] a determinat p[illegible]
să recurgă, în anchetă, la constrângeri psihice, ([redacted]
de a-i asigura situația în proces) [redacted] și chiar la constrângeri fizice (d[illegible]
de a sta pe pat în tot timpul zilei, interzicerea țigărilor, [illegible]
mâncării și până la maltratarea arestatului.) În ace[illegible]
[illegible] în foarte [illegible] cu necesitate nu am [illegible]

Prin [illegible] anului 1954, prin ordinul ministrului, a [illegible]
aplicarea unor asemenea constrângeri – din inițiativa [illegible]
ale fiecăruia totuși permise, cu aprobarea [illegible] numai din [illegible]
cu aprobarea [illegible] [redacted]

Îmi aduce aminte un caz – deși au fost mai mult[illegible] [redacted] al [redacted] Pătrașcu Marcel care în anchetă nu voia să [illegible]
activitatea desfășurată și dovedită cu prisosință [illegible]
a fost puternic maltratat în nenumărate rânduri.

Aceste dispoziții ale ministrului au creat în concep[illegible]

[illegible]

A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar 107, f. 103

[illegible] ce există în aceasta direc[ţie]
[illegible] o stare de nemulţumire, apreciată pe ultimul ce era mai [illegible]
[illegible] pentru a demite.
Cazul ce a generat, reacţia, [redacted] în principiu [illegible] din rândul
a unor ofiţeri care – [redacted]
a [illegible] [illegible] pentru care erau sancţionat, se plângea [illegible]
lungă care lucra, în ideia de a-l determina să intervină pe[ntru]
de executarea pedepsei (aceeaşi intervenţie creată deficitul [illegible]
[redacted]
Această realitate constituia, pentru conducerea direcţ[iei]
[redacted] toleranţă faţă de abaterile unor ofiţeri – un subiect
nesancţionării unor [redacted] faptei comunicate grave, abateri grave.
compromisă
Îmi amintesc cazul de ofiţer [redacted]
Câmpina – Ploieşti [illegible] în zona [illegible] se afla tov. Bârlă Petre [illegible]
unul din ofiţeri cel mai [illegible] [illegible] avea [illegible] frâna de pistol în ca[illegible]
camionului.
Ofiţerul respectiv a fost sancţionat, [illegible] [illegible] la inter[venţia]
[illegible] sa pedeapsa.
[redacted] trecerea în decursul [illegible]
A trebuit să treacă multă vreme şi multe rapoarte pr[in]
ministrului, până ce acest sistem „protecţionist” să fie e[liminat]
[illegible]. Spun trebuie pentru că a mai continuat să fie practicat d[e]
[redacted] directă care [illegible]
[illegible] [illegible] 1 – Se introduce filele 45 şi 46.
2 – Într-o zi pe la prânz – la sfârşitul lunii Octombrie 1956, [illegible]
[illegible] cu Gospodăria de Partid a C.C. al P.C.R.
[redacted] asigurarea cazării, pentru o durată mai lungă de timp, a unui număr de [illegible]
care pot să stea în aceeaşi clădire
precum şi 3 vile separate în care va locui câte o familie, [illegible]
[illegible] necesităţii [illegible] regimului de pază, pentru a nu [illegible]
contactul acestor oameni cu exteriorul.
Pe seară am raportat că s-a amenajat Palatul de la Snagov [illegible]
trei vile separate din imediata apropiere [redacted]
La [illegible] noapte mi s-a ordonat să merg la aeroportul [illegible]
[illegible] pentru a prelua şi transporta la Snagov persoanele în cauză

A. CJSJS. AS –, fond Documentar, dosar 107, f. 108

Cuprins